

RUH ADAM

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ

1. BÖLÜM

Kamlañu ülkesine bahar gelip de kuslar ötüsmeye baslayınca, ağaçlarda ve yerlerde çiçekler açınca Yüzbasi Burkay yine o büyük çam ağacının yanına geldi. Parlak bakisli, ay yüzlü kızı orada gördü. Yüregine od düstü. Yer yüzü gözüne karanlık oldu. Ona yaklaşıp söyle dedi: 'Yüzün aya benziyor. Kasın yaya benziyor. Gözlerin yeşil alası. Saçların arslan yelesi. Yürüyüşün turna gibi. Salınışın suna gibi. Hangi yerden, kaynaktansın? Hangi boydan, oymaktansın?

Parlak bakisli, ay yüzlü kız bir şey söylemedi. Yalnız gözlerini kaldırarak Burkay'a baktı. Bu bakisla onun kanını kaynattı. Yüregini oynattı. İçine od düstü. Yer yüzü gözüne karanlık oldu. Kıza söyle dedi: 'Bakışların ışık mı? Saçların sarımsık mı? Yıldız mısın, güneş mi? Alev mısın, ateş mi? Neden sessiz bakıyorsun? Beni niçin yakıyorsun? Çiçek gibi her bir yanın. Söyle, nedir senin adın, sanın?

Parlak bakisli, ay yüzlü kız bir şey söylemedi. Gülümseyerek Burkay'a baktı. Bu bakisla onun aklını basından aldı. Yüregini derde saldı. İçine od düstü. Yer yüzü gözüne karanlık oldu. Kıza söyle dedi: 'Beni niçin üzüyorsun? Gözlerini süzüyorsun. Kırpıkların parlıyor. Bakışların yaralıyor. Renginin sanki çiçekten. Bilmem hangi çiçekten? İster darıl, ister kız. Tek adını söyle kız!

Parlak bakisli, ay yüzlü kız gözlerini Burkay'ın gözlerine dikti. Kayalardan dökülen suların, kırlarda esen rüzgarın, ormanda öten kusların sesinden daha güzel sesiyle söyle dedi: 'Besbalık'ta doğdumsa da Karluk kızıyım. Nice erin yüreginde saklı sızıyım. Yüregine od düstüyse zorlayıp söndür. Bilen bilir; adım, sanım: Açıgma-Kün'dür. Ölmemeyi istiyorsan yaklaşma bana. Belam çoktur, görünmeden dokunur sana...

Burkay'ın yüregine od düstü. Yer yüzü gözüne karanlık oldu. İyi yürekli kişi idi. Tanrı'ya ve insanlara karşı suç işlememisti. Tapıncığa gidip Tanrı'ya yalvardı. 'Tanrım! Yüregimdeki odu söndür' dedi.

Kırk gün büyük çam ağacının yanına gitti. Her gidiste Açıgma-Kün'ü orada gördü. Her gidiste içindeki ateş yalazlandı. Her dönüştü tapıncıkta Tanrı'ya yalvardı. Her yalvarıştan sonra bir daha çam ağacının

yanina gitmemeye karar verdi. Fakat gunesin her yeni dogusunda kizin hasretine dayanamadi. Verdigi karari unutup çam agacinin yanina geldi. Kizin yesil ala gözleriyle büyülenip kendinden geçti.

Kirk birinci gün çam agacinin yanina gelince kizi bulamadi. Gözleri bulandi. Yüregi yandi. İçi sikintiyla doldu. Gün batincaya kadar bekledi. Açigma-Kün gelmeyince onu çam agacina sordu. Agaç ah edip agladi. 'Onu ben de bekliyorum. Artık gelip bana yaslanmayacak' dedi.. Yapraklari dökülüp kurudu. Uçan bir akdogan ah edip agladi. 'Onu ben de bekliyorum. Artık gelip beni koluna almayacak' dedi. Kanatlari çirpmaz olup otlara düstü, öldü. Yesil otlara sordu. Otlar ah edip agladilar. 'Onu biz de bekliyoruz. Artık gelip bizi çignemeyecek'' dediler. Yanip duman oldular.

Burkay bezginlesip yerine ,yurduna döndü. Açigma-Kün'den baska bir sey düşünmez oldu. Tapincaga gidip yalvardi, olmadı. Eksi kimiz içip esridi, kar etmedi. Tatli sarap içip kendinden geçti, fayda vermedi. Kagan savas açınca o da katildi. Ölmek için atina zirhsiz bindi. Oklar sagindan solundan uçtu; biri degmedi. Kalkansız, tulgasız vurustu. Kiliçlar sagindan,solundan geçti; biri vurmadi.

Yine yurduna döndü. Açigma-Kün'den baska bir sey düşünmez oldu. Benzi sarardi. Hasta olup yataga düstü. Burkay'in iyi yürekli bir evdesi vardı. Erkegi iyi olsun diye okuyucular, bakicilar, kamlar, baksilar getirtti. Hiçbir ilaç, dua, hiçbir büyü fayda vermedi.. Günden güne eridi, soldu, bitti. Ölecek hale geldi. Bir gece Açigma-Kün'ün adini sayiklayınca kadin isi anladi. Bütün Kamlançu'ya adamlar çıkartti. Kirk gün aradilar, taradilar. Açigma-Kün bulunmadi. Bir gün ihtiyar, çirkin bir büyücü kadin geldi. 'Bunun derdine ancak Kilimbi çare bulabilir. O, seytanlarin akillisidir' dedi. Burkay'i seytan Kilimbi'ye götürdü. Burkay ona yüregini açti. Sevdigi kizi anlatti. 'Bana onu verirsen senin ordunda çeri olurum' dedi. Kilimbi basini salladi. 'Yüregin büyük derde girmis. Kurtulmak zor. Buna çareyi bulsa bulsa Seytanlar Basi Madar bulur' dedi. Burkay'in içi yandi. Gözü dumanlandi. 'Hiçbir çare yok mu' diye sordu. Madar, basini salladi. Ellerini açti. 'Var' dedi. 'Eger evdesini götürüp Ejderler Kagani Naranta'ya kurban adarsan Açigma-Kün'ü kaybettiğin yerde bulursun.

Burkay hiçbir sey düşünmeden kabul etti. Gözünü sevda bürümüs, kanin çilginlik yürümüstü. Evdesini Naranta'ya adak verdi. Naranta, onu öldürüp yedi. Kadin ölürken ellerini göge kaldirip beddua etti: 'Burkay! Iyilige kemlik ettin. Tanrı seni bedbaht etsin. Kiyamete kadar, dünyaya her gelisinde ruhun iztirap içinde çalkalansın'' dedi. Tanrı bu dilegi kabul etti.

Burkay, seytan Madar'in dediklerini yaptıktan sonra çam agacinin olduğu yere gitti. Kiz gitti diye yapraklari dökülüp kuruyan çam yine yesermisti. Açigma-Kün onun gövdesine yaslanarak duruyordu. Burkay yaklasıp söyle dedi: ''Nerede kaldın ay bakisli? Neden gittin inci disli? Senin için hasta düstüm. Eller gezip daglar astım. Artık bana varmaz misin? Derdime em vermez misin? Gel,benim ol çiçek yüzüm! Ipek saçlim, isik gözüm!''

Açigma-Kün bir sey demedi. Büyülü gözlerle Burkay'a bakarak gülümsedi. Burkay'in akli basından gitti. Az kaldı kimiz gibi eriyip akacakti. Kiza yaklasarak siki siki tuttu. Çiçek kokan yüzünü öptü. Onu

evine getirip es edindi. Fakat bununla derdi bitmedi. Açıgma-Kün'ü her gün biraz daha çok sevdi. Öpmekle doyamadı. Sevmekle kanmadı. Uçan kustan kiskandı. Esintiden yüksündü. "Sen insan degilsin. Peri Kan Katun'sun" dedi. Sevgisi durulmadı. Arzusu kirilmadı. Öpmekle kanmaz oldu. Sevgisi dinmez oldu. "Sen Peri Kan Katun degilsin. Tanrı Katun'sun" dedi.

Bir gün ihtiyar, çirkin büyücü kadın yine geldi. "Bunun derdine ancak Madar çare bulabilir" dedi. Birlikte Madar'a gittiler. Madar güldü. "Sen Nizvani cehennemine düsmüssün. Eger o da sana bir defa seni seviyorum derse bundan kurtulursun" dedi.

Burkay yurduna döndü. Açıgma-Kün'e "Beni seviyor musun?" diye sordu. Kadın, saçlarıyla onu sararak ne soracağını unutturdu. Bir ay geçti. Burkay "Beni seviyor musun?" diye yine sordu. Kadın onu öperek ne soracağını unutturdu.

Böyle aylar geçti. Yıllar geçti. Burkay sevgiden çilgına döndü. İztirap ıztırıp üstüne, keder keder üstüne çekti. Hekimler geldi, ilaç bulamadı. Bakışlar geldi, çare edemedi. "Seni ancak ölüm kurtarır. Açıgma-Kün, Tanrı'nın cezasidir" dediler. Burkay büyük ıztıraplar içinde öldü. Ölürlen yine "Beni seviyor musun?" diye sordu. Kadın onu saçlarıyla sardı, kollarıyla sikti, öptü. Fakat bir şey demedi. Burkay'ın öldüğünü görünce gözleri yasardı. İnci gibi yaslar aktı. "İztirap çekiyorum" diye inledi. Fakat "Ben de seni seviyorum" demedi.

Burkay ölmekle ıztıraptan kurtulmuş olmadı. Her yıl bahar olup çiçekler açtıkça, Açıgma-Kün'ü görünce sevdiği çam ağacının yanında ruhu doluyor. "İztirap çekiyorum. Sen de beni seviyor musun" diye inliyor. O günden bu güne kadar bin yıl geçtiği halde Burkay her bahar orada ağlıyor. Yanında duran Açıgma-Kün "Sus sus, ben de ıztırıp çekiyorum" diye yanıp yakılıyor. Fakat "Ben de seni seviyorum" demiyor ve yıllar böylece akıp geçiyor.

* * *

Yazı masasının önünde oturarak bu masalı okuyan kadın gözlerini kaldırdı. Büyük odada muttarid adımlarla gezerek Uygur masalini dinleyen erkege sordu:

- Nasıl buldun? Begendin mi?

Bol ışıkla aydınlanan odada bütün duvar kitap raflarıyla doluydu. Küçük bir masanın üzerindeki saat, vaktin gece yarısına yaklaştığını gösteriyor, saatin yanında keskin bir içkiyle dolu sürahi, bir de kadeh bulunuyordu. Erkek, doldurduğu kadehi içtikten sonra istihfaf edici bir yüzle: "Masal" diye bir cevap

verdi.

Biraz kirilmis gibi olan, fakat hiçbir sey belli etmeyen kadin tekrar sordu:

- Evet, masal... Dokuzuncu asirda, en geç onuncu asrin basinda yazilmis bir masal ... Fakat sen bunda edebi bir taraf, edebi bir unsur bulmuyor musun?

Erkek bu sefer istihfafi istihzaya çevirdi:

- Edebi taraf, bedii unsur gibi yüksek kiymetlere akil erdiremem. Bir degeri varsa anlat da grenelim...

- O halde tercüme hakkındaki fikrini söyle...

Erkek yürümekte olduğu sert bir hareketle durdu:

- Tercüme mi? Dedi. Bunun Uygur masali olduğunu sylemistin. Uygurca dedigin dil Türkçe degil mi?

Kadin zoraki bir sükunetle cevap verdi:

- Uygurca spkesiz Türkçedir. Fakat bugün konustugumuz Türkçeye benzemez. Sana okudugum masal Uygurca metnin bugünkü Türkçeye tercümesidir. Tercümeyi basarip basaramadigim hakkında fikrini grenmek istemistim de...

Erkek, bir kadeh daha içtikten sonra ciddi mi, alay mi olduğunu anlasilmayan bir eda ile:

- Fena degil, dedi. Fakat hiçbir tercüme, aslinda güzelligi muhafaza edemez. Eger aslinda bir güzellik varsa... Ve kadinin cevap vermesinden önce davranarak ilave etti:

- Benim bu gibi meseleler üzerinde fikir yürütmem süphesiz haddimi bilmemek oluyor. Çünkü romanların ne zaman değerli sayılacağı hakkında en iptidai bilgiye bile malik değilim.

Kadın ağır ve ciddi bir tavırla onun sözünü kesti:

- Roman değil. Masal...

Beriki çok acı bir gülümseyişle cevap verdi:

- Öyle mi? Romanla masalı aynı şey sandığım için özür dilerim. Demek ki aralarında mühim farklar varmış...

Kadının yüzüne dikkatle bakarak bir kadeh daha içti:

- Fakat ne çıkar? Ben kayısı ile zerdaliyi de birbirine karıştırırım. Benim bu büyük hatam yüzünden insanlığa zarar erirmedikten sonra...

Kadın biraz daha ciddileşti:

- Senin için değeri olmayan bu masalların da erbabi yanında ehemmiyeti vardır. Sen kayısı ile zerdaliyi birbirine karıştırırsın ama manav karıştırmaz.

- Su halde manav da benden üstün bir şahsiyetmiş demek...

Bunu söyleyerek bir kadeh daha doldurdu. Kadına doğru uzatarak gayet ciddi bir tavırla:

- Benden üstün ve zeki olan manavların serefine dedi ve bir dikiste bitirdiği kadehi oldukça sert bir vuruşla masaya koyarak odadaki gezinmesine devam etti. Bir müddet birbirlerine hiç bakmadılar. Sonra erkek, masanın önünde durarak:

- Rica ederim, bana bu masalın değeri hakkında birkaç söz söyler misin? Dedi. Kadın hiçbir kirginlik eseri göstermedi:

- Bir kere bu masal hemen hemen tam olarak ele geçmiş bir Uygur metnidir. Yalnız basında bir iki satır eksik. Sonra dil bakımından Uygurca'nın yabancı tesirlere maruz kalmamış bir örneğidir. Mühim bir hususiyet de hem Budizm, hem maniheizm hem de samanizmin izlerini aynı zamanda tasimasıdır. Bir de mazhariyeti var. Bir Türk tarafından bulunan ilk Uygurca parçadır.

Erkek kayıtsızlıkla sordu:

- Bundan öncekiler kimin tarafından bulunmuştu?

- Bilhassa Almanlar tarafından... Fakat onların bulup nesrettikleri parçalar sırf dini mahiyette idi. Bunda da dini izler bulunmasına rağmen görüyorsun ki, daha ziyade ladini mahiyettedir ve ahlaki bir gaye ile yazılmıştır.

- Ne gibi?

- Eserin tezi fenalığın ceza görmesi üzerine oturtulmuştur. Bundan başka...

Erkek onun sözünü kesti:

- Evet ama ahlaki bir ders vermek için de bir ask efsanesi uydurmuştur. Bu kadar olmayacak bir aski masala temel yapmak bana pek iptidai bir düşünce gibi geliyor. Hem de bir adamın kıyamet kopuncaya kadar ıztırap çekmesi... Öldükten sonra da ıztırap çekmesi... Bunlar ne sahane yalanlar... Hele o kadın... O isik bakışlı kadın... Neydi onun adı?

- Açıgma-Kün.

- Evet,Açıgma-Kün... O ne biçim kadın öyle? Gerçekte böyle bir kadının, bu derece kudretli bir kadının bulunmasına imkan var mı? Bu kadar uydurma bir araya gelince onu çöp tenekesine atmak icab ederken siz tutuyor, edebi degerinden bahsederek göklere çıkariyorsunuz. İnsanların beynini safsatılarla doldurmak bence yanlış bir harekettir...

Çok sert bir tavırla söylenen bu sözlerle kadın yine kızmadı. Aynı sakin haliyle cevap verdi:

- Edebiyat, hakikatlerin hayalle süslenmesidir. Bütün masallar ve destanlar gibi bunun da eski bir hakikati saklamış olması muhtemeldir...

Erkek bu sefer hakikaten ilgilendi:

- Sahi mi söylüyorsun? Bu uydurmanın neresinde bir hakikat gizli acaba?

Kadın gülümsedi:

- Masal en geç onuncu asrın başlarında yazıldığına ve anlattığı vakadan beri bin yıl geçtiğini bildirdiğine göre çok eski zaman ait bir ask hikayesini bize kadar getiriyor demekti. Yazıldığı tarihten önceki bin yılı hakikat diye kabul edersek, aşağı yukarı milat yıllarında cereyan etmiş bir hadisenin edebiyatla mübalegalanmış şekli karşısındayız.

- Bu kadar mübaleganın arasındaki hakikat kırıntılarını hangi teleskopla görüp keşfedeceğiz?

- Teleskopa ihtiyacımız yok. Yalnız akıl ve ilim adesiyle bakacağız. Masalın ihtiva ettiği Samanizm unsurları da, onuncu asırdan önceki bir zamana ait olduğunu ispat eder. Çünkü onuncu asır Uygurları arasında artık Samanizm yaşamıyordu. Masal kahramanının yüzbaşı olması da çok eski bir devrin, belki Hunlar çağının izlerini saklıyor. Ağızdan ağza nakil onulurken çok değiştiği muhakkak olan ve Budist Uygurlar arasında kitaba geçirildiği zaman Budizm karakteri verilen masalda, her şeye rağmen, samanizmin ve çok eski devirlerin hatıraları, kırıntıları kalmıştır ki, bunlar sayesinde ait olduğu devri anlamak,biraz hata ile kabil oluyor.

Erkek bir kadeh daha içti. Alayci bir tavirle kadina bakti:

- Fakat bütün bu sözlerden bir netice çıkaramıyorum. Bir manavin kabiliyetine malik olsaydım süphesiz mühim hakikatleri anlayacak, bedii unsurları bulacak ve belki de edebi hülyalara dalarak birkaç dakika huzur içinde yaşayacaktım. Su zavallı talihsiz Yüzbasi Burkay beni ilgilendirmedi dersem yalan olur. Yalnız, bir subay için büyük askeri ve vatani fikirler dururken güzel bir kıza bu kadar yakınlık duyup mahvolmayı kabul edemiyorum. Çok rica ederim, bu masaldaki hakikat ne ise, yahut ne olabilirse basit bir dille izah et de kafamdaki düğümler çözölsün.

Kadin hala sakindi. Odada muttarid adımlarla gezen ve kendisine bakmayan erkegi gözleriyle takip ederek anlatti:

- Hakikat su olabilir: Bugünden belki iki bin yıl önce , o zamanki Türk devletinin ordusunda tanınmış bir subay büyük bir suç veyahut büyük bir günah isledi. Bu günahi islemesindeki amel çok güzel bir kadindi. Bu subay, suçunun veya günahının cezasını çok pahali bir şekilde , büyük maddi veya manevi ıztıraplarla ödedi. Fakat bu öyle bir vaka idi ki, halk bunu asırlarca unutamadı. Subayın çektiği cezayı umumi vicdan kafi görmediği için onun ruhunun da ıztırap içinde kivrınmasını ve dünyaya her gelisinde aynı cezanın tekerrürünü arzu etti. Ceza pek siddetli olduğu ve masal iki bin yıl öncesini anlattığına göre bu vaka Mata zamanında geçmiş olabilir. Senin sevgili Mete'nin zamanında...

Mete'nin adı geçince erkegin gözleri parladi:

- Bu ıgrench asirda yasamaktansa Mete zamanında dünyaya gelmiş olmayı tercih ederim.

Kadin, onun bu safiyane arzusu üzerine sakaya basladi:

- Kim bilir? Belki o zamanda da yasamissindir. Bu masalda nasıl Mete devrinin izleri, unsurları varsa sende de o zamana ait çok şeylerin bulunduğunu muhakkak... Su farkla ki, masalda o zaman ait şeyler kirinti olarak yasiyor. Denilebilir ki, sen Mete ordusunun hiç ihtiyarlamadan bugüne erismiş bir subayısın. Tenasüh akidesinin lehinde delil arayanlar seni görmelidir. Hos, zaten o nazariye de pek ceffelkalem reddolunacak bir fikir degil ya...

Erkek gülümsedi. İçkiyle kızarmış yüzünde şimdi bir çocuk safiyeti vardı. Kadehini doldurarak:

“Tenasüh uydurmasını bir yana bırakalım” dedi. Sonra sert bir hareketle esas vaziyeti aldı. Sol eli, askeri talimnâmenin tarifine tipatip uygun bir şekilde pantolonuna yapışmış olduğu halde kadeh tutan sağ elini kaldırdı:

- Büyük asker Mete'nin ölmez hatırası şerefine, dedi.

Kadın gülümseyerek nazikane başını eğdi: “Afiyet olsun” diye karşılık verdi. Son kadeh içilmisti. Odada uzun bir sessizlik oldu...

2. BÖLÜM

Kız Lisesinin müdürü zile basarak hademenin gelmesini beklerken bir yandan da önündeki kağıdı dikkatle okuyordu. Hademeye baş muavin hanımı çağırmasını emrettikten sonra tekrar kağıda daldı. Boyalı, sısman, çok geçkin bir kadındı. Bu yasa gelmiş olduğu halde evlenememenin verdiği ızdırap ve yüzlerce genç, güzel, neseli kızın ortasında bulunarak onların yarın evleneceklerini düşünmekten doğan gizli bir kıskançlığın azabi çehresinde okunuyordu. Odaya giren baş muavin hanıma yer gösterdi:

- Buyrun Faika Hanım.

Faika Hanım da kendisi gibi evde kalmış, yıpranmış kızlardan bir olduğu için müdür onu, kaynağını anlamadığı duygularla severdi. Endişeli bir yüzle bakarak:

- Nihayet korktuğum başıma geldi dedi ve baş muavinin gözlerindeki şüpheyi dağıtmak için anlattı:

- Edebiyat öğretmeni Ayşe Pusat tekrar geliyor. Bu kadının buraya gönderilmemesi için o kadar uğraştım olmadı. Galiba bakanlıkta kendisini tutan birisi var.

- Zannetmem efendim. Belki derslerindeki başarısından dolayı tekrar buraya tayin etmişlerdir.

Müdür asabilesti:

- Canim efendim, basarisindan bize ne? Talebeyi zehirleyecek kabiliyette olduktan sonra...Tasidigi soyadinin menfi tesiri kafi degil mi?

Bas muavin eskiden Ayse Pusat'i taniyordu. Onun hiç de fena bir kadin olmadigini, basina sirf kocasi yüzünden bir takim isler geldigini biliyordu.Fakat onun hatiri için de müdürle çekismeye lüzum görmediginden susmayi tercih etti. Müdür ise Ayse Pusat'i ömründe hiç görmemisti. Liseye müdür olarak geldiği zaman Ayse Pusat oradan ayrılmis bulunuyordu. Fakat bütün gazetelerin aylarca bu soyadi aleyhinde yazilar yazmis olmasi dolayisiyla ondan nefret ediyordu. Üstelik bu kadının lisede müdür otoritesini sifira indirdigi, kendisini talebeye çok sevdirdigi ve böylece istedigii telkinleri yaptigi da söyleniyordu. Müdür bu telkinlerin ne oldugunu açık olarak bilmiyordu ama zararli seyler oldugundan hiçbir süphesi yoktu. Nihayet milli ve vatani duygulari bile Ayse Pusat'in aleyhinde bulunmasina kafi sebeplerdi. Ciddi bir tavirle bas muavine direktif vermeye basladi:

- Faika Hanim! Ayse Pusat buradan üç yil önce gitmisti, degil mi? Demek ki o zaman küçük olan öğrencileri simdi büyüdüler. Üç senede onu unutmus olacaklarini sanmiyorum. Liseye geldiği gün

talebenin bir sevgi nümayisi yaparak idare otoritesini alt üst etmelerine müsaade edemem. Bunlar nihayet çocuktur. Iyi, kötüyü ayirt edemezler. Geldigi gün Ayse Pusat'i bütün siniflara siz götürüp takdim ediniz ve bu takdimi, çok rica ederim, gayet sert bir tavirle yapiniz. Ne talebe ne de, neydi onun adi, Ayse Pusat simarip laübalilige kalkamasinlar. Sonraaaa... Evet sonra, öğretmen arkadaşlara da çitlatiniz. Bu kadının pek güvenilir bir mahluk olmadigini bilsinler. Onunla fazla temas etmesinler.

Bas muavin burada itiraz etti:

- Aman müdüre hanim, ben bunu nasıl söylerim? Belki içlerinde onun ahbaplari, arkadaşlari vardır. Bunu ne sifatla söylüyorsun derler. Bunu sizin çitlatmanız daha dogru olur. Hem öğretmen arkadaşlar size karsi da gelemmezler.

- Peki peki... Bunu bana birakin ve siz yalnız sinif mümessillerine bunu uygun bir dille anlatin ve Ayse Pusat geldikten sonra teneffüslerde siki bir kontrol temin edin. Bilhassa onun nöbet tutacağı günlerde talebe ile hususi sekilde münasebet kurmasının önüne geçin.

- Bas üstüne efendim.

* * *

Aynı gün edebiyat öğretmeni Ayşe Pusat, üç yıl önce zorla çekilip atıldığı lisesine yeniden dönmek üzere yola çıkıyordu. Bu dönüş onun duygulu ve romantik muhayyesi için pek mühim bir hadiseydi. Vaktiyle kendisinin de içinde talebe olarak bulunduğu bu lise bütün genç kızlık hatıralarıyla dolup tasan, yarı mukaddes bir yer gibiydi. Edebiyat Fakültesini bitirdikten sonra bir yıl bir ortaokulda stajyerlik yapmış, sonra buraya tayin edilerek bütün askı ve sevgi, bütün enerjisi ve iyi niyetiyle ise sarılmıştı. İyi çalışıyor, talebe yetistirmekte çok başarılı oluyordu. Öğrencilerini çok seviyor onlar tarafından çok sevilirdi. Laübalilige kaçmadan, ciddiyeti bırakmadan kurabildiği samimiyet verimli neticeler sağlıyordu. Fazla sıkımadan çalıştırmak, dersi çok güzel anlatarak talebeye merakla dinletmek, çok iyi muamele ederek kendisini saydırmak Ayşe Pusat gibi pek nadir hocaların mazhariyetlerindendi. Her iste itidalle hareket ederdi. Kızlarının hususi durumlarını da öğrenir, soru sorar ve not verirken bunları hesaba katardı. Evindeki elverişsiz şartlar yüzünden dersini iyi hazırlayamamış bir talebeyi, birçok başka öğretmenler gibi sıkımaz, ona elverişli şartlar bulmaya çabalırdı.

Lisedeki bütün kadın öğretmenler arasında sade giyinen, boyanmayan biricik kadın kendisiydi. Evliydi ve Tosun adında küçük, sevimli, gülbüz bir oğlu vardı. Ömrünün büyük kısmı eviyle lise arasında geçer, evini becerilikle idare ettiği gibi okulda da gerek arkadaşlarıyla gerek talebeleriyle iyi anlaşır, iyi çalışırdı. Enerjik ve sağlam bir kadındı. Gür ve kara saçları omuzlarına dökülür, gözleri gülümseyerek bakar, düzgün konuşmasıyla derhal iyi bir intiba bırakırdı. Hayatından, vazifesinden memnundu. Şimdiye kadar bir tek dersini ihmal etmemişti.

Eğer büyük bir aksilik, müthiş bir talihsizlik, hatta felaket de diyebileceğimiz bir hadise olmasaydı, bu bahtiyar ve sakin hayat sarsıntısız devam edecek, bu kadar maddi ve manevi kayıplarla dolan üç yılı ziyan olmayacaktı. Ayşe Pusat kin tutmaz, kendisine yapılan fenalıkları çabuk affeder, unutturdu. Fakat kocasına yapılan muameleyi bir türlü unutamıyor, onun yıkılan büyük ümitleriyle birlikte kendi saadetinin de temelinden sarsıldığına inanarak buna sebep olan muhteris insanları bağışlayamıyordu.

Ziyan olmuş üç yıl.. Fakat o da her insan gibi bir teselli bulmakta gecikmiyordu. İnsanların daha iyi tanımak fırsatını kendisine bu üç yıl vermişti. Hayatın akisinde hiçbir ehemmiyeti olmaması gereken bir kanaat ve fikir meselesini dallandırıp budaklandırarak bütün memlekete samil bir konu haline getirenler, şahsi kin ve garezleriyle hareket edenler, kocasının istikbalini yıkmaya çalışmışlar, fakat hakikatte kendi saadetini yikmişlerdi. İnsanlardan iğrenerek her şeyi gülünç, herkesi hakir görmeye başlayan bir erkekle yaşamak hiç de kolay değildi. Bundan başka etrafın ürkek ve süpheli gözlerle mütemadiyen kendisini süzmesi de hoş olmuyordu. Kocası iki yıl hapiste yatıp çıkmış, fakat isin mahiyeti birçokları tarafından anlaşılamamıştı. Hapse katiller, hırsızlarla beraber fikir ve kanaat sahipleri de giriyor, fakat yığın bu iki zümreyi birbirinden ayıramıyor, yahut ayırmaya lüzum görmüyordu. Gazetelerin yalan yanlış nesriyatı da daima aleyhte olmuş, böylelikle Pusat adı adeta bir numaralı halk düşmanı mahiyetini almıştı.

Gerçi isin iç yüzünü bilenler, gelip dostluk gösterenler de bulunmuyor değildi. Fakat bunlar o kadar azdı ki, bu azlıkla o çokluğu doğru yola getirmenin imkanı yoktu.

Ayşe Pusat dindardı. İlahi bir adalete daima inanmıstı. Dindar olmamakla birlikte, eskiden kendi dini duygularına saygı gösteren kocası şimdi buna da aldırmıyordu, bu da Ayşe'yi ayrıca kiriyordu. Her ne kadar kocası açıktan açığa hiçbir şey söylemiyorsa da bu konular görüldükçe yüzünde beliren çizgilerde yahut bakışlarında, Ayşe bir istihfaf sezer gibi oluyordu. Şimdi kocasının inandığı, saygı gösterdiği tek hakikat ölümdü. O eskiden de ölüme saygı gösterir, vazife uğrunda, fikir uğrunda ölmekte essiz bir güzellik ve büyüklük bulurdu. Artık bunun etrafında hiçbir münakasa kabul etmemekle beraber ölümü adeta özler gibi bir hali vardı. Kahramanca ölmüş olanlar hakkındaki yazıları tekrar tekrar okuduğu Ayşe'nin gözünden kaçmıyordu. Çok maddi gözükmemesine rağmen mistik bir ruh haleti içinde bir ölüm daşsilasa ortasında yasıyor, yasıyor değil sönüyordu.

Ayşe Pusat, kocasını daima asiri bulmuştı. Evlenirken onun bu asiriliğı hosuna gitmiş olmakla beraber zamanla bunun biraz durulmasını beklemiş, fakat ümidi bosa çıkmıştı. Bu adamda gizli kaynaklardan gelen bir ateş vardı ki, onu daima asiriliğına, tehlikeye, kendini harcamaya sürükliyordu. Muayyen kanatlarının dışındaki bütün meselelerde bir çocuk kadar saf ve bilgisiz olan, çabuk aldatılan kocası, herkese ve her şeye inanan kocası şimdi müthiş bir münkirdi. Artık onu aldatmaya imkan yoktu. Fakat bunun yavaş yavaş hayatla ilgi kesmek gibi bir şey olduğunu gören Ayşe Pusat derin derin üzüldü, hayatla ve her şeyle ilgisini kesen kocasının kendisini de unuttuğunu zannediyor, bu zan, zamanla bir iman haline geliyordu. Onu hayata bağlamak için yaptığı uğraşmalar bostu. Bununla beraber kocasının henüz kesin karar verememiş olduğunu, içinde korkunç bir mücadele cereyan ettiğini biliyor, yaman bir sezgi ile bu deruni mücadelenin neticesinden ürkiyordu. Bütün hayatınca geri dönmek ve pisman olmak nedir bilmeyen bir adamın ruhundaki kavganın sonundan cidden korkulurdu. Kocası o kadar büyük bir düşmanlık ve kin çekmişti ki, bu kinin sınırları genişlemiş, Ayşe Pusat'a kadar uzanmıştı. Bu yüzden huzur ve zevk içinde vazifesini yaptığı liseden çıkarılmış, bakanlık emrine alınmış, hatta sorguya çekilerek kocasının aleyhinde ifade vermeye zorlanmıştı.

Bütün bu zorluklara büyük bir metanetle göğüs germiş, maddi sıkıntıları sabırla karşılamış, hakkını aramak için kanuni yollara başvurmuş fakat hakkını alamamıştı. Küçük Tosun'un mahrumiyetleri çok acı gelmekle beraber Allah'a bel bağlayarak bunu da atlatmış, nihayet kocasının mahkumiyeti tamamlandıktan epey sonra tekrar eski vazifesine alınmıştı.

Üç yıllık ayrılıktan sonra hazin bir sevinçle görevine dönerken iyi karşılanmayacağını biliyordu. Heyecanlıydı. Fakat gönlü Tanrı'ya karşı minnetlerle doluydu. Trenden indikten sonra saatine baktı. Teneffüs zamanıydı. Çocuklar bahçedeyken onların gözü önünde okula girmek istemedi. Şimdi büyümüş, birer genç kız olmuş olan üç yıl önceki talebelerine karşı garip bir çekingenlik duyuyordu. Kocasının mahkum olup kendisinin küçük çocuğı ile parasız ve çaresiz kaldığı günlerde onu aramayan, aramak ve yardım etmek söyle dursun, gördükleri zaman görmemezliğe gelen iyi gün dostları gibi belki bu genç kızlar da baslarını çevirirler, hatta...hatta... bir vatan hainin esine belki imali sözler de söyleyebilirlerdi. Yahut belki de böyle yapmazlar, liseden çıkarıldığı gün ağıstıkları gibi şimdi de sevinçle bagrısrlar, yanına gelirler, kendisini ve okul idaresini güç duruma sokarlardı. Ayşe bunların hiçbirisini istemiyordu. İstasyonun bekleme odasında biraz oyalanmayı doğru buldu.

Sonbaharın güzel, hüznü, serin bir günüydü. Havada bulutlar kosuyor, rüzgar Ayşe'ye üç yıl önceki bir

günü hatırlatıyor, yüzünde kindar ve istihfaf edici bir tebessüm olduğu halde süngülülerin arasında yürüyen elleri kelepçeli kocasını tekrar görür gibi oluyordu. Tedailer kendisini buraya getirince birdenbire toparlandı. Bunun sonu belki göz yaşlarına varabilir diye düşündü. Korkulu bir rüya gören, fakat bunun rüya olduğunu bilen insanların silkinisi ile fena hatıraları attı. Gökte uçusan bulutlara bakarak istasyondan çıktı. Ağır adımlarla lisenin yolunu tuttu.

Bahçe kapısından içeri girerken heyecanlıydı. Meçhuller bize daima heyecan verir. Nasıl karşılanacağı meçhul olduğu için o da heyecan duyuyor, güç anlarda her zaman yaptığı gibi kendisine zorla metanet telkin ediyor, bunda da muvaffak oluyordu. İdarenin iyi karşılamayacağını biliyor, bundan o kadar üzülüyordu. Asıl mesele talebenin takinacağı durumda idi. Hayatlarının henüz baharında olan, dünyanın ve hayatın çirkefiyle temas etmemiş bulunan kızlarında gönüllerinde vefadan iz kalmamış olması herhalde insani üzecek bir şeydi. Yaslı insanlar hayatın kötülüklerini göre göre kötülüyorlar, gönül saflığını, insan duygusunun bütün iyi taraflarını kaybediyorlardı. Bu belki normaldi ama yürekleri yalnız iyilikle çarpan, dünyada yalnız iyi şeyler bulunduğunu sanan genç kızların da kötü duygulara kapılmış olması korkunçtu.

Kapici üç yıl önceki kapıcıydı. Önüne bakarak hızlı adımlarla yürümek isteyen Ayşe'ye doğru ilerledi. Safiyetle gülerek selamladı ve samimi bir sesle "Hos geldiniz Ayşe Hanım" dedi. Ayşe birdenbire durdu. Bu basit, zavallı köylünün su nezaketi onu adeta ürpertmişti. Ummadık yerden gelen iyilik ve nezaket insanları daha çok sarsar ve sarsar. Ayşe de aynı duygu ile sarsıldı. Kara gözleri parladı. İki damla yası büyük bir cehitle gözlerine içirerek elini uzattı:

- Hos bulduk Hüseyin. Nasilsin?

Kapici, Ayşe'nin elini saygıyla sıktı:

- Duacıyım efendim.

Sonra basını egerek ilave etti:

- Çok üzül müstüm ama elimden ne gelirdi ki? Duadan gayri...

Ayşe hemen sözü degistirdi:

- Derse gireli çok oldu mu?

- Hemen şimdi girdiler efendim.

Ayşe bu iyi yürekli adama iyi bir şeyler söylemek istiyor fakat bulamıyordu. Susmanın bazen çok güzel sözlerden bile üstün olduğunu hiç şüphesiz bu kapıcı biliyordu. Onun için mutlaka bir şey söylemesi lazımdı. Bu düşünce ile:

- Eksik olma Hüseyin. Allah gönlüne göre versin dedi ve hızla mektep kapısına doğru yürüdü. Ders zili yeni çalmış, birçok sınıflara henüz öğretmenler girmemisti. Ayşe, sınıf pencerelerine birçok basların toplandığını sezdi. Yavaş ve heyecanlı fısıltılar olduğunu, kendi adının birkaç defa söylendiğini duydu.

Müdür odasına girdiği zaman artık kendisinde heyecandan eser kalmamıştı. Gözlüklerini takmış olduğu halde bir takım evraki okuyan müdür, basını hiç kaldırmadı. Ayşe böyle karşılanacağını çok iyi biliyordu. Hiç kızmadan, üzülmeden durdu ve müdürün yapmakta olduğu rolü bitirmesini bekledi.

Bir, belki de iki dakika geçti. Müdürün okuduğu beş altı satırlık kağıt ne kadar çaprasık ifadeyi olursa olsun bu müddet zarfında birkaç defa okunabilirdi. Fakat o, basını kaldırmamakta inat ediyor, Ayşe'yi ayakta bekletmekle ihtimal otoritesini göstermek istiyor, yahut ona hakarete bulunuyordu.

Nihayet altı satırın okunması bitti. Gözlerini kağıttan kaldıran müdür yüzünü buruşturarak Ayşe'ye baktı. Birçok resimlerini görmüş olduğu için onu tanıyordu. Buna rağmen sert bir sesle: "Ne istiyorsunuz?" demekten geri kalmadı. Ayşe gayet sükunetli idi. Yüzünde hiçbir çizgi belirmeden, bakışlarında hiçbir değişiklik olmadan cevap verdi:

- Lisenizin yeni edebiyat öğretmeniyim...

Müdür, ehemmiyet vermez görünmek isteyen bütün insanlar gibi Ayşe'ni adını göya hatırlamadı:

- Haa.. Siz seysiniz, değil mi?

- Evet, Ayse Pusat benim.

Ve gayet ciddi, agir, ezici bir sesle bunu söyledikten sonra müdürden hiçbir teklif almadan masanın önündeki sandalyeyi çekip oturdu.

Iste müdürün bütün isittikleri dogru çikiyordu. Bu küstah kadın Ayse Pusat adini gururla söylüyor ve kendisi yer göstermeden iskemle çekip oturmaya cüret edebiliyordu. Ona bir ders, bir gözdağı vermek çok isabetli olacakti. Igreniyormus gibi yüzünü burusturarak gözlüğünü çıkardi. En sert bakisiyla bakarak:

- Sizin buraya gelmenize mani olmak için bütün gayretimi sarfettim, diye söze basladi ve bu sözlerin yapacağı tepeden inme tesiri görmek için gözlerini Ayse'nin gözlerine dikti. Fakat hayret!.. Ayse'nin yüzünde hiçbir degisiklik yoktu. Tas gibi sessiz,hareketsiz ve donuk bir durusla dinliyordu.

- Çünkü, öğrencilere sürekli propaganda yaparak onlari menfi yollara sürükleyen bir öğretmeni, müdür sifati ile istememekle hakliyim.

Müdür bunu söyleyerek durdu. Karsisindakinin sogukkanliligi önünde sözlerinin, arkasini getirememisti. Edebiyat öğretmeni, belli belirsiz bir gülümseme ile karsilik verdi:

- Bu propagandanin ne oldugunu öğrenebilir miyim? Hakkimda resmi bir sikayet yapilmis mi?

Müdür hararetlendi:

- Hayir. Hakkinizda resmi sikayet veya tahkikat yok.

- O halde?

- Siz propagandayi o kadar ustaca yapıyorsunuz ki, sizi yakalamak mümkün olmuyor.

- Yaptigim propaganda ne imis?
- Onu bir bilsem... Onu bir bilsem, sizi buraya sokar miydim?

Ayşe Pusat, karsısındaki yaşlı kadına acıyarak hatta istihfafla baktı ve kocasının, duruşma sırasındaki bir sözünü, "acızleri, layık olmadıkları mevkilere geçiren bir devlet batar" diye haykırmasını düşünerek ona hak verdi. Bu kadar basit düşünceli bir kadın kendisine amirlik edecek, derslerinde başarı gösterip göstermediği hakkında gizli rapor yazarak kendi mukadderatını tayin edecek ve yüzlerce genç kızın sağlam seçiyeye ve ahlakla yetismesini sağlayacaktı. İster istemez gülümseyerek:

- Müdür Hanim! Bilmediğiniz bir şey hakkında nasıl bir hüküm verebiliyorsunuz? diye sordu.

Bu soru ötekini şaşırttı. Sasırdıkları zaman bütün idarecilerin, bütün amirlerin yaptığı gibi yalan veya mugaleta yollarında birine sapacağı muhakkaktı:

- Herkes öyle söylüyor efendim... Hem elbette benim de bildiğim bazı şeyler vardır dedi ve söz düellosu bahsinde bu kadınla uğrasamayacağını bildiği için bir yandan zile basarken bir yandan da kesin emrini verdi:

- Sizden ricam propagandayı kesmeniz ve evvelki metodunuzu değiştirerek yalnız derslerinizle meşgul olmanızdır.

3. BÖLÜM

Ayşe Pusat bas muaviniyle birlikte öğretmenler odasına geldiği zaman kendisinde bir yorgunluk duyuyordu. Odada, pencerenin önüne oturmuş olduğu halde gazete okuyan bir erkek hocadan başka kimse yoktu. Bas muavini, duvardaki ders programına bakarak bugün yalnız dördüncü, beşinci saat dersleriniz var. İki saat bekleyeceksiniz dedi. Öğretmenler için en güç şey boş saatleri beklemek olduğu için Ayşe Pusat'tan bir şikayet umuyordu. Fakat o, ne itiraz etti ne de şikayet... Bas muavini bir müddet çekingen tavırla Ayşe'ye baktıktan sonra "Ders saatleriniz gelince sizi sınıflara takdim ederim" dedi ve onun itirazına mahal bırakmamak düşüncesiyle köşede gazetesini okuyan öğretmene seslendi:

- Rıza Beg, bakın, Ayşe Pusat geldi.

Cebir öğretmeni Rıza Beg lisenin eski hocalarındandı. Yaşı altmışa yaklaşmış bütün öğretmenler gibi yorgun ve konuşkan bir adamdı. Vaktiyle Ayşe Pusat'a hocalık etmişti. Gazetesini indirip baktıktan sonra sevinçle yerinde kalktı:

- Oooo... Hos geldiniz kızım... Hos geldin Ayşe... Vallahi özlemistim diyerek ona doğru yürüdü. Hararetle elini sikti.

Baş muavin hanım, kendisini müşkilattan kurtarmıştı. Sessizce odayı terk etti. Rıza Beg, çevresini çabuk bir bakışla kolladıktan sonra yalnız olduklarını görünce Ayşe'ye doğru eğilip sesini alçaltarak:

- Kocanın ne oldu? Hapisten çıktı mı diye sordu.

Ayşe'nin gözlerinde hazin bir ışık yanıp söndü. Kocasını sormak lütfkarlığını gösterenlerden çoğu da iste böyle gizlice, yalnız oldukları zaman, seslerini kısarak soruyorlardı. Muayyen bir fikre, bir hadiseye takilip titizlenen insanlar gibi Ayşe de buna tutuluyor, gizli soranların hiç sormamakla daha doğru yapacaklarını düşünüyor, kızıyor fakat hiç belli etmiyordu. Şimdi karşıdaki adam kendi hocası olmasa belki cevap vermezdi. Bununla beraber içindeki isyanın sesini dinlemekten ve yüzüne karşı daima tenkit ettiği kocasına kalbinin bütün samimiyetiyle hak vermekten geri kalmadı. Kocası bir tartışmalarının sonunda melankolik bir tavırla "Bana insanlardan mı bahsediyorsun?" demisti. "İnsanlar mazide ve tarihin yaprakları arasında kaldılar. Bu gördüklerin birer karikatürden başka bir şey değildir"

Ayşe bunları düşünürken ihtiyar cebir öğretmeni çok konuşma alışkanlığının sevgiyle:

- Kızım, Ayşe dedi. Seni severim, bilirsin. Kocanın da çok takdir ederim. Fakat ne yaparsan ki, biraz da zaman uymak lazım. İnsan her hakikati dosdoğru söyleyemez ki... Bu kadar atılganlık etmeyecekti. Yazık değil mi? Bütün istikbali mahvoldu.

Bunlar herkesin söylediği sözlerdi. Bunları dinlemekten artık usanç gelmişti. Hakikaten su insanlar pek müziç mahluklardı. Kendi akıllarının üstünlüğüne inanarak baskalarına öğüt vermekten vazgeçmiyorlar, fakat kendi gülünçlüklerini zavalliliklerini de bir türlü idrak edemiyorlardı.

Ayşe bugün liseye zaten sinir imtihanı geçirmek üzere gelmiş olduğundan ihtiyar cebircinin karşısında çok hakim bir duruşla duruyordu. Galiba öteki de bunun farkındaydı ve tehlikeli bir konuyu kurcalamakta

oldugunu anlamisti. Ayse zorla gülümsedi:

- Hapisten çıktı ama çıkmadi desem de yalan olmaz. Çünkü kendi kendisini eve hapsedti. Bir yere çıkmıyor.

- Neden?

- Insanlardan igreniyor. Kimseyi görmeye tahammülü yok.

Yasli öğretmen kuvvetli bir sezisile bu sözlerden kendisine hisse çıkarmisti. Sözde teessür duyan insanların yaptigi gibi derin bir ah çekerek yerine oturdu. Gazetesine daldi. Ayse memnundu. O da hiç kimse tarafından rahatsız edilmek istemiyordu. Baskalarının kendisiyle mesgul olmasından sikiliyordu. Bir köseye çekilerek çantasından Abdülhak Hamid'in Makber'ini çıkardi. Bu sabah liseye gelmek üzere evden çıkarken çantasına bu kitabı koymustu .Niçin Makber'i seçmisti. Bunu bilmiyordu. Birkaç defa okudugu, belki yarisini ezbere bildigi bu kitabın kendisince meçhul tarafı kalmadigi halde gayrisuuri bir hareketle Makber'i çekip almisti. Kim bilir, belki de bir mersiye olduğu için onu tercih etmisti. Okumaya basladi. Fakat daha ikinci misrada birdenbire durdu:

Gönlüm dolu ah u zar kaldı...

Ansizin bu misradaki hüznün ta yüregine isledigini fark etti. Makber'in en alelade hatta dil bakımından da pürüzlü olan bu misrainda ne vardı da bu kadar içine isliyordu? Yoksa kendisi mi romantik bir anında idi?

Siirlerin ne zaman tesirli oldukları hakkında biraz düşündü. Tedailer kendisini yildirim hizıyla çok uzaklara sürüklerken beyninde bir noktanın aydınlandigini sezer gibi oldu. İnsanlar kendi duyularına uygun bir misradan, bir beyitten zevk alıyorlar, hüzünleniyorlar, keder duyuyorlardı. Ayse kendi gönlünü yokladi. Bu gönül ah u zar ile doluydu. Su farkla ki Hamid, kendi ah u zarını bir fırtına çigligi halinde dünyaya ve zamanlara fırlatabildigi halde Ayse'nin ah uzari gönlünün sınırları içinde mahpus kalmaya mahkumdu. Kendisini bu kadar duygulandıran da galiba bir dert ortaginın olmayışı, hatta derdini isitecek bir yabancının bulunmayışı idi. Bunu keşfettikten sonra tekrar kitaba daldi:

Gönlüm dolu ah u zar kaldı...

Bir gönlün ah u zar ile dolmasının ne demek olduğunu gönlü rahat olmayanlar anlayamazdı.

Bütün liseyi saran bir zil sesi Ayse'yi hülyalarından uyandırdı. Elli dakika nasıl olmuştur da geçmişti? Halbuki o hala Makber'in ilk sayfasında idi. Bazen hızlı, bazen yavaş geçen su zaman ne izafi mefhumdu! Basını kaldırdığı zaman cebir öğretmeniyle göz göze geldi ve onun deminden beri kendisini kontrol etmekte olduğunun farkına vardı. İhtiyar hoca kendisine galiba bir şeyler söyleyecekti. Fakat daha söze başlamadan oda kapısı açıldı ve dersten çıkan öğretmenler birer ikiser gelmeye başladı.

Bunların çoğu üç yıl önceki kimselerdi. Ayse'yi karşılayış ve selamlayışlarında gizli bir yapmacık vardı. Bazıları sanki hiçbir şey olmamış, üç yıllık bir felaket devresi gelip geçmemiş ve bu kadar iztirap çekilmemiş gibi davranıyorlar, suni bir nese ile konuşarak onun canını sikiyorlardı. Kocasıyla tanışmış olanların onun hakkında ağız açıp bir şey sormamaları dikkati çekecek kadar belliydi. Bereket versin bu can sıkma töreni uzun sürmedi. Takindığı resmiyet, calı tavirlileri yanından uzaklaştırdı ve elinde Makber'yle Ayse, pencere dibindeki iskemlesinde yalnız kaldı.

Bahçeden çocukların sesleri geliyor, bazı isimlere asına çıkıyordu. Ayaga kalkıp bahçeye baksa bir çoğunu tanıyacığı muhakkaktı. Fakat kendini göstermekten çekinerek kalkmıyor, oturduğu yerden göğe ve ufuklara bakarak dalıyordu. Üç yıldır sarfettiği zihni faaliyet onda suur altı hareketlerini çok uyandırmıştı. İki şeyi birden düşünebiliyor, ilk önce farkına varmadığı ikinci düşünce biraz sonra bütün aydınlığı ile suuruna çıkabiliyordu. Ayse ufuklara bakarken "Kafam bir şeyle mesgul" diye düşündü ve çok geçmeden bunun ne olduğunu buldu. Bir iki dakikadan beri birçok kızlar öğretmen odasına giriyorlar, öğretmenlerden herhangi birisine bir şey sorar gibi davranıp kendisine bakıyorlardı. Yeni bir öğretmen geldiği zaman yalnız merak dolayısıyla yapılan bu hareket bugün başka bir mana taşıyordu. Ayse bu manayı düşündü. Onu da buldu. Bu, hasret veya nefret olabilirdi. Bunu anlamak için birdenbire dayanılmaz bir istek duydu. Bu istekle basını çevirerek kapı tarafına baktı. Üç genç kız bir öğretmenle konuşuyor ve belli etmeden kendisini süzüyordu. Ayse hasretle mi, nefretle mi karşılanacağını anlamak isteyince bütün cesaretini takınmıyordu. Bu cesaretle kara önlüklü, beyaz yakalı kızlara baktı ve onlarla göz göze geldi. Bu bakışlar çok sevimli ve sevinçliydi. Gönlü ah u zar ile dolu olan edebiyat öğretmeni, ruhunun karanlık hücrelerinde bir panjurun açıldığını ve oradan içeriye ışık ve serinlik dolduğunu hissetti. Gözlerini üç güzel kızın yüzlerinde ve saçlarında gezdirdi. Sağda ve solda duranları derhal tanıdı. Üç yıl önce küçük birer çocuk olarak bıraktığı bu talebeler gelerek ince, güzel, manalı, endamli birer genç kız olmuşlardı. İsimlerini hatırlamıyordu ama bütün halleri, çalışkanlıkları, yaramazlıkları, hatta sınıfta oturdukları yerler sinema seridi gibi hafızasından geçiyordu. Bu iki genç kız da sanki o dakikada aynı şeyi düşünüyormuş gibi hafifçe gülümsediler ve başlarıyla Ayse'yi selamladılar.

Ortadaki kız utangaç bir tebessümle bakıyor ve ara sıra basını öne eğiyordu. Ayse onu da tanımak için uğraşıyor, fakat tanıyamıyordu. Zihnini yorarken bazen de tanıyacak gibi oluyor, fakat kim olduğunu bir türlü bulamıyordu. Rengi uzaktan anlaşılmayan ve menekseye benzeyen gözleriyle, gür ve açık kumral saçlarıyla, fakat bilhassa mahcup gülümseyişiyle bir siir kadar güzel olan bu kızda, baktıkça kendini belli eden bir hususiyet vardı.

Ayşe bu hususiyetin ne olduğunu anlamak ister gibi ona bakarken daha doğrusu onu incelerken göz göze geldiler. Biraz önce çekingen ve kaçamaklı bakışlar fırlatan menekşe gözlerin manası değişti. Yırtıcı bir hal aldı. Fakat üç yıldan beri ruh mütehassisi haline gelen Ayşe bu yırtıcılığın kendisine yönelmemiş olduğunu anlamakta gecikmedi. Bu sert bakışlar etrafa meydan okuyordu. Ayşe Pusat, menekşe gözülü kızın kendisine güldüğünü ve içinde çekingenlikten eser bulunmayan bir tavırla selam verdiğini görünce birdenbire bu meçhul kıza karşı bir sevgi duydu. Kendisi de gülümsedi. Aynı açık ve samimi tavırla, verilen selami aldı.

Birkaç saniye içinde gözlerle yapılan bu gizli konuşmayı yalnız cebir öğretmeni Rıza Beg görmüştü. Kadın hocaların, etrafı unutacak ve görmeyecek kadar hararetle havadan, sudan konuştukları bir sırada o Ayşe Pusat'a ve kızlara bakmış, her şeyi görmüş, neticeden de memnun olmuştur. Bu memnuniyetin doğurduğu gayri ihtiyari bir hareketle ayağa kalkarak Ayşe'ye yaklaştı. Eski hocalığın verdiği laubali bir tavırla "Ayşe! Son sınıflara dersin var mı?" diye sordu.

- Var efendim.

- Çok güzel. Bilhassa fen subesinden çok memnun kalacaksın.

Ayşe, bütün öğretmen odalarının bitip tükenmez çekişme konusu olan edebiyat-fen davasını hatırlayarak gülümsedi. Rıza Beg bu gülümseyişin sebebini anlamıştı.

- Hayır, hayır! Onun için söylemiyorum, dedi. Bu sınıftan cidden memnun kalacaksın. On kisten mürekkep fevkalade bir sınıftır. Bilhassa içlerinde Aydılu, Güntülü ve... Ve...

Bu isimler Ayşe'ye hiç yabancı gelmemiş ve hosuna gitmişti. Cebir öğretmenin üçüncü ismi bulmakta biraz güçlüğe uğramasını fırsat bilerek onun sözünü kesti:

- Aydılu ile Güntülü mü dediniz?

- Evet.

- Ne güzel isimler! Bunlar kardeş mi?

- Hayir, kardes degil. Fakat kardesten daha yakin. Bir arkadaslari daha var Nurkan. Bu üçü birbirinden hiç ayrılmaz. Biraz önce buradaydilar. Güya fizik hocasına bir seyler soruyorlardi ama hakikatte seni görmek ve hos geldin demek istiyorlardi...

Birdenbire, Ayse'nin dimaginda bir düğüm çözüldü. Deminki üç kizin ikisini, sagda ve solda duranlarin adlarini hatirlayarak tanidi. Günes gibi sari saçlisi Aydolü, kestane renkli ve örgülü saçlisi da Nurkan'di. Ya ortada duran menekse gözlü kız? Herhalde o da Güntülü olacakti.

- Ortada duran kizi hatirlayamadim. Acaba Güntülü o mu?

- Ta kendisi...Tanimamakla mazursun. Çünkü senin öğrencin olmadı. Sen gittikten sonra geldi ve derhal öteki ikisiyle kaynasti. Bu üçü siniflarinin ve lisenin gözbebeği, iftiharidir. Ama bütün derslerden böyledirler.

Sonra isi sakaya vurdu:

- Insaallah bunlari siir deryasına batirip fen derslerini ihmal ettirmezsın...

Yeni derse girileceğini bildiren zil çalarken Ayse tekrar kendi iç alemine dalmisti. Deruni bir rahatlık duyuyordu. Mektebin en iyi üç talebesinin takindigi rahat tavir nasıl karsilanacagini belli ediyordu. Demek ki genç kızların gönüllerinde vefa duygusu silinmemisti. Hele Güntülü, kendisini ilk defa gördüğü halde en samimi tavrıyla selam vermiş, bu selami verirken etrafın ne düşüneceğine aldirmamış, hatta etrafa meydan okumustu. Kendilerini yalnız ve kimsesiz sananlar, çevrelerinde dostlar gördükleri zaman nasıl bir insirah duyarlarsa Ayse de onu duyuyor, gönlünün ah u zar ile dolu olmasına ragmen yaşamaktaki zevki tadiyordu.

Yaşamaktaki zevki düşünmek, Ayse'ye birdenbire kocasını hatirlatti ve onun bu zevki müebbeden kaybetmiş olduğunu düşünerek içi sızladı. Felaketler ve kederler gibi bahtiyarlıklar da geçiciydi. İçinde ferahlık duymasıyla gönlünün kararması bir oluyor ve hep böyle devam edip gidiyordu. Acaba şimdi kocası ne yapıyordu? Herhalde evde bir kösedan ufka melankolik bakislarla dalmış olmalıydı. Yahut odada muttarid adımlarla geziniyordu. Belki de harb tarihine ait kitaplara egilmisti.

Ayse birdenbire içinin merhametle doldugunu hissetti ve 'Zavalli Selim' diye söylendi.

Selim Pusat üç yıl öncesine kadar ordunun iyi bir yüzbasiydi ve Harp Akademisi'nin son sınıfında bulunuyordu. Askerliği bir meslek değil, bir inanç olarak kabul etmişti. Kendisine babasından ve dedesinden miras kalmış olan askerlikten gayri bir şeyin mevcut olabileceğini düşünmezdi. Ona göre insanlar kumanda edenlerle kumanda edilenlerden ibaretti ve hayat denen nesne, süngü takip avcı hattında yürümekten başka bir şey değildi. Selim Pusat, görünüse göre parlak istikbale namzettti. Asiri düşünceleri, inandığı fikirler ugrundaki sebatı yüzünden kendisini mahvetti. Çünkü o krallık taraftarıydı ve cumhuriyet rejimiyle idare olunan bir memlekette kralcı olmanın doğuracağı tehlikeleri umursamıyordu. Harb tarihine iyice nüfuz etmiş ve bu nüfuz edis onu kralcılığa götürmüştü.

Yüzbasi Selim Pusat bu kalbi taraftarlığını ne kimseye açmış ne de kimseden saklamıştı. Ona göre esas gaye harb sanatı idi ve krallığı da harb sanatı için iyi bir gelişme ortamı diye kabul ediyordu. Lüzumsuz yere konuşmasını, sorulmadan fikir yürütmesini sevmediği için kralcı olduğunu söylemeye imkan bulamamıştı. Fakat kimseden de gizli bir şeyi olmadığı için bunu saklamaya lüzum görmeydi. Esasen bir askere asla yakışmayan yalancı söyleyecek olduktan sonra seçilecek birçok meslekler bulunabilirdi.

Selim'in felaketini hazırlayan şey Harb Tarihi vazifelerinin birinde kullandığı bir cümle olmuştü. Plevne kahramanı Gazi Osman Pasa için "Türk Harb tarihinin son büyük simasıdır" demesi fırtınayı koparmıştı. Öğretmenleri olan albay, vazifelerin münakasası yapılırken bu cümledeki fikri siddetle ve Gazi Osman Pasa'yi küçültecek şekilde tenkit etmiş, bir askere değil, bir siyasetçiye, bir fırka adamına yakışan bir dille bu cümleyi düzeltmesini alenen talep etmişti. Yüzbasi Selim Pusat, kanaatinde samimi idi. Bir adama ihtarla kanaat degistirtmekteki saçmalığı kavriyordu. Ömründe geri dönmemiş, belaya doğru adım atarken bile pısmanlık duymamış ve askeri ahlak, düşünce gibi prensiplere kuvvetle bağlanmıştı. Onu hayrette bırakan şey, şimdiye kadar tam bir asker olarak tanıdığı albayın birdenbire basıbozuk halini alması, bir propagandacı haline inmesiydi. Fikrini degistirmesi hakkındaki talebi, askeri terbiyenin dışına asla çıkmayan sert bir ses ve sert bir hareketle reddetmiş, "Evet albayım! Askerlik sanatı bakımından son büyük eser Plevne savunmasıdır" demişti.

Albay öfkelenmişti. Onu kiskivrak yakalamak için mutad taktığı kullanmaktan geri kalmamıştı.

- Çanakkale ve Sakarya'yi hatırlamıyor musun?

- Çanakkale erlerin, Sakarya subayların zaferidir. Bu muharebelerde kumandanlık sanatının rolü azdır.

- Bu ikisi kaybedilseydi ne olurdu, bir lahza düşündün mü?

- Bir lahzadan daha fazla düsündüm albayim. Çanakkale ile Sakarya'nin askeri sonuçlari degil siyasi neticeleri mühim olmustur. Dersimiz harb sanati olduguna göre hükümlerimizi askeri zihniyetle vermek dogru olur kanaatindeyim!

Otuz kisilik sinif bu kavgayi büyük bir dikkatle dinliyordu.Ses çıkarmadiklari halde bir kisminin albaya, bir kisminin da Selim Pusat'a hak verdigi yüzlerindeki manadan anlasiliyordu.

Yüzbasiyla albayin konusmasi bir tartisma olmaktan çıkıyor,söz döğüsü haline giriyordu. Ders salonunda ilmi bir mesele üzerinde fikir yürütmeye ve itiraz etmeye cevaz olmakla birlikte bu kadari askeri disipline aykiri idi.

Selim Pusat her taarruzu yüksünmeden karsilardi. Askeri lise öğrencisi oldugu zamanlardan beri kendisinde hakim olan bu mücadele ruhu dolayisiyla birçoklari, hatta yakinlarindan bazilari onun asil adini bilmezler, yalnız 'Pusat' diye anarlardi. Simdi karsisindaki albay tartismayi baska bir mecraya sürüklerken bunu da kabul ediyor, taarruz hangi cepheden gelirse gelsin derhal karsi cephe almaktan ve mukabil taarruza geçmekten geri kalmiyordu. Plevne ile Çanakkale ve Sakarya'nin mukayesesinden baslayan hirçin konusma Mohaç, Çaldiran,Kosova ve Nigbolu'ya kadar uzandi. Sonra albayin öfke ve istihza içinde:

- Kurmay adayi! Padisahlik devrine ne kadar hasret çekiyorsun. Bu rejime yemin vermis oldugun halde tipki bir kralci gibi konusuyorsun, demesiyle en buhranlı noktasina erdi.

Pusat'in siniftaki dostlari,buna verecegi cevapla mahvolacagini anlamakta gecikmediler. Selim hala esas vaziyetinde oldugu halde en sert eda ile:

- Evet albayim! Bu rejime vermis oldugum halde fikren kralciyim. Çünkü birinci sinif askerler ancak kralliklarda çıkar. Siz de vaktiyle kralliga sadakat yemini etmis oldugu halde bugün cumhuriyetçi gözüküyorsunuz, diye karsilik verdi.

Bu cevap o ana kadar devam eden askeri disiplini bozmaya kafi gelmistti. Bütün sinif ayaga kalkmistti. Suur durmus, yerini öfke tutmustu. Karsilikli sert sözler de söylenmistti. Durum çok vahimdi.

Bu hal birkaç dakika sonra Harb Akademisi Kumandani olan general tarafından duyulmus general, baslarinda bir yüzbasi olan süngü takmis bir takimla sinifa gelerek hadiseyi albaydan dinlemis, Yüzbasi Selim Pusat'la tartismada ona taraftarlik eden Yüzbasi Seref'i hapsedip ihtilattan menetmis, sekiz

subayi da göz hapsine alarak meseleyi resmiyete koymustu.

Albay, hadiseyi çok mübalegalı bir şekilde anlatmıstı. Ona inanmak gerekirse Yüzbaşı Pusat'ı bir vatan haini saymak gerekecekti. Nitekim umumi telakki de bu merkezde idi. O bir küstah, bir vatan haini, belki de bir casustu. Bu kadar cüretkar olabilmesi için mutlaka bir dis kuvvete dayanması lazımdı. Sınıftaki taraftarlarının çokluğu da akıl sahipleri için gizli bir teskilatin mevcudiyetini muhakkak kiliyordu. Bunların yok edilmesi milli ve vatani bir zaruretti...

4. BÖLÜM

Yüzbaşı Pusat günlerce sorgusuz sualsiz bir odada tutuklu kaldı. Ay bası geldiği zaman maasını vermediler. İhtilattan men edilmiş olduğu için kimseyle görüştürmediler. Gazete ve kitap okumasına da engel oldular. Bunlara ehemmiyet verdiği yoktu. Onca asil üzülecek nokta askeri terbiyenin azalmış olmasıydı. Tutuk evine memur olan subaylar arasında rütbece kendisinden küçük olanlar kapısını açtıkları zaman selam vermiyorlar hatta süngülüler bile aynı saygisizliği gösteriyorlardı. Bu kaygı arasında esile oğlunu düşünecek vakit bulamıyordu. Ayse her gün gelerek kendisine bir parça yiyecek getiriyor, fakat görüşmek imkanı olmuyordu.

Bir gün Ayse'nin getirdiği çamasır paketi Pusat için ölüm darbesi oldu. Çamasırlar üç gün önceki bir gazeteye sarılmış, gazete okuması yasak olduğu halde nöbetçiler nasılsa dikkat etmemislerdi. Gazeteyi ilanlarına kadar okuyarak oyalanmak, hatta sonundaki bulmaca ile mesgul olmak hiç de fena olmayacaktı. Fakat bu oyalanmaya fırsat kalmadı. Çünkü ilk sayfanın ortasında büyük harflerle dizilmiş bulunan "Selim Pusat Meselesi" başlığı birdenbire siddetle gözlerine çarptı.

Satırları okurken önce sasırdı. Sonra müthiş bir öfkeye kapıldı. Kan beynine sıçramış, yüzünü yakıyordu. Daha sonra büyük bir kötümserliğe düştü. Herhalde kani çekilmiş olacaktı ki, bu ilik bahar havasında üsüyordu.

Gazetenin inanılır kaynaklardan alınan haberler diye heyecanla naklettiği satırlar bastan basa yalan, iftira ve tahriften ibaretti. Pusat, ömründe ilk defa kendisinden şüphe ederek acaba yanlış mi anlamam diye gazeteyi bir kez daha okudu. Hayır, yanlış anlamamıstı. Hatta eksik anlamamıstı. Çünkü bu gazete memleket rejimini değiştirmek için yapılan hain teşebbüsten, yabancı iş birliğinden bahsediyor ve bu fesatçi teşebbüsün ele basısı olarak Yüzbaşı Selim Pusat'ı, en yakın arkadaşı olarak da Yüzbaşı Seref'i gösteriyordu. Tanıdığı, tanımadığı birçok isimler daha sayılıyor, bir çok evlerin arandığından bahs olunuyordu. Buna dair havadislerin sonunda Ayse Pusat'ın da sorguya çekildiği ve lisedeki vazifesine son verildiği bildiriliyordu.

Pusat gazeteyi yatagina fırlatarak küçük odasında gezinmeye başladı. Bir çok erkek gibi o da gezindiği zaman daha iyi düşünebiliyordu. Fakat bir müddet sonra acıyla farkına vardı ki, bütün

gezinmesine ragmen artık bir sey düşünemiyor, muhakeme yapmak kabiliyetinden mahrum bulunuyordu. Bu umulmadik darbe kendisini sersemletmis,beynini uyusturmustu. O zaman kendisinin bir kurmay adayı oldugunu, bir kurmay için sasirmanin yasak bulundugunu hatirladi ve demir parmaklikli küçük pencereden ufuklara derin derin baktiktan sonra:

- Kendi ordusu bütün mevcudu ile düsman safina geçen bir kurmay ne yapabilir? diye düündü.

* * *

Ertesi sabah ne olursa olsun deyip bir tessebbüste bulundu. Neferlerden birine para vererek o günün gazetesini gizlice aldirdi. Bununla darbe tamamlaniyordu. Dün okudugu satirlara hayasiz bir gazeteci sarlatanligi diye bakmak ümidi, kendisinin vatan haini oldugu hakkında resmi tebligle tamamen kirilmisti. Pusat bunu okuyunca,en sez yerinden ölümcül yara alanlar gibi göklere bakarak Allah'ı aradi. Bosluktan baska hiçbir sey yoktu. İçinde azgin duygularin sahlandigini hissetti ve milyonlarca insana karsi tek basina kudurmuşçasına döğüsmek için korkunç bir ihtiras duydu. Yazik, döğüsebilmek saadetinden de mahrumdu... Büyük bir ugultu duyuyordu. Birçok motorun birlikte islemesinden dogan bir ses gibi bu ugultu kendisini neredeyse sagir edecekti. Bu sesin nereden geldigini anlamak için pencereden bütün görüs sahasina söyle bir bakindi. Hiçbir sey yoktu. Bu gürültü insanlik, erkeklik, askerlik gibi üç büyük yapinin çökmesinden geliyor ve bu yiginlarin altında kalan serf ve haysiyet heykelleri de tuzla buz olarak ortadan kayboluyordu.

Hasta degildi. Fakat basinda ates vardi. Hiçbir sey düşünmeden muttarid adimlarla geziyordu. Düşünmüyor, fakat beyni mütemadi faaliyetten yoruluyordu. Geç vakit yatagina uzandıktan sonra da dimagininin bu hummalı faaliyeti devam etmistti. Uyku ile uyaniklik arasında, yattıkça yorularak saatler geçerken yavaşça kapi açildi. Ayse beyazlar giymis ve Tosun'un elinden tutmus oldugu halde içeri girdi. Yüzüne gölge vurmus oldugu için iyi seçilemiyordu. Pusat,içi hüznle dolu oldugu halde gözlerini açti. Birsam-i saadet biraz daha göründükten sonra yavas yavas kayboldu. O zaman Ayse ile Tosun' karsi dayanılmaz bir özleyis duydu ve dünyada bir kadınla bir çocuktan baska kimsesi kalmadigini düşünerek yalnızligi karsisinda irkildi. O sabah odaya gelen inzibat tegmeni, Pusat'ı askerce selamladigi zaman artık karsisinda bir yüzbası degil, yaralanmis, igrenmis kin ile isba haline gelmis bir adam vardi.

- Bir emriniz var mi yüzbasım?
- Rica ederim tegmen, bana artık böyle hitap etmeyiniz ve beni selamlamayiniz!..

Bunu söyleyerek gazeteyi gösteriyordu. Tegmen,onun her seyini bildigini anlayarak biraz sasirdi ve söyleyecek söz bulamadi.

Pusat,iyi markali altin saatini tegmene uzatti:

- Bunu sattirmanizi ve parasini, yüzbası değil akıbeti anlaşılmış bir tutuklu olan bana getirmenizi rica ediyorum.

Tegmen halden anlıyordu.Onu üzmeyecek bir cevap verdi:

- Peki efendim!..

- Bir de zevcem geldiği zaman artık her gün bana yemek tasımak için zahmet etmemesini,ihtiyaçlarımın buradan sağlandığını bildiriniz.

- Peki efendim!

- Tesekkür ederim.

- Bir sey değil efendim.

Yalnız kaldığı zaman Pusat kendinde bir değisiklik duydu.Ömründe ilk olarak kendisini düşünüyordu. Kudurmuş bir fırtınadan denize düşen bir insan gibi ümitsizdi. Fakat kendisini hain dalgalara teslim etmeyecek, çok uzaktaki karaya varmak için kulaçlar atacaktı.

Ya Ayse? caba o ne yapıyordu? Onun ne suçu vardı da vazifesinden çıkarılıyor ve küçük bir çocukla birlikte sefaletin kucagina bırakılıyordu? Bunlar hangi hak,hangi vicdan, hangi kanun, hangi mantıkla yapıyordu? Pusat yine ömründe ilk olarak parayı düşündü. Kendisine haksız yere ve keyfi olarak maasını vermemisler, esini hasız yere ve keyfi olarak öğretmenlikten çıkarmışlardı. Bu şartlar içinde para ihtiyacı birdenbire kendini gösteriyor ve para gibi asagilik bir nesneye muhtaç olmak da onun gururunu zedeliyordu.

Inzibat tegmeni altın saati satıp parasını getirdiği zaman ondan Ayşe'nin durumu hakkında izahat aldı. "Bakanlık emrine alınma"nın ne demek olduğunu ve Ayşe'nin dörtte bir nisbetinde aylık alabileceğini öğrendi. Saat parasının bir kısmını inzibat tegmenine vererek Ayşe'ye götürmesini ve saatin satıldığından, kendisinin maaş alamadığından bahsedilememesini rica etti. Fakat bu taktik de bosuna idi. Tegmen parayı da geri getirmişti. Ayşe kendisinin paraya ihtiyacı olmadığını bildiriyor ve yine her gün geleceğini haber veriyordu.

Ayşe her şeyi biliyor ve Pusat'ın maaş alamadığından haberdar bulunuyordu. O zaman Selim yapacak işi kalmayan ve mukadderati bekleyen insanların sessizliği ile karyolasına uzandı. Kendisini insanların bu kadar çirkeflendiği bir asırda dünyaya getiren kadere lanet ederek dinlenmek ve toparlanmak istedi. Kurmay olarak yetismekte bulunduğundan çabuk karar vermesini biliyordu. Nitekim biraz sonra kararını vermiş ve bu yüzden de sükunet bulmuştu.

Kapısı açılıp da bir binbasi içeri girdiği zaman Pusat, karyolasına uzanmış ve ayaklarını karyola demirlerine dayamış olduğu halde hafif hafif islik çalışıyordu. Binbasiyle göz göze geldikleri zaman durumunu hiç deyişmedi. Bir üste karşı yapılan bu saygısızlık daha birkaç gün öncesine kadar onun asla bağışlamayacağı, hele bizzat kendisi tarafından yapılacağını aklına bile getiremeyeceği bir davranıştı. Fakat askerlik öldükten ve yurt için gözünü kırpmadan ölüme atılacak yaratılışa olan kendisi gibi bir askere vatan haini damgası vurulduktan sonra artık askeri terbiye, üstlük, astlık denilen şeyler manalı mefhumlar sayılamazdı.

Binbasi hakarete uğradığının farkında idi. Fakat Pusat'ın gözlerindeki kinli isik ve bakışlarındaki cüretkarlık onu susmaya mecbur etti ve kısaca:

- Hazırlanın. Orgenerale çıkacaksınız, dedi.

Baska bir zamanda olsaydı orgenerali bekletmemek için en büyük hızla hazırlanır ve "hazırım binbasım" diye mukabele ederdi. Şimdi, belki kasdi bir ağırlıkla hazırlanıyor ve ceketle kasket giymekten ibaret olan bu hazırlığı yaparken Harb Okulu Marsini çalışıyordu. Her şey tamamlanınca binbasiyle bakıştılar. Bu bakışmalarda iyi niyetten bir zerre bile yoktu. Birbirlerine atılmaya hazır iki düşman gibiydiler. Pusat hiçbir söz etmeden küstah bir tavırla önden yürüdü ve binbasi onu takibe mecbur kaldı. Bir palaskalı ve iki süngülü de arkalarından geliyordu.

Ordu müfettişinin odasına girdikleri zaman verdiği, içinde askeri ruh ve sertlikten eser bulunmayan selam, onun orgeneralligine değil, yasına verilmisti. Yaslı asker asik yüzü, çatık kaslarıyla onu süzüyor, topuklarını bitirmesini, esas vaziyetini almasını bekliyordu. Sahasına karşı saygısızlık göstermese bu yüzbasiye karşı yumusak davranacaktı. Fakat beriki zorla belayı çağırır gibi kavgacı bakışlarla bakıyor, toplanmıyor, aradaki büyük rütbe farkını hesaba katmıyordu. Orgeneral gerçekten öfkelenmişti. Kurmay başkanının ve

binbasinin yanında bir yüzbasidan saygisizlik görmek gücüne gitmişti. Sert bir sesle ‘‘Yüzbasi!Vaziyetini düzelt’’ diye çıkisti. Pusat bu ihtara aldirmadi.Gözlerini orgeneralin gözlerine dikmekle mukabele etti.

Bazen sözle ifade edilmeyen seyler gözlerle ifade edilir. Simdi öyle bir anda bulunuyorlardı. Bazen sert bakmasına ragmen saygili olan gözler bazen en nazik bakislarla hakaret edebilirler. Simdi öyle bir anda bulunuyorlardı.

Orgeneral bu yumusak,fakat ısrarli bakislardan rahatsiz olarak daha sert bir sesle bagirdi:

- Sana söylüyorum yüzbasi! Vaziyetini düzelt!

Pusat yumusak ve sakin bir sesle cevap verdi:

- Benim vaziyetimin düzeltilecek bir tarafı kalmamistir general!..

Bu eda ve bu cümle ordu müfettisini kudurtmustu. Kendisine ‘orgeneralim’ demesi lazimken ‘general’ diye hitap ediyor ve bunu bir siville konuşan baska bir sivil gibi söylüyordu.

Ileriye dogru siddetli bir adım attiktan sonra yüzü kipkirmizi olduğu halde haykirdi:

- Bana hakaret ediyorsun! Esas vaziyeti al!

- Bir vatan haininden saygi beklemeyiniz general!

Ayni sakin sesle verdiği bu karsiliktan sonra cebinden bir mendil çıkardı ve alını sildi. Bütün sükunetine ragmen laubalilesen tavrı karsisinde bir an ne yapacağını sasiran, hatta tabancasını çekip onu vurmaya bile düşünen ordu müfettisi birden ‘vatan haini’ sözlerine takildi. O, karsisinde pek büyük suçlu bir subay görmeye beraber vatan hainliğini hiç hesaba katmamisti. Onca ne gazetelerin nesriyatı, ne hükümetin resmi tebliği bir mana taşıyordu. Her sey Divan-i Harbde anlasilacaktı. Simdi bu genç yüzbasi ‘bir vatan haininden saygi beklemeyiniz’ derken orgeneralin kafası birden buna takildi ve sordu:

- Hangi vatan hainligi? Ne demek istiyorsun?

Söz buraya gelince Pusat sogukkanliligini muhafaza edemedi. En hazimli insanin bile kabul edemeyecegi seyler vardır. Bütün ömrünce vatan ve seref mefhumlari için yasayan bir insana vatan haini demek onu çildirtmek, her sey inkarina yol açmak, bu büyük iftira karsisinda susanlar da dahil oldugu halde herkese kin beslemesine sebep olmak demektir. Evet!.. Artık sogukkanliligini muhafaza edemezdi. Artık elleri pantolonunun zirhina yapismis oldugu halde konusacagi günler geçmişti. Orgeneralin masasinda duran bir gazeteye dogru sehadet parmagini tehditkar bir tavirle uzatarak sert bir sesle "Gazeteleri okumadiniz mi general?" diye gürlledi. General itidalini kaybetmisti. Yola getiremedigi bir astla askeri disiplin ve terbiyenin disinda konusmak onu sasirtmisti. "Gazetelerden sana ne?" diye karsilik verdi. Pusat aci aci gülümsedi:

- Yaaa... Demek ben kendi serefimle ilgilenmeyecegim! O resmi tebligden sonra insanligin ve seref in bos mefhumlar oldugunu anlamistim. Onun için karsinizda istediginiz gibi duramiyorum...

Bunu söyleyerek küstahligi biraz daha arttirdi. Mendiliyle alnini biraz daha sildikten sonra ellerini arkasina götürerek kavusturdu.

Orgeneral bunu görmemezlikten gelmeye mecburdu. Çünkü karsisinda her sey i kabul etmis, her neticeyi göze almış bir çilgin vardı. Fakat bu yüzbasinin içinden neler geçtiğini de merak etmiyor degildi:

- Sen, dedi, serefine bu kadar bagli oluyorsun da neden kiralcilik ediyorsun?

- Kiralcilik serefsizlik midir? O halde siz ve bütün üstsubaylar da serefsizsiniz. Çünkü siz, şimdi aleyhinde bulundugunuz kirala vaktiyle sadakat yemini etmistiniz. Ömründe bir kere serefsiz olan bir insanin sonra yeniden serefli oldugunu bilmiyorum. Ben ise bu fikre mesleki bir zaruretle gelmiş bulunuyorum. Bu fikrimi de sirf bana sorulduğu için, yalan söylememek kaygisiyla açığa vurdum.

Orgeneral, bu apaçık sözlerden sonra çileden çıktı. Korkunç bir sesle bagirdi:

- Terbiyeni takin yüzbası! Kanına mi susadin? Hala asker oldugunu unutma!

Pusat sesini diklestirdi:

- Askerlik öldü general! Sinsi siyasetçilere sirf üniformali olduklari için asker diyemem! Asker olduklarini kapimda bekleyen inzibat tegmenleriyle erlerine öğretiniz. Üniformali politikacılardan aldıkları telkinlerle bana, Önyüzbası Selim Pusat'a selam vermiyorlar. Önyüzbası Selim Pusat da onlardan aldığı dersi daha yukarılara ulastirmaktan baska bir sey yapmiyor...

Fazla konusmak bosuna idi.Pusat,odasına gönderildi ve o andan itibaren hakkında daha sert muamele tatbik olunmaya başladı. Onu daha küçük bir odaya,hücre denilecek kadar dar bir delige tiktılar. Burası havasız, günessi, pis bir yerdi. Bu muamelelerden ve insanların topyekün kahpelesmesinden sonra artık onun ruhu ölmüştü. Ruhsuz bir ceset içinse üzülmeye degmezdi.

Siki kontrole ragmen ara sira gelen gazeteler vasitasiyla hakkında yazılanlari okuyor, bu kadar çok namussuz insan ve serefsiz kalemin mevcudiyetinin simdiye kadar nasıl bir gafletle anlayamadığı için sasiyordu. Bu çalkanti, bu fırtına şahsi bir kanaatini açığa vurduğu için çikiyor, kendisine iftira atanlar birçokları tarafından riyakar jestlerle alkislanıyor ve kendisi yalan, iftira, isnad tufanlarıyla bogulmak isteniyordu.

Pusat ayakta dimdik duruyordu. Solgun ve zayıflamis olmasına ragmen bütün bu guruhla tek basına bir ölüm-dirim döğüsüne hazirdi. Fakat bu imkani bulamadi.

Divan-i Harbde durusmalar başlarken, ordu müfettisiyle arasındaki sert konusmanın karsiligi olarak ellerine kelepçe vurulmustu. Bileklere takılan bir iftihar madalyasi gibi kelepçeyi tasıyarak dudaklarında kindar bir tebessüm, gözlerinde lanet okuyan bir parilti olduğu halde mahkeme salonuna girerken bakislarıyla etrafı arastirdi. Ayse orada idi. Hazin bakislarla kendisini süzüyor ve çevreyi saran düşman yiginina karsi gösterdiği istigna ile kendi yanında olduğunu belirtiyordu.

Yüzbası Seref, tipki kendi ugradığı hakaretlere ugramis olduğunu belirten çok ağır ve ciddi bir yüzle uzaklara bakıyor, daha serbest olan öteki sekiz subay ise aksine,daha endiseli gözükiyordu. Çünkü onların kaybetmek kadar kazanmak sansları da vardı.

Durusma sözde aleni idi. Fakat tutuklu subayların esleriyle annelerinden baska kimse içeri alınmamisti.Dinleyici sıralarını inzibat subaylarıyla kralciliga düşman astsubaylar ve generaller, bir de sivil polislerle Milli Emniyet memurları dolduruyordu.

Rüzgarlı, serin, gamlı bir gündü. Salonun açık pencerelerinden giren esinti bunaltıcı manevi havayı hafifletiyordu. Savcı akla gelmez uydurmalar ve yakistirmalarla dolu iddianamesini okuduğu zaman sanıklar memlekete krallığı geri getirmek için gizli cemiyet kurmak ve orduyu buna alet etmekle suçlandıklarını öğrendiler. Sorgular çabuk yapılıyordu. Selim Pusat'la Seref kesin,kısa,sert cevaplar veriyorlar, kaçamak yapmıyorlar, askeri terbiyenin gerektirdiği saygıyı göstermiyorlardı. Öteki sekiz kişi askeri terbiyenin icablarına riayet ediyorlardı. Zaten savcı da onlar için hafifletici sebepler ileri sürmüştü. Selim'le Seref için istenen ceza çok ağırdı.

Haftada üç gün yapılan duruşmalar savcı ile Selim ve Seref arasındaki sert münakasalar halinde geçiyor, yargıçlar da tarafsızlıklarını unutarak bu tartışmalara savcı lehinde müdahalelerle bulunuyorlardı. Bazen krallık ve cumhuriyet üzerine akademik bir konuşma basılıyor, o zaman iki vatan haini yüzbaşı yargıçlarla savcıyi güç durumda bırakıyorlardı. Onlar her şeyi kabul ediyorlar, fakat krallığı iade, gizli cemiyet, düşmanla işbirliği isnadlarını siddetle, asabiyetle, karsılarından tahkir edici edalarla reddediyorlardı. Selim yargıçlara 'Kırallık terbiyesiyle yetişen ve sadakat yemini eden sizlerin de kalben hala kralcı olduğundan eminim' derken Seref, 'Kıralcı olmak için tarihin en muhterem simalarını bir kez düşünmek kafidir' diye tamamliyordu. Tartışmalar bazen çığırından çıkarak teferruata saplanıyor ve yargıçların, bilhassa, iki yüzbaşiyi zayıf noktalarından yakalamak için yaptıkları tesebbüsler halinde uzayıp gidiyordu.

Ayşe heyecanla bunları dinliyor, fakat Selim'i fikrinden çevirmek imkansızlığını bildiği için mütevekkil davranıyordu. Hangi sorulara Selim'in ne şekilde cevap vereceğini biliyordu. Onu ilgilendiren cihat duruşmalarının sonu idi.

Bu son yalnız kendileri için değil, adalet ve ahlak için de pek feci olmuştü: Selim ve Seref on beşer yıla mahkum edilmişler, diğer sekiz kişinin bazıları hafif cezalarla, bir ikisi de beraatle isin içinden sıyrılmışlardı. Askeri Yargıtay daha cezayı tasdik etmeden acele ve kasdi bir merasimle ikisinin apoletleri sökülmiş ve zindanlara götürülmüşlerdi.

Fakat nasıl oldu bilinmez, galiba Allah'ın bir müdahalesiydi. Yargıtay, kararı kökünden bozdu. Baska yargıçlar önünde yapılan ve pek çabuk bitirilen duruşmada iki yüzbaşı asiri disiplinsizliğe uyan maddelerden ikiser yıla mahkum edilip, vatana ihanetten beraat ettiler. Fakat onların yüzü bunlara da gülmüyordu. Hapiste iki yıldan çok yatmışlar ve asker olarak girdikleri tutuk evinden mesleksiz olarak çıkmışlardı.

İkisi birkaç defa buluştuktan, fakat hiçbir şey konuşmayarak dalgın bakışlarla sustuktan sonra yeryüzünde hiç kimsesi olmayan Seref, bir gün Pusat'a kısa bir yazı göndererek intihar etti. Yolladığı kâğıda "Tiyatro bitti. Beklemeye lüzum görmüyorum" yazılıydı.

Pusat, arkadaşısı için hiçbir tören yaptırmadı. Para ile tuttuğu üç kişiye kendisi de katılarak onun tabutunu

en yakın mezarliga kadar bizzat götürdü. Tabut kabre konduktan sonra üzerine küçük bir bayrakla bir kitap bıraktı. Mezarın toprağını tek basına doldurduktan sonra bas ucuna bir tahta parçası dikti. Bunun üzerinde ‘Arkadasim Seref’ kelimeleri yaziliydi...

5. BÖLÜM

Ayşe, maşiyi bir sinema filimi gibi gözlerinin önünden geçiren tahayyülati bıraktığı zaman dördüncü dersin zili çalmıştı. Bas muavin yani basında peyda olarak zoraki bir gülümseyişle ‘‘Sizi sinifa takdim edeyim’’ dedi. Sonra Ayşe’ye bir şeyler çitlatmak lüzumunu duyarak:

- Şimdi fen subesine dersiniz var. Bu sınıftan çok memnun kalacaksınız. Çok iyi kızlardır. Derslerinden başka bir şeyle mesgul olmazlar, diye ilave etti.

Ayşe Pusat bu sözlerle kendisine kiralçılık propagandası yapmamasının ihtar olunduğunu anlıyordu. Gerçi onun bu gibi işlerle hiçbir ilisigi yoktu, ama kocasına yapılan isnadların izi kafalardan hala silinememiş, kocası bile başka sebeplerle hapis yattığı halde herkes körükörüne, onun aleyhindeki propagandaya inanmıştı.

Ayşe, bas muavinin imasını anlamamazlıktan geldi. Birlikte son sınıfın fen subesine doğru yürüdüler.

On kız birden ayağa kalktı. Hepsisi sirin ve ciddi kızlardı. Fakat gözlerinin içi gülüyordu. Bas muavin somurtkan bir tavırla Ayşe’yi tanıttı:

- Yeni edebiyat öğretmeniniz... Çok çalışınız ve kendisinden istifade ediniz...

Bu tanıtma ne kadar soguk ve kaba idi. Yeni öğretmenin adı dahi söylenmemişti. Kızlar sessizlik içinde bas muavinin gitmesini beklediler ve o gidinceye kadar ayakta durdular. O zaman Ayşe oturmalarını işaret etti ve deminden beri gözleriyle gülen kızlar bu sefer dudaklarıyla hafifçe ve nazikane gülümsediler.

Ayşe sinifa bir göz gezdirdi. On kişinin dokuzu üç yıl önceki talebeliydi. Önde yan yana oturan Aydıolu ve Nurkan yalnız güzellikleriyle değil, çalışkanlıklarıyla da en ileride bulunan kızlardı. Diğerlerine de birer birer bakıp isimlerini hatırladıktan sonra arkada bir sıraya tek basına oturmuş olan Güntülü’de bakışları durdu ve onun gür ve açık kumral saçlarla çevrelenmiş ince ve manalı yüzünü takdirle seyretti. Bu kızın kendisine karşı bir dost kalbi tasidigi muhakkaktı. Nereden, niçin, nasıl? Bunları bilmiyor, bilmeye de lüzum görmüyordu. Ayşe'nin dost kalplere ihtiyacı vardı. Kendisi için fenalık istemeyen insanlara hasretti.

Böyle bir kalp tasiyan insan bir talebe bile olsa makbuldü. Yeter ki menfaatsiz olarak dostluk duygulari beslesin...

Güntülü, utangaç gülümsemelerle kendisine bakıyor ve yüzü pembelesiyordu. Sabahleyin menekseye benzeyen gözleri simdi ela idi.

Ayse, bu ilk derste onların ders durumunu anlamak için yerlerinden kaldırmadan edebiyata ait sorular soruyor, hem onların bilgi derecesini öğreniyor, hem de çoktandır hasret kaldığı lisenin bir sınıfında öğretmenlik zevkini tadıyordu.

Aldığı cevaplar en müskilpesend hocayı bile memnun edecek mahiyette idi. Bu kızlar fen talebesi oldukları halde edebiyatı iyi biliyorlar, aruzdan anlıyorlar, şiirin zevkini duyuyorlar ve edebiyat hakkında esaslı fikir ve kanata sahip bulunuyorlardı. Hele Nurkan ve sınıf mümessili bulunan Aydolu fevkalade idiler.

Simdi sıra sonuncuya, Güntülü'ye gelmişti. Ela gözlü, mahcup tebessümlü kız kendisine hitap olunca ayaga kalktı ve Ayse, bütün diğerleri gibi onun da oturarak cevap vermesini arzu ettiği halde sırf utanıp kızarmasın diye, bir şey söylemedi.

- Edebiyat hakkındaki duyguların nasıldır, Güntülü?

Bu soru, edebiyat öğretmenin mutadi olan sorulardan değildi. Bu kız orijinal bulduğu için böyle bir şey sormuştu. Aldığı cevap hoşuna gitti:

- Ders olarak da, sanat olarak da çok severim efendim.

“S” leri pek hafif peltek olarak söylüyor ve bu hafif pelteklik onun konuşmasına güzellik veriyordu. Sesi de çok esrarlı ve ruha isleyici idi. Ayse, edebiyatçı olmanın verdiği kabiliyetle güzellikleri çekip çıkarmakta ustaydı. Gülümseyerek tekrar sordu:

- Niçin seversin Güntülü?

Güntülü, hocasına hayretle bakarak birkaç defa gözlerine baktı ve aynı esrarla sesle cevap verdi:

- Sevginin niçini olmaz ki efendim... Düşünsem belki makul bir sebep bulabilirim. Fakat bu hakiki sebep olmaz. Çünkü biz önce severiz. Sonra sevdiğimiz şeyin güzel taraflarını bulmaya çalışırız. Bu da hodbinliğimizden doğar efendim.

Ayşe Pusat, kızın cümlelerine dalmıştı. Çok düzgün, gramer bakımından yanlızsız cümlelerle konuşuyordu. Hele şimdi gözleri yine değişmiş, dalgın bir hal almıştı. Rengi de galiba yeşildi. Nereye baktığı belli olmuyor, fakat büyük bir ruh kudreti taşıyordu. Onu bütün sınıf da hayranlıkla dinliyor, bilhassa samimi arkadaşları olan Aydoğu ile Nurkan bu güzel konuşma karşısındaki memnuniyetlerini yüz çizgileriyle belli ediyorlardı.

Ayşe, böyle bir talebesi olduğu için sevinç duydu. Gittikçe artan bir merak içinde sorularını yeniledi:

- Peki Güntülü, bildiğin şiirler arasında en çok beğendiğilerinden birkaçını sayar misin?

Genç kız, başını biraz kaldırarak düşündü. Sonra öğretmenine bakarak yavaş yavaş anlatmaya başladı:

- Efendim! Fuzuli'nin şiirleri arasında:

Can verme gam-i aska ki ask afet-i candır,

Ask afet-i can olduğu meshur-i cihandır

diye başlayan gazeli beğeniyorum. Fuzuli'nin en güzel şiiri şüphesiz bu değildir. Fakat bunu anlayabildiğim ve ahenge kapıldığım için olacak, tercih ediyorum. Tasavvuf hakkında bilgim olmadığı için şiirlerinden birçoğunu anlayamıyorum. Nedim'i daha kolay anlıyor, fakat umumi telakki hilafına sarkılarından zevk almıyorum.

Bir nim nes'e bu cihanin baharını,

Bir sağar-i kesideye tut lalezarını

diye başlayan gazelini çok begeniyorum. Namik Kemal'in meshur Vatan kasidesi olmakla beraber bana beyitler arasında bir birlik yok gibi geliyor. Her beyit ayrı ayrı güzel. Fakat terkip kuvvetli değil. Onun için ben Namik Kemal'in siirleri arasında:

Değişmez bir fen mi vardır,müstakir esya mi kalmıştır

diye başlayan murabbai seviyorum. Hamid'e gelince onun eserleri arasında pek azını görüp okuyabildim. Bazılarını hiç anlamadım. Esber'in Iskender'le konuşmasını güzel buluyorum...

Buraya gelince Güntülü birdenbire sustu. Halbuki Ayşe onun konuşmakta devam etmesini istiyordu. Trende hızla giderken bazen güzel manzaralar görülür. Yolcu biraz sonra bu manzaranın değişeceğini ve onun yerine ruhsuz bir görünüş geleceğini bilerek üzülür, güzel manzaranın hiç bitmemesini temenni eder. Onun gibi, Ayşe'de bu kızın susmamasını, hep konuşmasını istiyordu. Bir öğretmen için en büyük haz çaliskan, akıllı ve kavrayışlı bir talebin sorulara cevap vermesidir. Bu hazzın devami istegiyle yeniden sordu:

- Hamid'den sonrakilerin siirleri arasında beğendiklerin yok mu Güntülü?

- Var efendim. Tercih yapmak için düşünüyordum. Bunların pek çoğunu okudum. Bir haylisi da ezberimdedir. Çokluk arasından tercih yapmak güç oluyor efendim. Müsaade ederseniz siir ismi değil de sair adı söyleyeyim. Önce Yahya Kemal'le Faruk Nafiz'in, sonra da Ali Mümtaz'ın siirlerini begeniyorum. Bunlardan başka tanınmış veya tanınmamış birçok sairlerin eserlerinden çok hosuma giden parçalar da yok değil. Bazen alelade sairlerden birinin bir tek siiri, bazen bir siirin herhangi bir dördlüğü veya beyit, bazen de tek misra bende kuvvetli bir intiba bırakıyor, tesir yapıyor. Ezberimde sahiplerinin adını bilmediğim epey misra var. Mesela sairinin kim olduğunu unuttuğum, nerede okuduğumu hatırlamadığım bir misra var ki çok hosuma gider:

Bizi arza bağlayan: Yaratmak ihtiyacı.

Belki bu mısra da siir sanatı bakımından bir üstünlük yoktur. Fakat yaşamayı güzel bir sebebe bağladığı için çok hosuma gidiyor efendim.

Güntülü yine sustu. Ayşe takdirle gülümsüyordu:

- Bu misra Osman Faruk Verim'indir. Bizi Arza Baglayan adındaki küçük bir siir mecmuasinin ilk manzumesidir dedi ve bugünlere göre daha kuvvetli talebelerin yetistigi kendi zamaninda bile bu kadar seçkin bir kizin bulunmadigini düşünerek onu daha çok sevdi.

Bütün sınıf dikkatle Ayse'ye bakiyordu. Onda üç yıllık ıztirabin biraktigi izleri arastiriyordu. Genç hocalarinin omuzlarına dökülen saçlarındaki ak teller göze çarpacak kadar çoğalmisti. Kara saçlar üzerinde daha kolay belli olan bu beyazlar üç yıllık çilenin hatiralari idi.

Ayse, onların gönüllerinden geçen seyleri hemen hemen anliyordu. O dakikada kalbi onlar için o kadar büyük bir sefkatle doluydu ki, bir yandan sorularla mesgulken bir yandan da "Yarabbi! Bu kizlardan hiçbirinin mukadderati benimkine benzemesin" diye dua ediyordu.

Güntülü, sirasinin yaninda ayakta durarak beklerken elini yüzünde gezdirerek zarif bir hareketle saçlarını düzeltti ve yine o mahcup gülümseyisle öğretmenine bakti. Ayse suallerini kesmiyordu:

- Ya en çok begendigin roman hangisi Güntülü?

- Roman hususunda galiba biraz müskülpesendlik ediyorum efendim. Manzumeler kısa oldugu için tesiri ani ve kuvvetli oluyor. Roman uzun olduğundan herhangi bir yerindeki aksaklik, kuvvetli taraflarının tesirini gideriyor ve ben hissi hareket ettigim için onun güzel ve kuvvetli kismalarını da inkar ediyorum. Bu yüzden, en çok begendigim roman, bir kadin romancinin o kadar taninmamis bir eseri oldu efendim.

Güntülü biraz durdu ve Ayse üzüntüyle içinin burkuldugunu hissetti. Güntülü'nün çocukça bir tercih yaparak bayagi romancılardan birinin bayagi bir eserini söylemesinden korkuyordu. Bu kiz ilk görüste o kadar begenmisti ki onun bilmeyerek kötü bir romani sevmesini bile istemiyordu. Bu suali sorduguna pisman olmustu. Alacağı cevaptan çekinerek:

- O romani söyler misin Güntülü, dedi.

- Safiye Erol'un Cigerdelen'i efendim.

Ayse genis bir nefes aldı ve gülerək:

- Sana tamamiyla hak veriyorum Güntülü. Ben de senin fikrine istirak ediyorum, diye cevap verdi.

Genç kız, güzel bir gülümseme ile sevincini gösterdi ve yine menekseye benzemeye başlayan gözlerini Ayşe Pusat'a çevirerek yeni sualleri bekledi.

Ayşe memnundu. Bu kız yetistirilirse Edebiyat Fakültesi kürsülerinden birini büyük bir ehliyetle doldurabilirdi diye düşündü ve bu düşüncenin sevgiyle birdenbire:

- Liseyi bitirince nereye gitmeyi düşünüyorsun Güntülü? Diye sordu. O, yüzü hafifçe pembeleşerek cevap verdi:

- Çocuk doktoru olmak istiyorum efendim.

- Herhalde bu mesleği niçin seçtiğini izah edebilirsin Güntülü...

Genç kız gülümsedi:

- Süphesiz efendim. Çocukları çok severim de... Onlara faydalı olabilmek için uzun tıp tahsilini göze alabiliyorum.

Ayşe de bütün öğretmenler gibi kabiliyetli talebelerinin kendi meslegine girmesini isterdi. Güntülü'ye söyleyecek pek çok sözü, verecek hayli öğütleri vardı ama daha ilk derste samimiyeti ileri götürmek istemiyordu. Müdürün bu sabahki davranışını düşünerek nesesini kaybeder gibi oldu. Fakat duygularıyla mücadeleyi öğrenmişti. Gönlüne dolmak üzere olan kederi yenerek sordu:

- Tabiatüstü masal unsurlarıyla dolu olan milli destanların hakikatle bir ilgisi var midir?

- Herhalde vardır efendim. Fakat vakalar, şahıslar, şahısların karakterleri o kadar değiştiriliyor ki, hakikati anlamak güçleşiyor efendim.

Burada bütün sınıf Ayşe Pusat'ın yüzünden bir keder dalgasının hızla geçip kaybolduğunun farkına vardı. Güntülü devam etti:

- Mesela bizim Oğuz Han destanındaki mübalegalar ve fevkaladelikler arasında çıkarabileceğimiz

netice: Destanın Oğuz Han adını verdiği bir şahsiyetin büyük fütihat yapmış olmasıdır. Hatta belki de bu Oğuz Han hakikatte bir tek şahıs değildir de birbiri ardınca gelen birkaç hükümdardır. Hatta belki de hükümdarlardan hiçbirinin adı Oğuz değildir de bu adı destana dini bir sebeple veya içtimai bu zaruretle daha sonraki asırların destancıları sokmuştur. Bir de destanlar milletlerin ülküsünün tohumlarını tasırlar efendim. Bu bakımdan geçmişi anlattıkları kadar geleceği de tasavvur ve tahmin eder. Tabii, istikbal hakkındaki tasavvur ve tahminler vuzuhsuz ve gayrisuuri bir haldedir.

- Çok güzel anlattın Güntülü. Şimdi biraz da vezinler hakkında düşünce ve kanaatlerini anlat.

- Bugünlük aruz daha çok hosuma gidiyor efendim. Ama bunun niçinine cevap verebilirim. Daha büyük üstadlar elinde işlenip olgunlaşmıştır. Zannedersem ileride hece, ahenk bakımından aruzu geçecek fakat heceyi tekamül ettirecek büyük sairler aruzun ahenginden, muskisinden çok istifade edeceklerdir. Belki de hece ile aruzun birleşip kaynaşmasından yeni bir vezin doğacak ve bu yeni vezin aruzun ritmini, hecenin mana kuvveti için elzem olan serbestliğini kendisinde toplayacaktır. Bugün serbest vezin denilen şeyi beğenmiyor ve bu türlü yazılara serbest vezinli değil, vezinsiz demenin daha çok yakışacağını zannediyorum. Fikrimce serbest vezin, yine vezinli olmak şartıyla, misraların birbirlerine tabi olmayarak serbest bulunmasıdır. Onun için divan sairlerinin müstezadları serbest veznin ilk örnekleri sayılabileceği gibi yenilerden Orhan Seyfi'nin "Fırtına ve Kar" adlı güzel manzumesiyle Enis Behic'in "Gemiciler", "Süvariler" gibi şiirleri serbest veznin yeni ve güzel örnekleridir. Mesela Süvariler şiirinde:

Ey vatan!

Güzel Turan!

Sana feda biz varız.

Düşman oğlu meydana çık!

Kahramanlık kimde ise anlarız

misralarında hecelerin yavaş yavaş çoğalması keyfi değil, ritmik bir kanuna göredir. Fakat bu kanun ifade edilmekten ziyade hissedilir mahiyettedir. Serbest vezinli denilen yeni yazılarda ise bu ritim olmadığı için bunlar manzume olmak vasfını tasimiyor.

Ayşe hazla dinlerken bu kadar sağlam bir edebi zevke malik olan bu kız tip mesleğine gireceği için ciddi esef duyuyordu.

- Peki Güntülü, sana bir de kendin hakkında soru sormak istiyorum. Gerçi fen talebesisin ama bu nihayet son yılların sana verdirdiği bir kararın neticesidir. Ondan önce, birçok öğrenciler gibi sen de şiir yazmak arzusuna kapıldın, manzume yazdın mı?

- Hayır efendim. Edebiyatı daima sevmeme rağmen manzume yazmayı denemedim ve düşünmedim.

Ayşe kol saatine baktı. Ders bitmek üzere idi:

- Son olarak sana aruzla yazılmış bazı misralar soracağım. Sen de bana onların veznini bulacaksın Güntülü.

- Peki efendim!

Ayşe bu kadar çok isindigi bu kızın hiçbir soruyu cevapsız bırakmaması için ilk önce basit ve kolay vezinlerle işe girmek istiyordu. Hafızasını yoklayarak sormaya başladı:

- Şimdi ay bir serv-i simidir suda

- Failatün failatün failün.

- Gecenin bir kederli zairiyim.

Güntülü bir saniye düşündü ve derhal "Failatün mefailün feilün" diye cevap verdi.

Sanki kendisi imtihan daymış gibi Ayşe'nin içi titriyordu. Bununla beraber talebeler için daha güç sayılan vezinlere gitmekten geri kalmıyordu:

- Simsek gibi bir semte atıldık yedi koldan.

Güntülü misrai tekrar ettikten sonra dalgın bakışlarını Ayşe'ye çevirdi ve yine eliyle saçlarını düzelterek vezni söyledi:

- Mef'ulü mefailü mefailü feulün.

Ayşe memnundu. Artık son vezni de bilmeseye üzülmecekti. Aruzun en güç veznini sormaktan çekinmedi:

- **İlk hasretiyle gençliğimin ilk elemeleri**

Ey pasli tellerinde gülen, ağlayan aruz!

Güntülü'nün yüzüne birdenbire o tatlı pembelik bastı. Kendi kendine ilk misrai bir iki defa tekrarladı. Tekrarlarken parmaklarını gayet hafif şekilde, tirampet çalar gibi siranın üstüne vuruyordu. Öteki kızlar da kendi aralarında bunun veznini bulmaya çalışıyorlardı. Hatta birkaçı kâğıt üzerine hat, nokta çizerek veznini bulmak istiyorlardı. Fakat Güntülü onlardan önce buldu:

- Mef'ulü failatü mefailü failün.

- Aferin Güntülü...

Bütün sınıf memnun ve müftehirdi. Ayşe'nin soracak bir şeyi kalmamıştı. Fakat zil henüz çalmadığı için bos durmak da istemedi ve son soruyu sordu:

- Simdiye kadar ben misra söyledim, sen de veznini buldun Güntülü. Simdi ben vezni söyleyeceğim, sen de o vezinde bir misra bulacaksın. Bana "mef'ulü mefailün feulün" vezninde bir misra bulabilir misin?

Güntülü yine basini hafifçe kaldirdi. Aklından birçok siirler geçtiği muhakkakti. Daha ilk derste onu bu kadar ağır sorguya çekmek haksızlıktı, ama bununla yıl sonundaki numarasını da simdiden almış olacaktı. Arkadaşları da yüzlerini merakla ona çevirmişlerdi. Güntülü bunun farkında olmadan cevabını verdi:

Gönlüm dolu ah u zar kaldı!

Ayşe'nin daima gülümseyen yüzündeki tebessüm bir anda silindi. Genç kız bunun farkındaydı. Telasla "Yanlış mı söyledim efendim?" diye sordu. Öğretmen zoraki olarak yeniden gülümsedi: "Hayır Güntülü. Çok doğru söyledin" ve sınıf kapılarında çınlayan zil dersin bittiğini haber verdi.

6. BÖLÜM

Ayşe eve geldiği zaman Selim masanın başında harp tarihine ait kitaplarla mesguldü. Epey zamandan beri bir gazeteye müstear isimle askeri makaleler yazıyor, Ayşe'nin omuzlarındaki ağır yükü böylelikle hafifletmeye uğraşıyordu. Fakat bütün bunların zoraki bir didinme ile, kendisini sikarak yaptığı belliydi. Eskiden o kadar faal olan Selim şimdi durgun, düşünceli, mahzun bir adam olmuştü. Pencereden ufka dalarak öldürdüğü saatler, haftalarca gülmeden geçirdiği zamanlar ruhi bir buhranın olduğu kadar müthiş bir kararsızlığın da alametleri olabilirdi. Hiçbir şeyden şikayet etmiyor, fakat hiçbir şeyi de beğenmiyordu. Hayattan zevk almak hassasını da kaybetmişti. Hiçbir yere çıkmıyor, hiçbir eğlenceye gitmiyor, kimseyi aramıyor, kendisini ziyaret edenlerin yüzüne bakmıyordu. Çok az konuşuyordu.

Eskiden sık sık içki içer, içtiği zaman çok neselenir, yanındakilerle sakalasirdi. Şimdi daha çok içiyordu. Fakat asiri derecede içmesine rağmen yüzü gülmüyor, aksine daha karanlık ve kederli bir hal alıyordu. Garip garip huylar edinmişti. Böyle gecelerde apoletleri sökülmüş subay üniformasını giyiyor, evin en geniş odası olan çalışma odasında muttarid adimlarla dolasıyordu. Marslar çalındığı zaman radyoyu dinliyor, içiyor, içiyor, bazen sendeleyecek kadar sarhos oluyor, fakat neselenemiyordu.

Odada gezinirken bazen kitapların önünde duruyor, büyük meydan savaşlarından birini anlatan bir cildi çekiyor, sayfalarından birine yahut haritasına baktıktan sonra yerine koyuyordu.

Selim Pusat harp tarihine ait tetkikler de hazırlıyordu. Bunlarla mesgulken ruhen rahat olduğu yüzünden anlaşılıyordu. Bilhassa Mete ile Anibal'ı yaptıkları imha savaşlarına göre mukayese eden etüdü orijinaldi. Fakat onu da bitirmeden bırakmıştı.

Sevdiği büyük askerler arasında Mete basta gelirdi. Çünkü o hem asker hem de teskilatçıydı. Ordu değil millet yaratan adamdı. Aylarca uğrasarak yaptığı haritalar üzerinde Bilge Tonyukuk ve Kül Tegin'in seferlerini incelemiş ve bu iki kumandana hayran olmuştuk. Selçuklulardan Çağrı Bey'i çok beğenir, fakat 'kumandanın ziyade kahramandır' derdi. Her girdiği savaşı kazanan Afsin Beg hakkındaki bilginin eksik olmasına acınırdı.

Büyük kumandanlar ve büyük imha savaşları üzerinde uğrasa uğrasa savaş ve kumandanlık felsefesine girmiş, büyük askerlerin hangi şartlar altında yetistigini araştırmıştı. Vardığı sonuç şuydu:

Büyük askerler kiralıklarda yetişir!

Selim Pusat tam bir asker olduğu için siyasi bir mesele olan rejim işleri üzerinde fikir yormamıştı. Ona göre rejim aşağı yukarı milletlerin, cemiyetlerin elbisesiydi. Elbiselerin sıhhi ve gayrisıhhi olanları, yakışanları, yakışmayanları bulunduğu gibi rejimlerin de yararları, yaramayanları vardı. Cumhuriyet belki çok güzel bir rejimdi. Fakat büyük kumandan yetistirmek bakımından kifayetsizdi.

Bu tipki sıcak iklimler için pek sıhhi olan beyaz, açık, keten elbiselerin Sibirya bölgesinde, zararlı öldürücü olmasına benziyordu. Bu kanaatından dolayı uğradığı haksızlık ve iftiralar aklına geldikçe çilgin bir öfkeyle sarsılıyor, gözünde kan tütüyordu. Daima asiri olduğu için kendisine düşmanlık edenlere karşı duyduğu nefret yavaş yavaş başka insanlara da tesmil etmişti. Kötülükleri gördükçe hayatta faziletli olarak kalınamayacağını kabul ediyor, kendisi bu yola asla giremeyeceği için yaşamaktan soyuyor, robot haline geliyordu. Denilebilir ki, Selim'in kalbinde sevginin eseri kalmamış, onun yerine kin ve tiksinti dolmuştu. Ayşe'yi üzen nokta bu idi. Gönlünde sevginin eseri kalmamış olan kocası kendisine ne verebilirdi? Onun gözlerinde sevgiyle yanan eski ışıkları bosuna aramıştı. Vaktiyle o kadar canlı olan bu adam artık bir gölge, bir hayal, bir ruh gibi dolasıyordu. Bununla beraber Ayşe henüz bütün ümitlerini kaybetmemişti. Onda ara sıra bu dünyaya ait insanlığın izlerini, kıvılcıklarını görüyordu. Bir gece radyoda 'Eski Arkadaşlar' marsi çalınırken gözleri önce enerjik bir sevinçle parlamış, sonra hafifçe nemlenmişti. Başka bir gün Ayşe'ye eski edebiyatın garami sairleri hakkında sualler sormuştu. Garami siirlerle meşgul olmak hayata dönmenin isareti gibi idi. Ayşe bunu o kadar istiyordu ki, kocasının kalbinde yeniden ateşin yanması için onun bir baskısını sevmesine bile razıydı.

Arasıra, onu nisbeten sakin ve yumuşak gördüğü zamanlarda münakasa açar, biraz neselenmesi, gezip tozması için ısrar eder, dil döker, fakat sessiz ve hissiz bir mukavemetle karşılırdı. Pusat artık hiçbir şeye inanmıyor, herkesi iğrenç görüyor, her zevki bayagi buluyor, her şeyle ince ince istihza ediyordu.

O yaralı bir insandı. Kalben ve hissen askerliğe bağlı kalmış, fakat bu çirkef asırda bazı askerlerde bile askerlik ruhunun tavsadığını görerek en derin yerinden incinmişti. En alçak iftiraların çamuruyla boğulurken, görülmemiş haksızlıklara uğrarken Tanrı kendisine yardım etmemiş, ummanlar gibi

olan rahmetinden bir damlacık bile saçmamıstı. Ahlakı, adaleti, insanlığı, dostluğu, her şeyi görmüş, bunların birer serap olduğunu acı tecrübelerle öğrenmıstı . Altı uçurum olan çürük bir tahta köprü üzerinde kendisini nasıl emniyette sayardı. Ayse ile Tosun olmasa...

O zaman arkadaşı Seref'i hatırlardı. Tiyatro bitti, beklemeğe lüzum görmüyorum...

Acaba kendisi neyi bekliyordu? İçinde anlaşılmaz bir duygu vardı ki, ona bir şey beklediğini söylüyordu. Bunun ne olduğunu düşünüyordu. Bazen bir sesin kendisine 'belanı bekliyorsun' dediğini duyar gibi oluyor, sonra iradi bir cihetle bunun tesirinden kurtularak harb tarihine, gezinmesine veya kederine dalıyordu.

Ayse odaya girince Selim basını kaldırdı ve onun gülümseyen gözlerine hüznü bakışlarla karşılık verdi. Ayse bugün bahtı vardı. Kocası biraz neseli olsa, daha da mesut olacaktı. Saadetlerin de baskalarına geçici olduğunu bildiği için Selim'e bazı şeyler söylemek istiyordu. Hapisten çıkalıdan beri ona 'nasılsın' demeyi bırakmıstı. Kocası iyi değildi ve iyi olmadığını bilen Ayse'nin nasılsın diye sormasına hiddetleniyordu. Onun için her karşılaşmalarında ayrı bir şey söylemek icab ediyordu. 'İyi çalışabiliyorsun mi?' diye sordu. Pusat dudaklarını bükerek bir memnuniyetsizlik hareketi yaptıktan sonra masadan kalktı, gezinmeye başladı.

Ayse eskiden kocasıyla dertleşir, gündüz gördüklerinden ilgi çekici bulduklarını ona anlatır, onun da kendisine anlatmasını beklerdi. Fakat artık Pusat böyle şeyleri dinlemiyordu. Dinliyor gibi gözüktüğü zamanlarda da kafası daima başka şeyle meşguldü. Ayse de bunu bildiği için Selim'i ilgilendirecek şekilde bir şeyler söylemeye arzu duyuyordu:

- Dünyada herkes kötü ve vefasız değilmiş. Bize dost olanlar da varmış, diye başladı. Bu sözle beraber kocasının yüzünde istihza çizgilerinin belirmesi bir oldu. Ayse, istihzanın söze inkılabını önlemek için hemen devam etti:

- Kızların beni karşılayışını görseydin sözüme hak verirdin!

- Kızlar dediğin çocuklar senin kim olduğun ne bilecekler?

- Hemen hemen hepsi eski talebelerim. Yeniler de kim olduğumu eskilerden öğrenmişlerdir.

- Bu eski vefali çocuklar üç yıl önceki vukuati hatırlayabilirler mi acaba?
- Niye hatırlayamamışlar? Üç yıl nedir ki?

Pusat geziniyor ve Ayşe'ye bakmıyordu. Herhalde alay olacaktı: "Bu kadar kesin hafızalı talebelerin olduğu için tebrik ederim", dedi.

Eskiden olsaydı Ayşe bu sözlerle gönlünün ta içinden kırılırdı. Fakat gönlü kırıla kırıla toz haline gelmiş, kırılacak tarafı kalmamıştı. Hayatın ah u zar ile doldurduğu bir kalb, yine hayatın kirdiği birisinin istihzarından yüksünecek değildi ya. O zaten kendisinin bir hastabakici olduğunu biliyordu. Fakat öyle bir hastabakici ki, hastasının derdi anlaşılmıyor ve hasta şikayet etmiyordu. Selim'i hayata karıştırmak için her şeyi deniyor, fakat hiçbirinde muvaffak olamıyordu. Sebati karakteri olmasa şimdiye çoktan vazgeçer, kocasını kendi haline bırakarak hayattan kendisi de meşur olurdu. Arasıra bezginlik duymasına rağmen uğrasmaktan caymıyor, yeni usullerle onu oyalayacak işler bulmaya, zevk alacağı şeyleri keşfe çalışıyordu. Selim'in cesareten hoşlandığını bildiği için kızlarının cesur hareketlerinden söz açtı:

- Muhitten korkmayan kızlarım. İdarenin bariz şekilde yaptığı baskıya rağmen dostluk hislerini göstermekten çekinmediler. Hele bir tanesi vardı ki...

Ayşe sustu. Bir kasitle değil, Güntülü'yü hatırlayarak, bazen dalgın, bazen yırtıcı, bazen mahcup bakan ve rengi anlaşılamayan gözlerini düşünerek, uzun ve muntazam cümlelerini duyar gibi sustu. Pusat gezinmesine devam ederek sordu:

- Evet, o bir tanesi ne yaptı? Kiralci olduğunu mu söyledi?

Selim her zaman, her yerde böyle konuşuyordu. Alay ediyordu. Yahut samimi idi de alay intibai bırakıyordu. Ayşe bunlara alısmıştı. Mazinin kuvvetli bağları olmasa, müsterek felaket ikisini birbirine yaklaştırmış bulunmasa ona bir lahza bile tahammül edemezdi. Fakat mazinin bağı ve istikbalin ümidi kendisini tahammüle sevk ediyor, cefakes bir derviş her şeye katlanıyordu. Nitekim kocası da hayat cehennemine, ne olduğu Ayşe tarafından çok merak edilen meçhul bir şey için dayanıyordu.

- Kiralci olduğunu tabii söylemedi. Fakat eski talebem olmadığı halde dersten önce öğretmen odasına gelerek etrafa meydan okurcasına beni selamladı.

- Büyük kahramanlık! Alkislanmaya layik kizmis.

Bu sözler büyük bir ciddiyetle söylenmistir. Fakat o kadar büyük bir istihza hamulesi sakliyordu ki, bu kadarina Ayse bile tahammül edemedi. Isyan edecekti. Bir hastayi kirmaktan çekinerek bu alayi sineye çekti:

- On kisiden mürekkep fevkalade bir sinifim var. Hele içlerinden üç tanesi bulunmaz çocuklar. Isimleri de çok güzel...

- Biliyorum. Ya Oya'dir, ya Birsen'dir, yahut Fügen...

Ayse gülümsedi. Bütün istihzasina ragmen kocasinin bu kadar konusmasi yine bir seydi.

- Bilemedin, dedi. Öyle moda isimlerden degil .Bak, seninde hosuna gidecek. Aydolu, Nurkan ve Güntülü...

Ayse, kizlarin adini söylerken Selim, Napolyon'un harblerine ait bir cildi gözden çekmis, karistiriyordu. Hizla basini çevirerek:

- Güntülü mü dedin? diye sordu.

- Evet.

- Ne garip ad! Ötekiler neydi?

- Nurkan, Aydolu.

Pusat, kitabi aldigi yere koyarak gezinmeye basladi. Çok dalgın bir hali vardı. Yine Ayse'ye bakmadan

sordu:

- Bu eserlerde bir telif zaafi görmüyor musun?

Ayşe sormıştı:

- Hangi eserlerinden bahsediyorsun?

Öteki hafifçe gülümsedi:

- Özür dilerim. Napoleon'a ait eserle senin sevgili kahraman kızlarını karıştırdım. Yani bu kızların adında dil bakımından bir gayritabiilik bulmuyor musun demek istemistim.

- Hayır.

- Yaaa... Nurkan ne demek acaba?

- Nur kanlı demek.

- Ya Aydolmuş?

- Ayin on beşi.

Pusat basını salladı.

- Zoraki yakıştırma... Dolmuş ay demek lazımdı. Ama sen öyledir dersin öyledir. Güntülü'yü de ben kabul ediyorum. Vaktiyle okuduğum fars derlerine göre ikinci nevi izafet terkididir. Her ne kadar günün

tülü olmasa da gramer bakımından doğrudur.

Ayşe memnundu. Çoktandır duymadığı bir nese ile devam etti.

- Bir görsen sen de çok seversin. Pek zeki ve bilgili kızlar. Üstelik o kadar da güzel şeyler ki... Birer siir kadar...

- Bir imha savası kadar da güzel mi?

Ayşe onun bu gibi garipliklerine alışık olmakla beraber yine nesesini kaçırarak bir hayrete düşerek bakmaktan da kendini alamadı:

- İmha savası güzel bile olsa bir kızın güzelliği ile onun arasında nasıl bir benzerlik kurabiliyorsun?

- Kızların güzelliğini siire benzetmisti de...

- Evet?

- Siir ince sanatlardan birisi olduğu için siirin güzelliğini kızların güzelliğine benzettin. Harb sanatı ince sanatların başında gelir. En güzel örneklerini de imha savaşlarında bulabilirsin.

Ayşe kocasını kırmamaya çalışarak itiraz etti:

- Kabul ama, bu ince sanat kan ve ölümlle doludur. Bir genç kızın güzelliğine benzer mi?

- Siir göz yasıyla, harb kanla doludur. Kızın güzelliğini siire benzetirken kızla siirin benzer tarafları olarak neleri buluyorsun? Siir ince, kız da ince... Siir hosa gidiyor, kız da hosa gidiyor... Siir göz yası döküyor, kız da göz yası döküyor, değil mi?

Ayşe neticenin nereye varacağını kestiremeden baskıyla bir kabul isareti yaptı. Selim odada gezinerek ve Ayşe'ye bakmayarak devam etti:

- Birkaç kişiye göz yaş döküren bir kızı güzel kabul ediyorsun da bir kalabalığı kana bulayan kızı neden çok güzel demiyorsun? İmha savası yüksek ve ince bir sanatla ve cesaret mayasını kullanmak suretiyle vücuda getirilmiş bir eserdir. Sermayesi candır. İmha savasına benzeyen bir kız, süphesiz siire benzeyen bir kızdan, daha güzeldir. Çünkü imha savaşında bir kesin sonuç vardır. Siirde ise hiçbir şey...

Ayşe sefkatle gülümsedi. Selim yine asirlik ediyordu:

- Dikkat et, dedi. Siiri bu kadar küçümserken kendinin de sair olduğunu unutuyorsun.

Kocası birdenbire durdu. Dikkatle Ayşe'ye bakarak yüzündeki manayı okumaya çalıştıktan sonra:

- Bir edebiyat öğretmeni olarak beni sair telakki edebilir misin? diye sordu. Ayşe ciddileserek cevap verdi:

- Elbette. Senin bazı şiirlerin antolojilere alınabilecek değerdedir.

Selim Pusat, askeri lise talebesi olduğu zamanlardan beri şiir yazardı. Harb Okulu'nda bu merak devam etmiş, subaylığı sırasında da şiirle uğrassacak vakit bulabilmişti. Fakat Harb Akademisi'ne girince her şeyi bırakmış ve sanatların en ciddisi, güzel sanatların en üstünü olarak harb sanatını kabul etmişti. Yazdığı şiirler arasında coşkun mizacının mahsulü olan birkaç lirik misra yok değildi. Fakat kendisini hiçbir zaman sair saymamış, daha sonra da şiirden nefret etmişti. Basına felaket geldikten sonra ise dünyada şiir sanatı diye bir sanat olduğunu hatırlamaz olmuş, hele kendisinin de bir zamanlar şiir yazmış olduğunu tamamiyle unutmamıştı.

Ayşe kendisine sair olduğunu hatırlatınca eski yazılarını hafızasında bulmaya çalıştı:

Askınla senin bunca gönül etmede nale...

Ugrunda akan göz yasimiz oldu selale.

Onmaz kara sevdamizi kan söndürecektir...

Bunlarda ne vardı? Hiç... İçinde aruzun ahenginden başka bir şey bulunmayan bu misraları Selim gülünç buldu.

O füsunkar ve güzel gözleri her kalbi desen

Öyle bir nazlı kizin askına düştüm ben ki...

Selim bunun arkasını hatırlamak istemedi. Nazlı kızlardan nefret ediyordu. Bütün kadınların ve kızların Ayşe gibi enerjik ve metin olmasını istiyordu. Bir anda talebelik zamanının hatıraları beyninden geçti, bu arada birkaç kızın hayali hafızasında parladı. Artık onlar kendisine yabancı ölümlerin isimleri gibi boş ve ruhsuz geliyordu. Aruzla yazılmış olan bu misralarda hiçbir güzellik yoktu. Birdenbire aruza karşı bir iğrenme duydu ve onu boya ile çirkinliğini saklayan bir kadına benzetti.

Şimdi hece vezniyle yazmış olduğu misraları hatırlamaya uğraşıyordu. Kafasına bir takım müphem beyitler gelir gibi oluyor ve hepsi birbirine benziyordu: Ask, ask, ask. Kendi kendine "Ne kadar da çok ask" diye mirıldandı. "Yalan olduğu bundan da belli"... Birdenbire dudaklarından hafifçe iki misra döküldü:

Ey bir esi bulunmaz fedakar, mert arkadaş!

Kışkırdı bizi sen, bak ölümün ne sanlı!

Sanlı ölüm anılınca Pusat heyecanlandı ve bunun ne zaman, kimin için yazıldığını düşünmeye koyuldu. Aklına iki misra daha geliyordu:

Arkadaşımızın mert ve san dolu göğsünde

Şehitliğin nisani bir kızıl gül açıldı...

Selim pencereden ufka bakarak arkadaşı Seref'i düşündü. Acaba bu beyitler eski ve unutulmaz bir

manzumenin parçaları mıydı? Yoksa şimdi Seref'i hatırlayarak irticalen mi söylemişti? Ne garip!.. Yine beyninde garip bir şeyler oluyor, kendisini çok eski zamanlara götürüyordu. Son günlerde onda acayip bir hal peyda olmuştü: Bir hadise,bir söz onda acayip tedailer yaparak asırlarca evvelki bir zamani, bir şahsi düsiündürüyor, kendisi o zaman varmiş da,o hadiseyi veya şahsi hatırlıyormuş gibi oluyordu. Şimdi yine içinde, kökü çok eskilerde olan bir sıkıntı vardı. Bu öyle üç yıl önceki bir ıztırabın eseri değildi. Birdenbire Ayse'ye baktı ve gayriihtiyari, biraz önce beğenmediği misrai okudu:

Onmaz karasevdamizi kan söndürecektir.

7. BÖLÜM

Selim Pusat, odanın içinde kilometrelerce yürümeye alısmıstı. Yürümek ne güzel şeydi. Piyade subayı olduğu için yürümeyi sevmiş, sonra bu,kendisinde itiyad haline gelmişti. Hapiste iken hücrenin üç metrelik mesafesinde saatlerce yürütür, halsiz kalıncaya kadar gezinirdi. Şimdi o hücreye göre bir talim meydanı kadar geniş olan odada gidip gelirken süphesiz daha memnundu. Fakat artık sevinç ve kederden bir şey anlamıyordu. Alistiği hüziün esas tabiati olmuştü.

Arasira Çamlı Koru'ya gidiyor, fakat kimsenin bulunmadığı aksam saatlerini yahut yağmurlu ve rüzgarlı havalari seçiyordu. Son zamanlarda sık sık bir yere gittiği de Ayse'nin dikkatinden kaçmamıstı. Önceleri, bazen yaptığı gibi kırlara, tepelere gittigini sanmıstı. Sonra bu ziyaretlerin ızsız kırlara değil, daha ızsız bir yere, Seref'in mezarına yapıldığını keşfetti.

Selim'in yasayanlarla ilgisi kalmamıstı. Kendisi de yasıyor sayılmazdı. İnandığı mefhumlar arasında arkadaşlık diye bir şey vardı ki, onu Seref'in mezarında buluyor ve oraya, yasayan bir insana gider gibi gidiyordu. Zaten Selim'e göre yaşamak sadece yaşamak, ölüm ise hatıralarda,gönüllerde, tabiatta ve ebedi karanlıkta yaşamaktı. Yahut da sadece hatıralarda, hatıralardan silindikten sonra, tabiatta, tabiatta parçalandıktan sonra ebedi karanlıkta yaşamaktı. O karanlıkta kaybolmak,unutulmak ne güzeldi! Dünyanın bütün güzelliklerine veda etmekte büyük bir fedakarlık vardı ve her fedakarlık gibi bu da muhtesem bir şeydi. Ayse ile Tosun olmasa Pusat şimdiye kadar çoktan ebedi karanlığa gömülür, giderdi.

Tek basına Çamlı Koru'da dolasırken ölümü düşünür, hayatın manasızlığı karsısında onun derin manasını daha çok kavırdı. İnsanlar su manasız hayata siki sikiya yapısmış oldukları için Selim'in onlarla anlaşmasına imkan yoktu. Bundan dolayı Çamlı Koru'ya kimsenin bulunmadığı zamanlarda gidiyordu. İste surası sevisenlerin dolastığı yerdı. Berideki düzlük küçük çocuklu annelerin kösesiydi. Asagıda yaşlılar ve hastalar gezinirdi.

* * *

Çok yağmurlu bir akşamdi. Arasira yağmur da çiseliyordu. Rüzgarin dallara çarparken çıkardığı ürpertici ses en hasmetli musikiden daha güzeldi. Selim Pusat tek basına dolasiyor, anlasilmaz bir atesle yanan bagrini serinletmeye çalisiyordu.

Böyle yapayalniz, tabiatla bas basa kalarak düşünmek, duymak, yalnızlık... Fakat Selim yalnız olmadigini seziyordu. Ona bir seslenen vardı. Ama nereden, nasıl? Bunlari anlamak için etrafına bakmaya lüzum görmüyordu. Hiçbir seye aldiris etmek aliskanligini kazanmisti. Gece iyice bastirirken rüzgarin en ahenkli çinladigi yerde, tahta bir kanepeye ilisti. Serin rüzgar, sefkatli bir ana gibi onu sariyor, alnindaki harareti aliyor, yüzünü oksayarak herkesin anlayamayacağı bir dille teselliler sunuyordu. Pusat bu avutmalarla oyalanirken uzaklardan mi, içinden mi geldigi belli olmayan seslenmeleri dinliyor, dinledikçe mest oluyordu:

Gögsünde vurup parçalanan kalbi, nihayet

Bir saçlari kan, gözleri keskin disi çeldi.

Artık bitecek ruhunu sarsan bu seamet.

Zira saç kan sevgilisinin ismi eceldi...

Selim ölüme susamis bir gönüllü gibi bu sestem haz duyarken birdenbire Ayse'yi hatirlayarak dalginligindan uyandı ve kendisini bu kadar tatli ve ilahi bir sesi duymaktan alikoyan zevcesine karsi derin bir igbirar hissetti. Fakat igbirarini çabuk unuttu. Ses o kadar yakindan geliyordu ki, basini çevirse sahibini görecegi muhakkakti. Böyle olmakla beraber garip bir duyguyla basini çevirmiyor, sesi dinliyordu. Bu ses esrarli, ruha isleyici bir kadin sesiydi:

İçtin ecel zehrini sen kendi elinle

Hala bu gönül hangi uzak gölgeyi bekler?

Bak, haykiriyor 'bostur ümitler' diye dinle,

Zulmette keder besleyen gamli köpekler.

Selim ürperiyor, korkuya benzer bir sey duyuyordu. Ömründe korku nedir bilmiş olan Selim Pusat şimdi karanlıktaki meçhul, esrarli kadından mi korkacakti? Asla! Yüregindeki duygu korku değil, zevkten ürperise benzeyen bir seydi. Kendisini ebedi karanlığa çağiran bu kadin sesini o, bir yerde daha

duymustu. Fakat simdi nerede duyduğunu hatırlamak için zihnini yoramıyordu. Çünkü kendisini sesin güzel ahengine kaptırmıstı:

Bir dinle adem ülkesinin ruhunu: Yer yer

Davet ediyor bak seni binlerce kucaklar...

Bir sir gibi,sevda gibi sessiz gezinenler

Bir gün seni otlarda uzanmış bulacaklar...

Bir fisilti halindeki sesle gasyoluyor ve titriyordu. Karanlıktaki kadın çok yakında,yani basındaydı. Selim kendi yüreginin atisiyla birlikte onun kalb çirpintilerini da duyuyordu. Niçin basını çevirip bakmıyordu? Çünkü içinden gelen bir kuvvet öyle emrediyordu. Bu meçhul kadının sesi simdi daha kuvvetli, daha ürpertici, daha esrarli ve amirdi:

Kalbin benim olsun diyorum,çünkü mukadder...

Cismin sana yetmez mi?Çabuk kalbini sök ver!

Yoktur öte alemde de kurtulmaya bir yer!

Mutlak seveceksin beni,bundan kaçamazsın...

Selim birdenbire unutulmuş eski bir sevgiliyi hatırlar gibi oldu. Ses onun sesiydi. Enerjik bir zihin hamlesiyle eskiden az veya çok gönül yakınlığı duyduğu bütün sevgilileri aklından geçirdi. Bu ses onlardan hiçbirisinin değildi. Fakat tanıdığına o kadar emindi ki,yanılmamasına imkan yoktu. Hatırlamak istedikleri bir adı düşünen, bulamayan, dilinin ucuna kadar geldiği halde söyleyemeyen insanların sıkıntısı ile elini alınına götürdü. Evet biliyordu, bu sesi çok iyi biliyordu. Fakat içindeki garip bir duygu bu bilis ve hatırlayışın zamanını çok eski, inanılmayacak kadar eski zamanlara götürüyordu. Alnındaki eli yağmurla ıslanırken ses yeniden hitaba başladı:

Ram ol bana,ruhun yeni bir aleme girsin...

Yazmış kaderin:Askıma ömrünce esirsin!

Aklinla,suurunla,hayalinle bilirsin.

Mutlak seveceksin beni,bundan kaçamazsın...

Selim simdi anlasilmaz sekilde iltirap duyuyordu. Hiçbir maddi aciya benzemeyen bu iltirap bir insani delirtebilirdi. Kendisini oraya baglayan esrarli sese ragmen sert bir hareketle ayaga kalkti. Çamli Koru'dan çıkarak eve gidecekti. Birdenbire durdu. Tahta kanepenin öteki ucunda genç bir kadin oturuyor ve dikkatle kendisine bakiyordu. Yaninda bir baskasinin durmus olmasi siddetle canini sikti. Yürüyecekti. Fakat onun yakin bir dost gibi baktigini görünce bir anlik tereddüt geçirdi. Kadin hafifçe gülümsedi ve 'Rica ederim, gitmeyiniz' dedi.

Selim biraz önce duyduğu sözlerin bu kadin tarafından söylenmediginden emindi. 'Rica ederim, gitmeyiniz' diyen üzüntülü sesinde fevkaladelik, hiçbir esrar yoktu. Soguk bir sesle:

- Ne zamandan beri burada oturuyorsunuz?, diye sordu. Genç kadin kederli, hatta belki de biraz nemli gözlerini ona dikti:

- Hemen simdi geldim,dedi.Ben oturur oturmaz siz kalktiniz.

Pusat o zaman karanligin müsaadesi nisbetinde ona bakti. Peri yüzlü çok genç bir kadin, hatta bir kizdi. Ayni soguk sesle yeniden sordu:

- Kimsiniz? Niçin kalmami istiyorsunuz?

Samimi bir tebessümle gülümsedi:

- Beni tanimadiniz mi Selim Beg?

Selim bir adim daha yaklasarak onu dikkatle süzdü ve soguk bir kayitsizlikle:

- Sizi ilk defa görüyorum, diye cevap verdi.

- Unutmus olacaksınız.

Selim Pusat simdi bölüğüne kumanda veren bir yüzbası gibiydi.Dik bir sesle:

- Peki! Farzedelim ki unuttum. Benden istediginiz nedir? diye sordu.

Kız ayaga kalkti. Ileride bir yeri isaret ederek:

- Onunla karsilasmak istemiyorum. Beni evime kadar götürür müsünüz? dedi. Pusat isaret edilen yere bakti. Bir lambanın isigi altında kiliksiz, çok çirkin yüzlü bir adamin kendilerine bakarak aksak adımlarla geçip gittigini gördü. Aralarında epey mesafe olmasına ragmen ondan öyle bir tiksinti duydu ki, öfkeyle 'Kim bu mendebur herif?' demekten kendini alamadi. Kız korkuyor gibiydi. Gayriihtiyari bir hareketle Selim'in koluna girdi ve ona sokuldu. Vücudunun titremesi korku ve heyecaninin derecesini belli ediyor, fakat Pusat igrenilmesi gereken bir adamdan bu kadar korkmayı mazur görmüyordu:

- Kolumdan çikin ve yürüyün. Sizi evinize götüreceğim, dedi. Bu sözler hoyratça bir eda ile ve kumanda eder gibi söylenmistti. Fakat kız itaat etmedi. Bilakis Selim'in kolunu daha siki tuttu ve: 'Hayir' diyerek ileriye bakti.

Selim otomatik bir hareketle basini onun baktigi yere çevirdi. Hayret! Biraz önceki manzarayı tekrar ve aynen görüyordu. Lambanın isigi altında kiliksiz ve çirkin yüzlü adam kendilerine bakarak aksak adımlarla geçiyordu. Lambanın aydinlattigi kısa mesafeyi simdiye kadar onun çoktan geçip gitmis olması icab ederdi. Tanimadigi kizla konusmasi sirasinda geçen zaman buna kafiydi. Böyle oldugu halde, bir filimi iki defa seyreder gibi ayni sey i kısa bir zamanda iki defa görmesi garipti. Selim,bu garabeti tamamlamak için,deminki sözünü tekrarlamaktan kendini alamadi:

- Kim bu mendebur herif?

- Dünyanın en fena adamı...Sik sik karsima çikiyor ve bana...

Kız, sözünü bitiremedi ve Selim'in kolunu tekrar kuvvetle kavradı. Pusat, onun sözlerinin manasini anlayamamisti. Çünkü o dakikada zihni, kizin sözleriyle degil, sesiyle mesguldü. Bu ses ,o ses degildi. Ondaki ürpertici ve esrarli ahenk bunda yoktu. Bunu kesin olarak bilince dikkatle çehresini gözden geçirdi. Güzel, fakat hiçbir hususiyeti olmayan bir yüzdü. Böyle hususiyetsiz yüzü olan bir kizin sesinde de bir fevkaladelik olamazdi. Selim birdenbire ona karsi bir nefret duydu ve içinden gelen "onu

kolundan silkip atmak'' arzusuna güçlükle karsi koydu. Merhamet de duymuyordu. Eski zamanlardan kalma bir aliskanlikla kendisinden yardım isteyen birisinin arzusunu yerine getirecekti. O kadar...

Yürüyordular. Selim, korkunun ve korkagin her türlüünden igrendigi için koluna bu yabancı kızın yapismis olmasından büyük bir azap duyuyor, ruhunun yalnızlıktan duyduğu tatlı ürpertiye bozan bu mahlugu bir an önce evine götürüp bırakmaktan başka bir şey düşünmüyordu. Demin, isiginin altında o kiliksiz ve çirkin adami gördükleri adami gördükleri lambaya varınca Selim Pusat etrafına bakınarak onu aradı. Yoktu. Bu kadar kısa zamanda onun aksak adımlarla gözden kaybolacak kadar uzaklaşmasına imkan olmamakla beraber buna da hayret etmedi. Sert bir sesle:

- Nereye gideceğiz? diye sordu.

Kız hala titriyordu. Eliyle nemli gözlerini silerek hafifçe gülümsedi:

- Evim size pek uzak sayılmaz. Yabancı da sayılmaz. Beni hatırlayacaksınız.

Cevap alamayınca devam etti:

- Ayşe Hanım'ın talebesiyim...

Selim, geçit resminde selam vermek için baş çevirenlere yakışır sert bir hareketle ona baktı. Birkaç saniye dikkatle süzdü. Sonra yüzünde bir istihza çizgisi belirmediği halde sordu:

- Sakin o kahraman kızlardan biri olmayasınız?

- Hangi kahraman kızlar?

Bu soru o kadar garip bir safiyetle sorulmuş ve yabancı kız, Selim'e öyle bir hayretle bakmıştı ki, gülümsemek elinden gelmedi ve sesinde açığa vurulan bir alayla:

- Isimlerinde telif zaafi olan kızlar... diye cevap verdi ve o hala saskin bakislarla kendisini süzerken lambanın isigi altında bütün çizgileri iyice görülen yüzüne dikkatle bakarak:

- Hayir! Ayse'nin tarifine göre onlardan biri olamazsiniz. Çünkü siir kadar güzel degilsiniz, dedi.

Yürümekte devam ediyorlardı .Hala Selim'in kolundan çıkmamis olan kizin titremesi geçmiş, yerini hayret ve merak kaplamisti. Hiçbir sey anlamamakla beraber bu sözlerden hoslanmisti.

Selim Pusat birdenbire durdu. Öfkelenmisti. Son zamanlarda içine düştüğü ruhi bir hal ile böyle ani buhranları, öfkeleri, köpürmeleri oluyor, küçük bir kibritin büyük bir barut fıçısını parlatması gibi en ehemmiyetsiz bir sebeple kızdığı çok görülüyordu. Simdi yine bir an içindeki çagrisimlarla o buhranlı noktaya gelmisti. Sert bir sesle:

- Liseli bir kız, bu zamanda, burada, yapayalnız ne ariyor? diye sordu.

- Bana mi söylüyorsunuz Selim Beg? Ben liseli degilim ki... Öğretmenim...

Selim yine hüzünlü ciddiyetini takinmisti.

- Ayse'nin talebesi olduğunuzu söylemediniz mi?

- Eski talebesiyim. Ayse Hanim beni size tanitmisti. Birkaç defa da görüşmüstük.

Bu kizin Selim için Ayse'nin eski bir talebesi olmaktan baska manasi kalmamisti. Bir takım kız isimlerinin birbirine karistığı hafizasini yorarak bunların arasında seçmek ve onu kolundaki kiza yakistirmek sikici bir isti. Sikintiye gitmedi:

- Adinizi söyler misiniz? Dedi.

- Leyla... Leyla Mutlak...

Selim Pusat bir hayal kırıklığı, hayır, hayal kırıklığı değil, fenayi umarken iyiyi bulan insanın ruh hali içinde yeniden kız baktı. Bu hayal kırıklığı, yahut bu ummadığını buluş nereden geliyordu? Kızın adından mı? Yine o garip kız isimlerinden biriyle karşılaşacağını sanmıştı? Yoksa... Sakin... Acaba?..

Biraz önceki kadın sesi neler söylüyordu? Selim birdenbire:

Mutlak seveceksin beni,bundan kaçamazsın

misraini hatırladı ve yanındaki kızın "Leyla Mutlak" diye adını söylerken sesinden yükselen ahengi meçhul sesin ahengiyle birleştirdi.

Selim'in iradesiyle durdular. Yüzü sertleşmiş hatta biraz da heyecanlı bir hal almıştı. "Leyla Mutlak"... "Mutlak seveceksin"... "Mutlak"... "Mutlak".

Bu ses o sestir. Zaten başka türlü olmasına da imkan var mıydı? Kızın gözlerinin içine bakarak:

- Deminki siiri bir daha okur musunuz? dedi.

Leyla'da karsısındaki adamı garip bulan,fakat tabii karşılayan bir hal vardı:

- Hangi siiri?

- Mutlak seveceksin beni bundan kaçamazsın, diye biten siiri...

- Ben bu siiri bilmiyorum ki...Edebiyatçı değilim.

- Zarar yok. Misrai tekrarlayin!

Leyla duraksadi ve Selim'e bakti. Selim sabirsizlandi:

- Aklınıza hiçbir ihtimal getirmeden tekrarlayin: Mutlak seveceksin beni, bundan kaçamazsin.
- Bir daha!

Misra tekrarlandi. Kizin yüzüne bakmadan dikkatle dinleyen Selim 'Hayir' dedi ve 'Bu ses o ses degil' diye düşündü.

O halde demin "Leyla Mutlak" derken sesi öteki sese nasıl benzemisti? O siiri okuyan kadın Leyla degilse kimdi? Selim Pusat'in beyni bir anda karisti. Ruhunu sarsacak bir ihtilal baslamak üzereydi. Her zaman yaptigi gibi iradesini takindi ve aldirmamak itiyadini kullanarak sarsintiyi atlatti. Suurundaki son menfi intibalari da silmek için Leyla'ya sordu:

- Ne okutuyorsunuz?
- Tarih.
- Ne tarihi?
- Umumi tarih.

Selim Pusat her zamanki müstehzi halini almisti:

- Yani çocuklara masal anlatiyorsunuz.

Ihtisasına saygisizlik gösterilince Leyla degisti:

- Tarihi masal mi sayiyorsunuz?

- Tamamile!

- Nasil olur Selim Beg? Ben sizin meydan savaslari hakkindaki bir yazinizi okumustum.

- Bana seref vermissiniz. İnsanlar gözleriyle gördükleri basit vakalari bile birbirinden ayri sekilde anlatirken, vesika denilen kırıntıların yardımıyla binlerce yıllık hadiseleri tesbit etmek iddiası size ciddi geliyor mu? Vesikalari bırakanların aklından, görüş kabiliyetinden ve bilhassa vicdani ile namusundan emin misiniz?

- Fakat metod? Tarih metodu?

- Metod dediginiz uydurmanın riyazi bir katiyeti var mi? İnsanlar hem dogruyu bulmak hem de aldanmak için yaratılmıştır. Hadiselerin kırk veçhesi buldukça ve insanlar kırkına birden nüfuz imkanından mahrum kaldıkça gelip geçen seyleri kendine dar çerçevelerinden görmekte devam edeceklerdir. Körlere filin hikayesini biliyorsunuz degil mi?

- O halde sizin meydan savaslarınız da birer dedikodudan, birer masaldan mi ibaret?

- Onun hakikati öyle bir meydan savasının gerçekte veya tasavvurda yapılmış olmasından ibarettir. Yoksa o savasın günü de, askerlerin sayısı da, harbin yapıldığı yer de, hatta bazen ordulara kumanda edenler de yüz kesinlikle belli degildir. Tarihin yarı buçuk hakikate yaklasan kısmi askeri tarih olduğu halde meydan savaslarının bile meçhuliyet perdesi arkasından görüldüğü muhakkaktır. Gerçi bir meydan savasını anlatan eserler yazılır, krokiler çizilir, harita üzerinde o muharebenin hareketleri gösterilse de bunun değeri nazari olarak o meydan savasının orada anlatıldığı şekilde cereyan etmiş olmasına göredir. O savas o şekilde olmayıp da başka bir şekilde olsa yine kurmayın ondan alacağı bir ders vardır. Malazgird Savası 26 Agustos 1071 yerine 26 Mart 1761 de geçseydi kurmay için daha serin bir havada ve bazı ateşli silahlarla yapılmış olması gibi bir değişiklik göstermesinden başka ne fark olabilir? Kurmaylar için kitap ve harita üzerinde, vaktiyle yapılmış muharebeleri incelemekle tamamen hayali muharebeleri incelemek arasında bir fark yoktur. Maksat onun beynini muhtemel durumlara göre işleri bir hale

getirmeye alistirmaktır. Askeri tarih bu bakımdan ehemmiyetlidir. Çünkü tek ve büyük sanatın, yani askerliğin hazırlayıcı ve yetistirici unsurlarından birisidir. Kalaninin masaldan farkı yoktur. Siz, tarih öğretmeni! Mesela Yıldırım Bayezid'in Harbde esir edilip esaret öldüğüne veya intihar ettiğine emin misiniz?

- Elbette eminim. Bütün kaynaklar ağız birliği ile yazdıktan sonra.

Selim'in yüzü istihfaf ve istihkarla degisti:

- Kaynaklar... O kaynaklar ağız birliğiyle benim de vatan haini olduğumu yazmışlardı. Buna da inanıyor musunuz?

Çilginca bir öfkeyle söylenen son cümle Leyla'yi ürkütmüştü:

- O baska... Size iftira attılar...

Selim sustu. Yeniden bir tedai silsilesiyle deminden beri beyninin içinde kurcalanan noktayı buldu:

- Sizi, birisiyle karsilasmak istemediginiz için evinize götürdüğümü biliyorum. Fakat tek basiniza böyle ıslak ve karanlık bir gecede Çamlı Kuru'da dolasmanızın sebebini bilmiyorum.

- Muhakkak bir sebep mi lazım?

- Süphesiz

- Bu, sizi buraya getiren sebep gibi bir şey olamaz mı?

Selim'in yüzünde yeniden bir istihfaf belirdi:

- Beni buraya getiren sebebi biliyor musunuz?

- Tahmin ediyorum.

* * *

Leyla'nin kapisina gelinceye kadar bir kelime konusmadilar...

8. BÖLÜM

Selim o gece çalışma odasında muttarid adımlarla gezinmeye baslarken Leyla'yi da, siiri de tamamilen unuttu. Daha dogrusu iradi bir didinme ile Leyla'nin ve siirin beynindeki izlerini suurunun arkasındaki en karanlık yere, daha önce gelisigüzel yigilmis baska izlerin yanina atti.

Biraz önce Tosun'u yatirmis olan Ayse masa basında vazife tashih ediyordu. Kagitlari dikkatle gözden geçirip bazı kelime veya satirlarin altini renkli kalemle çiziyor, okunması biten kagitlarin bütününe bir defa daha baktikten sonra talebenin notunu koyuyordu. Besinci kagit mi, onuncu kagit mi ne, fazla dikkatini çekti ve bir kizın büyükçe çocukça bir yanlısı ile gülümsemedi:

- Selim, bak. Bir talebe ne yazmis!

Selim bir şey söylemeden gezinmesine devam ediyordu. Adeti böyleydi. "Ne yazmis?" yahut "Evet, dinliyorum." demezdi. Ayse gülümsemeye devam ederek anlatti:

- Orkun yazitlari hakkında bir soru vermistim. Kizlardan biri ne yazmis, biliyor musun? Orkun yazitlari on altinci asırda Gök Türk'lerin Cumhurbaskani Kül Tegin adına dikilmistir diye yazmis...

- Güzel yazmis! Herhalde disisleri bakaninin kizi olacak...

- Neden?
- Bu kadar siyasi olabilmek ancak onun harcidir.

Ayse hala gülümsüyordu:

- Sekizinci asir yerine on altinci asir diye yazmasa pek büyük bir yanlis degildi ama...
- Yine de büyük sayilmaz. Nihayet bir kiz çocugudur ve ona göre mazideki sekiz asirlik fark istikbaldeki bir gün kadar mühim degildir. Bir prensle bir cumhurbaskanini karistirmek da mazurdur. Onun için ehemmiyetli olan hayalindeki prenstir.
- Yani yarinki hayat arkadasi. Evlenecegi adam...

Pusat hiç ara vermeden geziniyor ve Ayse'nin yüzüne bakmadan konusuyordu. Ayse bu konusma tatsizlasmasin diye sözü biraz çevirmeyi dogru buldu:

- Daha tuhafi var. Felsefe öğretmeni anlatiyordu. Geçen devrelerin birinde, Kant idealist midir, realist midir sorusunu bir kiz "Kant ne realistir, ne de idealisttir, Kant Alman'dir." diye cevap vermis.

Pusat istihza ile Ayse'ye bakti:

- Öğretmen de buna gülmüs, degil mi?
- Elbette.
- Ben öğretmeni daha gülünç bulurum.

- Niçin?

- Çünkü idealist veya realist olmak Kant'a baskalarının yakıştırdığı sıfatlardır. Bu bakımdan süphelidir. Alman olmak ise tabiatın ona verdiği kesin ve su götürmez sıfattır. Bu bakımdan kız haklidir.

Ayşe, susmak icab ettiğini anlayarak sustu. Selim masasının önünde durmuştu:

- On altıncı asırdaki Türk cumhuriyetini yaratan kızın adını söyler misin?

- İnci Devrim.

- Tebrik ederim.

- Kimi?

- İkinci de...

Ayşe endişeli gözlerle baktı:

- İkimizi de mi? Anlamadım!

- Onun soyadına sadakat göstererek verdiği cevap için... Seni de...

- Beni de?..

- Bu hata kahraman kızlardan sadık olmadığı için...

Ayşe mahiyeti belirsiz bir ferahlama ile gülümsedi:

- Okudugum kagıtlar onuncu sınıfın kagıtları...

Selim yine istihzaya başladı:

- Yaaa... Onuncu sınıf Orkun yazıtlarını okursa son sınıf kim bilir neler okur... Değil mi?

Ayşe bu bitip tükenmez alaylardan usanç getirmisti. Fakat bir şey belli etmeden, en büyük sabırla cevap verdi:

- Son sınıf Tanzimat'tan sonraki edebiyat tarihini okur ve günümüzdeki neylerle meşgul olur.

Selim geziniyor:

- Edebiyat tarihi... Tanzimat'tan sonraki edebiyat tarihi... Bunların yerine hakiki tarihi, ciddi tarihi okutsanız olmaz mı?

- Ciddi tarih mi? Yani?..

- Yani askeri tarih... Meydan savaşları...

- Kız çocuklarına bunun faydası ne?

- Kahraman anası olmak!.. Hiç olmazsa kahraman anası olmayı istemek... Sana soruyorum. Kül Tegin'in adına dikilen taş parçası mı önemlidir, yoksa onun savaşları mı? O taşların üstündeki yazının

lehçesi mi ehemmiyetlidir yoksa Kül Tegin'in kendisi mi? Oglunu kahraman olarak yetistirdigini yazitlardan öğrendigimiz o Umay gibi kadin, yani Kül Tegin'in anasi hiç süphesiz edebiyat tarihi okumamisti. Ama mazideki savaslari herhalde biliyordu. Yarinki su muhterem profesörün, yahut muhterem bakanin, yahut muhterem cumhurbaskaninin ve hatta belki de muhterem baskumandanin bu sartlar altinda mevkiine layik bir adam olacagindan emin misin?

Ayse konusmayi açtigina pismandi. Zaten hep böyle olurdu. Selim'i daldigi mezar sessizliginden, yürek parçalayici hüznünden ayirmak ve siyirmek için bir konuşma açar, fakat sonunda onun garip fikirleriyle muhayyalesi tirmalanarak ve bazen kalbi kirilerek pismanlik duyar, üstelik Selim de biraz öncekinden daha agir, daha ciddi, daha vahim bir ruh buhranina gömülerek sonsuz sessizligine, sonsuz gezinmesine devam ederdi. Yine öyle oldu ve Selim'in ne demek istedigini anlamayarak sormak mecburiyetinde kaldı:

- Hangi muhterem profesör veya bakan? Hangi sartlar?

- Muhterem Inci Hanim'in yarinki çocuğu... Ve su muhtesem ders programi ile yetisen annesinin ona verecegi terbiye...

Ayse kocasiyla münakasa etmeyi yalnız bir tek sebepten dolayı arzu ederdi. Bu suretle onun ölüm sessizligine aralik verilir ve Selim sert tesbihler, kirici istihzalarla bir fikri savunurken geçici bir zaman için hayata baglanmis olurdu. Fakat onu incitmemek sarti. Gerçi incindigini belli edecek bir tepki göstermezdi ama Ayse onu anlardi. O zaman Selim daha sessizlesir, gezinmeleri daha uzar, ufka dalislari daha çok sürerdi.

- Inci çok iyi kizdir, dedi. Yalnız derslerini çabuk kavrayamaz.

- Zaten sana göre dünyada kusurlu insan yoktur ki...

- Öyle degil mi ya? Hukuk ilminin bas kaidesi: Beraat_i zimmet asildir.

Selim yüzü aci bir istihza ile degisti:

- Hukuk da mi ilim? Ne de çok ilim varmis... Bu hukukun askerlige yardimci bir tarafi olmadigi halde acaba ne diye ilim sirasina koymuslar?

Ayşe gülüyordu:

- Selim, asirilik ediyorsun. Dünyanın bütün üniversitelerinde ilim diye okutulan ve Romalılar zamanından beri mevcut olan hukuku inkar etmek haksızlık olur.

- Eksik söyledin. Romalılar'dan daha önce, belki yamyamlık çağında da hukuk vardı ve süphesiz o hukuk, kendi çapında ve çerçevesinde simdikinden daha faydalı ve adil bir müessese idi. Çünkü vicdana ve adalete değil, sihirli ve semavi kuvvetlere dayanıyordu. Fakat o zamandan bugüne kadar geçen tekamül devresinde hukuk yine bir sihir ismi, hatta sihirbazlık ismi olarak kalmıştır. Hukuk ve ilim... Gülünç yakıştırma... İttifakla idam kararı... Yargıtay bozdu... Bu sefer ittifakla beraat... Aynı suç, aynı sanık, aynı yargıçlar, aynı kanun kitabı ve önce idam sonra beraat... Bu ne güzel ilim böyle? Sen herhangi bir yılın herhangi bir ayında, yüz derecelik iside kaynayan bir suyun, birkaç ay sonra aynı hararete donduğunu isittin mi?

Ayşe'nin gülümseyisi yavaş yavaş kayboluyordu:

- Askerlik de öyle değil mi? Mesela...

Söz, Ayşe'nin dudaklarında kaldı ve sert bir "Hayır"la kesildi:

- Hayır!.. Askerlikte tek değişmez kanun vardır: Üstün olan kazanır. Üstünlük maddi ve manevi kuvvetlerin muhassasıdır. Çaldıran Savaşı'nda Safevi ordusunun basında Sah İsmail olmayıp da Aksak Temir bulunsaydı belki Safevi ordusu kazanırdı. Çünkü Temir'in zekası ve kumandanlık vasfı, Safevi ordusunun kefesine eklenince ağır basacaktı. Halbuki hukuk, mahkemede verilecek kararların muhtelif hakimlere göre değişebileceğini kabul etmiyor. Karar adaletin sesidir diyor... Hem, senin benden böyle bir konferans dinlemeye ihtiyacın yok... Gördün... Adaleti, hukuku, her şeyi birlikte gördük... Eger unutmadınsa...

Konusma bu sekile dökülünce Ayşe onun nereden başladığını unuttu ve söyleyecek bir söz bulamadı. Selim devam etti:

- İnci Hanım' a gelince: Müsaade et de onun iyi bir kız olduğu hakkındaki hüküm biraz sonraya kalsin.

- Ben onu eskiden de tanirdim. Hocasi olarak, hakkında bir hüküm vermemi erken mi sayiyorsun?
- Çok erken. Bir insan hakkındaki hüküm ancak onun tabutu geçtikten sonra verilebilir.

Ayşe itiraz etti:

- Yoo... Bu biraz fazla ihtiyatkarlık olur. Tarihe geçen şahsiyetler için belki fikrin doğrudur. Fakat herkes için? Asla...

Selim yine istihza ile gülümsedi:

- Tarihe geçen şahsiyetler için ölümden sonra bile kesin bir karar verilemez. Çünkü zaman onların değerini değiştirebilir. Sizin bir sairiniz vardı, neydi onun adı? Hani sen anlatmıştın. Vaktiyle edebi çevrelerde küçümsenmiş de sonra yirminci asırda birinci sınıf bir sair olduğu keşfolunmuş, söylesene adını...

- Yunus Emre!

- Evet, Yunus Emre. Kaçınca asrın adamıydı o?

- On dördüncü asır başlarında ölmüştür.

- Demek ki zavallı sair hakkında doğru bir hüküm vermek için altı asır beklemek lazım gelmiş. Acaba on asır sonra anlaşılan insanlar yok mu? Acaba ebediyen yanlış anlaşılacak yanlış hüküm giymeye mahkum bedbahtlar yok mu? Aksine, ilahlaştırılan alçakların bulunabileceğini kabul etmez misin?

Ayşe kocasının cosmaya başlamasından korkuyordu. Sükunetle coskunluk arasındaki mutedil noktayı bir türlü öğrenemeyen Selim'i yatıstırmak için:

- İfrat tarafı çıkarılırsa fikirlerin hakikati ifade ediyor. Sen de kabul et ki, tarihte tamamiyle yanlış anlaşılmış insan pek yoktur, dedi.

Fakat artık onu yatıştırmanın imkanı kalmamıştı. Görünüşünde fazla bir heyecan yoktu . Çünkü heyecanını, kederini ve sevincini hareketlerle ve sesinin tonu ile belli etmezdi. Onu yalnız Ayşe anlardı. Ne zaman bir kederle ölecek hale gelmiştir, ne zaman heyecanla yüreği duracak gibidir ve ne zaman korkunç bir melankoliye gömülmüştür, bunları yalnızca Ayşe bilirdi. İste yine cosuyordu. Hırsla ve kinle. Öfke ve hınçla kabarıp tasan bir ırmaga benziyor, bu duyguların tek görünüşü de gülümseyişinde belli oluyordu. Bu onun tabii gülümseyişi değildi:

- Demek tarihte tamamiyle yanlış anlaşılmış insan yok, öyle mi? Senin tarih dediğin hoparlör yalnız imparatorluklarla meşhur insanların değil, hakikatlerin de mezarıdır. Ne yapalım ki, muhterem tarih bizatihi mevcut değildir ve biz onu yine tarihin çocuğu olan bir insanın ağzından dinlemeye mecburuz. Tarih, insanları; insanlar da tarihi yarattığına göre ebediyete kadar devam edecek bir fasid dairesinin içinde kapalıdır demektir ve tarihin bedbahtlığı da kendisinin, menfaat gördükleri zaman en ilahi hakikati bile red, inkar, tahrif, veya ihfa edebilen insanlar tarafından hikaye edilmesindedir. Uzaga gitmeden, çatırtıları hala işitilen bir haileyi misal vererek fikrimi ispat edeceğim: İkinci Abdülhamit çok kötü bir adamdır ve onun sadrazamı Said Paşa da istibdadın alet olmuş kötü bir vezirdir, değil mi? Tarih böyle yazıyor.

- Evet!

- Evet değil, hayır! Tarihin suuru ve vicdani olsaydı böyle demeyecekti. Çünkü tarih Sultan Hamid'le sadrazamını bize onların düşmanları olan hürriyetperverlerin ağzı ve gözüyle anlatıyor ve esref-i mahlukat sayılan, fakat hakikatte bir sürüden başka bir şey olmayan insanlar da bu sahane safsatayı kabul ediyor. Acaba Sultan Hamid'in gözüyle tarih yazılsaydı hürriyetçiler için verilen hüküm ne olacaktı? Bu hükmün doğruluğu ne malum diyeceksi. Suradan malum ki, Sultan Hamid'in siyasi idamlar yapmadan otuz yıl ayakta tuttuğu imparatorluğu hürriyetçi takım siyasi idamlar, korkunç istibdadlar arasında ve on yılda tasfiye ettiler. Şimdi su kıyaslamaya göre daha başka neticelerde kendiliginden çıkmaz mı? Hürriyet kahramanları ortaya fırlamasaydı da Abdülhamid yerinde kalsaydı Balkan Harbi çıkmayacaktı. Çıksa bile Abdülhamid'in siyasi dehası Balkanlılar'ın arasına tefrika sokacak ve belki birini kendine çekecekti. Çekmese bile memlekette hürriyet, yani partizanlık, yani hastalık olmadığı için Türk ordusu normal kuvvetleriyle ve tabii bir netice olarak Balkanlılar'ı birkaç ayda yenecek ve Abdülhamid onlardan hiçbir toprak almamak suretiyle Avrupa'nın gözünü boyayarak Balkan muvazenesi bozulmadığı için de, bu muvazenenin bozulmasından doğan Birinci Cihan Harbi çıkmayacaktı. Hem Türkiye hem de Avrupalılar için bu kadar felaketli neticeler doğuran, adeta ahlaksızlığın ve komünizmin temellerini atan Cihan Harbine mani olmak az şey midir? Mantiki bir neticeler silsilesine dayanmak için bunları kabul etmesek bile Osmanlı İmparatorluğu'nu onun otuz yıl yasatılmasıyla berikilerin çökertilmesi, ikincilerin birinci hakkında verdiği hükmün sahteliğini, gülnüçlüğünü ortaya koymaya yetmez mi? Onlar ne feci mahluklardır ki hürriyet ve adalet çığırkanlığı ile sürüleri peslerine taktıkları halde iş basına geldikten sonra istibdadın koyusunu ve zulmün en hasını yaptılar. İste bu feci mahlukların görüşüyle yazılan, yani daha başlangıçta yanlış bir

hükümle ise koyulan tarih, Abdülhamid'i ve onun veziri Said Pasa'yi hicvederse ben ona nasıl inanırım? Manzarayı iyi kavra. Biri kuruntulu, süpheci, fakat aynı zamanda hamiyetli, vicdanlı ve siyasi dehaya malik bir kiral, bir imparator, İkinci Abdülhamid. Zaafından kendisinin sorumlu olmadığı koca bir ülkeyi idare ediyor. Otuz milyonluk bir mahser ki, içinde dinler, milliyetler ve ihtiraslar çarpışmakta ve dis alemin azgin bakışları karşısındaki hakim unsurun sayısı üçte biri nisbetini bile doldurmamaktadır. İkincisi, fikirlerinde en ufak bir hafiflik olmayan ciddi, sağlam muhakemeli, memleketin çilesi ve kahri içinde yetişmiş, uzagi gören bir vezir, Said Pasa. Hayır, mesrutiyet girerse hakim unsurun Mecliste azlıkta kalacağından korkuyor. Öteki disipline ve hiyerarşiye alışkın bir topluluğun bir basibozuk sarhosluğu arasında muvazaneyi kaybedeceğinden ürküyor. Netice? Netice meydana: Küfürlerle ve iftiralarla yerin dibine geçirilen iki kişinin haklı olduğunu zaman ispat etti. Ya hürriyet kahramanları? Onlar meydana yok...

Burada Selim Pusat'ın yüzü değişti. Küçümsemekle iğrenme arasında bir ismizazla devam etti:

- Çünkü onlar zaten yoktu. Onlar hiçbir zaman yoktu. Çünkü yanlış ve yalan davalar daima parlak gözükür. Fuhsun felsefesini yapmak, namusun müdafaasını yapmaktan daha kolay olduğu gibi...

Ayşe bunalımda. Bu çekimden nereden başlayıp nerede biteceğini de kestiremez olmuştur. Fakat kocası, başladıkları noktaya gelmekte gecikmedi:

- Artık bu kadar misallerden sonra İnci Hanım hakkındaki hüküm sonraya kalsin dersem kabul etmez misin? İnsanlar okunmamış birer kitaptır. En basitleri hakkındaki hükmü bile tamamının okumasına bırakmalı. Biraz derince olanların ise, iyice okunduktan sonra üzerinde az veya çok düşünmek lazım.

Sustular. Ayşe kâğıtlara bakıyor, fakat tashih etmiyordu. İçinden "Yarabbi! Bu adam niçin böyle? Artık hiç değişmeyecek mi? Ne yapmalı da onu biraz değiştirmeli?" diye düşünüyor ve Selim gezinmesinde devam ediyordu. Kitaptan Mohaç seferine ait bir cilt çekerek açtı. Bir iki yerine baktı ve meseleyi kapanmış sanarak yeniden vazife tashihine başlamak üzere bulunan Ayşe'ye döndü.

- Kanuni Sultan Süleyman hakkındaki fikrin nedir? Edebiyatçı olmak dolayısıyla belki bunun üzerinde durmadın. Duranların düşüncesi nedir? Niçin bütün yaptıkları hakkında aynı bilgiye sahip olan insanlar onun üzerinde zıt fikirler yürütüyor? Oglunu öldürdüğü için zayıf mıdır? Kanun ve nizam adamı olduğu için büyük müdür? Ülkeler aldığı için kahraman mıdır? O serseri ve dalkavuk devsirmeyi yükselttiği için alçalmış mıdır? Görüyorsun ki, tarihin isildakları altındaki bir adam için bile, ölümünden beri aşağı yukarı üç buçuk asır geçtiği halde değişmez hüküm verilemiyor. Çünkü herkes her hadiseyi yalnız kendi görüş noktasından seyreliyor. Acaba kahraman şehzadesini öldürmekle haklı değil miydi? Hürrem Sultan'ın esir olması tabii sayılmaz mıydı? Devsirme İbrahim'i önce yükseltip sonra idam ettirmesinde yüksek bir devlet politikası yok muydu? Bunlar o kadar düşünülüyor...

Selim son cümlelerini söylerken Ayse dikkatle onun yüzüne bakıyordu. Selim'in sesi bir tuhaflasmisti. "Hakli degil miydi,tabii sayilamaz miydi, yüksek bir devlet politikasi yok muydu?" derken ciddi mi söylediği, yoksa alay mi ettiği belli degildi. Kanuni muhtesem bir kiral, bir imparator olduğu için Selim'in onunla eğlenmeyeceği muhakkakti. Öyleyse ne oluyordu? Bu, simdiye kadar Ayse'nin onda görmediği bir haldi. Vazife tahsisi isini bir tarafa birakmisti:

Selim, dedi. Hadiselerin en deruni saikleri hiçbir zaman anlasilamayacaktır. Bunlari anlamak için insan ruhunun o pek çaprasik mekanizmasini iyice bilmek lazim. Bu da kabil olmadigina göre her hadisede bizce meçhul taraflar bir ukde olarak kalacaktır. İnsanlar ve hadiseler hakkındaki hükümlerimiz bütün bu meçhullerin halline birakirsak hiçbir hadise anlasilmayacak demektir. Mutlak olarak sunu iddia. . .

Ayse'nin sözü yarida kaldı. Selim "mutlak" kelimesini isitince arkasini duymadi ve ona bakarak adeta azarlar gibi:

- Mutlak mi? Diye sordu.

Ayse bir sey anlamamisti:

- Evet. Mutlak?, diye cevap verdi.

Selim bir anda Leyla'yi da, karanlıktaki meçhul kadin sesini de hatirladi ve unutmus olduğu halde birdenbire gönlüne yeniden dogan misrai içinden tekrarladi:

Mutlak seveceksin beni,bundan kaçamazsin!..

9. BÖLÜM

Ertesi aksam, hava yagmurlu ve rüzgarli olmadığı halde, Selim Pusat içinden gelen bir dürtüyle yine Çamlı Koru'ya gitti. Gönlünde dayanılmaz bir ibtila duyuyordu. Karanlıktaki meçhul kadin sesini isitmezse, muayyen zamanda morfin bulamayan hastaların tutulacağı buhran gibi ruhi bir sarsintiya ugrayacağını biliyordu. Neticeye bakan ve teferruata kaçmayan asker kafasiyla karanlıktaki seste bir gayritabiilik bulmuyor, fakat bundan kimseye bahsolummayacağını gayet iyi anliyordu. O ses, o esrarli ses Selim'i bir defa daha kendinden geçirmisti. Selim'e azap veren sey, o kendinden geçisin zamanini hatirlayamamakti. Zihnini bununla yorarken sakaklarından asagiya dogru anlatılmaz bir seyin indigini ve beyninin içinde ince ve örseleyici bir seyyalenin dolastigini seziyordu. Bu dolasma sirasinda zaman zaman kafasinin içinde bir yer aydinlanir gibi oluyor, meçhul sesi tanimasina ramak kalıyor,sonra yine karanlik basarak Selim Pusat'in içinde derin bir aci birakiyordu.

Çevresini görmeyerek yürürken birdenbire kendisini dün aksamki tahta kanepenin önünde buldu ve istigrak halinde oturarak havanın biraz daha karamasını,meçhul kadın sesinin esrarlı ve emreden sesiyle konuşmaya başlamasını bekledi. Fakat daha bir dakika geçmeden yanında isittiği tıkırtı ile basını çevirince sırasının öteki ucunda Leyla'nın oturduğunu gördü ve hayal kırıklığı ile arzu arasında bir tereddüd geçirdikten sonra memnuniyetsizliğini yendi. Leyla gülümsüyordu:

- Bu aksam da geleceğinizi biliyordum Selim Beg, dedi ve bunu söylemesiyle istihza tufanına bogulması bir oldu:

- Maziyi bilmek olan tarih, demek sizde geleceği de bilmek kabiliyetini geliştirmiş.

- Alay etmeyin. Geleceğinizi tabii bir netice olarak biliyordum. Saatin sekizden sonra dokuz olacağını daha önceden nasıl biliyorsam,bunu da böyle biliyordum.

- Bazen münasebetsiz bir el saati geriye alabilir. O zaman sekizden sonra dokuz değil, yedi gelir.

Bu aksam Leyla'da başka türlü bir hal vardı. O da alaya başladı:

- Fakat siz, hiçbir münasebetsiz elin uzanamayacağı bir saatsiniz.

Selim sert sert baktı:

- Böyle giderse o el siz olabilirsiniz...

Leyla Mutlak kızmadı, alınmadı. Gülümsüyordu. Suh denecek bir nese içinde Selim'e bir seyler anlatıyor, hatta eski dostlara yarasan samimi bir tavir takiniyordu. Öteki, söylenenlerin manasını kavramaktan uzaktı. Yalnız Leyla'nın sesini dinliyor,dilediği kelimelerin bazı hecelerindeki seslere takılarak bunları dün geceki sesle mukayese ediyordu. Ne kadar zaman geçti, farkında değildi.

Leyla'nin sustugunu görünce:

- Her zaman bu sesle mi konusursunuz?, diye sordu. Genç kız dün geceyi hatırladı:
- Dün de bana böyle garip sualler sormus ve bir şiir okutmustunuz. Beni birisine mi benzetiyorsunuz?
- Kendinizden başka kimseye benzemediginiz muhakkak. Yalnız...

Pusat birdenbire sustu. Leyla biraz daha yakına geldi ve aynı suh eda ile:

- Galiba sizi buraya getiren meseleye yaklaştık, dedi.

Selim'i gölge gibi takip eden istihza kaybolmuş, yerine gölgeden daha yakın bir şey, bizzat kendisi diyebileceğimiz bir hal, hüznün gelmişti. Kararan göğe baktıktan sonra:

- Bu gece o aksak mendeburun karsınıza çıkacağından korkmuyor musunuz?, diye sordu.

Leyla gülüyordu:

- Yanımda siz varsınız.
- Bana o kadar güvenmeyin.
- Neden?

- İnsanlar güvenilmeye layık degildir.

Leyla suh bir eda ile güldü ve hüznü gözlerle ona bakan Selim, yanındaki genç kizin cidden güzel, hele gülerken çok daha güzel olduğunu fark etti.

- İnsanların çoğu belki güvenilmeye layık degildir. Fakat siz...Selim Pusat... Size güvenilir. Çünkü siz, başka hiçbir şey olmasanız bile kirallik taraftarısınız!..

Selim hayatında pek seyrek sasırirdi. Herkesin hayretten donduğu nice zamanlarda onun buz gibi kayıtsızlıkla hayretleri üzerine çektiği çok görülmüştü. Fakat şimdi bu genç kizin sözleri onu birdenbire saskına çevirmisti. Bununla beraber o bir kurmaydı. Sasirması uzun süremezdi. Bir darbe yiyen usta bir mubariz gibi derhal mukabil darbeyi savurdu:

- Hanımefendi (kızdığı zaman böyle hitap ederdi)! Ben sizin hakiki mesleğinizi öğretmenlik sanıyordum. Stratejik basarınıza diyecek yok. Fakat tabiyede acemisiniz!..

Leyla'nın güler yüzü birdenbire kederle degisti. Sesinde içli bir elem titredigi halde Pusat'a bakti:

- Yanılıyorsunuz Selim Beg, dedi ve yere bakarak ilave etti:

- Beni çok kirdiniz.

Selim kendisini kiranlara karşı tepki göstermediği gibi kirdiklerine da aldiris etmezdi. Fakat şimdi bu genç kizin kederinde bir güzellik, bir sahanelik vardı. Erkeklerin, bilhassa romantik erkeklerin tahayyüllerindeki prenseslere benziyordu. Af dilememek prensibi olmasaydı onun gönlünü almaya çalışır, hatta tarziye de verirdi. Fakat tarziye vermek, yani geri dönmek... Bu, onun yapabileceği şey degildi. Tekrar dikkatle ona bakti ve "İki şahsiyetli kız" diye düşündü. Sesi nasıl zaman zaman iki ayrı insanın sesi oluyorsa, yüzünün manası da iki ayrı insanı gösteriyordu. Dün geceki hususiyetsiz kızla bu simdiki mana dolu kizin aynı insan olması inanılır şey degildi.

Selim Pusat da bütün insanlar gibi kendisini biraz yanlış ve eksik tanıyordu. O, yalnız kuvvete saygı gösterdiğini sandığı halde güzelliğe karşı da aynı hürmeti beslediğinin hiç farkında degildi. Askerlikte kuvvet birbirini tamamlayan iki şey olduğu için Selim kuvvete değer veriyor ve güzelliği de askeri

kabiliyetin, meydan savaşlarının görünüsünde ve yapilisinda buluyordu. Kadın güzelligi bunlarla ilgili olmadigi için ondan ancak bir erkek olarak zevk aldigini zannediyordu. Fakat yaniliyordu. Hem de çok yaniliyordu. Selim,kadın güzelliginden zevk aliyor degil, bu güzellige saygi duyuyordu. Ancak onun ruhunu dolduran askerlik baska her şeyi o kadar ezip kirmisti ki, kadın güzelligine karsi olan duygulari da kalbinin derinliklerine sinmis ve artık kendisi de bu hissinin varligindan habersiz yasamaya alismisti. Bu yüzden simdi yani basinda duran kederli kizin sahane güzelligi karsisinda duyduğu saygiyi merhamet saniyor ve onu kirmis oldugu için gönlünü almak lüzumunu duyuyordu. Bu istekle:

- Yürüyün! Sizi evinize götüreceğim, dedi.

Leyla'nin bakislari hala yere sapliydi. Yavas yavas gözlerini kaldırarak Selim Pusat'a bakti. Kendisini sasilacak kadar asil gösteren garip,essiz bir hüznle:

- Size sikinti vermezse çok memnun olurum, diye cevap verdi.

Konusmadan yürümeye başladilar. Selim bir eksiklik hissediyordu. Birkaç adım sonra bunun ne oldugunu kesfetti ve kendisine kizdi.Dün gece oldugu gibi kizin yine koluna girmesini beklemisti. Bu hayali,yahut daha dogrusu bu ümidi attiktan sonra Leyla'nin yüzündeki güzelligi seyretmeye daldi. Bunu, Leyla'ya hiç bakmadan yapıyordu. Bakmadan görmesini iyi bilirdi.

İçinde Leyla'ya karsi anlasilmaz bir yakınlık duyuyordu. Bu bir sevgi, yahut kadın güzelligine karsi duyulan bir ilgi degildi. Selim bunu merhamet sandigi için kendisine içerliyor, fakat bu garip yakınlıktan da bir türlü kurtulamiyordu. Böyle düğümlemis hisler arasında onu evine kadar götürdü. Mutad veda kelimelerinden baska bir şey konuşmadan ayrıldilar.

Selim için artık bu gecenin manasi kalmamisti. Esrarli kadın sesini duymak için geldigi halde Leyla'ya karsi anlasilmaz bir his duyarak dönüyordu. Beyni bu münasebetler üzerinde yorulurken birdenbire durdu ve irkildi. Gözleri sert bakislarla karsiya dikildi ve kaçamakli sekilde çevresine bakindi. Hayret!.. Eve dönmek üzere Leyla'dan ayrilmisti ve eve dogru gittigini sanıyordu. Halbuki hiç farkina varmadan tekrar Çamlı Kuru'nun yolunu tutmus ve Kuru'nun kiyısına, büyük lambanın altına kadar gelmisti. Ancak, Selim'i sasirtan ve irkilten şey farkina varmadan buraya gelmesi degil, dün geceki mendebur herifi karsisinda bulmasıydı. Simdi, biraz da Leyla'yi kirmis olmanın verdigi öfkeyle bu çirkin ve igrenç mahluka çikismaya, hatta onu tepelemeye hazirdi. Bu düşünceyle daha sertlesen bakislarini ısrarla ona dikmis ve agir oldugu kadar azimkar adimlarla yürümeye baslamisti. Fakat arzusunu yerine getiremedi. Çünkü öteki, Selim'in yaklastigini görünce berbat bir gülüsle güldü ve zelilane bir sekilde egilerek onu selamladi. Aksakligindan baska hafifçe kanbur oldugunu da görerek aciyacak yerde büsbütün igrenen Pusat onun çipil ve riyakar gözlerine bakarken, Leyla'ya takılan bu miskinın yasini anlamak için dikkatle yüzünü süzdü. Ne tuhaf! Bu mendebur yaratigin yasini anlamaya imkan yoktu. Selim dogrudan dogruya maksada ve hedefe yürüyen askeri mizaci ile ona "Kaç yasindasin miyminti mahluk?" diye soracakti. Fakat miyminti

mahluk Selim'den atik davranarak:

- Geceniz hayirli olsun Selim Beg, dedi ve tekrar egildi.
- Sen beni nereden taniyorsun?

Bu sözler öfke ve tahkirle söylenmişti. Selim Pusat, mendeburun üzerine atılmak üzere idi. Küçük bir sebep, bahane, fırsat bu sinir bozucu herifi yere sermeye yetecekti. Fakat o her hakareti kabul eden bir tavırla yine gülümsedi, egildi ve:

- Söhretiniz dolayısıyla sizi tanımamaya imkan var mı?, diye cevap verdi.

Selim bütün dikkatini karsısındaki adamın yüzüne yöneltmişti. Bu yüz, yıpranmış bir gencin yüzüne olduğu kadar, genç kalmış bir ihtiyarın yüzüne de benziyordu. Fakat sasilacak kadar çirkin bir görünüşü vardı. İnsana istemeksizin tiksinti veriyordu. O kadar iğrençti ki, Selim, bu çehreyi taşıyan adama, temasın vereceği büyük tiksinti dolayısıyla el kaldırılmayacağını derhal anladı ve askeri bir eda ile sordu:

- Kimsin? Adın ne?

Adam, riyakarlıkla hiylenin bütün hususiyetlerini taşıyan çehresinde türlü ismizazlar olarak hafifçe egildi:

- Yek efendim, Yek bendeniz...

Bu "Yek"ten Selim bir şey anlamıyordu. Herhalde bu herif yalnız soyadını söyleyen bir asrılık düskünüydü. Sesini yükselterek:

- Bu saçma soyadını bırak da asıl adını söyle, dedi.

Öteki yine hafifçe egildi ve biraz gülümsedi:

- Bendenizin ayrıca bir soyadım yoktur efendim. Adım, soyadım, hepsi Yek...
- Yek mi? Sen Acem misin?
- Ya nesen?
- Bendeniz ayrıca hiçbir millete mensup değilim. Sadece Yek'im.

Selim Pusat kızdı:

-Serseri! Milliyetsiz adam olur mu?

Yek riyakar bir tavırla ellerini ogusturdu:

- Yasamak için muhakkak bir millete mensup olmak mı lazım, Selim Beg?
- Elbette. Hayvanların milliyeti olmaz!
- Ne çıkar efendim? İnsan, hayvan... Hatta ot ve camad...Hepimiz aynı kökten gelmiyor muyuz?

Selim'in yüzü öfke ve istihza ile karıştı:

- Ne derin fikirler!.. Fakat bugünün gerçekleriyle bağdasmasına imkan yok. Milletler olmayınca birbiriyle çarpışacak orduları nasıl kuracaksın? Bir tarafta insanlar, bir tarafta da otlar veya madenler mi bulunacak?

Yek, Selim'i çileden çıkaracak kadar riyakar olan eğilimlerinden birini daha yaparak cevap verdi:

- Ordular kurup çarpışmak için bir mecburiyet yok ki Selim Beg! Bu dünyanın nimetlerinden bol bol faydalanmak dururken neden ordular kurulsun? Neden kanlar dökülüp kahramanlar toprağa serilsin?

- Ya ne yapilsin?

- Yasansin efendim, yasansin...

Selim'in ne kadar igrendigi yüzünün çizgilerinden ve bakislarindan belli oluyordu. Karsisinde yalnız yüzü değil, düşünceleri de igrenç bir soysuz vardı. Ancak zevki düşünen, kutlu bir şey tanımayan soysuzlardan biri...

Hem hakaret, hem de alay dolu bir eda ile cevap verdi.:

- Evet yasansin... Ciddi maksatlar kaybolsun. Yalnız eglenilsin ve kudurmuş kart köpekler, zevk felsefesi ugruna torunu yasındaki kızlara sarkintilik etsin, değil mi?

Yek, Selim Pusat'in hakaret dolu sözlerini bile sükunet ve saygi ile dinliyordu. Hilekar gözlerinde garip bir isilti vardı:

- Yanılıyorsunuz Selim Beg, dedi. Beni o genç kizin yanında görmeniz size yanlış hüküm verdirmesin. Ona büsbütün başka sebeplerle yaklaşıyorum.

Selim gülümsemeye başladı:

- Kim bilir ne yüksek ve insani maksadların vardır. Fakat ne çare ki, o cahil kız bunu anlamıyor. Bilhassa senin kadar yakışıklı bir erkeği reddetmekle neler kaybettiğinin farkında değil...

Selim bunu söyleyerek kısa ve tok bir kahkaha attı. Nefret ettiği zaman duygusunu böyle ifade ederdi. Yek, basını sallayarak cevap verdi:

- Benim gördüklerimi gören, çektiklerimi çeken kim olsa bana benzerdi.

Bu sözler Selim'i lüzumundan fazla ciddilestirdi. Yüksek bir sesle:

- Neler çekti?, dedi. Ordudan mi kovuldun? Sana vatan haini mi dediler? Seref gibi bir arkadas mi kaybettin? Ne oldu?

Yek gülümsüyordu:

- Hayir Selim Beg! Bunların hiçbiri degil. Düşüncelerimiz aykiri olduğu için bize keder verecek şeyler baska baskadır. Böyle olduğu halde içimde baskalarının anlayamadığı büyük üzüntülerin birikmesi ve insanların beni olduğumdan daha kötü tanıyarak daima lanetle anması az şey midir? İnsanlar acayip yaratıklar. Bir şeyi bir defa nasıl bellerlerse sonuna kadar öyle gidiyorlar. Artık hiçbir şey onların gözünü açmıyor. Beni bir kere fena tanıdılar. En büyük hakikati söylediğim zaman da inanmıyorlar. Siz de gerek bütün maziniz ve bilhassa basınızdan geçen mahkemedeki sözleriniz dolayısıyla doğru bir insan olarak tanındınız. Artık günün birinde bir yalan söylemeniz bile kimse buna ihtimal vermez. Hatta yalanınız ispat olursa da yine inanmazlar. Yanlışlık derler. İsin içinde is var derler. Fakat Selim Pusat yalan söyledi demezler. İnsanların sık sık "Gözümle görsem inanmam" dediklerine dikkat etmissinizdir. Bu ne demektir? İnsan gözüyle gördüğüne de inanmayacaksa görmenin manası kalır mi? Bu doğrudan doğruya ilk inanca sadık kalmanın neticesidir. Yani insanlar bir nevi hastadır. . .

Pusat yine alayla gülümsedi:

- Meger sen ne muhtesem filozofmussun. Ama neyleyeyim ki, oturup eser yazmak, insanları aydınlatmak dururken bunu yapmıyor da kendi pörsük gönlünü aydınlatmak sevdasına kapılıyor, bunun için de genç ve güzel bir kıza musallat olup kendini büsbütün kepaze ediyorsun. . . Bütün insanlara birden "İlk inanca sadık kalma hastalığı" teshisi koyan ünlü filozof, acaba kendisinin bu iğrenç hastalığına ne ad takıyor?

Yek yine aynı riyakar tavırla eğildi:

- Yaniliyorsunuz yüzbasim! Ask her ne kadar yas diye bir engel tanımazsa da ben Leyla'ya bir ask için degil, büsbütün baska ve asktan daha ciddi bir mesele yüzünden sokulmaya çalisiyorum. Fakat ne yazik ki...

Selim,onun sözünü siddetle kesti:

- Aski ciddi bir mesele saydigina göre ne kiratta adam oldugun anlasiliyor. Leyla'ya bahsetmek istedigim asktan daha ciddi bir mesele de süphesiz evlenmedir. Dogrusu bu yas ve bu suratla da ona fevkalade yakirsirin...

Yek yine egildi:

- Yasi karistirmayin yüzbasi beg. Siz de kendinizden yirmi bes yas küçük bir kiza asik olabilirsiniz. Pusat, bu sözler üzerine öfkeli ve alayli bir bakisla bakarken Yek, sözlerini söyle bitirdi:

- Ve olacaksınız da...

Selim'in alayli sesi çinladi:

- Sen ne cevhermissin! Ask ve felsefeden baska gelecegi kesfetmek ilmine de mi vakifsin? Bu hezeyani hangi fal kitabinda gördün? Yahut hangi çingene karisindan öğrendin?

Yek sasilacak derecede ciddileserek cevap verdi:

- Hiçbir fal kitabinda okumadim.

- Ya nereden biliyorsun?

Yek, Selim Pusat'ın yüzündeki bütün istihza çizgilerini silen bir sogukkanlilikla:

- Levh-i Mahfuz'da okumustum, diye karsilik verdi.

Birkaç saniye bakistilar. Pusat anlamisti. Bu kambur mendebur deliydi.

Selim'in öfkesi kabarmaya basliyordu:

- Leyla'ya da Levh-i Mahfuz'da gördüklerini mi anlatmaya çalisiyordun?
- Hayir!
- Ya ne söylüyordun da kizcagizi ürkütüyordun?
- Ben kimseyi ürkütmem. Ürkütmek elimden gelmez.
- Ama o ürküyordu.
- Sözlerimden degil, zevkinin ve heyecaninin büyüklüğünden ürküyordu.
- Kim bilir ne bilmediği seylerden bahsediyordun!
- Hayir! Bildigi seylerden bahsediyordum.

Selim'in gözleri simseklendi:

- Budala! İnsan bildiği şeyi baskasından duyunca ürker mi?

Yek çok sakindi. Gülümseyerek egildi.

- Bildigi seyden degil, tavsiyelerimden ürkiyordu.

- Ne tavsiye ediyordun?

- Harekete geçmesini...

Selim her saniye öfkesi artarak kinli gözlerle bakarken Yek sözlerini tamamladı:

- Leyla Mutlak tahtın varisidir!

Selim Pusat, bu sünepe deliye daha fazla tahammül edemezdi. Çilginca bir öfkenin verdiği kuvvetle önlerindeki tahta kanepeyi kaldırarak korkunç bir hızla kafasına indirdi. Aynı anda bütün şehirde isılar kesilmiş, ortalık zifiri karanlığa gömülmüştü. Yek'in böyle bir vurus altında sağ kalmasına imkan yoktu. Pusat, tekrar yanan elektriklerin isigi altında kanepenin parçalandığı yere bakti. Yek'ten eser yoktu...

10. BÖLÜM

Ayşe Pusat kocasındaki endişe verici değişikliğinin sebebini anlayamamıştı. Selim'in bu durumu hiçbir zaman iyiye doğru gitmiyordu.ama bu derece hızlı bir değişime de şimdiye kadar görülmemişti. Disarıdan gördüğü şey sadece öfkeli bir susustu. Bu susma o kadar korkunç bir hal almıştı ki, Ayşe sormadan söz söylemiyor,dakikalarca gözlerini bir yere dikerek kipirdamadan durduğu oluyordu. Bunlar iyi belirtiler değildi. Fakat bir taraftan da o kadar enerjik ve mücadeleci bir hali vardı ki, bir ruh ve akıl hastasında bulunmasına imkan yoktu.

Ayşe, yalnızlık insanı yıpratır diye düşünüyor, Selim'i yalnızlıktan bir kurtarabilse, bazı kimselerle hasır nesir edebilse bu hüznün ve açığa vurulmayan öfkeden onu sıyrabileceğini sanıyordu. Selim,

hoslanmasa da yine esinin tekliflerini reddetmezdi. Ayse buna güvenerek:

- Selim! Yarin hem arkadaslarim, hem de talebelerim gelecek. Seninle de tanismak istiyorlar. Kabul edersin degil mi? Diye sordu.

Selim, düzensiz birlik görmüs subay gibi bakti:

- Arkadaslarin öğretmen mi?

- Evet.

- Öğretmenlerle öğrencileri aynı zamanda çağirmakta bir disiplin mahzuru yok mu?

Ayse sefkatle gülümsedi:

- Neden mahzur olsun?

- Nedeni var mi? Kumanda edenlerle edilenler aynı odada oturup hosbes ederse bundan bir laubalilik dogmaz mi?

- Biz asker degiliz ki. Bizde kumanda eden veya edilen diye bir sey yok ki? Öğreten ve öğrenen var. Ders disinda talebelerimizle pek samimi şekilde konusur, hatta dertlesiriz bile. Laubalilige kaçmak istidadi gösterenleri de usulü ile uyaririz.

Pusat, bir memnuniyetsizlik ifadesiyle:

- Bunlar basibozuk düşünceler, diye söylendikten sonra,talebelerin herhalde su kahraman kızlar olmalı, diye ilave etti.

- Evet onlar. Arkadaslarim da fizik ve tarih hocalari.

Tarih hocasinin gelecegini duyunca Selim garip bir ürperti duydu. Bir an için gözlerinin önünden Leyla Mutlak geçti. Sonra her zamanki gibi içine gömülerek:

- Peki, dedim. Tanisalim.

* * *

Ertesi gün kapi alindiği zaman Pusat, oğlu Tosun'la konusuyor, onun çocukça sorularina yari saka yari ciddi cevaplar veriyordu. Zil sesini isitince onu kucagindan indirerek:

- Kahramanlara saygi gösterelim oğlum, dedi.

Yanilmamisti. Ayse, odaya   kizla beraber giriyordu. Selim, sokakta ve vasitalarda g rd ği çirkin ve bayagi kizlardan o kadar bezmisti ki, birden bire karsisinda   tane güzel ve kibar duruslu kiz görünce ferahlamis ve onlar için ‘‘Siir kadar güzel’’ diyen esine içinden hak vermisti.

Ayse, neseli bir sesle:

- Sana talebelerimi takdim edeyim, diye söze basladi. Fakat Selim takdime mani oldu:

- Ben onlari taniyorum...

Ve ellerini sikarken ilave etti:

- Hocaniz sizi bana ezberletti..

Bununla beraber Selim Pusat siir kadar güzel kızlarla hiç ilgilenmemisti. Leyla'nin gelmesini bekliyordu. Kizlar da az konusuyor, Ayse'yi dinliyor ve Selim'i tetkik ediyorlardı.

Zilin yeniden çalması onda garip bir duygu yarattı ve Ayse misafirleri karşılamak için odadan çıkarken:

- Tarih hocanız nasıl bir kadındır? Diye sordu.

Kızlardan üçü birden gülümsedi. Bu gülümsemelerde, çevresine nese saçan bir insanın hatırlanısındaki hususiyet vardı. Güntülü cevap verdi:

- Çok iyidir efendim. Dersini çok iyi öğretir. Fakat zavallı çok bedbaht. Kısa aralıklarla kardesini, kocasını ve çocukunu kaybetti.

Selim bir an daldı. Çamlı Koru'daki bu yalnız dolasmalar genç bir dulun avunmasına mi isaret diye düşündü. Disarıdan gülüsmes sesleri geliyordu.

Pusat hemen igneleyici tavrini takinmisti:

- Bu kahkahalar büyük bir kederin ifadesi mi oluyor?

Genç kız hayretle baktı. Bakışları güzel ve tesirliydi. Fakat Selim bunun farkına varmadan öğretmen hanımlar içeriye girdiler. Selim,kapıya sert bir nazar fırlattı. Leyla Mutlak yoktu. Ayse'nin sesi Selim'in zihnini kargasalıktan kurtardı:

- Fizik hocası Leman Pinar... Tarih hocası Kadriye Kozanlı...

Selim aradığını bulamamisti. Oturduğu yerde Leyla'yi düşünüyor,konusulanları dinlemiyor, sorulanlara tek kelimeyle cevap veriyordu. Onu yine daldığını,konusulanları duymadığını Ayse anlamisti.

Kadriye Kozanlı pek neseli bir kadindi. Belki de geçirdiği felaketlerin verdiği kalenderlikle böyle zoraki şekilde nese yaratır olmuştur. Bu dünyada herkes bir yol tutturmuş gidiyordu. Bu talihsiz kadın herhalde mihneti kendine zevk etmekte bir teselli bulmuştu. Mecliste en çok konuşan oydu. Vakalar, fıkralar anlatıyor, dinleyenleri güldürüyor, kendisi de gülüyordu.

Selim bir aralık kendisini zorlayarak konuşulanları dinlemek istedi. Umumiyetle dersler, mektep, mektep hatıraları üzerinde geçen sözlerin hiçbir çekici tarafı yoktu. Fakat su da vardı ki, kızlar öğretmenleri karşısında çok saygılı idiler. Bu hal, Selim Pusat'ın hosuna gitti ve yeniden düşüncelerine dalmak üzere iken, öğretmenlerin konuşmaları arasında, Güntülü'nün kendisini seyretmekte olduğunu fark ederek gözlerini ona çevirdi. Bu kız tanıyordu. Fakat nereden? İşte yine o garip ve anlaşılmaz sikiintiye düşüyordu. Kendisine bakan bu yeşil gözler hiç de yabancı olmadığı halde asinalığının çok eski, tasavvur olunamayacak kadar eski bir zamanda olması intibai Selim'i çileden çıkarıyordu. Güntülü, bütün odayı kaplayan kitapları işaret ederek:

- Hepsi askerliğe mi ait? diye sordu.

Selim bu soruyla birdenbire canlandı:

- Baska ne olabilir ki?.. Tabii, hocanızinkiler müstesna...
- Askerliğin dışında hiçbir şeyle ilgilenmez misiniz?
- Askerliğin dışında kayda değer bir şey var mıdır?

Güntülü mahcup ve tatlı bakışlarını Selim'e dikerek sustu. Nurkan sordu:

- Müzik de sizi ilgilendirmez mi?
- Askeri müziği çok severim.

- Yani?

- Marslari...

Pusat tok ve keskin konusuyordu. Aydolu, gözlerinden ziyade dudaklariyla gülümseyerek söze karisti:

- Nurkan'in piyanosunu dinlerseniz fikrinizi degistirirsiniz saniorum.

- Nurkan Hanim mars çalmaz mi?

- Mars da çalar, ama ondan bir defa Çardas'i yahut Karmen Silva'yi dinlemezsensiz yazik olur...

Güntülü, gözlerini kitaplara dikmisti. Basini çevirmeden:

- Nurkan, Eski Arkadaslar Marsi'ni da çok güzel çalar, dedi. Herhalde bu marsi çok seversiniz.

Selim, kendi gizli veya hususi düşüncelerini, zevklerini, isteklerini, bilenlerden hazzetmezdi. Alayli bir tavirle sordu:

- Keramet sahibi misiniz?

Genç kız gözlerini kitaplardan çevirerek Selim Pusat'a bakti:

- Keramet degil, istihraç, dedi ve açıkladi. Asker oldugunuz için marslari seviyorsunuz. Marslar arasında tercihiniz de süphesiz bestelerine ve isimlerine göre olacaktır. Eski Arkadaslar isminde bir güzellik oldugunu kabul etmiyor musunuz? Eski Arkadaslar denilince açık veya silik birçok hatiralariniz canlanmiyor mu? Arkadasligin en özlüsü askerlikte olacagina göre sizin gibi fırtinali bir hayat yasamis bir askerin bu kelimelerden ve bu marstan zevk almasına imkan var mi?

Selim Pusat bu sözlerde kendisine medyan okuma olduğunu vehmetti. Fakat bunun üzerinde durmayarak kızın gözlerine daldı. Bu gözleri nerede görmüş olduğunu hatırlamaya çalışıyordu. Bakışlarını, kızın hem munis, hem de yırtıcı gözlerinden ayırmayarak:

- Soyunuzda, akrabanızda hiç asker var mı? Diye sordu.
- Yok! Yalnız kardesimin deniz subayı olmak ihtimali var.
- Neden kara subayı değil de deniz subayı?
- Deniz subaylığı daha eğlenceli, daha hoş...

Selim Pusat birdenbire parladi:

- Askerliğin bir eğlence mesleği olduğunu da hocalarınızdan mı öğrendiniz? Eğlence arayanlar subay değil, Holivut sanatçısı olsunlar. Bir bakıma göre dünya zevk arayan insanlarla doludur. ve askerler de zevk pesindedir. Ancak askerlerinki aşağılık zevkler değil, fedakarlık etme, bir fikir uğrunda can verme zevkidir. Hepsisi de zevktir diye asil zevklerle adi zevkleri birbirine karıştırmayınız...

Güntülü nazik bir gülümseyişle ve dikkat kesilmiş olduğu halde bu sözleri dinliyordu. Yüzü pembeleşmişti. Deminden beri kendi aralarında konuşan öğretmenler de Selim'in son sert sözleri üzerine susmuşlar, onu dinlemişlerdi. Ayşe söze karıştı:

- Kızlarımı azarlama Selim! Askeri düşüncelerinizle onları korkutacaksınız. Unutma ki, onların üçü de, askerlikten sonra en büyük fedakarlık mesleği olan doktorluğa intisap edecekler.

Kadriye Kozanlı, Selim'in öfkelenmiş olduğunu anlamıştı. Bu adamın muayyen kanatları uğrunda zaman ve mekan dinlemeden çikislar yaptığını isitmişti. İşi tatlıya bağlamak için yine saka yoluna saptı:

- Selim Beg, dedi. Siz askerlerle bizim doktor adayı kızlarımız meslektas sayılırsınız. Küçük bir farkınız var. Siz insanları açık havada öldürürsünüz, onlar da dam altında öldürür. Onlar da, siz de öldürdüğünüz insanlardan sorumlu olmazsınız.

Kadriye,serlesen havayı yumuşatmıştı. Selim şimdi onun sakacı fikralarını dikkatle dinliyor ve oyalanıyordu. Hatta diğerlerini güldüren hikayelere gülümsemeye bile başlamıştı. Sekizinci sınıf kızlarından birinin Lale Devri hakkındaki soruyu: “Efendim, Lale Devrinde laleler açtı” diye özetleyivermesi çok hoşuna gitmişti.

Kadriye Kozanlı, fikralarının bu asik yüzlü eski subay tarafından da beğenildiğini görünce sevke geldi:

- Selim Beg! Askerlik bilgisi bakımından bizim kızları hiç beğenmeyeceksiniz dedi. Bir altıncı sınıfım var. İlkokuldan yeni gelmiş küçük kızlar. Bir gün bu sınıftan bir kız ne dedi, dünyada tasavvur edemezsiniz. Makedonyalı Iskender’in ordusu hakkında kitabın verdiği bilgiyi iyi kavrayamayan kızcağız, Iskender’in hiçbir düşman askerini öldürmeden bu zaferi nasıl kazandığını sordu. Bunu nereden çıkarıyorsun dedim. Meger kız ne zannedermiş biliyor musunuz? Kitaplarındaki ,Iskender ordusu dirsek dirseğe harbederdi cümlesini, düşmana dirsekleriyle vurarak harbederdi diye anlamış. Dirsek vurusu ile de insan ölmeyeceği için...

Tarih öğretmeninin hikayesi gülüsmelerle kesilirken Selim’in alaycı sözleri işitildi:

- Böyle annelerin yetistireceği askerler tarafından korunacak memleketin parlak geleceği insanın gözlerini kamastırıyor!..

Aydolu itiraz etti:

- Efendim, iyi ki hocamız değilsiniz. Altıncı sınıf çocuklarına bile müsamaha etmedikten sonra bizi mutlaka topyekûn sınıfta bırakırdınız.

- Altıncı sınıf çocuklarını bebek mi farzediyorsunuz? On bir, on iki, on üç yaşlarındaki kızlar bir harbin nasıl yapıldığını bilmezle mi? Bu küçükler moda cereyanlarını, artist isimlerini, dans nevelerini kimse kendilerine öğretmeden biliyorlar. Çünkü çevrelerinin manevi havası onu icab ettiriyor. Böyle menfi bir manevi hava yerine müsbet bir manevi hava içinde olsalardı askerliğin de ne olduğunu öğrenir ve kafalarını

havayi seyler yerine gerçek fazilet prensipleriyle doldururlardı.

Selim birdenbire durdu. Bosuna konusmuş kanaatine varmış ve her zaman olduğu gibi melankolisine gömülmüştü. Artık konuşmuyor, baktığını görmüyor, söylenenleri isitmiyordu. Beyni iki nokta arasında gidip geliyordu. Leyla ve Güntülü... Leyla'yı neden düşündüğünü bilmiyordu. Güntülü'nün gözlerini, bu gözleri nerede gördüğünü düşünüyordu. Bu gözler Selim Pusat'a bir seyler söylüyor, bir seyler hatırlatıyordu. Üzücü olan şey bu söyleyiş ve hatırlayışın açık ve aydınlatıcı değil de sisli ve dumanlı olmasıydı. Bir ara, acaba kızın güzelliğinin altında mi kaldım diye düşündü ve üçünü dikkatle süzdü. Hayır, hayır!.. Öyle olsa ilk önce Aydolü'nün tesirinde kalması icab ederdi. Çünkü bu kızın o kadar düzgün çizgileri vardı ki, onu beğenmeyecek, tesirinde kalamayacak erkek düşünülemezdi. Ya Nurkan? Onda çarpıcı değil, isleyici bir güzellik gözleri kamastırıyor, insan ona baktıkça daha güzel buluyor, güzel buldukça tesiri altında kalıyordu. "Kız" kelimesi bütün inceliği bu muhtesem kızda tecelli etmişti. Güntülü ise ne biri kadar çarpıcı, ne öteki kadar isleyici idi. Ama garip bir büyü, kuvvetli bir çekiciliği vardı. Galiba bu çekicilik bakışlarındaki füsundan geliyordu. Fakat onu nerede görmüştü? Selim, yüzünün kızardığını sezdi ve içinde yaman bir sıkıntı duydu. Bu meclisten çekilmek istiyordu.

Kızların gitmek üzere Ayşe'den müsaade almaları onu birdenbire ferahlattı. Kabustan kurtulmuş bir insan gibi yüzü aydınlandı. Fizik öğretmeni Leman Pinar da kızlarla birlikte kalktı. Vedalaştılar.

Ayşe, misafirleri geçirmek için çıktığı zaman, tarih öğretmenin kitap raflarını dolastığını ve bir kitabı çekerek karıştırdığını gördü. Kadriye Kozanlı gülümseyerek "Su kitabı okumak isterdim" dedi. Elinde Fuzuli'nin "Leyla ve Mecnun"u vardı. Selim, Leyla kelimesiyle birden Leyla'yı hatırladı ve büyük bir bilmeceyi çözmek isteyen insanların sabırsız merakı ile sordu:

- Meslektaşınız Leyla Hanım'ı tanır mısınız?

Tarih öğretmeni elindeki kitabı yerine koyarak cevap verdi:

- Prenses Leyla'yı mi soruyorsunuz?

Selim sasırır gibi oldu:

- Hayır efendim. Tarih öğretmeni Leyla... Leyla Mutlak...

Kadriye Kozanli, Pusat’i donduran bir sogukkanlilik içinde cevabi verdi:

- Evet! Ben de ondan bahsediyorum. Yalnız adini biraz yanlış öğrenmissiniz. Leyla Mutlak değil, Leyla Mutlu olacak. Su genç tarih hocası. Prenses Leyla...

11. BÖLÜM

O gece yemekten ve Tosun’un uyumasından sonra çalışma odasına geçtikleri zaman Ayşe Pusat memnundu. Hatta kocasının küçük masa üzerine içki sisesiyle kadehini koymasından da, her zamankinin aksine olarak huzursuzluk değil, sevinç duymustu. Selim’in bugünkü konuşmaları, ilk gördüğü kimselerle askerlikten başka konular üzerinde de bir iki söz etmesi hayırlı bir başlangıçtı. Kocası kendi kendisine benzemekten kurtulup herkese benzemeye başlasa, bütün erkekler gibi kadın meclislerinden zevk alma yoluna girse, genç ve güzel kızların sohbetinden hoslansa içine gömüldüğü ruh hastalığından kurtulacak, hayatı sevecek, Ayşe’de aile ocagında bahtiyar olacaktı.

Selim o gece yemeği çok az yemiş, kitap odasındaki masasına hiç oturmamıştı. Ayşe kendi masasına geçip vazife kâğıtlarını yaydığı zaman o muttarid, sonsuz gezinmesine başlamıştı. Bu gezinme yalnız içki içmek için arada bir bozuluyordu. Ayşe bu içkiyi, bu gezinmeyi, bu sükutu hayata dönmenin başlangıcı diye kabul ediyor, Selim üzerinde yeni bir deneme yapmak istiyordu. Bir müddet, kendisine hiç bakmadan gezinen kocasını seyrettikten sonra:

- Kadriye’nin fıkraları ne kadar hostu değil mi? diye söze başladı.

Selim’in cevabı kuru bir “evet” oldu ve Ayşe, onun bu cevabı otomatik olarak verdiğini, başka bir konu üzerinde derin bir düşünceye dalmış olduğunu anladı.

Selim’in kafası Leyla’ya, daha doğrusu Prenses Leyla’ya, tahtın varisi Leyla’ya, Leyla Mutlak yahut Leyla Mutlu’ya takılmıyordu.

O mendebur Yek, Leyla için tahtın varisi derken Selim bunu bir delinin hezeyanı, yahut kendisinin kralcı şahsiyetiyle alay eden bir küstahın uydurması diye dinlemiyordu. Kadriye Kozanli da deli değildi ya... Fakat kimin, neyin, hangi hanedanın prensesiydi? Türkiye’de prenslik, prenseslik bulunmadığına göre bu unvan nereden çıkıyordu? Süphesiz Kadriye ve Yek kendisini sasirtmak için söz birliği etmiş olamazlardı.

Ayse, tesebbüslerinden kolay vazgeçmezdi. Yeniden konuşmaya başladı:

- Kızlarimin zekasını, kültürünü nasıl buldun?

Selim içkiyi sıklaştırmış ve yüzü kızarmıştı. Müstehzi tavrını takınarak cevap verdi:

- Zeka testi yapmadığım için zekaları hakkında bir şey diyemem. Kültürlerini ölçmeye de benim kültürüm elverişli değil. Fakat zihniyetlerini hiç beğenmediğim söyleyebilirim.

- Ne kusurlarını gördün?

- Askerliğin hoş ve eğlenceli taraflarını arayan bir zihniyet elbette kusurludur.

Ayse, kocasına inatçı ve masum bir çocuğa bakar gibi bakmaya alışmıştı:

- Bu bir kusur olsa bile bunu bir tanesi söyledi. Ötekilerin zihniyetinin de aynı olduğunu nereden çıkarıyorsun?

Pusat bir kadeh daha içti:

- Karşı ki çalılıktan düşman atesi geliyorsa onun sağında veya solunda da düşman var demektir.

Ayse gülümsedi:

- Kusur saydığın taraflarını biraksan da yalnız meziyetlerini görsen onlara daha çok isinmaz misin?
- İnsan meziyet sahibi olmaya mecburdur. Anormal olan kusurdur. Bir asker cesurdur diye

alkislanmaz ama korkarsa ayiplanir.

- Su sert askeri düüncelerinle etrafi ne kadar korkuttugunu bir bilsen.

Selim buna cevap vermedi.Uzun bir gezinmeden sonra birdenbire:

- Fuzuli'nin Leyla ve Mecnun'u mühim bir eser midir? diye sordu. Ayse, isi sakaya vurdu:
- Mühim bir eserdir ama içinde hiçbir askeri fikir yok!

Selim gözlerini Ayse'ye dikti. Israrla bakiyordu. Bu bakis bir hiddetlenmenin degil, tereddüdün mahsulü idi. Nihayet tereddüdünü yendi:

- Senin de Leyla adinda bir taleben vardi, degil mi?
- Evet. Seni onunla tanistirmistim ya...

Selim bu tanismayi degil,fakat Leyla'nin tanismistik demesini hatirliyordu:

--Leyla Mutlu idi, degil mi?

- Soyadi pek belli degil. Mutlu veya Mutlak olacak.

Bu cevap çok ilgi çekici idi. Selim, esinin önünde durarak:

- Bu nasıl is? dedi. Bir insanin adi süpheli olur mu? Nüfus kagidinda ne yaziyorsa odur.

Ayşe hayretle kocasına bakıyor, durup dururken Leyla'yı nereden çıkardığına şaşırıyordu. Selim masanın başından çekilmemişti:

- Peki! Bu kızın prensesliği nereden geliyor? diye sordu.

Ayşe'nin merakı katmerlenmişti. Kocasının bir insanla bu kadar ilgilenmesi fevkalade bir şeydi. Hazır, Selim konuşmaya, sualler sormaya başlamışken ondaki bu dış alakayı kesmekten korkarak derhal cevap verdi.

- Prensesliğin nereden geldiğini bilmiyorum. Talebe iken de giyabında hep prenses derlerdi. Zannedersen bu, fevkalade kibar halinden dolayı takılmış bir lakaptı. Bu kızın öyle vakur ve asil bir hali vardı ki, öğretmenlere bile saygı telkin ederdi. Çalışkanlığı, zekası normaldi. Normalin üstünde olan tarafı asaleti idi. Bir de pek esrarengiz bir kızıydı. Fakat telkin ettiği hürmet dolayısıyla kimse mahremiyetine sokulmaya cesaret edemezdi.

- Sen öğretmen olarak talebelerinden Leyla'yı mı üstün bulursun, yoksa bugünkü kahraman kızlarını mı?

Ayşe biraz düşündü:

- Leyla'yı ortaokulda ve bir yıl okuttum. Aradan yedi sekiz yıl geçtiği için intibalarım zayıflamıştır. Fakat çocukların bilgi ve çalışkanlık bakımından her sene biraz daha gerilediğini dikkate alarak diyebilirim ki, benim kahraman kızlarım senin Leyla'ndan üstündür.

Selim, Ayşe'ye baktı:

- Neden benim Leyla'm oluyormuş? Sen de herkes gibi bana mecnun diye mi bakmaya başladın?

Ayşe yine sefkatle gülümsüyordu:

- Prenses olunca elbet senin olacak, dedi ve aklına gelen sakayı yapıp yapmamak hususunda bir tereddüd geçirdikten sonra ilave etti:

- Prensesi kabul etmezsen onu da ben alırım. Fakat kahraman kızlarımı almak istersen... Vermem!..

Selim'in yüzü öfkeden kıpkırmızı oldu:

- Prensesler kiral dogurdıkları için önemlidir. Leyla Hanım hiçbir zaman bu serefe erisemeyeceğine göre gerçekten prenses olsa bile...

Cümlenin arkası gelmedi. Önüne yaydığı kâğıtlarla meşgul bulunan Ayşe, niçin sözünü kesti diye kocasına bakmak için basını kaldırıncaya onun pencere önünde durmuş olduğunu gördü. Selim tül perdeyi kaldırmış, dikkatle ve gayet sert bir yüzle sokacı seyrediyordu. Günün her saatinde تنها olan sokagın, bu gece vaktinde büsbütün boş olması gerekirken Selim, gözlerini neye dikmiş olabilirdi?

Onu böyle dikkatle ve hiddetle sokaga baktıran şey o uğursuz kamburun aksak adımlarla geçmesiydi. Pusat, iki gece önce olanları hatırladı. Tahta kanepeli kaldırıp Yek'in tepesine indirmisti. O simsek gibi hızlı darbeden kurtulmak için bu ihtiyarın ne çevik ve ne atik bir insan olması lazımdı. İste, belli ki, kendisine hiçbir şey olmamisti.

Darbeyi indirdikten sonra kanepenin altında kimsenin bulunmadığını gördüğü zaman Selim bu kadar hayrat etmemisti. Şimdi melunu tekrar görünce hadisenin sasilacak taraflarını idrak edemiyordu. İhtiyari disında dudaklarından "alçak" kelimesi döküldü. Ayşe heyecanlanmisti. Adeta bağırarak:

- Kime söylüyorsun Selim?, diye sordu.

Selim perdeyi bırakırken:

- Kime olacak? Yek adındaki su melun herife, diye cevap verdi. Ayşe yerinden fırlayarak pencereye yaklaştı. Uzun sokak bombostu. Kocasi bir hayalet mi görmüştü? O zaman kafasında bir aydınlanma oldu. Selim'e bakarak sordu:

- Ne dedin? Yek mi dedin?
- Evet!
- Bu bir insan adi mi?
- İnsan degil, insan müsveddesi. . .
- Fakat sokakta hiç kimse yok.
- O melun öyledir. Bir anda kaybolur.

Ayse'nin bakislarinda belli belirsiz bir korku vardı. Kocasi hasta mi idi? Yoksa çok mu sarhostu? Onun durumunu anlamak isteyen bir merakla konuşmanın arkasını kesmemeye çalışıyordu. Yek'i nereden çıkarmisti? Yek'in manasını biliyor mu idi? İçindeki ümitsizliği yenmek isteyen bir irade ile tipki bir doktor gibi teshis pesinde idi. Fakat nereden başlayacağını bilemiyor, dikkatsiz bir soru ile kocasının ruhunu perisan etmek istemiyordu. Sözü açan yine Selim oldu:

- Leyla Mutlak hakiki bir prensesse hangi hanedana mensup olabilir? Osmanli mi?

Osmanlılardan başka Türk Hanedani hemen hemen mevcut olmadığına göre Osmanli Hanedani akla gelebilirse de bu ailede Leyla adinin kullanıldığını sanmıyorum. Bir de Cengiz Hanedani,yani Kırım Kireyleri var, ama bunlar aşağı yukarı iki asırdan beri hanlığı kaybettikleri için unvanlarını da kaybetmiş sayılabilirler.

Selim içiyordu:

- Su prensesin soyadı üzerindeki bir ihtilaftan bahsetmistin. Leyla adi da takma bir isim olamaz mi?

- Ortaokul talebesiyken adi Leyla idi. Bu yastaki bir çocugun takma ad tasiyacagini sanmam.
- Bu kizin anasi, babasi yok mu? Kimlerdir?
- Bilmiyorum.

Selim son kadehini de imisti. Artik basi iyice dumanlanmisti:

- Siz ne biçim retmensiniz?, dedi. Bir subay, blgndeki bütün erleri, soyu sopu, ailesiyle bilir. Siz bu kadar meshur bir kizin babasini tanimiyorsunuz.
- Bu kadar teferruata her retmen karismaz. Ancak her sinifin bir hususi retmeni vardir ki, o siniftaki bütün talebelerin her seyini bilir. Leyla'nin retmeni ben degildim.
- Kimdi?
- Zavalli kadin öldü.

Selim bu habere ‘‘yazik’’ diye karsilik verdi. Fakat bu kelimedede ölen kadina duyulan bir acima degil, kapanan bir kapi için yerinme vardı.

Ayse, kocasinin bir ge kız da olsa baska birisiyle böyle derinden ilgilenmesine cidden seviniyordu. Kocasindaki lm sessizligi ve durgunlugundan o kadar yilmisti ki, bu tuhaf alakayi bile memnuniyetle karsiliyordu.

Fakat Ayse'nin yürek ferahligi uzun sürmedi. Selim her zamanki sessizliginin içine gömülerek büyük odadaki muttarid gezinmesine basladı. Iyice sarhostu. Yüzünde kindar bir gülümsemenin izleri vardı. Bir seyler söylese, konussa hatta kendisiyle kavga etse Ayse bu kadar muzdarip olmayacakti. Bu

sessizligi, bu içine kapanikligi Ayse'yi bedbaht ediyor, yüregine, hayatta yalnız kalmis olanların melali doluyordu.

Dirseklerini masaya dayamis ve çenesini avuçlarına almış olduğu halde, kendisine asla bakmadan yürüyen kocasını seyrederken,ölmüş olan hayat arkadaşlarını bir filmde gören talihsiz bir kadına benziyor, içleniyordu. Hatta ağlıyordu. İki damla göz yası yanaklarına inmisti.

Bu hayat neydi? Yürümesine, konuşmasına rağmen Selim'e yasıyor denilebilir miydi?

Ayşe kederli düşüncesine dalmış giderken birdenbire kapı çalındı. Gecenin bu saatinde gelen olmazdı. Bu sebeple bu, fevkalade bir hadiseydi. Fakat ondan daha fevkalade bir şey oldu. Selim, kapıyı açmak üzere aşağıya yöneldi. Ayşe bile kapıyı anahtarla açarak içeri girerdi. Kocasının nasıl bir değişiklikle kapıyı açmaya gittiğini düşünürken Selim aşağı kata inmiş,kapıyı açmış ve karşısında postacıyı bulmustu. Bu saatte bir telgraf... Fakat o bunları düşünecek halde değildi. Makbuzu otomatik olarak imzalamış, kapıyı sertçe kapamış ve telgrafi açmıştı. Gözüne ilk çarpan şey telgrafın çekildiği yer oldu. Hayret! Erzurum'dandı. Erzurum'da hiçbir tanıdığı yoktu. Yanlış olmasın diye adresi okudu. Evet kendisine, Selim Pusat'a idi. Sonra ne zaman çekildiğine baktı. O gün ve aşağı yukarı üç saat önce çekilmişti. Meraka benzer bir duygu ve tuhaf bir huzursuzluk ile telgrafi okudu:

“Prenses Leyla hakiki bir prensesdir. Fakat asıl adı Leyla olmayıp Hanzade'dir. Elde edilecek diğer malumat da incelemelerinize medar olmak üzere bildirecektir. Hürmetler.”

Bu müthiş telgrafın altında daha müthiş bir imza vardı: Yek. Yarım saat öne Selim'in kapısı önünden geçen Yek...

12. BÖLÜM

Selim, uyku ile uyanıklık arasında sabahi etti. İç i ztirapla dolu idi. Leyla ve Yek, iki muamma halinde beynini oyuyordu. Bu ikisini de göreceği,bulabileceği tek yer Çamlı Kuru idi. Adımları kendisini oraya sürükledi.

Çamlı Kuru, Selim Pusat'a her zaman sürprizler hazırlamıştı. Bu sefer de öyle oldu. Saatlerce dolastıktan, birkaç defa girip çıktıktan sonra Leyla'yi veya Yek'i değil,eski arkadaşlarından Tahsin'i buldu. Tahsin, kurmay yarbaydı. Sakacı, söz eri kişiydi:

- Seni tam aradigim yerde buldum Pusat, dedi.
- Burasini bana yakistiriyor musun?
- Senin için biçilmiş kaftan. Asiklarin, münzevilerin, insanlardan hoslanmayanlarin yerine konmaz zarara ugrayanlarin yeri. Dogrusunu ararsan buraya senden baska kimsenin girmemesi lazim,ama giriyorlar iste...

Selim gülümsedi:

- Su söylediklerine göre, bilakis yalnız benim buraya girmem lazim. Ask denilen hastaliktan uzagim. Insanlara bayiliyorum. Hatta çoluk çocuk makulesi, kız ve kadın meclislerinde bile bulunmaya basladim. Zarar gelince de görüyorsun ki, hiçbir kaybim yok. Zamanimi nasıl harcayacagimi bilemeyecek kadar bahtiyarim. O yüzden buralarda dolasiyorum.

Tahsin kavrayisli insandi. Konusmayi tadinda birakarak:

- Pusat, dedi. Ben simdi Nesriyat Subesi'nde bulunuyorum. Askeri tarihe ait evraki tasnif için bir komisyon kurduk. Senin gibi elemanlara ihtiyacimiz var. Kabul eder misin?

Selim hiç düşünmedi. Is, her ne olursa olsun,bir baltaya sap olmak, issiz,güçsüz dolasmaktan iyiydi. Kabul etti.

* * *

Ertesi günü vazifeye baslamis bulunuyordu. Tarihi Evrak Komisyonu bir takim yasli emeklilerden mürekkepti. Adamlarin kalibi Selim'in hiç hosuna gitmemisti. Askeri edalari yoktu. Basibozuk softalari andiran bir durumları vardi. Tanistirma sirasinda çoğu,Pusat'i tanidiklarini ima eden sözler söylediler. Bu da hosuna giden sey degildi. Masasina oturduktan sonra artık hiç yüzlerine bakmadan basini evraka egdi. Kendisine tenbih olunan sekilde, birer birer okuyarak özetlerini kaydetmeye ve birbiriyle ilgili olanlari dosyalar halinde toplamaya koyuldu.

Selim Pusat, önündeki kagitlarla çok ilgilenmistti. Yakın tarihin askerliğini,kumanda sanatının inceliklerini gösteren yazılara dalınca,adeti üzere, çevresiyle bütün bağları kesilmiş, hatta is arkadaşlarının Arasira birbiriyle konuşmalarını dahi isitmez olmuşt. Zaten onlar da Selim'in kendilerinden olmadığını ilk görünüşte sezmislerdi. Üstelik onu,kendilerine göre çocuk, acemi ve bilgisiz görüyorlardı. Yalnız alçak gönüllülüğünü beğenmişlerdi. Söze karışmıyor, sorulmadan konuşmuyor, güçlüğü olursa fikir danışiyordu.

Selim üç bes günde isini kavramış ve odaya göz atmaya başlamıştı. Sekiz kişiydiler. Kendisinden başka hepsi altmışını asmış kimselerdi. Yetmişini geçenler de vardı. Fakat çalışmalarının metodlu ve sistemli olmadığı apaçık görülüyordu. Bir de su vardı ki, arasira kendi aralarında yaptıkları konuşmaların konusu askerlik veya harb tarihi değil,din ve tasavvufu. Selim Pusat şimdiye kadar kimseyle din üzerinde bir tartışma yapmamıştı. Bu adamların nasıl bir sebep yaratarak bunu konuştuklarını anlayamıyordu. Hele askerliğe hiçbir faydası olmayan tasavvufun burada konuşulması çok garibine gidiyordu.

Saat on iki olduğu zaman çalışma masaları yemek masası haline geliyor, tatlı konuşmalar arasında yemek yeniyordu. Selim, evden yemek getirmediği için öğle yemeği yemiyor, çok hoşlandığı vesikaları okuyarak öğle tatilinde de çalışmaya devam ediyordu. Is arkadaşlarının arasira nöbetlese odadan kaybolmalarının sebebini de biraz sonra anladı. Ilerdeki küçük bir odada teker teker namaz kılıyorlardı. Bunu keşfettiği zaman "Bahtiyar adamlar" diye düşündü ve gözlerini pencereden göğe dikerek uzun uzun daldı.

İse başladığının dördüncü mü,besinci mi gününde idi, masa komsusu kendisine bir şey sordu ve Selim,yüzüne bakmadan yaptığı kısa konuşmada yanındaki bir yabancı sivesiyle konuştüğünü görerek basını ona çevirdi. Aynı anda hayretler içinde kaldı. Çünkü bu adam su mendebur Yek'in ya ikiz kardeşi, yahut kendisiydi. Adam bir şeyler söylemekte devam ediyor, fakat Pusat söylenenleri asla duymadan masa komsusunun yüzüne bakıyordu. Birdenbire:

- Adınız nedir?, diye sordu. Bu soru, Tasnif Komisyonunun odasında hiçbir zaman görülmemiş öyle bir sertlikle yapılmıştı ki, herkes isini bırakarak gözlerini Selim'e dikmiş ve dostça olmayan bakışlarla onu süzmeğe başlamıştı. Adam kısaca cevap verdi:

- Osman.

- Soyadınız Yek mi?

Beriki gülümsedi:

- Böyle bir soyadı alacak olsam “dü” yü tercih ederdim. Çünkü yekle daha ziyade iki bir, dü ile ise dubara atılır.

Selim Pusat aksi bir karşılık vermek üzere iken odaya giren bir hademe:

- Osman Beg! Müdür Beg sizi istiyor, dedi.

Osman Beg masasından kalkıp giderken Selim onu inceliyordu. Yüzünün bütün benzerliğine rağmen Yek olamazdı. Ondan uzun boylu olduğu gibi kamburumsu ve aksak da değildi. Fakat bu benzeyiş?

Odadakilerden biri Selim’i aydınlattı:

- Sivesi tuhafınıza gitti, değil mi? Dönmedir

- Dönme mi? Hangi milletin dönmesi?

- Alman Yahudisi’dir. Asıl adı Oskar iken Müslüman olunca Osman’a çevirmiştir.

- Soyadı nedir?

- Soyadı Fiser’dir. Onu değiştirmedir. Yalnız Türk imlasiyle yazmaya başladı.

Selim ilgilenmişti. Sordu:

- Neden Müslüman olmuş? Asıl mesleği nedir?

- Hitler iradesinin baskısına ugradigi için Müslüman olmus diyorlar. Memleketinde sarkiyat profesörü imis;Türkçe, Arapça, Farsçadan baska birkaç Avrupa dili bildigi için asker olmadigi halde komisyona aldilar.

Pusat din ve tabiiyet degistirmeyi ordu degistirmeye benzettigi için bu isten hoslanmazdi. Sözü uzatmadi. Ileriki masalarda oturan iki memurun konusmasi dikkatini çekmisti. Tasavvuf üzerine konusuyorlardi. Biri Kuran'dan ve hadislerden taniklar getirerek tasavvufun hakiki Islamiyet oldugunu, öteki de yine ayni kaynaklarin yardimiyla bid'at sayilmasi gerektigini ileri sürüyordu.

Bu arada Selim'e yabancı veya uzak birçok isimler geçiyordu: Muhyiddin-i Arabi, Mevlana, Kemal Pasazade, Çivizade...

Münakasacilar,arada bir misralar ve beyitler de söylüyorlardi. Bir tanesi aklinda kaldı:

Tasavvur yar olup bar olmamaktır,

Gül-i gülzar olup har olmamaktır.

Selim, zihninde beyti tekrarlayarak güzel mi,derin mi,sathi mi oldugunu anlamaya ugrasirken yani basinda:

- Siz de ayni fikirde misiniz?, diyen bir ses duydu. Bunu Osman Fiser söylüyordu. Selim onun gözlükler arkasından bakan gözlerini Yek'e benzeterek yeniden iç huzurunu kaybetti ve ne zaman yerine döndüğünü anlamadigi bu eski profesöre bakarak:

- Hangi mesele hakkında fikrimi soruyorsunuz?

- Tasavvuf hakkındaki fikrinizi...

- Tasavvuf hakkında hiçbir fikrim yok.

Fiser, müstehzi bir bakışla diğerlerini işaret ederek:

- Bunların çoğu tasavvufu İslamiyet sanıyor. Halbuki Budizm ve maniheizmin çorbasıdır. Tuz ve biber olarak da içinde epey Hristiyanlık ve Yahudilik var, dedi.

Selim Pusat Budizm ve maniheizmi aşağı yukarı yalnız isim olarak biliyor, hele savaş aleyhinde olan budizmden nefret ediyordu. Bu fikrin, savaşçı bir din olan İslamiyet'e girmiş bulunmasını garipseyerek:

- İslam büyükleri arasında bu hakikatleri bilen yok muydu? Neden önlemediler?, diye sordu. Osman Fiser'in cevabı çok garipti:

- Bu domuz Yahudiler, Müslüman olarak Müslümanlığı bozmak için bu bid'atleri soktular.

- Yahudilerin Müslümanlığa Museviligi sokmaları tabii olurdu. Kendilerinin de bilmediği eski dinleri öne sürsünler?

Osman Fiser:

- Onu da yaptılar, dedi. Arkasından garip bir hikmet savurdu. "İyi bir imam olmak için önce iyi bir haham olmak şarttır".

Selim Pusat öfkelenir gibi oldu.

- Yahudilerin niçin bu kadar aleyhinde bulunuyorsunuz? Siz Yahudi değil misiniz?

Profesör cevap vermedi. Eliyle yaptığı işaret red manasına gelebilirdi. Selim, sorgusunu bırakmadı:

- Ya hangi irtansiniz?

Osman Fiser basini önündeki kagıtlara egerek:

- Seytan irkindan, diye cevap verdi ve kagıtlarla mesgul olmakta devam ederek sustu.

Pusat bir an ileriye, odanın camakanından agaçlar ve çiçeklerle göze ve gönüle hos gelen bahçeye bakarak düündükten sonra basini evraka egdi. Bu adama öfkelenmiş, aynı zamanda da ilgi çekici bulmustu. Onun, kimseyle konuşmazken kendisine bu şekilde açılması tuhaftı.

O akşam eve döndüğü zaman tasavvuf hakkında Ayse'den öteberi öğrenmek niyetindeydi. Fakat onu üzgün bulunca vazgeçti. Tosun biraz hasta ve atesli idi. Doktor gerekip gerekmediğini her zaman Ayse tayin ederdi. Bir şey söylemediğine göre hastalık mühim değildi.

Ayse'nin vazife tashihlerini bitirdiği ve Tosun'u yatagında yoklayarak endisesizce çalışma odasına geldiği sırada Selim Pusat damdan düşer gibi, Ayse'yi adeta saskına döndüren bir soru sordu:

- Tasavvuf nedir?

Aslında, sasilacak bir soru değildi. Ancak Selim'in böyle bir konuyu öğrenmek istemesi, mübalega ile söylemek gerekirse, tarihte yeni bir çağın açılması kadar mühimdi. Bunu Selim değil de Tosun sormuş olsa Ayse yine bu kadar sasirirdi. Fakat bu saskinlığının arasında sevinç de vardı. Kocasi artık hayattaki meselelerle ilgileniyor, askerliğin dışındaki gerçekleri de kabulleniyordu. Ayse'nin dilinin ucuna gelen ilk söz "Bu da nereden esti?" gibi bir seydi. Fakat söylemedi. Selim'i ürkütmemek lazımdı. Kendisine böyle bir soru sorulmasını da hiç umursamıyormuş gibi görünmeye dikkat ederek:

- Din felsefesidir, diye cevap verdi ve Pusat'in vereceği alaylı karşılığı bekledi.

Bu gece Pusat'ta baska bir hal vardı. Alaya gitmedi:

- Din bir takım kesin buyruklar ve kaidelerden ibaret degil mi? Bu kadar sert ve degismez kaideler manzumesinin felsefesi olur mu? Ayse'nin saskinligi artiyordu. Acaba ne olmustu da Selim bunlari soruyordu? Hidayete mi ermisti? Onun tasavvuf hakkında hiçbir sey bilmedigini,bilmeye de lüzum görmedigini çok iyi biliyordu. Tasavvuf için Selim'den beklenen düşünce "dilencilik felsefesi" gibi bir sey olabilirdi. Böyle demeyip de ciddi ciddi sormasi,öğrenmek istemesi Ayse'ye Tosun'un hastaligidan dogan üzüntüyü unutturdu. Anlatmaya basladi:

- Din, naslardan ibarettir,ama insanların kendi duygu ve düşüncelerine, kendi mizaçlarına göre degisik sekilde anlayacaklari ve birbiriyle çekisecekleri noktalar bulunabilir. Nitekim türlü mezhepler arasındaki çatismalar da bunu gösteriyor. Tasavvuf,teferruata ehemmiyet vermeden genis bir müsamaha içinde ve yalnız sevgiye, iyilige dayanarak insani, dünyayi, kainati, Tanri'yi anlamak sistemidir.

Selim Pusat o gün Osman Fiser'in söylediklerini hatirlayarak:

- Tasavvufta Budizm, maniheizm, hristiyanlik gibi yabancı tesirler de var midir?, diye sordu.

Ayse biraz daha sasirdi. Selim'in agzından Budizm veya maniheizm kelimelerini duymak Tosun'un Yunus Emre'den bahsetmesi gibi bir seydi. Hayretini saklamakta devam ederek cevap verdi:

- Olabilir. Vardir. Tasavvuf bütün dinleri, bütün insanlari kavrayan bir felsefedir.

Ayse, ancak bir askere yarasan yüzle kendisine bakarak,vurus-kirisin aleyhindeki tasavvufu öğrenmek isteyen kocasinin, sözü nereye getirecegini merakla bekleyip ona bakti. Acaba Selim'de bir yumusama mi baslamisti? Bunu asla ummuyordu. Öyleyse neydi? Ayse bunu düşünürken Pusat yeniden sordu:

- Bu tasavvufun bir faydasi var mi?

Ayse, önce askerlige, savasa, savasi kazanmaya faydasi ver mi diye soruyor sandiyse da öyle olmadigini anlayarak cevap verdi:

- Elbette var! İnsani huzura kavusturmasi bakımından tasavvuf gibi bir ilaç bulunamaz.

- Hayati karmakarışık olduğu halde tasavvufla huzura kavusmuş kimseyi tanıyor musun?

Bu soru ile Selim Pusat acaba biraz da kendisi hakkında mi sormak istiyordu? Ayşe birkaç saniye düşündükten sonra cevap verdi:

- Tarih böyle insanlar kaydettiği gibi zamanımızda da örnekleri var. Geçende bizi ziyaret ettiği zaman tanıdığı Kadriye Kozanlı'nın amcası bunlardan biridir.

Ayşe sustu. Zihnini toparlamaya mi çalışıyordu, yoksa söyleyip söylememek için karar mi veremiyordu, belli değildi. Sonunda söyledi:

- Senin çok merak ettiğin Leyla'nın, tarih öğretmeni Leyla'nın babasının da pek büyük bir mutasavvif olduğu herkes tarafından söylenir...

13. BÖLÜM

Bayram günlerinin güzel havalara rastlamasını fırsat bilen Ayşe bir kir gezintisi hazırlayarak Selim için bir eğlence, kabilsen bir huzur yaratmak istedi. Tıpkı bir kurmay gibi her şeyi düşünerek, en ince hesaplara kadar inerek planını yaptı. Yeni açılan, daima seviyeli insanların uğrağı bulunan, adı da Huzur olan çayhanede kahvaltı edildikten sonra kıyı yolundan Çamlı Kuru'ya gidilecek, güneş batarken dönelecekti. Gezintiye Kadriye Kozanlı ile bir iki öğretmen daha ve Ayşe'nin üç sevgili kızı çağırılacaktı.

Selim Pusat'a teklifini yaptığı zaman kabul olunup olunamayacağı hakkında hiçbir fikri yoktu. Kocası, Ayşe'yi tas sessizliği içinde dinlemiş, sonra yine dışarıya iz vermeyen bir yüzle:

- Güzel olur. Yalnız bir eksik var, demisti.
- Nedir?
- Prenses Leyla... Leyla Mutlak...

Ayşe Pusat bir an donakaldı. Fakat cevap vermekte gecikmedi:

- Adresini bilsem onu da çağırırdım ama...

Selim saka ile istihza arasında bir sesle onun sözünü kesti:

- Yok canım... Senin kahraman kızların olduktan sonra Prenses Leyla'ya lüzum yok!

“Kahraman kızlar” tabiri bu sefer Ayşe'nin hosuna gitmedi:

- Selim! Su kahraman kızları bırak. Onlar kahraman olmadıkları için bu tabirle bana küçümsenmiş gibi geliyorlar. Halbuki kendilerini çok severim. Onun için, rica ederim, bu tabiri kullanma.
- Ne diyeyim? Bu tabiri, üçünü birden anlatmak için kullanıyordum.

Ayşe'nin sustuğunu görünce yine alaycı tavrını takınarak:

- İstersen Isık Kızlar diyelim, dedi. Nur, Ay, Gün... Isıklardan yapılmış bir mahser...

Isık kızlar tabiri Ayşe'nin hosuna gitmiş olmakla beraber:

- Neden mahser?, diye sormaktan da kendini alamadı. Pusat gülümsüyordu:
- Nedeni var mı? Ölülerini bile ayakta kaldıracak kuvvette üç isik... Mahsere yarasan kızlar.

Ayşe, konuşma tatsiz bir yola dökülmesin diye fazla bir sey söylemedi. Zoraki bir gülümseyisle:

- İste sairliğini kullandığın zaman basari sagladigina bir örnek... Isik Kizlar cidden güzel ve onlara yarasan bir tabir. Edebiyat öğretmeni olarak sana aferin diyebilirim, dedi.

Selim cevap vermedi. Böylece bundan sonra Aydolu, Güntülü ve Nurkan için Kahraman Kizlar yerine Isik Kizlar denilmesi hakkında aralarinda sözsüz, imzasiz, törensiz bir anlasma yapilmis oldu.

Huzur Çayhanesi'ndeki ilk dakikalar Kadriye Kozanlı'nin fıkralari ve nükteleriyle çok hos geçti. Bu dertli kadın, mihneti kendine zevk etmenin sirrına ermis, hem gülüyor, hem de yanındakileri neselendiriyordu.

Gülmemekle beraber Selim Pusat da onu dikkatle dinliyordu. Kocasini, sezdirmeden daimi bir kontrol altında tutan Ayşe, dinler gözüktüğü halde onun Kadriye'yi dinlemediğini, kendi aleminde baska düşüncelere daldığı, hatta belki de nerede olduklarını bile unutmuş bulunduğunu anlamakta gecikmedi. Halbuki bu günü sirf onun için düzenlemisti.

Dogruydu. Selim o anda tamamiyla baska seyler düşünüyor ve altinci duygusuyla, birisince kontrol edildiğini seziyordu. Manevi bir silkinisle, daldığı alemden kurtuldu. Kendisine bakmakta olan Ayşe ile göz göze geldikten sonra, ne olduğunu anlamadığı bir kuvvetin zoru ile bakislerini Güntülü'ye çevirdi ve onun kendisine dikilmis bakislariyla karsilasınca ürperdi. Bu bakislar ona hiç de yabancı olmayan korkunç pars bakislariydi. Fakat nerede görmüştü? İste yine içi acı ile dolmaya basliyordu.

Ayşe, Güntülü'nin de Selim'i kontrol ettiğini görmüş, kocasının anormal ruh durumu kizlar tarafından anlasilmasin kaygisi ile sakayi da elden birakmayarak sormustu:

- Selim! Askerlikteki zevki saymazsak bu günümüzün simdiye kadar geçen dakikalarında bir tat yok muydu?

- Yok olur mu? Hele Kadriye Hanım'in fıkralari..

Ayşe, "Acaba sorsam bir tanesini hatırlayabilir mi?" diye düşünürken Güntülü'nün söze

karistigi görüldü

- En çok hangisini begendiniz?

Bu sorunun Selim’de ne tesir yaptigi anlasilmadi, ama birden Ayse’nin gönlü üzüntüyle doldu. Selim’in dinler gibi gözüüp hiçbir sey dinlemediği, yani normal hali anlasilacak diye içi burkuldu. Güntülü bilmeden Selim’in görünmeyen yarasına basmisti. Ayse böyle düşünüyordu.

Halbuki Güntülü bunu bilmeyerek değil, bilerek yapmisti. Huzur Çayhanesi’ne geldikleri dakikadan beri bu acayip adami kontrol ediyordu. Ne tuhaf düşünceleri, ne sert duygulari vardi! Acaba neler düşünüyordu? Basından geçen felakete mesgul olamazdi. Öyle zarif iradeli bir adama benzemiyordu. Ayse Hoca Hanım ayarında bir kadının kocasi olduktan ve hayatındaki büyük sarsintiyi atlattıktan sonra onun huzur içinde yasayan, bahtiyar bir kimse olması gerekirdi. Halbuki bu sertlik, bu dalginlik, bu gariplik hiç de bahtiyarlığın alametleri değildi.

Güntülü ona dikkatle baktığı zaman Selim’i olgun bir subaya değil, toy bir saire benzetiyordu. Kadriye Kozanlı’nin herkesi neseye bogan fıkralarına aldiris etmediği, daha dogrusu onlari isitmediği muhakkakti. Güntülü bunu kendi kendisine ispat etmek için “En çok hangisini begendiniz?”, diye sormustu.

Ayşe içinden “Eyvah, fırtına kopacak” diye tasarlanırken Selim’in alay mi, ciddi mi olduğu anlasilmayan o tavri takindigi görüldü ve arkadan:

- Hepsi birbirinden güzel, dediği isitildi.

Güntülü, tuttuğunu kolay birakanlardan değildi. Yine sordu:

- Ama elbette bir ötekilerden güzeldi. On fıkra bir araya gelince hiç süphesiz birinin daha çok hosa gitmesi icab eder.

Güntülü daha söyleyecekti, ama Selim bırakmadi:

- Yaniliyorsunuz. Bir çok sey bir araya geldiği zaman onlardan birinin ötekilere üstün olması neden gereksin? Güzel bir savaş yapmış mangadaki erlerden birini ötekilerden ayırt etmeye çalışmak...

Bu sefer de Selim sözünü bitiremedi. Kadriye Kozanlı gülerek konuşuyordu:

- Aman Selim Beg!.. Bu Huzur Çayhanesi'ni de tüfek sesleriyle doldurmayın. Sonra huzuru kaçarsa nereye gideriz?

Ayşe, Selim'in sertleşmeye başladığını derhal anladı. Sesinin tonu onu gösteriyor ve boşluğa bakarak cevap veriyordu:

- Peki! Silah seslerini keserek huzurun bozulmasını önleyelim. Fakat şimdi vereceğim örnek için de gözlerinizin kamastığından yanıp yakılmanızı rica ederim.

Kadriye ile diğer öğretmenler ve üç kız göz kamaşmasından bir şey anlamayarak bakıştılar. Yalnız Ayşe sözün nereye varacağını kavramış, fakat artık önlemeye vakit ve imkan kalmamıştı. Pusat tok bir sesle konuşuyordu:

- Askerleri bıraktık. Isık Kızları aldık. Isık Kızlar diyerek Ayşe'nin üç sevgili kızını kastediyorum. Hem isimleri isikli, hem de kendileri isik güzelliğinden olduğu için onlara Isık Kızlar diyorum. Şimdi ben Ayşe'ye "Isık Kızlar'dan en çok hangisini beğeniyorsun?", diye sorsam bunu yahut bunu diye bir cevap verebilir mi? Veremez. Demek ki bazen tercih yapmak imkansızdır. Ayşe'ye tanıyacığınızdan emin olduğum bu hakkı benden niye esirgiyorsunuz?

Bu bağlayış Ayşe'nin hoşuna gitmişti. Fakat Güntülü direnmekte devam ediyordu:

- Hoca Hanım'ın bize olan sevgisi esittir. Fakat bu, aramızda bir tercih yapmadığı manasını tasimaz. Tercihini açığa vurmayışı Hoca Hanım'ın nezaketi ve hocalık sanatının icabıdır. Yoksa mutlak...

- Mutlak mi?

Güntülü, Selim'e adeta korkarak bakti. Çünkü mutlak mi diye sorarken korkunç bir hal almısti. Selim'i böyle korkunç olmaya zorlayan sebep mutlak derken Güntülü'nün sesindeki ahengin, Çamli Koru'da o gece duyduğu sese tipatip benzemesiydi. Güntülü'yü nerden tanıdigini hatırlamak üzereydi. Fakat...

* * *

Selim kendisine geldiği zaman Çamli Koru'ya inen yokusta olduklarının farkına vardı. Yanında Güntülü vardı. Ayse ve ötekiler epey aralılarla arkadan geliyorlardı. Selim, yanındaki Güntülü olduğunu anlayınca ilkönce kızın sesine dikkat etti. Evet! Bu o gece, Çamli Koru'da kendisine siirle hitab eden sestti.

- Arasira Çamli Koru'ya gelir misiniz?, diye sordu.

- Hayir! İlk defa simdi geliyorum.

Yalan söylüyordu. Bu sesin sahibi Çamli Koru'ya hiç gitmemis olabilir miydi? Selim sabirsizlanmakla beraber bu vahsi kızı zorlayarak ondan bir şey öğrenmeye imkan olmadığını çok iyi seziyordu:

- Güntülü! Bana en çok hosunuza giden siiri okur musunuz?, dedi.

Selim simdiye kadar ki konuşmalarında gerek Aydıolu ile Nurkan'a, gerekse Güntülü'ye hitab ederken, adlarından sonra hep "hanım" kelimesini de ekleyerek konuşmustu. Bu seferki "Güntülü" hitabı biraz tuhaf buldu, fakat samimi olduğundan genç kız yadırgamadı. Hatta genç kızlık psikolojisi içinde biraz hoslandı bile. Yalnız, Selim'in karakterinden hiç umulmayan siir okumak teklifini garip bularak: "Neden icab etti?", diye sordu.

- Zaman zaman siir dinlemekten hoslandığım olur. Bunu da elbette siir zevki olanlardan dinlemeyi tercih ederim. Ayse de evde o kadar mesgul ki, ona bu teklifi yapamıyorum. Zaten bu istek de bende her zaman doğan bir şey değil...

Güntülü biraz düşündükten ve eliyle saçlarını o zarif hareketle düzelttikten sonra ahenkli sesi ve düzgün söyleyişle bir siir okumaya başladı:

Sevda gibi bir gizli emel ruhuna sinmiş;
Bir haz ki hayalden bile üstün ve derinmiş.
Gökten gelerek gönlüne rüzgar gibi inmiş,
Bir sir ki bu,ölsen bile asla açamazsın...
Anlatması imkansız olan öyle bir an ki,
Hülyadaki ses varlığının gayesi sanki...
Bak emrediyor: Daldığın alemde uyan ki,
Mutlak seveceksin beni,bundan kaçamazsın

Siiri dinlerken, kızın sesinin, karanlıktaki sesin ahengine benzeyen güzelliğinden sarhos olan Pusat son misrai dinleyince yıldırımla vurulmuşa döndü ve izdirabini belli etmek istemeyen bir yaralı gibi bakarak:

- Bu siir kimin?,diye sordu.

Güntülü en tatlı gülümseyişle bakıyordu:

- Bilmiyor musunuz?

- Bilsem sorar mıydım?

Genç kızın gülümseyişini dudaklarında söndü:

- Bu siir sizin değil mi?

Pusat hayretle durarak Güntülü'ye döndü:

- Benim mi? Ne zaman yazmisim?

Kizin gözleri vahsi pariltilarla isildamaya baslamisti. Selim, çok iyi tanidigi bu pariltilara bakarken, bakip da unutulmus bir noktayi çözmek için bir ruh kasirgasinda bunalirken, Güntülü, o geceki görünmeyen kadının sesiyle cevap verdi:

- Unuttugunuza göre bin yil önce yazmis olacaksiniz.

Bin yil... Selim'in beynindeki karanlık yer aydinlaniyor gibiydi. "Ben bin yildan beri yasiyor muyum?" diye düsündü. Bu korkunç bir seydi... Yanindaki kiz tipki bir büyücü gibi onun aklindan geçenleri anlayarak cevap veriyordu:

- Evet! Bin yildan beri yasiyorsunuz. Hatta belki de iki bin yildan beri... Mete'nin, askerlerini sadakat sinavinda geçirmek için sevgililerine, nisanlilarina, eslerine ok atmalarini emrettiği ve büyük sevgileri dolayisiyla ok atmayanlari idam ettirdigi zamandan beri...

Bu sözler ve bu ses Selim'in bütün gücünü, hatta iradesini alip götürmüştü. Cevap veremiyordu. Düşünemiyordu da...

Ne kadar sürdüğünü kestiremediği duraklamasi genç kizin "Yürüyelim efendim" demesiyle sona erdi. Yokus bitmis,Çamli Koru'ya girmislerdi.

Çamli Koru'nun havasından çok Selim üzerindeki tesiri ve hatirasi kendisine gelmesine yaradi. Tekrar askerlesmisti:

- Hayir! Bu siir benim degil, dedi.

- O halde belki benimdir.

Bu kız, sanki Selim'e darbe üstüne darbe vurmak için gelmişti. Büsbütün perisan olmamak için alaycı tavrını takinmakta gecikmedi:

- Siz de bin yıldan beri yaşıyor musunuz?

- Niçin olmasın?

Pusat, yüzünün kızardığını yanmasından anladı. Kendisiyle eğleniyor muydu? Bir çocukla basa çıkamamak, bir manganın hakkından bir bölükle gelemeye benziyordu. Fakat bu kadar nazik ve terbiyeli bir kızın, çok sevdiği öğretmenin kocasıyla eğlenmeyeceği şüphesizdi. Öyleyse o garip sözlerle ne demek istemisti? Alacağı cevaptan çok kızın sesini dinlemek ihtirasiyla sordu:

- İki bin yıl önce acaba ben neydim?

- Herhalde Mete'nin ordusunda bir subaydınız.

- Bu sözlerinizle bana şeref veriyorsunuz. Mete'nin ordusunda subay olmak, olabilmek bir asker için gayelerin son sınırıdır...

Pusat bu sözleri söyler söylemez, o görünmeyen esrarlı kadının, belki de Güntülü'nün, kendisine tilsimli sesle siir okuduğu tahta kanepenin önüne gelmiş olduklarını fark etti. Arkadan yavas yavas gelmekte olanları bekliyormuş gibi durarak burada olup bitenleri yıldırım hızıyla hatırladı.

O ses... Sonra Leyla... Leyla'nın o sese hiç benzemeyen, sonra benzeyen sesi.. Prenses Leyla... Tahtın varisi olan Leyla... En sonra Güntülü... Kendisinin iki bin yıl önce yaşadığını söyleyen ve şimdi sesi, görünmeyen kadının sesine tamamiyle benzeyen Güntülü...

Ayse ve ötekiler yavas yavas yaklaşıyorlardı. Yüzleri neseli olduklarını anlatıyordu. Belliydi ki, Kadriye Kozanlı yeni bir fıkra daha anlatıyordu. Onlar gelince Güntülü ile olan bu korkunç, fakat büyüleyici konuşmanın kesileceğini düşünen Selim, içkinin son yudumlarını içermişcesine ve artık iradesine hakim bir halde, alaycılığını takinarak sordu:

- İkimiz de iki bin yıl önce yasadigimize göre o zaman da tanisiyor muyduk?

Güntülü aynı esrarlı ses ve aynı büyük ciddiyetle cevap verdi:

- Elbette tanisiyorduk.
- Peki... Ben o zaman da bir subaydim. Ya siz neydiniz?

Güntülü, yırtıcı pars bakışlarını Selim'e dikti. Onu ürperten, hatta çıldirtan bir eda ile, saskinlikten basını döndüren bir soğukkanlılıkla cevap verdi:

- Ok atılmayanlardan biri...

Pusat için bir anda dünya kararı ve ondan sonra olup bitenleri artık hatırlayamadı.

14. BÖLÜM

Pusat o kadar içmişti ki, dakikalar kopuk bir film gibi geçiyordu. Bir yerden bir yere nasıl geldiğini hiç hatırlamıyor, sonra sukuruna hakim olarak ne yaptığını, nereye gittiğini biliyordu. Daha sonra tekrar karanlık basıyor, fakat Selim her şeye rağmen Çamlı Kuru'ya doğru olan yürüyüşünü de değiştirmiyordu.

Çamlı Kuru bu akşam her zamankinden daha tenha idi. Leyla'nın geleceğini biliyordu. Bu bilis telepatik bir olaydı. Sarhos olduğu zaman kendisinde görülürdü. O kadar iyimserdi, Leyla'nın geleceğine o kadar inanmıyordu ki, sırf bu inanç kuvveti dolayısıyla Leyla buraya gelmeye mecburdu, Selim böyle düşünüyordu.

Her zaman oturduğu, esrarlı kadın sesini dinlediği siraya geldiği zaman bos olduğunu görerek ümitsiz ve çok acı bir gülümseyişle çevresine bakındı. Aynı zamanda Leyla'nın "Nerede kaldınız? Sizi peydir bekliyorum" diyen sesiyle ayıldı. Leyla sırada oturuyor ve kendisini süzüyordu.

Selim, ‘‘Yanimdaki Leyla’yi goremeyecek kadar sarhos muyum?’’ diye düsündü. Fakat dsncesini daha ileriye götürmeye zaman kalmadan ayaga kalkan Leyla, Pusat’in koluna girdi ve emreden bir sesle ‘‘Beni evime götüreceksiniz’’ dedi.

İçkinin tesiriyle Selim’in bir garip isleyen beyni çağrışımlar arasında bunalıyor gibiydi. Üç dört gün önce liseli bir kız, Güntülü de ona hakim olmuş, adeta iradesini elinden almıştı. Şimdi de ondan biraz daha yaşlı bir öğretmen kız aynı şeyi yapıyordu. O, yabancı bir kadın veya kızın, kendi koluna girmesinden hoşlanmazdı. Fakat Leyla’ya ‘‘Kolumdan çık’’ diyemiyordu. Nasıl diyebilirdi ki? Leyla bir prensesi ve tahtın varisiydi.

Dsncesi buraya gelince Selim güldü ve Leyla bunu görerek sordu:

- Selim Beg! Siz gülmesini sevmeyen bir insansınız. O halde şimdi durup dururken neye gldnz?

Selim soruya cevap vermeden konustu:

- Ya ben çocuklaştım, yahut çevremi falcılar, büyüçler, geleceği bilenler kapladı.
- Bu falci yahut büyüçlerden biri de ben miyim?
- Evet!
- Ne yaptım da bu iltifatlara mahzar oluyorum?
- Daha yeni tanıştığımız, tanışmaya başladığımız halde gülmekten hoşlanmadığımı biliyorsunuz.

Leyla bu cevapla sustu. Sonra birdenbire:

- Ya öteki falci kim?, diye sordu. İçkinin Selim'deki tesiri azalmıstı. Hiçbir şeyden çekinmemek huyu dolayısıyla açıkça cevap verdi:

- Isik Kızlar'dan biri...

Bununla bu konuşmanın burada kesileceğini sanıyordu. Fakat Leyla devam etti:

- Çamlı Koru'daki ilk rastlayışımızda bir Kahraman Kızlar'dan bahsetmişsiniz. Şimdi de Isik Kızlar mı çıktı?

- Çok keskin hafızanız var. Tebriğe değer. O günkü Kahraman Kızlar'la şimdiki Isik Kızlar aynı şey.

Leyla bu akşam Selim Pusat'ın her zamanki kadar sağlam iradeli olmadığını sezdiği için onu zorluyordu:

- Isik Kızlar'dan biri sizin hangi gizli tarafınızı keşfetti?

Selim parlar gibi oldu:

- Acaba yeniden bir harb divanı karşısında mı bulunuyorum? Bu ahret sualleri neden icab ediyor?

- Siir kadar güzel bir kızın sizdeki tesirini öğrenmek istiyorum.

- Siir kadar güzel olduğunu nereden biliyorsunuz?

- Siz söylemişsiniz. Hatta o gece bana "Sen siir kadar güzel değilsin" demişsiniz.

- Simdi ayni fikirde degilim. Sizi siirden daha çok güzellestirecek, bir imha savasi kadar güzellestirecek sebepler var.

- Nedir?

- Prensessiniz ve tahtin varisisiniz.

Leyla, Selim'in kolundan çikmisti. Bir apartimanin önünde karsi karsiya bulunuyorlardi. Pusat, Leyla'nin evine geldiklerini farkederek:

- Hanzade Sultan'dan müsaade rica ediyorum, dedi ve gözleri ona degdi. Bu cidden bir sultan yüzü idi. Olaganüstü bir asalet ve vekar içinde Selim Pusat'a bakiyordu:

- Çok sey biliyorsunuz Yüzbasim, dedi. Görülüyor ki asil falcilik ve meçhulü bilis sizde imis. Bu sebeple gitmeden önce sizinle biraz konusmam gerekecek. Buyurun.

Selim sarhos oldugunu düşünerek ve sirf saygi dolayisiyla bu gece bu eve girmek istemiyordu:

- Müsaade edin. Baska bir gün geleyim, dedi.

Leyla'nin yüzü sertlesmisti:

- Size emrediyorum. Simdi geleceksiniz, diye karsilik verdi.

Pusat, Leyla'nin bu kisa emrini dinlerken askerlikten kalmis bir aliskanlikla esas durusa geçmisti. Leyla'nin dairesine girdiler.

Disaridan herhangi bir ev gibi gözüken bu daire prenseslere yakısan sahane bir konaktı. Eşyalar ve onların düzenlenişlerindeki güzellikle zenginlik göz kamastırıcıydı. Yaslıca, dinç ve sevimli bir kadın “Hos geldiniz beyefendi” dedikten sonra Leyla’ya dönerek:

- Bir emriniz var mı arslanım diye sordu. Selim kaç gündür sasilacak o kadar seylerin ortasında yasiyordu ki, bir genç kiza “arslanım” diye etmekteki garabet dikkatine çarpmadı. Yahut çarptı da bir sultan karsisinde bulunmasının verdiği duygu o garabeti örttü.

- Bize çay demle kalfacığım. Misafirimiz Selim Pusat Beg bir yüzbasidir. Öğretmenim Ayse Hanım da kocasidir.

Selim, kendisine kalfa diye hitap edilen bu hos kadının arkasından dikkatle baktı. Onun merakını anlayan Leyla, odadan çıkan kalfayı anlattı:

- Gülsafa Kalfa benim dadımdır. Fakat aslında her şeyimdir. Beni büyüten odur. Annem öldüğü zaman on yaşlarında idim.

- Ya babanız?

- Onu ancak resimleriyle tanıdım.

Selim Pusat, kendisinden birkaç rütbe üstün bir komutanın karsisinde duyulan çekingenliği duyuyordu. Leyla yahut Hanzade bu gösterişli odanın içinde tam bir prensesti ve kendisine hakimdi. Durusu, bakışı ve konuşması o kadar üstündü ki, Selim sormak istediği birçok şeyi soramayacağını anlamıştı. Fakat pervasız bir insandı. Hele çekinme duygusunun varlığını kaplaması ona sıkıntı verir, bu hali korkaklık sayardı. Korkaklık ise iğrendiği şeydi. Askeri bir saygı içinde:

- Prenses, dedi. Adınız Hanzade olduğu halde niçin kendinize Leyla dedirtiyorsunuz?

- Adım Leyla Hanzade’dir. Göze batmayacağı için birincisini kullanıyorum. Siz de beni böyle biliniz ve böyle hitab ediniz. Fakat bu Hanzade’yi kimse bilmezken siz nasıl öğrendiniz Selim Beg?

- Sizi ürküten o mendeburdan öğrendim.

Leyla'nın yüzünden bir tiksinti rüzgari geçti:

- O bir ajandır ve iblisten daha kurnaz daha tehlikeli bir adamdır.

- Ajan midir? Kimin ajani?

- Kesin olarak bilmiyorum. Fakat herkesin ajani olabilir. Yabancılara da hizmet edebilir. İki taraflı da çalışabilir.

Selim saskinliklar içindeydi. Yek mel'ununa çıkistigi o gece "Leyla benim sözlerimden degil, zevkinin ve heyecaninin büyüklüğünden ürküyor. Ona harekete geçmesini tavsiye ediyorum. Çünkü tahtın varisidir." demisti. Bunlari hatirlayinca Pusat'in beyni allak bullak oldu. O zaman bir çilginin tekerlemesi diye aldigi bu sözler demek dogru idi. Fakat bir kadin ,tahtın varisi olabilir miydi? Hele Osmanli Hanedani erkegi, kadini ile memlekettten çıkarildiktan sonra Leyla nasıl oluyordu da burada kalabiliyordu?

Aynı askeri saygi içinde yeniden sordu:

- Sizin bir prenses olduğunuz hakkında en küçük bir süphem yok. Fakat nasıl oluyor da kanunlara ragmen burada kalıyor ve yine nasıl oluyor da erkek olmadığınız halde tahtın varisi oluyorsunuz?

- Selim Beg! Osmanli Tarihi'ni söyle gerilere dogru bir düşününüz. Tahta geçmek ugrunda, yahut taht için tehlikeli olduklarından dolayı yüzlerce sehzade can vermisti. Can verenler arasında mesru olanlar, tahtın sahibi bulunanlar vardır.

- Ben Osmanli Tarihi'nin yalnız büyük meydan savaşlarını biliyorum. Bu söylediklerinizle ne demek istediğinizi anlamadım.

Leyla canlandı. Selim'e şimdi çok güzel gözüken gözlerini dikerek anlatmaya devam etti:

- Yıldırım Bayezid'dan sonraki sehzadeler kavgasını biliyorsunuz. Büyük sehzade Süleyman'di ve mesru hükümdar oydum. Fakat kardeşleri tarafından öldürülünce zavallı, padisahlar listesinden bile silindi.

- Evet. Bu kadarını biliyorum

- Şimdi biraz daha sonrasına gelelim: Kanuni Sultan Süleyman'ın büyük sehzadesi bir Mustafa vardı. Yavuz Sultan Selim çapında birisiydi. O da türlü tezvîrâta kapılan babası tarafından acıklı şekilde öldürüldü. Öldürülmeseydi tahta o geçecekti.

Leyla sustu. Selim, sözü tamamladı:

- Fakat öldü...

Leyla'nın yüzünde güç anlaşılan bir acı ifade vardı:

- Sehzade Mustafa öldü, ama onun küçük bir oğlu cellatlardan kurtarılarak yaşadı. Sehzade Mustafa'nın en sadık iki adamı onu büyüttüğü gibi sehzadeye sadık yüz binlerce insan da onu servete bogdular. Sadakatin derecesini düşünün ki, bu yüz binlerden bir teki bile bildiği korkunç sirri açığa vurmadiği gibi serveti idare edenler de onun bir tek akçasına dokunmadılar. Sehzade Mustafa'nın bu gizli oğlunun adı Süleyman'di. Fakat adamları "Onu mutlaka tahta geçireceğiz" diye and içtikleri için kendi aralarında adı "Mutlak" olarak kaldı ve benim bugün kullandığım soyadı da bu dört asırlık yeminden çıktı...

Selim, Leyla'yi peri masalı dinleyen bir çocuğun saflığıyla dinliyordu. Leyla'nın sesinde ve gözlerinde o kadar inandırıcı bir kuvvet vardı ki, Selim'i tesiri altına alıyor, fakat şimdi iyice ayılmış olan Selim hiçbir açığı kaçırmadan soru sormak fırsatlarını kullanmaktan geri kalmiyordu:

- Dört asırdan beri aileniz gizlilik içinde mi yaşadı? Hiçbir zaman harekete geçmedi mi?

- Gizlilik devam etti. Fakat bizden şüphe de devam etti. Yalnız bir defa, Sultan İbrahim'in hiçbir çocuğu olmadığı yıllarda hareket tasarlandı, sonra onun da çocukları olunca bundan vazgeçildi ve dedelerim bazen devlet hizmetinde, bazen yüksek kademelerde, bazen orduda hizmet ederek birer birer dünyadan çekildiler. Ben Sehzade Mustafa'nın on birinci kusaktan torunuyum. Benimle bu aile bitiyor.

- Siz genç bir kızsınız. Osmanlı Hanedanı'nda tahta bir kadının geçtiği görülmediği gibi bunun düşünülmesine de imkan yoktur. Bu takdirde tahta diğer kollardan gelen sehzadelerin geçmesi mesru sayılmaz mı?

Leyla, eve geldiklerinden beri ilk defa gülümsedi:

- Osmanlı Hanedanı'nın an'anesinde tahta kadın geçemez diye bir husus yok. Tahta daima büyük evladi geçmesi nizami var. Osmanlılar dışındaki Türk Hanedanları'nda kaç kadın hükümdar gelmiştir. Osmanlılar'da da gelebilirdi. Gelmemesi bir tesadüf ve seriatin zamanla sapması yüzündendir. Zaten benim taht üzerinde iddiam olamaz. Bir kere artık taht kalmamıştır. Geri gelmesine de imkan yoktur. Benim kaybolan hakkım taht değil, hakiki hüviyetimi söylemekten mahrum kalışımdır.

Selim, kurmay adaylığının verdiği hızla muhakeme alışkinliği ile, kendisine anlatılanları değerlendirdi ve artık kendisinde sakinliğin, sasmışlığın zerresi kalmadığı için Leyla'ya sordu:

- O mendeburun ajan olduğunu söylediniz. O da sizi harekete geçmek için kışkırttığını iddia etti. İblis kadar kurnaz dediniz bu ajan, tavsiye ettiği hareketin hiçbir akis uyandıramayacağını, sizin böyle bir harekete girmeyeceğinizi düşünemez mi? Ondan niçin böyle çekiniyorsunuz? Sizinle tanıştığımız gece ağlıyordunuz. Neden?

Leyla'nın gözlerinde büyük bir kinin ışıkları parladı:

- Babam tabii ölümle ölmedi. Öldürüldü. Yurt dışına çıkarılan Osmanlı sehzadelerinden ikisiyle temas onu şüphe altında bıraktı. Gerçi o sehzadeler babamın kim olduğunu bilmiyorlardı, ama bundan hem hükümet kuskulandı, hem de yabancı bir devlet babamın gerçek hüviyetini tesbit etti.

- Ne çıkar? Bu yüzden niçin öldürsünler?

- Babam aynı zamanda meçhul, fakat büyük bir hukukçuydu. Petrollerin büyük kısmını verasetle

eline geçirecekti.

- Böyle olunca öteki sehzedelerin de ortadan kaldırılması icab etmez mi?

- Hayir. Onlar büyük maddi zaruretler dolayisiyla ve bazen da aldatılarak hisselerini yok pahasina elden çıkardilar. Babamin maddi ihtiyaci olmadigi için direndi. Reddolunamayacak tarihi kayitlari, vesikalari buldu.

Selim'in akli yeniden karisir gibi oldu:

- O halde sizin de hayatinizin tehlikede olmasi icab eder.

- Belki. Fakat ben bütün tedbirleri aldım. Vesikalar kimsenin bilmediği bir yerde sakli olduğu gibi bana da bir suikast yaparlarsa bunun kimler tarafından yapılmis olacagina dair hakimleri inandıracak bilgiler, dosyalar, hatta fotoğraflar emin bir yerde durmaktadır. Gerektigi zaman bunlari ortaya çıkaracak cesur insanlar var.

Arada uzun bir sessizlik oldu. Sonra Leyla yeniden konustu:

- Kiralci oldugunuz için basiniza gelenleri sizin kadar biliyorum. Bu yüzden size yakinlik ve saygi duyuyorum. Aksamlari bazen tek basima dolasmam bir ruh sporudur. Babamin nasıl acikli bir sekilde öldürüldüğünü annemden o çocuk yasimda dinledim,annem de bu kederle öldüğü için o çirkin ajana karsi da müthis bir kin duyuyorum. Beni kandirip münasebetsiz taht davasına sürükleyeceğini ve böylece yok edilmemi sağlayacağını umarak pesimde dolasiyor. Yüzbasım! Dadimi saymazsaniz ben yalnız bir insanım. Arkadas çevrenize ve evlilikinize ragmen siz de yalnız ve kimsesizsiniz. Onun için sizinle konusmaktan zevk alıyor ve beni ele vermeyecek bir sirdas oldugunuz için de çok deger veriyorum. Arada bir bana gelerseniz çok memnun kalirim. Zannederseniz siz de bahtiyar olusunuz.

Leyla son sözlerini kesin bir hüküm seklinde söylemistti. Dogru idi. Leyla'nin anlattiklari kendisini bunaltmistti. Fakat yine de sebebini bilmediği bir bahtiyarlik duyuyordu.

Geldi geleli ilk defa çevresine alici gözüyle bakti. Bir milyonerin evindeydi. Aklina çok mühim bir sey geldi. Tam bunu Leyla'ya söylemeye baslayacakti ki Gülsafa Kalfa, tekerlekli çay masasi ile

odaya girdi.

15. BÖLÜM

Selim sikintilar arasinda bunaliyordu. Tarihi bir sirri öğrenmek veya bir prensesin tehlikeler ortasinda yasadigini bilmenin kendisini bu kadar bunaltmasini bir türlü anlamiyor, mana veremiyordu. Hayatinda zaten huzur diye bir sey tatmamisti ama bu kadar bezginlik ve bunalim da görmemisti. En agir iftiralara ugradigi zaman bile,üniformasini biraktigi zaman bile böyle olmamisti.

Huzur ariyordu. Büroda artik eskisi kadar verimli olamadiginin farkındaydi. Inceledigi evrak özetlerinde, fislemlerde gülünç yanlislar yapmaya baslamisti. Halbuki is arkadaslari nasil bir gönül rahatligi içindeydiler. Bunlar neden böyle kaygisiz diye düsündü? Yoksa tasavvuf mu onlara bu ruh sükununu veriyordu? Birdenbire,yanindaki masada oturan Osman Fiser'in, sanki düsüncelerini anlamis gibi kendisi ile alçak sesle konusmaya baslamasi Selim Pusat'in düsünce zincirini kesti:

- Bir satir su kagittan mana çıkarip özetini yapmaya çalışıyorum. İki defa,yaptigim fisi yırttim. Galiba siz de ayni durumdasiniz. Halbuki arkadaslarımızda hiç de böyle bir kaygi yok.

- Vazife duygulari mi eksik?

- Hayir, hayir! Onlar zaten bunun vazife olduguna inanmis degiller ki..

- Neden kaygisizlar?

- Çünkü bütün bu yaptiklarinin bir kuruntu ve hayal olduguna geçici,aldatici ve degersiz olduguna inanıyorlar.

- Bunlar deli mi?

Osman Fiser kötü kötü gülümsedi:

- Timarhane disındaki deliler... Bunlar tasavvufa inanmislar. Olgun insan olmaya, Allah'la bir olmaya çalisiyorlar.

Pusat'in kaslari çatildi:

- Allah'la bir olmak mi? Bu da ne demek?
- Yani Allah'in varligi içinde erimek istiyorlar...
- Huzur içinde yasamaları bundan mi ileri geliyor?
- Tabii...

Selim Pusat basini önündeki kagida egip konusmayı kesmekle beraber tasavvufun insana huzur verdigini yeniden isiterek baska hayallere kaptirip kendini koyuverdi.

O aksam yenip yenip Tosun yattiktan ve Ayse çalisma masasina oturduktan sonra bir sey dikkatini çekti. Selim bu gece, büyük odada adeti olan gezintiyi yapmiyor, bir koltuga yaslanip gözlerini kitaplara dikmis olarak düşünüyordu. Selim'in bu halini ilk defa görüyordu. Belki fazla yorgun oldugu için dinleniyordur diye birazdan gezinmesine baslar diye düşünerek vazife tashihlerine basladi.

Gözü duvardaki saate degdigi zaman kirk dakika geçmiş oldugunu anlayarak kocasına bakti. Hala kipirdamadan oturuyor ve –Ayse bundan emindi- görmeden kitaplara bakiyordu. “Ne düşünüyorsun?” yahut “Yorgun musun?” diye sormak Selim'i kizdirirdi. Ayse bu yola girmeden onu konusturmak için bir çare düşündü. Fakat onun kagitlardan bas kaldirdigini gören Pusat,sözü açarak Ayse'yi düşünmekten kurtardi:

- Su tasavvuf denen sey nedir?

Bu soruyu kocasından daha önce de bir defa isitmis olmasına ragmen Ayse saskinliktan

elindeki kalemi masaya dsrd. Dünyada askerlikten baska her seyi reddeden, hele felsefe, tasavvuf, hukuk gibi konulari lüzumsuz ve saçma bulan Selim'in bu soruyu sormasinda mutlaka mühim bir sebep olacakti. Geçenlerde yine sorduguna göre ilgilenmesinin ciddi bir sebebi olmalıydı. Bu sebebi grenemeyeceğini Ayse çok iyi biliyordu. Yapilacak sey onunla konusarak ruhunu derinliklerine inmek,böylece bir ip ucu yakalamakti. Acaba kocasi hayatla ilgilenmeye mi basliyordu? Ayse geçen sefer oldugu gibi yine içinde bir sevinç duydu ve yine geçen seferki cevabi verdi:

- Tasavvuf bir nevi din felsefesidir.

- Yani?

- Yani din duygusunu ve dsncesini dinin anlattiklarindan daha ileriye götürerek ruhlari doyurup kandirmek sistemidir.

Selim, gözlerini yine kitaplara dikerek biraz dsndkten sonra sordu:

- Tasavvuf, dini inkar mi eder? Yahut basit ve eksik mi bulur?

- Ne inkar eder, ne de eksik bulur. Yalniz,olgun insanlari dindeki hakikata tasavvufla eriseceğini iddia eder.

- Su halde, kesin ve sasmaz kaideler sistemi olmasına ragmen din herkes tarafından baska türlü anlasiliyor demektir.

- Tabii.. Mezhepler neden dogdu? Bazen bir dinin iki mezhebi arasindaki arpisma,iki ayri dinin arpismasindan çok sert ve kanli olmustur. Mslmanlikta Snnilerle Siilerin; Hirstiyanlikta Katoliklerle Protestanlari savaslari ne kadar kanli ve kiyicidir. Tasavvuf bunlari önüne geçmek için alismistir.

Selim, bazi konulari ilk defa grenen bir grenci merak içinde dinliyordu. Isittikleri o kadar yabancı geliyordu ki, Ayse'nin her cümlesi için birkaç soru birden sormak istiyordu. Fakat onun sormasına imkan kalmadan Ayse devam etti:

- Tasavvuf da birçok kollara ayrılmis ve bunlar kendi aralarında mücadele etmistir ama bu mücadele fikir alanında kalmis,büyük mutasavviflar, ayrı sistemlerine rağmen birbirlerine saygi göstermistir.

Selim hala kavrayamamisti:

- Rica ederim. Tasavvufun temelini kısaca söyler misin?, diye sordu. Ayse büsbütün canlanmisti. Anlatmaya basladi:

- Tasavvufun esasi kainatin Tanri'dan ibaret oldugu, her varligin , her sey in bu Tanri'nin bir tecellisinden, görünüsünden ibaret bulunduğu düsüncesidir.

- Mutasavviflar bu büyük hakikati nasıl keşfetmisler?

Selim bu soruyu alay etmek için değil, ciddi olarak soruyor ve alay etmediği için Ayse'yi hayretler içinde bırakıyordu. Sözlerine devam etti:

- Bunu akilla değil, sezgi ile bulmuşlardır. Tanri gibi sonsuz ve büyük bir varligin akilla anlaşılmasına imkan olmadığını kabul etmişlerdir.

Selim derhal itiraz etti:

- Fakat bununla dinin dışına çıktıklarının farkında olmamışlar mıdır?

- Din bilginlerinden bazıları mutasavvifların dinsizliğini ilan etmiştir. En büyük mutasavviflardan bazıları bile bu suçlamadan kurtulamamıştır.

- Mesela kimler?

- En basta Muhyiddin-i Arabi ve Mevlana...

Selim Pusat, Mevlana'yi isitmisti. Ötekini ilk defa duyuyordu. Sözü uzatmamak ve Ayse'yi yormamak için kısa kesti:

- Bana tasavvuf hakkında kitap veya makale verebilir misin?

Ayşe yerinden kalktı. Kitap raflarının bir bölümü önünde durarak birkaç kitap çekip baktıktan sonra Selim'in önüne iki cilt bıraktı:

- Önce bu ansiklopedideki tasavvuf maddesini oku. Zihninde bir sema kurulsun. Sonra da bu kitabı oku. Tasavvuf hakkında en iyi özetler. Bunlardan sonra lüzum görürsen daha başka kitap ve yazıları da veririm dedi.

Saat gece yarısını gösterir ve Ayşe yatmaya hazırlanırken Selim Pusat hala okumakla meşguldü. Ayşe onun, bir huzur olmasa bile, sükun içinde olduğunu anlayarak memnun olmuştü. Bundan dolayı odadan çıkarken onun sükununu bozmamak için bir şey söylemedi ve Selim de Ayşe'nin çıktığının farkına varmadı.

Saatler geçiyor, bunun farkında olmayan Selim, Ayşe'nin verdiği yazıları okuyordu. Ömründe ilk defa, askerlik dışındaki bir konuya böylesine merak ve ilgiyle dalmıştı. Masal okuyan bir çocuk gibiydi. Bir aralık, okuduğu kitap kendisini Hallac-i Mansur'a getirdi. Hallac-i Mansur, "Ene'l-Hak" dediği için iskenceyle öldürülürken kendisini öldürenler için Tanrı'ya yalvarıyor ve şöyle diyordu:

"Onları bağışla. Beni bağışlama. Madem ki benim insanlığımı kendi Tanrılığın üzerindeki hakkı ile, benim sana kavusmama böylece sebep olan bu insanları senin d yargılamanı istiyorum."

Mansur'u parçaladılar. Her parçasından Ene'l-Hak feryadı yükseldi. Yaktılar. Külleri "Ene'l-Hak" diye bağirdi. Küllerini ırmaga attılar. Irmak "Ene'l-Hak" haykirişiyiyle doldu...

Buraya gelince Selim Pusat kitabı kapatıp masaya itti.

Sabah oluyordu ve büyük odada hala isik yandigini gören Ayse kalkarak kapiya kadar gelmistir. Uzaktan Selim'in yüzünü kontrol ettigi zaman öfke ve buhran izi görmedi. Fakat kitabi masaya itisinde sert bir tepki olduğu belliydi. Selim kitabi öyle birakmazdi.

Birdenbire göz göze geldiler. Ayse kocasini gözetleyen ve suç üstünde yakalanan bir kadin gibi sasirarak sordu:

- Nasil buldun?

Selim'de bos seylerle ugrasmaya zorlanmis bir insanin aksiligi vardi. Azarlar gibi cevap verdi:

- Senin din felsefesi dedigin sey bu deli saçmalari mi?

Ayse daha da sasirdi:

- Neresi saçma?

- Neresi degil ki? O Hallac-i Mansur denilen zipira siz büyük adam büyük mütefekkir diye mi bakiyorsunuz?

- Büyük inanç sahibi...

- Neyin inanci?.. Kendisini Tanri ile bir tutuyor ve Tanri üzerindeki hakkından bahsediyor. Ene'l-Hak demenin bir manasi da ben Tanri'yim demek degil mi? Timarhaneler Tanrilik, peygamberlik, padisahlik taslayan çilginlarla doludur. Bu da onların disarida kalmis bir numunesi olacak!..

- Asirlardir Hallac büyük mutasavvif ve büyük inanç sahibi olarak taninmis ve herkes tarafından öyle kabul edilmistir...

Ayşe'nin sözü yarıda kaldı. Selim bu "herkes"ten igreniyor,"herkes tarafından" kabul olunan düşüncelere tahammül edemiyordu.

- Senin herkes dedigin kalabalık, içinde cahilleri,hainleri,budalaları bol bol barındıran bir kuru gürlüktür. Herkes kabul etti diye ben de bu hezeyanları kabul mu edeceğim? Herkes Meryem Ananizin bakire olarak, hiçbir erkekle temas etmeden çocuk doğurduğunu da kabul eder. Herkes İsa'nın hem Tanrı hem de Tanrı'nın oğlu olduğunu da kabul eder. Çünkü herkes dedigin şey bir hayvan sürüsüdür.

Selim sustu ve basını öteye çevirdi. Ayşe'nin gözleri hafifçe nemlenmişti. Selim,kendisinin tasavvufa ve dine inandığını bildiği halde bu tahkir tufanını yağdırırken Ayşe'yi ayırmamıştı. Birkaç gündür hayata dönüş, anormal havadan siyirilis diye ümit ve sevinçle baktığı davranışlar bitmiş, bir lastik gibi gerilerek saplanıp kaldığı noktadan uzaklaşan Pusat,yine lastik hizi ve sertliğiyle başlangıç noktasına gelmişti.

Ayşe üzgün ve kirgin çekildi. Kahvaltı hazırlamaya başladı. İlk defa, içinde ümitsizliğe benzer bir eziklik duyuyordu. Şimdiye kadar Selim'in normale döneceğini umarak büyük bir sebatla uğraşmıştı. Artık anlıyordu ki, bu uğraşmalar bosunadır. Selim her zaman sert ve öfkeli olmakla beraber Ayşe'yi kırmıyor , hatta kırmamak için dikkat gösterdiği anlaşıyordu. Halbuki bugün bu kaide bozulmuş, Selim umumi tarif içinde Ayşe'yi de ayırt etmeden hakaret yağdırmıştı.

Gözlerindeki nem arttı. İki damla yaş yanaklarından aşağı yuvarladı. Selim ise baslayalı beri,Tosun'a bakmak için sabahtan ikindi sonuna kadar gelmek üzere tuttıkları kadın biraz sonra gelecek olmasa bu yaşlar gürelebilirdi de.

Selim de Ayşe'nin üzüldüğünü anlamıştı. Herkesi tahkir ederken Ayşe'yi de o herkesle esit tutmak aklının ucundan bile geçmemişti ama Ayşe öyle kabul etmişti. "Bu sözlerle seni kastedmedim" dese mesele bitecek, Ayşe'nin üzünlüğü kalmayacak, hatta kocasından böyle bir söz isittiği için bahtiyar bile olacaktı. Fakat ne tuhaf! Selim bunu söyleyemiyordu. Yıllardır hayat arkadaşlığı eden, en talihsiz günleri ancak birbirlerine dayanarak geçiren bu iki kişinin hala karşılıklı açılmamış tarafları vardı. Bu açılmamışlık yüzünden bazen sözleri veya davranışları tam ziddi bir mana ile anlaşılıyor,bu yanlış anlayışlar,hayatin ve çilelerin zehirle dolduğu gönülleri büsbütün bunaltıyordu.

Selim bir iki defa, Ayşe'nin yanına giderek deminki sözlerinde onu hedef alan hiçbir taraf olmadığını söylemek için davrandı. Fakat davranmasıyla iskemleye çivilenmesi bir oldu. Sanki görünmeyen bir kuvvet omuzlarına bastırarak onu kalkmaktan alıkoyuyordu.

Tosun'un uyanmis oldugunu annesiyle konusmasindan anladi. Bu,onun için erken bir kalkisti. Belki de demin Ayse'ye yüksek sesle söylediği sözlerden uyanmisti. Böyle düşününce Selim bu sefer kendisine kizdi. Bir insanin kendisine kizmasi kadar yipratici sey pek azdi. Zaten Selim yillardir yipraniyor,yipraniyordu. Bu yipranis,herkeste tabiat kanunlarına uyun olan yipranistan büsbütün baska bir seydi. Bunaltici bir duygu idi. Kimseye, Ayse'ye bile bunaliyorum diyememek ise ayri bir dramdi.

Yüzünün yanmaya basladigini hissetti. Gözlerini,maksatsiz bir sekilde odanın içinde gezdirdi. Sonra bir yere takilarak öylece kaldı. Baktığı yerde arkadası Seref'in resmi vardı. Harb Akademisinde okudukları sirada çekilmiş üniformalı bir resim...

Seref de kendisi gibi,askerligi inanç olarak kabul etmiş canlı bir yüzbasıydı. Fakat kendisine o unutamadığı kısa mektubu yazarak hayatına son verdikten sonra bu fotoğraf Selim'e canlı değil,hüzünlü bir insanın resmi gibi gelmeye başlamisti.

“Tiyatro bitti. Beklemeye lüzum görmüyorum.” Bu basit bes kelimedede neler , neler saklıydı! Selim,arkadasını unutamıyor, fakat daima karsısında bulunan resme bakınca göz yaşlarının akmasından korkuyordu. Simdi adeta farkına vermeden gözleri resme takılmış,takilinca da artık ayıramaz olmustu. Gözlerini ayırmayı arkadasına saygisizlik sayıyordu.

Selim bir öteki hayata inanmıyor, Seref'in artık bir sey duymadığını, duymayacağını biliyor, fakat hatiralara saygı göstermenin insanları insan yapan bir üstünlük olduğunu da kabul ediyordu.

Gözleri Seref'in resmine takilinca bütün o çileli geçmisi yeniden yasar gibi oldu. Seref kimsesiz yaşamış ve kimsesiz olduğu için insanların fenaligidan kurtulmak üzere hayatına son vermisti. Selim yeniden düşündü: “Ayse ile Tosun olmasa ben de aynı şeyi yapar mıydım?” Ona ne şüphe? Belki Seref, insanlardan benim igrendiğim kadar igrenmemisti. Acaba yarasaydı avunur muydum, yoksa onu gördükçe hayatın acısını daha mı çok duyardım?

Bunlar Selim'in çaresiz kaldığı zamanki düşünceleriydi. Yine beyninden yildirim hiziyla düşünceler geçmeye başlamisti. Ne tuhaf!.. Bu düşünceler sanki düşünce değil de, kendisine seslenen sözlerdi. Birisi “Dogru yapmadın” diyor gibiydi. Evet, Ayse'ye karşı demin doğru davranmamisti.

Birden, Seref'in resmine daha dikkatle baktı. Daima hüzünlü görmeye alıştığı bu fotoğrafta şimdi Seref hüzünlü bir gülümseyişle kendisine bakıyordu. Halbuki o resimde Seref, aslında gayet ciddi idi. Gözlerini bütün dikkatiyle resme dikti ve Seref, basını, bunu doğru yapmadın manasına gelen bir hareketle sallıyor gibi geldi.

İçeride kahvalti sofrası hazırlanmış, Ayşe, Selim'i çağırmak üzere kapıya gelmişti. Onu o halde görünce yeniden sasırdı ve adeta ürperdi. Çünkü Selim'in sert bakışlarla karşıya dikilmiş gözleri yaslıydı. Ayşe onun nereye baktığını bilmiyordu. Ağlamak da hayata dönmenin isaretiydi. Simdiye kadar onun gözlerinden yas aktığını bir defa bile görmemişti.

Birden, gönlündeki kederin bosaldığını fark etti ve Selim'in o şekilde görülmekten hoslanmayacağını bildiği için bir şey söylemeden yavaşça çekildi.

16. BÖLÜM

Selim'in bası garip bir şekilde ağlıyordu. Buna ağrı demek bile yerinde olmazdı. Anlatılması güç bir şeydi. Nereye baksa Güntülü'nün gözlerini görüyor, onu çok iyi tanıdığını biliyor, fakat kim olduğunu bulup çıkaramıyordu. İçinde yüzyıllarca önceki bir zamanın duygusu vardı. Deliriyor mu idi? Yoksa o ince ve güzel görünüşü altında Güntülü mü korkunç bir çilgindi? Neden iki bin yıl önce tanisiyoruz demisti? Neden kendisinin ok atılmayanlardan birisi olduğunu söylemişti.

Bu öyle berbat, o kadar yıpratıcı bir duygu idi ki, buna hiçbir yürek dayanamazdı. Selim, kurtuluş yolunu içkide buldu. Ayşe olmadan içmek mutadi değildi. Bu tatil gününde Ayşe, Tosun'u da alarak bir akrabaya gitmişti. Selim bir iki saat daha bekleyemeyeceğini anladı ve artık tek tesellisi haline gelen içkiye el attı.

Asiri gidiyor, bilerek çok içiyordu. Yukarılardan, her yerden kendisine bakan Güntülü'nün gözlerinden kurtulmak, onunla ne zaman tanışmış olduğunu bulamamaktan doğan sıkıntıyı atmak için durmadan içiyordu.

İstedigi oldu. Kendisini rahatsız eden yeşil gözler kayboldu. İçinde manasız bir ferahlık, hatta nese duydu. Aksam olmuştü. Akliına Çamlı Koru geldi. Sendelemek için ağır ağır yürüyerek Çamlı Koru'nun yolunu tuttu. Neden oraya gittğini bilmiyordu. Orada Leyla'yi da görebilirdi. Halbuki Leyla kendisini arasına gel diye evine çağırmıştı. Böyle bası dumanlı iken prensese gitmeyi doğru bulmuyordu, ama Çamlı Koru'da ona rastlamayı çok istiyordu. Selim, Leyla'yi hatırlayınca bir bahtiyarlık duygusunun kendisini sardığını hissetti.

Birdenbire, gittiği yolun Çamlı Koru'ya sapa düşen bir yol olduğunu fark etti. Bu bir dalgalık mı, yoksa başka bir şey mi idi? Yavaş yavaş evlerin seyrekliğini, bahçelerin çoğaldığını gördü. Burasını da tanıyordu. Bu tanımanın da Güntülü'yü tanımak gibi mensei bilinmeyen bir ızdıraba dönüşünden korkarak dikkatle çevreyi kollarken beyninde bir nokta aydınlandı, tanımistü. Nurkan'ın evinin önünden

geçiyordu. Nereden tanidigini kestirecek durumda degildi. Kendisine nerede oldugunu tanitan sey duydugu piyanonun sesiydi. Nurkan piyanoda üstün bir ustalikle Eski Arkadaslar Marsini çaliyordu. Selim, o kizin isleyici güzelligini hatirladi. Tuslara vurdukça Selim'i kendisinden uzaklastiriyor,geçmiş zamanlara,ümitlerle dolu oldugu dünlere götürüyordu. Sonra birdenbire dekor degisiyor,gözünün önüne arkadaslari geliyor, daha sonra bu arkadaslar tek çehrede birleserek karsisinda yalnız Seref kaliyordu: Tiyatro bitti. Beklemeye lüzum görmüyorum.

Pusat, kendisini mest eden müzigin geldiği evin bahçe duvarina yaslanmış, öyle dinliyordu. Yavas bir sesle “Neden beklemeden Seref, neden?” diye sordu ve yeniden kendisini marsin sihrine birakti. Seref aklından asla çıkarmadığı halde bu mars hiç bitmesin diye düşünüyordu. Fakat bitecekti. Dünyada uzun süren bahtiyarlık var miydi? Iste sonuna gelmişti. Mars bitmek üzere idi. Fakat,birden fevkalade bir sey, adeta bir mucize oldu. Nurkan,sanki piyanosunun basinda, disaridaki adamin gönlündekileri okuyormus gibi davranarak son notayi çaldiktan sonra marsa yeniden basladi. Artık iyice basmış olan karanlikta sevinçten gözlerinin parladığı belli olmayan Pusat, içinden Nurkan'a tesekkür ederken yine arkadasiyla “Tiyatro bitsin. Beni yalnız bırakmak doğru muydu Seref?”

Genç kız tulara degil, sanki Selim'in kalbine vuruyor, onu bu bedbahtlık anından bahtiyarlık günlerine yükselterek çelisik duygulara boguyordu.

Nurkan, piyanoyu konusturuyor, oldum olasi marslardan hoslanan Pusat bu aksam duyduğu bu zevki simdiye kadar tatmamış oldugunu anliyordu. Müzigin bu kadar tesirli olacağını hiç tahmin etmemisti. Yeniden sarhos oluyordu. Bu sarhosluk içkinin sarhosluguna hiç benzemiyordu.

Birden kendisini Harb Okulundaki geçit resimlerinden birinde sandi. Adini bildiği, yahut bilmeyip de yüzünü tanıdığı yüzlerce arkadasiyla birlikte sert adımlarla yürüyorlardı. Bando Eski Arkadaslar Marsini çaliyor, onlar da düzgün diziler halinde resmi geçit adimiyla ilerliyorlardı. Yol uzuyor, bitmeyecek kadar ileriye gidiyordu. Sonra bandonun sesi kesildi. Fakat yürüyüş devam ediyordu. Selim içinde korkunç bir sikinti duydu. Yanında kimse yoktu. Arkadaslari kaybolmuş, daha kötüsü Nurkan'in piyanosu da susmustu. Bahtiyarlık uzun sürmüyordu. Basini piyano sesinin geldiği odaya çevirdi. Oda kapkaranlikti.

Yürümeye basladi. Sarhoslugu tamamiyle geçmiş, yerine manevi bir bitkinlik gelmişti. Birden Ayse'yi hatirladi ve onun kendisi yüzünden katlandığı sikintilari düşündü. Hayatinin arkadasiydi. Fakat artık Selim ona üzüntüden baska bir sey vermiyordu. “Zavallı Ayse” diye söylendi. “Ben de Seref kadar cesur olabilseydim.”

Birden kaydi mi takildi mi,basi mi döndü,ne oldugunu anlamadan kendisini yerde buldu. Herhalde basini sert bir yere çarpmış olacakti ki, tepesinde bir aci duydu ve bir an için kendisini kaybedip kendine gelerek çevresine bakindi. Gece olmasına ragmen biraz dumanli gördüğünü sezdi. Kalkmak için davranmaya vakit kalmadan güçlü iki kolun kendisini tutarak kaldirdigini gördü. Hiç de yabancı olmayan

bir ses:

- Gemis olsun yüzbasim! Basın bir tasa falan gelmedi ya? diye sordu.

Pusat saskinliktan tekrar dsebilirdi. nk kendisini bu kadar kolaylıkla kaldıran kuvvetli kolların sahibi su miyminti, mendebur Yek'ten baskası degildi. Selim o siska ve çirkin heriften o kadar igreniyordu, ona o kadar kızıyordu ki, bu yardım dolayısıyla bile tesekkür etmek aklına gelmiyordu. Yek de yine eski riyakar tavrını takinmisti:

- Zevklerimizde benzer noktalar varmış yüzbasim. Bu sebeple ben de çok geceler Karahasanlar'ın ksknn önünden geçerim.

Mel'un yine zirvalamaya baslamisti. Üstelik,degil zevkte herhangi bir begenmede bile ona benzemek Selim'i delirtmeye yeterdi. Basındaki aciyi,yanagina dogru sızan kani unutarak kaslarını çattı:

- Karahasanlar kim? Sende zevk olur mu ki, ortaklasa zevkimiz bulunsun?

Yek,adeti üzere egildi:

- Aman yüzbasim! Karahasanlar'i nasıl bilmezsiniz? Piyanosunu mest olarak dinlediginiz dünya güzeli, Karahasanlar'ın büyük kızıdır. Eski Arkadaslar Marsini çaldı degil, inlettı, dile getirdi desem kabul etmez misiniz?

Selim'in öfkesi dagilmisti:

- Meger sen ne madenmissin? Eski Arkadaslar Marsini tanımak,ondan zevk almak , alını bilmek...

Yek igrenç sekilde gülümsedi:

- Yüzbaşım! Dünya güzellerini tanımayı niçin inhisariniza alıyorsunuz? Marslardan zevk almak benim de hakkım değil mi? Marslar bize yaşamak sevkini ve gururunu vermiyor mu? Meyhane musikisinden zevksizler, tasavvuftan deliler hoslanır. Biz de askeri müzikten tat alırız...

Selim alayla sordu:

- Biz dediğin kim?

- Askerler...

- Sen de asker misin?

- Elbette askerim. Size olan saygım nereden geliyor?

- Sen asker falan değil, sadece bir saklabansın. Askerim diye tek mesleği lekelemeye kalkarak beni çileden çıkarma. Haydi bakalım, soldan geri, mars!..

O zaman Pusat'ı donduran bir şey oldu. Siska, kambur Yek sert bir hareketle esas duruşa geçerek dikleşti ve emir almış bir ast gibi emri askerce tekrarladı:

- Soldan geri mars edeceğim komutanım!

Sert bir hareketle yine askerce geriye dönerek askeri adımlarla uzaklaştı. Saska'nın dilini tutulmuştu. Bir ara "Acaba hayal veya rüya mi görüyorum?" diye düşündü. Değildi. İşte Siska ve kambur Yek hala karanlıklar arasında asker adımlarıyla yürüyerek uzaklaşıyordu.

Uzun bir zaman ona bakıp karanlıklar arasında seçemez olduktan sonra birden basının acıdığını duyarak elini deydirdi. Parmaklarına biraz kan bulamış, demek ki biraz önceki düşüş pek hafif olmamıştı.

Iste yasamak denen bela buydu. Kendisini rahatsız eden yeşil gözlerden kurtulmak için içkiye sarılmış, Leyla'yi görerek bahtiyar olmak için yola çıkmış,yolunu sasırarak Çamlı Koru yerine bilmediği sokaklara dalmış, birdenbire Eski Arkadaşlar Marsini,hem de iki defa,en maharetli ellerden dinleyerek mest olmuş, fakat bu bahtiyarlığına bile zehir katan Seref'in hayaliyle konuşurken , mars bitmiş, nedense yere düsmüş,kendisini de yerden dünyada en igrendiği yaratık kaldırmısti.

Bu kadar kısa süren bahtiyarlık bile sonunda bir tiksintiyle bitiyordu. Böyle bir dünyada yaşamaya değer miydi? Ayşe ile Tosun olmasa... Onları hatırlayınca eve yöneldi. Artık sarhosluğu falan kalmamısti. Cebri yürüyüş denebilecek şekilde evine doğru gidiyordu. Evine gideceği için huzur bile duyacaktı ama olmadı iste... O yere batışı mel'un kendisinin de asker olduğunu söyleyerek Pusat'ı mukaddesatına sövülmüş bir insanın öfkesine boğmuştu. Fakat esas duruşuna geçişi ve geri dönüşü ne kadar askerce idi!.. O zaman Leyla'nın sözlerini hatırladı:

- O bir ajandır ve iblisten daha kurnaz, daha tehlikeli bir adamdır.

Birden kendisini çılgınca bir öfkenin kapladığını duydu ve Leyla'ya giderek onun hakkında tekrar konuşmak ihtirasi içinde yandığını anladı. Fakat evine yaklaşılmısti. Sokak feneri altında saatine baktı. Çok geçti.

Ayşe kendisini bekliyordu. Selim'in yüzündeki kan pıhtılarını görünce endişeli gözlerle baktı ve hemen pamuk,ispirto ve bant getirerek pansumanını yaptı. Fakat hiçbir şey sormadı. Sofra kurulu duruyordu. Ayşe yemeden beklemısti. Selim, belki de ömründe ilk defa olarak,sırf Ayşe'nin hatiri için sofraya oturdu. Yine hayatında ilk olarak, kendisine sorulmadan kendisine ait bir şeyden bahsetti:

- Nasıl olduğunu anlayamadan düştüm. Basım biraz kanadı.

Renginın solukluğu hafif bir düşmenin, biraz bas kanamsinin alametleri değildi. Bu gece Selim'de garip bir tutukluk vardı. Gözlerini bir yere dikerek uzun süre öyle kalması, Ayşe'yi isitmeyisi bir tuhaftı.

Sofrada biraz oturdular. Bu bir yemek yeme değil, yasak savmaydı. Ayşe,masayı toplamak için gidip gelirken Selim'in kipirdamadan gözlerini diktiği noktaya baktı. Seref'in resmiydi. İçti burkuldu.

Selim'in arasına onun mezarına gidis,hem resmine ısrarla bakış nedendi? Yoksa o da Seref gibi mi olmak istiyordu? Korkusu arttı. Hayat onu kuruntulu yapmısti.

Bu gece öğrenci vazifelerine bakma işi yoktu. Sofrayı da o toplamıştı. Yarın erken kalkma mecburiyeti olduğu halde nedense Selim'i o haliyle bırakıp yatmak istemiyordu. İçinde bir sıkıntı duyuyor, bunu bir önseziye benzettiği için endisesi artıyordu. Bir kitap alarak masaya geçti. O kadar üzüntülü idi ki, masaya koyup sözde okumak için açtığı kitabın ne olduğunu bilmiyordu.

Selim'i kontrol ediyordu. O, göz hapsine alındığından habersiz, bakışları Seref'in fotoğrafında olduğu halde heykel gibi duruyor, yasardığı arasına gözlerini kırpmasından anlaşılıyordu.

Bu tas gibi duruş daha ne kadar sürecekti? Acaba bir ızdırabı mı vardı? Düsmüs, bası sert bir yere gelmişti. Neden düsmüştü? Kendini bilmeyecek kadar sarhos olduğu zamanlarda bile düsmemiş olan Selim'e bu gece ne olmuştu?

Ağır ağır da olsa dakikalar geçiyor, Ayşe'nin merakı ve sabırsızlığı çoğalıyordu. Her gece büyük kitap odasında gezinen adamla bu geceki oturan ve gözlerini resme diken adam aynı kişiler olabilir miydi? Bu değişiklik nereden geliyordu? Ayşe'nin beyni düşünceler yığını içinde bunalıyor, aklına uzak, yakın ne ihtimaller geliyordu. Onun büyük bir kararsızlık içinde bocaladığının farkında idi. Bu bocalama kötü bir şey olduğu halde Ayşe onun devamını istiyor, Selim'in karara varmasından çekiniyordu. Bir sezgiyle, karara varırsa bunun çok kötü bir karar olacağına inanıyordu.

Selim'in bu durumu Ayşe'ye tesir etti. O da gözlerini Seref'in resmine dikti. Önceleri görmeden bakıyordu. Sonra görerek bakmaya başladı. Baktıkça resmin oraya ne zaman konulduğunu hatırladı. O fotoğrafları Selim'le aynı gün çekirmişlerdi. Harb Akademisine girdikleri günün hatırasıydı. Seref o resimde tam karşıya değil de biraz yana bakmıyordu ve ciddi asker tavriyle duruyordu. Halbuki şimdi resim tam karşıya bakıyor gibiydi.

Ayşe oturduğu uzak yerden herhalde yanlış görüyordu. Fakat merakı da artmamış değildi. Yoksa bu bir başka resim miydi? Ama nasıl olurdu? Ayşe onun altına yazılan ithafı bile hatırlıyordu: "Ümitli yolun başında arkadaşım Pusat'a!"

Ayşe yavaşça yerinden kalkarak kitabı yerine koydu. Seref'in resminin durduğu masaya yaklaştı. Selim o kadar dalgindi ki hiçbir şeyin farkında olmadı. Ayşe yandan dolusarak resimdeki yazıyı okuyacak mesafeye geldi. Evet, aynı resimdi. İthaf o ithaftı. Birden içine hüznün çöktü. Ümitli yol nasıl bitmişti! Birçok ümitler gibi iki genç subayın parlak istikballeri bir hiç uğruna nasıl heba olmuş, heba edilmisti!..

Ayşe de gözlerini resme dikti. Yazı ve tarih aynıydı, ama bu resim o resim miydi? Buradaki Seref, biraz yana bakan ciddi ve asker tavırlı adam değildi. Buradaki Seref tam karşıya bakan, işin tuhafı hüznü gözlerle bakan bir insandı. Ayşe, Seref'in bu hüznü bakışlarını muhakeme ve hapis bittikten sonra Selim'i ziyarete geldiği zaman görmüştü.

Kocasına baktı. Gözleri hala resme dikiliydi ve onun bakışlarında hüznü vardı. Yavaşça "Selim" diye seslendi. Hayret!.. Selim taş gibi duruşunu asla değiştirmemiş olduğu halde yavaşça "Söyle Seref" diye karşılık vermisti.

Ayşe'de artık korku değil, iç acısı vardı. Neredeyse gözlerinde yaşlar bosanacaktı. Gözleri tekrar Seref'in resmine değdi. Resmin gözleri nemli gibiydi.

Bu gözler Ayşe'ye hafifçe gülümsüyor ve her şeyini kaybetmiş insanların kederiyle basını sallıyor gibi geldi.

17. BÖLÜM

Elini Selim'in alınına koyan Ayşe, kocasının çok ateşli olduğunu anlayınca aklına hemen dün geceki düştüsten olabilecek bir beyin kanaması geldi ve:

- Sana doktor çağırmaya gidiyorum. Yanımızdaki sokakta iyi bir dahiliyecisi var, onu getireceğim, dedi.

Baska bir zamanda olsaydı Pusat birkaç derece ateşle kendisi için doktor getirmeyi kabul etmez, Harb Okulunda 38 derece ateşle talime çıktıkları kişilerin günlerini hatırlayarak reddederdi. Bu sefer hiç cevap veremeyisi Ayşe'yi ürküttü. Acaba çok mu hastaydı da reddetmiyordu?

Aslında Selim'de kendisine ne olduğunu bilmiyor, yalnız, belki ömründe ilk olarak, enerjisini kaybetmiş olduğunu anlıyordu. Hiçbir şey yapmak istemiyor, her şeye karşı isteksizlik duyuyor, fakat yatmakla da dinlenmiş olmamanın sıkıntısı içinde bunalıyordu.

Tavana ve pencereden göge bakarak zamani öldürmeye uğrasırken Tosun içeri girdi ve

yasından umulmayan bir ciddiyetle doktorun geldiğini bildirdi. Selim, bir yabancı olan doktorun odaya girip huzursuzluğunu arttıracaklarını düşünerek bu haberden hiç hoşlanmadı. Fakat yapılacak başka bir şey olmadığı için sessizce “Gelsin” diyerek gözlerini pencereye dikti ve yanına kadar yaklaşip “Geçmiş olsun” diyen doktora cevap vermediği gibi yüzüne de bakmadı.

Doktor önce, adet olduğu üzere atesine, nabzına ve tansiyonuna baktıktan sonra yatakta oturarak sırtını ve göğsünü büyük bir dikkatle dinledi. Daha sonra da bazı sorular sordu. Bunlar her hekimin her hastaya sorduğu yoklama ve araştırma sorulariydi. Bunlar bittikten sonra durgun bir sesle:

- Bir şeyiniz yok yüzbasım, dedi.

Basi ates içinde yanarken bir şeyin olmaması tuhaftı:

- Atesim kaç? diye sordu.

- 39'dan biraz fazla.

- Bir şeyim yoksa bu ates ne oluyor?

- Uzvi olarak bir şeyiniz yok demek istiyorum.

- 39 derece uzvi bir rahatsızlıktan gelmiyor mu?

- Hayır.

- Öyleyse nedir?

- Ruhi...

Selim Pusat hala doktorun yüzüne bakmıyordu. Onun cevabi üzerine alayci tutumunu takindi:

- Sizin için dahiliyeci demislerdi. Yoksa ruh doktoru musunuz?
- Ikisi de...
- Çok güzel! Atesimi 39 dereceye çıkaran ruhi sebep nedir?

Doktor bu soru üzerine, büyük bir sogukkanlilikla, Selim'in kanini donduran tek kelimelek, tek hecelik bir cevap verdi:

- Ask!

Selim, mevzilendigi yerden hücumla kalkan piyade gibi siddetle dogrularak oturdu ve sirtini yastıklara dayayarak sert bir bakisla bu acayip,hatta küstah doktora bakti. Fakat hiçbir sey göremedi. Çünkü o hizli kalkis gözlerini karartmis,bir an için hiçbir sey göremez olduktan sonra etrafındaki esyayi oynak ve bulanik bir halde görmeye baslamisti. Doktor ciddi ve sükunetli bir sesle:

- Gözleriniz karardi degil mi? diye sordu ve cevap beklemeden devam etti. "Ani kalkisla iyi etmediniz. Tansiyonunuz çok yüksek. Asabi menseli olan bu tansiyon normale dönünceye kadar sert hareketlerden, öfkeden, yorgunluktan kaçinacaksiniz."

Pusat'in göz kararmasi tamamiyle geçmisti. Fakat doktorun deminki ask teshisinin tesiri geçmemisti. Yeniden o konuya gelmek üzere doktora bakinca sasaladi. Hayal görüyorum sandi ve heyecanla sordu:

- Adiniz nedir?

Aletlerini çantasına yerlestirmekte olan doktor sükunetle cevap verdi:

- Selim... Sizinle adasiz...

Yalan söylüyordu. Çünkü adinin Selim olduğunu söyleye bu adam su ugursuz Yek'ten başka birisi değildi. Pusat daha büyük bir heyecanla:

- Soyadiniz nedir? diye adeta bagirdi.

Doktor sakindi:

- Heyecanlanmayın yüzbasim. Heyecan sizin için zehirdir. Her şeyi sükunetle karsilayacak, hiçbir şeye kizmayacak ve üzölmeyeceksiniz.

- Size soyadiniz soruyorum.

Selim'in yüzü korkunç bir hal almisti. Fakat doktor buna hiç aldiris etmiyordu:

- Beni tanıyor musunuz? Arkanizdaki sokakta oturuyorum. Hatta bir defa da Ayse Hanim'a bakmak için evinize gelmistim.

Selim yataktan firlayacak hale gelmist:

- Bunlari degil,soyadinizi soruyorum.

- Haa... Su mesele... Soyadima niçin bu kadar ehemmiyet verdiginizi anlamiyorum,ama söyleyeyim. Soyadim Key'dir. Selim Key, manasi da "iyi" demektir.

Selim sustu ve dinledi. Çünkü kendisine dinlemeyi tavsiye eden, öfkelenmeyeceksin diye öğüt veren bu adam onu o kadar yormus ve öfkelenlendirmisti ki, dinlemesi farz olmustu. Sonra tekrar ve dikkatle onun yüzünü kontrol etti. Hiç şüphesi yoktu. Bu adam Yek'in ta kendisiydi. Yalnız rol yapıyor, her zamanki iki yüzlü tavrini takinmiyor, bir doktor gibi ağırbaşlı davranmaya çalışıyordu.

Selim dinlenince ve iradesine hakim olunca ona döndü:

- Hastalığımın uzvi değil de ruhi olduğunu teşhis etmek tamamiyle ihtisasınıza ait bir meseledir. Fakat bunun ask olduğunu nereden çıkardınız?

Doktor Key gülümsedi:

- Bu da ihtisasımıza aittir. Siz savasta düşmanın sayısını keşfettiğiniz gibi onun vurusma kabiliyetini, yani moral durumunu da anlamaz mısınız? Anlarsınız. Biz de hastalarımızın hangi ruhi hastalığa tutulmuş olduklarını biliriz.

Askerlikten bahsolununca Selim canlandı:

- Düşmanın moral durumu bir bakışta anlaşılır. Bunu anlamak için saldırıda ve savunmada onu birkaç kere tatmak lazımdır. Siz ise bir görüşte benim ask hastalığına tutulduğumu anlıyorsunuz. Adınız Selim Key olmasaydı size Lokman hekim derdim, ama o değilsiniz. Sunu da unutmayın ki ben evli bir adamım.

Doktor yine gülümsedi:

- Yüzbaşım! Söyledikleriniz doğru. Ancak karsınızdaki düşman sizden daha kalabalık, daha iyi silahlı olduğu, daha iyi mevzilenmiş bulunduğu halde ilk ateste panige kapılırsa onda bir moral çöküşü olduğunu kabul etmek için başka bir denemeye lüzum görür müsünüz? Ben de itiraz edilmez bir delile sahip olmasaydım bu teşhisi koymazdım. Sunu da unutmayın ki, evli olmak asık olmaya engel değildir. Evlilerin aski bir çok durumda daha kuvvetli ve yipratici olur. Bunun tarihteki pek çok örneğini de okumussunuzdur. Günümüzde dillerde dolayan bir avam sarkisinde da "Evlilerin sevdası bekarlardan ziyade" diye bir beyit var.

Selim sert bir davranisla doktorun sözünü kesti:

- Su budala avamin tekerlemelerini delil diye göstermeyin. Ask dedigimiz sey issiz güçsüzlerin hastaligi, vakit geçirme eglencesidir. Itiraz edilemez deliliniz avam sarkisi gibiye buraya kadar bosuna zahmet ettiniz diyecegim.

Bunlari söyleyerek basini etrafa çevirdi. Doktor bu harekete hiç aldirmadi. Yine gülümsemi:

- Yüzbasim! Bir doktor hiçbir zaman delil diye bir türküyü kullanmaz. Onu söz gelisi,lafın pelesengi olarak söyledim. Bir kelime, bir siirin hangi yüzyilda yazilmis oldugunu,bir parmak izi bir silahın kimin tarafından kullanildigini nasıl ortaya koyuyorsa,bu ayarda bir delil de Yüzbasi Selim Pusat'ın güzel bir kiza asik oldugunu o sekilde açığa çıkarır.

Selim iyice öfkelenmisti. Isi alaya vurmaya daha elverisli buldu:

- Doktorların hastalara hastalık hakkında çok derin bilgiler vermesi adet degildir ama siz bir istisna yapın da su beni hasta eden mikrop hakkında biraz tefsilat verin. Bu mikrop bir kız mı,yoksa kadın mı? Acaba kumral mı,sarisin mi? Ya kaç yasında dersiniz? Hele en mühimi benim bu askim karsilik görüyor mu? Bu yüzden hastalandigima göre görmüyor demektir,ama ilerisi için hiç de bir ümit yok mu?

Selim daha fazla konusamadi. Söyledikleri kendisinin o kadar tuhafına gitmisti ki,kahkahalarla gülmeye basladi. Sinir krizine benzeyen bu kahkahalar gözlerinden yas getirdi. Gerçekten de bu bir sinir krizi idi. Onun yıllardır böyle kahkaha ile güldüğü olmamisti.

Doktor bu alaylari ve kahkahalari da yine sessizce ve gülümseyerek dinledikten sonra aynı sakin tavirle konusmaya basladi:

- Yüzbasim! Aski neden bu kadar küçük ve alay konusu olarak görüyorsunuz? Gerçi o bir hastaliktir,ama bazı çocuk hastaliklari gibi herkesin basına gelen cinstendir. Sunu da unutmayın ki,evlilik asisi olmadigi gibi onun yasi ve zamani da yoktur. Büyük Alman sair Goethe,torunu yerindeki Margeritte'ye,büyük sair Abdülhak Hamid torunu yerindeki Lüsyen'e asik olmadı mı? Esrar Dede'nin "Ask olmasa ey dil seni biz neyledik?" demesi ne kadar yerindedir. Siz asker oldugunuz için askinizi da askerce,yani çok sert ve kuvvetli olacaktır ve bu asker aski...

Selim, doktorun sözünü yine kesti ve alayla:

- Tebrik ederim. Askerleri tanıyorsunuz. Acaba askerler üzerinde ayrı bir etüd mü yaptınız? diye sordu.

Doktorun cevabi Selim'i yeniden sasirtti:

- Hayir! Ayri etüd yapmadim. Ben de asker oldugum için biliyorum.

Sürprizler birbirini kovaliyordu:

- Yani askeri doktor mu idiniz?
- Evet...
- Herhalde siz de bir ask yüzünden askerligi biraktiniz...
- Çok iyi bildiniz yüzbasim.

Selim alayla güldü:

- Askerligi birak diye sevgiliniz mi emretti?
- Onun gibi bir sey...

Bu cevap Selim'in alayli gülüsünü öfkeli gülüse çevirdi:

- O halde kendinize asker degil de üniformali basibozuk deyin. Bir asker , kiz için üniformasını bırakmaz.

Doktorun sükunetli gülümsemesi hüzünlü bir hal almisti:

- Bazen bir sevgili için her sey birakilir yüzbasim. İnsan bir öfke anında arkadaşını , bir buhran dakikasında kendisini öldürebildiği gibi ask denen hastalığın siddetlendiği bir sırada da istikbalini, halini, mazisini,her seyini feda edebilir.

Pusat, doktora istihkarla bakti:

- Bunlari iradesiz, karakersiz ve zayıf adamlar yapar.

Doktor, büsbütün hüzünlü bakışlarını pencereden ta uzaklara çevirerek cevap verdi:

- En kuvvetli insanların da zayıf anları olur.

Selim uzun tartışmalardan hoslanmaz,tartışma ile hiçbir düğümün çözüleceğine inanmazdı. Sustu. Doktor da susmustu. Uzunca bir zaman birbirlerine bakmadan pencereden görünen manzarayı seyrettiler.

Konuya dönen Pusat oldu:

- Ask hastalığına tutulduğumu ve teşhisinizin sağlam bir delili olduğunu söylemişsiniz. Bu hastalığın delillerini doktor olmayanlar da anlayabileceği için su delili ben de öğrenmek istiyorum.

Doktor bir sey söylemeden Pusat'ın yattığı yatağın öteki tarafına geçerek bas ucundaki etajerin orta gözünde açık olarak duran albümü aldı. Selim'in kucagina vererek "İste teşhisteki en büyük delilim"

dedi. Açık sayfaların her iki tarafında da kartpostal boyunda üçer fotoğraf bulunuyor, sol bastaki resim bir genç kızı gösteriyordu.

Selim doktora bakarak sordu:

- Delil bunun neresinde?

Doktor yavaş bir sesle izahat verdi:

- Sağlı sollu altı resmin beşi kalabalık gurupları gösteriyor. Sol bastaki su genç kız ise bir ışık gibi insanın gözlerini kamastırarak güzellikte...

İşık kelimesini isitince Selim hafifçe irkildi ve doktora baktı:

- Bundan ne çıkar?

- Bundan su çıkar yüzbasım: Ben gelmeden önce siz bu resme uzun müddet, çok uzun müddet baktınız. Bu kadar güzel bir kızın resmine böyle uzun uzun bakmak estetik bir duygunun ilerisindeki arzudan doğar. Buna hayranlık değil, ask derler.

- Çok uzun müddet baktığımı nereden çıkardınız?

- Genç kızın resminin bulunduğu yaprak, üst tarafından kıvrılmış... Günesten kıvrılmış. Albüm etajerde bulunsaydı kıvrılmazdı. Oraya güneş girmiyor. Güneşin o yaprağa gelmesi için albümü kucagina koyarak uzun müddet öylece tutmanız lazım. Güneş hala yatağınızda. Camdan geçerek gelen güneş daha tesirli olduğu için albümün yapragına iyice tesir etmiş. Size hiçbir ilaç verecek, rejim tavsiye edecek değilim. Kendi kendinizi tedavi edeceksiniz. İradenizle... Bir yardımcınız da zaman olacak. Doktor olarak yardımım uyarmadan ibaret kalacaktır Çünkü başlangıçta olduğu için askinizin henüz kendiniz de farkında değilsiniz...

Selim hareketsiz ve donuk durduğu halde dehşet içinde kalmıştı.

Albümün sol basındaki resim, isik gibi göz kamastıran fotoğraf Güntülü'nündü...

18. BÖLÜM

Doktor gittikten sonra atesi kirkin üzerine çıkan, hatta bir aralık kendinden geçmişçesine yatan Pusat ertesi sabah oldukça düzelmiş bir halde gözlerini açınca ilk isi, iradesi dışında bir dürtüyle, etajere bakmak oldu: Albüm yoktu.

Elinde dereceyle yaklasan Ayse'nin yüzünde büyük bir kaygı, aynı zamanda ciddiyet vardı. Selim'e "Nasilsin" diye sormak adetini yıllardır kaldırdığı için sadece "Daha iyisin" dedi. Sonra Selim'in gözlerinin içine bakarak, "Dün gece çok atesliydin ve sayıklıyordun" diye ilave etti.

Selim "Ne söylüyordum?" diye sormadı. Fakat neler söylemiş olabileceğini aşağı yukarı tahmin etti. Ayse şimdiye kadar kendisinde görülmeyen bir sabırsızlıkla ve gözlerini Selim'in gözlerinden ayırmayarak:

- Birkaç kere, isik gibi insanın gözlerini kamastırıyor diye konuştun. Fakat benim sorularıma cevap vermedin, dedi.

Pusat hatırladı. Bu sözü doktor söylemiş ve Güntülü'nün resmini kastetmişti. Güntülü'nün hatıra olarak Ayse'ye verdiği o resim cidden göz kamastıracak güzellikteydi. Fakat kızın kendisini resimden de daha göz kamastırıcı, daha yürek oynatıcı idi.

Pusat yine cevap vermedi. İçinden, acaba Ayse bir şeylerden mi süphelendi diye düşündü. Albümü neden kaldırmıyordu?

Ayse, yorgun ve güçsüz olduğundan anlatılan kocasının susmasına karşı daha fazla konuşmadı. Dercesine baktı. Otuz sekize düsmüş olduğunu söyleyerek yanına limonata ile birkaç bisküvi bıraktıktan sonra öğleyin geleceğini bildirip okula gitti.

Pusat yalnızlıktan hoslanıyor, yahut hoslanıyorum sanıyordu. Fakat yalnız kalınca ve kendisini bütün varlığı ile bir mesgaleye veremeyince de aklına üzücü, sıkıcı, bunaltıcı şeyler geliyordu. İşte şimdi de

dün gelen o sevimsiz doktorun saçmaları beynini kurcalamaya başlamıştı. Ask... Birdenbire çağrışimler kendisini daha eski bir zamana götürdü. Doktora tipatip benzeyen, belki de onun ikiz kardeşi ve hatta kendisi olan Yek adındaki mel'un, bir gece Çamlı Koru'da "Siz de kendinizden yirmi bes yaş küçük bir kıza asık olabilirsiniz" demisti.

Bunu hatırlayınca birdenbire içinin sıkıldığını, basının yandığını hissetti. Aynı anda, kendileri ise giderken Tosun'a evde baksın diye tutmuş oldukları gündelikçi kadın kapıda gözükerek doktorun geldiğini haber verdi.

Doktor kelimesi zaten öfkenin doruğunda olan Pusat'ı neredeyse çıldırtacaktı. Dün gelip savurduğu herzeler yetmiyormuş gibi bugün de sınırlarını bozmaya mı gelmişti? "Defolsun" diye bağırarak üzere iken kapıda üniformalı birisi belirdi ve kendisini:

- Doktor Binbasi Cezmi Oguz, diye takdim etti.

Selim Pusat karşısında dünkü sevimsizi görmeyince ferahladı ve geleni soğukkanlılıkla süzünce tanıdı:

- Hos geldin Cezmi! Hos geldin ama seni hangi rüzgar attı? diye sordu.

Doktor Cezmi ile eskiden aynı birlikte bulunup arkadaş olmuşlardı. Askeri düstüncelere sahip bir doktor olduğu için Selim onunla kaynaşmıştı. Şimdi birdenbire karşısında görünce bir tesadüfle hastalığını öğrenip ziyarete geldiğini sanmıştı. Cezmi durumu aydınlatı:

- Birkaç aydır buradaki askeri büroların doktorluğunu yapıyorum. Senin hanım, başhekimliğe telefon ederek hasta olduğunu bildirmiş. Daireye gitmediğin için usulen doktor muayenesinden geçip rapor alman lazım. Bu vesileyle Askeri Tarih Komisyonunda çalıştığını da öğrenmiş oldum.

Nihayet Selim'in yüzü gülmüştü:

- Geldiğine, gördüğümüze sevindim. Fakat hiçbir şeyim yok.

Cezmi de güldü:

- Ona ben karar verecegim...

Arkadan hemen muayene basladi. Bu muayene sekli dünkünden epeyce farkliydi ve bir hayli uzun sürdü. Sonra:

- Tedbir almak gerekiyor Selim, dedi. Karacigerde sertlik var. Çok yormussun. Tegmenlik zamanindaki tempo ile içmeye devam ediyorsan sebep budur.

Selim gülümsedi. Tegmenlik zamanindaki içmeye de içmek denilebilir miydi?

- Asil sebepten baska sebepler de var mi?

- Olabilir.

- Mesela?

- Ruhi sebepler...

Selim'in yüzü degisti:

- Mesela?

- Mesela türlü sikintilar...

- Bu sikintilar arasinda ask da var mi?

Pusat'in bu soruyu ciddi mi, saka olarak mi sordugu belli degildi. Doktor Cezmi onun bu tarafini bildigi için sakin bir ciddiyet içinde cevap verdi:

- Olabilir ama as bir sebep degil, neticedir.

Selim ilgilendi:

- Ask denen bir hal,yahut bir hastalik yok mu?
- Vardir ama, dedigim gibi asli sebep degil,tezahürdür. Bazi insanların bazi yiyeceklere karsi alerjisi olur. Onu yedikleri zaman suralarında buralarında kızartilar çıkar. Görünüse bakarsan adamin derisinde bir hastalik vardir, ama hasta olan derisi degil, sindirim organı veya karacigeridir. Ask da dogrudan bir hastalik degil, bir hastaligin görünüsüdür.
- Asil hastalik nedir?
- Açığa vurulmayan sehvet duygusu...

Selim garip bir duygu içinde sustuktan sonra pencereden göge bakarak sordu:

- İlahi bir kadına veya kıza karsi duyulan ask da nihayet bir sehvetten mi ibarettir?
- Tamamiyle. Ask, sehvetin estetik seklidir. Onun için daha ziyade estetik kadınlara veya kızlara karsi duyulur...

Pusat ileri gittigini anlamisti:

- Bana ne tavsiye edeceksin?
- İçkiye paydos. Bazi perhizler . Bir de ilaç...

Çantasından reçete kagidi çıkararak bir ilaç adi, baska bir kagida da yememesi gereken yiyecekleri yazdi:

- Bir hafta dinlen. Raporunu dairene gönderirim. Mühim bir nokta da seni sikacak seylerden, insanlardan mümkün olabildigi kadar kaçmandir, dedi.

Selim aci aci gülümsedi. Dünyada onu sikmayan kaç kisi kalmisti ki? Çalıştigi dairedeki is arkadaslari kendisini delirtmeye kafi degil miydi?

Kalkmak üzere bulunan doktor, gündelikçi kadinin getirdigi kahve üzerine birkaç dakika daha oturmaya mecbur kalmisti.

Yillar önce, tegmen iken, kitada bulustuklari zaman gibi bir zaman olsaydi Selim Pusat,Doktor Cezmi Oguz'un konusmalarından zevk alirdi. Bilgili ve temkinli bir adam olan doktor nükte yapar, tasi gedigine kor, kirmaz, susmak gerektiği zaman da susardi.

Simdi, askin estetik bir sehvet oldugunu söylemesi hosuna mi gitmisti, yoksa gitmemis mi idi,bunu anlayamamis, fakat fikri çok garip bulmustu.

Agir agir kahvesini içmekte olan doktor, gözlerini pencereye dikerek üzüntülü bakislarla dalan Selim'in sususunu görünce biraktiklari konuya geldi:

- Ask için söylediklerimi galiba gariptedin. Herhalde evlenmeden önce geçirdigin ask maceralarini hatirlayarak onlarin birer sehvet istegi olup olmadigini düşünüyorsun.

Cezmi'nin bu sözlerinden Selim hoslandi. Fakat bir sey belli etmedi:

- Askin felsefesiyle ugrasacak vaktim olmadı, ama onu hiç de senin dedigin gibi düşünmemistim.

- Felsefesi degil, tarifi... Kesilmis bir koyunun kasap dükkanındaki manzarasi hosa gitmez,hatta bazilarina igrenç görünür. Fakat usta bir aşçının elinde nefis bir et yemeği olduğu zaman,dükkandaki manzarasına bakmayanlar bile onu istahla yer. Ask da böyledir. Aslında sehvetir, yani hayvani bir istek. Fakat romantik bir muhayyele onu o kadar süsler ve güzelleştirir ki,askin ilahi bir duygu olduğuna inanırız. Yüzlerce yıldan beri bu sairane tarifleri dinleye dinleye askin insanüstü bir sey olduğunu sanmışızdır. Gerçekte sehvet isteginden baska bir sey degildir.

Cezmi Oguz, kahvesinin son yudumunu içtikten sonra sözlerine devam etti:

- Askin sehvetle aynı sey olduğunun kesin bir delili de vuslattan sonra ikisinin de sönmesidir.

- Yıllarca süren asklar nedir?

- Vuslata erememenin,yahut çok geç ermenin, belki de asıktaki geç soguma karakterinin neticesi...

Selim Pusat bu konuşmalarla yavaş yavaş canlanıyordu:

- Hep sevenden bahsettin, dedi. Sevilenin bu ask illetindeki rolü nedir?

- Sevilen ne kadar güzel ve çekici olursa ask da o kadar siddetli ve uzun olur. Bazı kadınlar veya kızlar bilmeden karsısındaki erkeği delirtir. Bazıları sanatkardır. Bunu bilerek yapar. Kadın, oldukça iptidai bir yaratıktır,a ma erkeği sürüklemek bilgisinde çok ustadır. Vuslattan sonra erkeğin bıkaçını sezdigi için onu daha çok bağlayacak türlü hünerler gösterir. Böylece ask olgunlaşır. Sözün kisasi, sairin dediği gibi: Mecnun'a cihan dopdolu Leyla görünürmüş.

“Leyla” adı geçince Pusat irkildi. Yüzü degisti ve bütün bunlar Doktor Cezmi'nin gözünden kaçmadan devam etti:

- Sehvet, hayatın en büyük prensibidir. İnsan neslinin tükenmemesini sağlar. İnsan, akıl ve duygular bakımından çok üstün ve ileri olduğu için bu prensibi de olgunlaştırmış, güzelleştirmiştir. Yiyeceğini, giyeceğini, barınacağını güzelleştirdiği gibi. Sehvet, ask haline geldikten sonra artık insanlar arasında yarış başlamış ve beyinler, muhayyeleler gerçekte olan güzellikle kanmayarak onları icad etmek yoluna gitmiştir. Sevgiliyi asik yaratır, sonra tapar. Onda eşsiz güzellikler, büyüklükler bulur. Aslında alelade bir kız veya kadındır, ama Mecnun'un Leyla'yi görüşü gibi onu ilahlaştırdıkça artık ask denilen tezahür başlamıştır. Bununla beraber ask lüzumlu bir şeydir.

Selim Pusat'ın ilgisi artıyordu. Sordu.

- Neden?

- Yaşamayı tatlı bir hale getirdiği, ihtiras olduğu için lüzumludur. İhtiraslar çok defa parlak ve olumlu neticeler doğurur. Siyasette, ilimde, sanatta ihtiras olmasa belki de bugünkü medeniyet olmazdı. Ask bir nevi anormal duygudur, asıklar da anormal hastalardır, ama ruh hekimliği bakımından her büyük insan da az çok anormal sayılır. Bütün insanlar tam normal olsa insanların akıllı ve suurlu hayvanlardan farkı kalmaz.

Cezmi bir ara susarak Selim Pusat'a baktı. Sözlerinin onda nasıl bir tesir uyandırdığını anlamak istiyordu. Sonra onun ruh yapısını bilmekten doğan bir davranışla sözü askerliğe getirdi:

- Örnek olarak askerliği de alabiliriz. Savaşlar aslında öldürücü, yıkıcı, ızdıraplı şeylerdir. Fakat medeniyetin de, teknolojinin de, ahlakın da, disiplinin de anası savaşlardır. Fedakarlık ruhunu bileyerek insanları bencil, yani hayvan olmaktan kurtarır. Kazanmak için itaatın şart olduğunu öğretmek toplulukların disipline girmesini, yani üstün insan olmasını sağlar. Savaş olmasa yeryüzünde milletler değil, hirsiz çeteleri türeyecek ve insani hayvandan ayıran erdemler dogmayacaktı. Yani bunu demek istiyorum ki, yakışsız ve çirkin gözükken bazı şeyler gerçekte faydalıdır, ama insanların çoğu o faydayı kavrayamaz. Çocuk, canı yandığı için asiye faydasız bulup ondan kaçır. Akli basında pek çok kimse kendi hayatını kurtaracak ameliyattan ürkip yaptırmaz. Ask da öyle... Ask olmasaydı erkek-disi ilişkileri bayagi bir çiftleşmeden ibaret kalacaktı.

Selim Pusat, doktor arkadaşının sözleriyle şimdiye kadar aklının ucundan bile geçmeyen bir konu ile teması gelmiş ve hiç bilmediği şeyleri öğrenmişti. Hiç isitmediği acayip bir hayvan, yahut çiçek görmüş, tasavvurunda olmayan bir ülkeye girmiş insanların ruh hali içindeydi. Gönlünde huzursuzluk gibi bir şey vardı. Ciddi bir tavırla:

- "Dünyanın temelini dinamit doldurup fitili ateşledin" dedi.

Cezmi de aynı ciddi tavırla sordu:

- Anlamadım. Neden?

- Sundan: Ask bir sehvet. Sehvet de vuslatla sönen bir duygu. Öyleyse insanlar zevcelerine boyuna ihanet edeceklerdir. Böyle bir dünyada zevk kalır mı?

Cezmi gülümsedi:

- İnsanların çözemeyecekleri problem olarak da galiba yalnız bu kalacaktır. İnsanların zevcelerine boyuna ihanet edecek olması seni ürkütmesin. Zaten insanlığın bugünkü manzarası nedir? Hatta bu ihanet karşılıklı değil mi?

Cezmi ayağa kalkmıyordu:

- Eskiden beri adetin değildir, ama birkaç hafta gazetelerin polis vak'alarını dikkatle okursan söylediklerime hak verecek çok ilgi çekici örnekler bulursun. Bunların çoğu sevgili yaratmak içgüdülerinden doğar. Bir prensesin avamdan bir erkekle, yaşlı bir erkeğin körpe bir kızla sevişmesi gibi hadiseler seni önce şaşırtacak, sonra bunlara alısacaksın. Hatta sen bile, bu kadar ciddi karakterde olduğun, askerlik dışında hiçbir konuya aldırış etmediğin halde günün birinde kendinden yirmi beş yaş küçük bir kızı sevebilirsin...

19. BÖLÜM

Hastalığının besinci günü Selim Pusat yataktan kalkmıyordu. Fakat öyle güçsüzdü ki, büyük odada o pek sevdiği yürümesini yapamıyor, yalnız oturuyordu.

Perhiz, ates ve istahsızlık bir insanı bu kadar çökertmiş olamazdı. Onu asıl vuran o Yek adlı mel'unun, sonra Doktor Key'in, arkadaşı Cezmi Oğuz'un ağız birliği etmiş gibi aynı şeyleri söylemesiydi. Hele Yek'le Cezmi Oğuz bir de rakam vermişlerdi: Senden yirmi beş yaş küçük bir kız...

Selim Pusat zihninde birkaç kere aynı hesabi yaptı. Kirk üç yaşındaydı. Lisenin son sınıfında olan bir kız,okula yedi yaşında başlasa,sınıf kaybetmemek şartıyla son sınıfa on sekiz yaşında gelirdi. Yani kirk üç yaşındaki bir erkekten yirmi bes yaş küçük olarak... Bir hesap bu kadar tutabilirdi.

Fakat ne çıkar? Kendisi o kızı asik değildi ki... Birdenbire içinde bir ferahlık dudu. Sınırları bozulmuş olduğu için söylenenlerin tesirinde kalmış, tahminleri, faraziyeleri gerçek gibi görmüştü.

Selim, böylece vicdani ile muhasebe yaparken Ayşe odaya girdi.

Son günlerde bir şey Selim'in dikkatini çekmişti. Ayşe kendisine, şimdiye kadar görmeye alışmadığı şekilde ısrarla bakıyordu. Bu bakış dostça veya düşmanca değil, insanın içini okumak isteyen meraklı bir bakıştı.

İşte şimdi yine öyle bakıyor, bu bakış Selim'i rahatsız ediyordu. Ayşe gözlerini ondan ayırmadan:

- Yarın kızlar seni ziyaret gelecek, dedi ve Selim,içini büyük bir siktininin kapladığını duydu:
- Geçmiş olsun demek için mi?
- Hem öyle, hem de...

Ayşe sözünü tamamlamadı. Selim de ne olduğunu sormadı. Çünkü Ayşe'nin bakışlarına artık öfkelenmeye başlamıştı. Soğuk bir tavırla:

- Buyursunlar, dedi ve basını pencereye çevirerek Ayşe'nin varlığından habersizmiş gibi dış manzarayı seyretmeye başladı.

* * *

Ertesi gün sıcak bir ikindi zamani, kapi çalinca Pusat ürperdigini hissetti. Ne oluyordu? Nihayet üç tane çocuk geliyordu. Öyleyse heyecana benzeyen bu hal, bu ürperis neydi? Kendi kendisine kizdi. Insanin kendi kendisine kizmasinın ne berbat sey oldugunu tecrübeyle biliyordu.

Kizlar içeriye girerken ayaga kalktigi zaman hiçbir sey göremedi. Isik Kizlar gözlerini mi kamastirmisti? Belki kamastiracaklardi ama Selim doktorun tavsiyesini unutarak, askerlikten kalma aliskanlikla , ayaga sert bir hareketle kalkmis ve yüksek tansiyon dolaysiya bir an için gözleri dumanlanarak çevreyi görmez olmustu. Duman siyirildiği zaman karsısında Aydolu ile Nurkan gülümseyerek duruyor ve “Geçmiş oİlsun efendim” diyorlardi.

Güntülü onların arkasındaydi. Arkadaslari gibi gülümseyerek degil,yirtici bakislarla bakiyordu. Selim’in önüne geldiği zaman onlar gibi elini uzatmadı; fakat gönül alıcı kelimeleri, Selim’in çok iyi tanıdığı bir ahenkle sıraladı:

- Çabuk iyilesmeseydiniz çok üzülecektik.

Selim, nedense Ayse’ye bakarak her zamanki alaycılığı ile karsilik verdi:

- Demek bu dünyada benim için üzülenler de varmiş.

Güntülü’nün yirticiliği artmıştı:

- Elbette vardır, ama ben başka bir bakımdan üzüleceğimizi anlatmak istemistim.

Bir an odada derin bir sessizlik oldu. Selim yeniden ürperti dudu. Bu Allah’ın belası kendisini kizdirmek için mi gelmişti? Zayıf haline, solgun benzine rağmen çok dik bir tonla:

- Üzülmediğimize göre mesele yok, dedi.

Güntülü bu sertliğe hiç aldırmadı:

- Kendimizi size biraz begendirmek istiyoruz, diye basladi. Bizden hiç hoslanmadiginizi, deger vermediginizi biliyoruz. Simdi elimize bir fırsat geçti. Öbür gün okulumuzda veda çayı ve töreni var. Sizi davet etmeye geldik.

Bir zarf uzatti. Pusat'in zarfa bakislarinda hiç de saklanmayan bir küçümseme vardı:

- Nutuklar söyleyip, siirler mi okuyacaksınız?
- Jimnastik gösterileri de yapacağız. Bazilari askerlige de yarayan beden hareketleri olacak.

Selim bu konusmalar sirasinda kivamini bulmustu. Alaylarina basladi:

- Geçit resmi de yapacak misiniz?
- Evet!
- Iste bunu görmek için geleceğim. Kim bilir nasıl bir geçit resmi olacak!
- Begeneceksiniz. Sizi selamlayarak geçmek için yerinizi ön sirada ayirdik. Ama kendimizi yinede begendiremezsek bahçemizi mutlaka seveceksiniz. Tam istediginiz gibi ağaçlar ve yesilliklerle dolu, huzur erici bir yerdir.

* * *

Son sinifin veda törenini yapacağı Pazar günü hava çok sicakti. Ayse, kayitsiz görünen Selim'in bu güne istekle hazirlandigini anlamisti. Hastaligi geçmiş,rapor süresi dolmustu. Yarin da tekrar göreve baslayacakti.

Okulun bahçe kapisinda izci kilikli veya jimnastik elbiseli bir çok kiz mihmandarlik ediyordu. Ayse'ye büyük bir saygi gösterdiler ve bazilari birbirlerine Selim hakkında bir seyler fisildadilar. Birkaç adim sonra ikisini Nurkan ile Aydolu karsiladi. Atlet giyimleri onlara çok yakismisti. Bu kizlarin o kadar nazik bir gülümseyisleri vardi ki,Pusat'a garip bir sey düsündürdü. İçinden "Dünyadaki bütün kizlar bu tilsimli gülümseyisle gülse insanlar bahtiyar olurdu" dedi. Sonra hemen bu romantizmden siyrilerek Ayse'nin gözünden kaçmayan bir rahatlıkla:

- Güntülü nerede? diye sordu.

- Burada efendim...

İki genç kiz yirmi adim kadar ileride bir agaci gösteriyordu. Güntülü orada tek basina, ellerini arkasina kavusturmus oldugu halde agaca dayanarak duruyor, iki gün önce Selim'i davete geldikleri zamanki yirticiliginden eser kalmamis olan utangaç ve çekingen bakislarla kendilerine bakiyordu.

Bu sirada Ayse'nin hiç beklemediği bir sey oldu. Selim, kendisini beklemeden Güntülü'ye dogru yürümeye basladi ve Ayse,hosnutsuzlugunu gizlemeye çalışarak, yaninda iki öğrencisi oldugu halde onu takip etti. Selim, Güntülü'nün elini sikarken azarlar gibi sordu:

- Niçin bizi daha ileride karsilamadiniz?

İki gün önceki parsin yerinde simdi bir ceylan vardi. Çekingen bakisli gözlerini Selim'in sert bakislarinda tutmaya çalışarak özür diler gibi:

- Sizi burada bekledim efendim, dedi ve Selim bu sesi,bu bakisi ve onlardan daha çok agaca bu dayanisi tekrar hatirladi,yine içi izdirapla doldu. Buna benzer bir sahne bir defa daha geçmistir. İşte onun nerede ve ne zaman oldugunu bulamamak Pusat'i öldürüyordu. Kendini kaybetmis gibiydi. Dumanlar dagildigi,kendisine geldiği zaman kademeli iskemlelerin siralandığı bir yerde,yaninda Ayse oldugu halde ön sirada oturduğunu gördü. Müdür konusuyordu. Selim bu çeşit basmakalip konusmalardan tiksiniyordu. Hele bu kadının, Ayse'ye karsi duygularini bildigi için neler söylediğinin farkina varmadan,nefretle bakiyor,onu çok çirkin ve iğrenç buluyordu. Kendisine çok uzun gelen konusmanın bittigini alkislerden anladi ve "Acaba ne söyledi de alkisladılar" diye düsündü. Sonra ne olacağını öğrenmek için elindeki davetiyeeye bakınca garip bir heyecan duydu. Simdi öğrenciler adina Güntülü konusacakti. Birden tam karsisinda,yine bir agacin yaninda,elinde bir kagit oldugu halde duran Güntülü'nün oldukça heyecanla kendisine baktigini gördü ve asik suratinda belli belirsiz bir gülümseme görüldü. Bunu yalnız Güntülü ve Ayse görmüştü.

Genç kız neler söylüyordu? Pusat söylenenlerin manasını değil, yalnız ahengini anlıyor, bu sesin Çamlı Koru'da duyduğu meçhul kadın sesi olduğunu isittikçe kendisinden uzaklaşıp çok uzaklara gidiyordu. Ön sıraya oturdukları dakikadan beri kendisini dikkatle kontrol eden Ayşe, Selim'de garip hal olduğunun farkındaydı. Gözlerini Güntülü'ye dikmiş olduğu halde onu görmediğini de anlamıyordu. Öyleyse böyle bütün ruh ve gönül ile neden dinliyordu?

Güntülü bütün bu sıkıntılarına rağmen okuldaki hayatlarının "Hayalden bile üstün ve derin" bir zevkle geçtiğini söylerken Selim irkildi ve Çamlı Koru'ya giderlerken Güntülü'nün kendisine okuduğu şiiri hatırladı:

Sevda gibi bir gizli emel ruhuna sinmiş;

Bir haz ki hayalden bile üstün ve derinmiş.

Gökten gelerek gönlüne rüzgar gibi inmiş,

Bir sır ki bu ölsen bile asla açamazsın...

Şimdi Güntülü, konuşmasını tamamiyle Selim Pusat'a bakarak yaparken bakışları yine vahşilemişti. Artık Selim onun sesini de duymuyor, yalnız korkunç güzellikteki gözlerine bakıyordu. Ayşe bu bakışmadan rahatsız olmuştur. Fakat birkaç saniye sonra bu rahatsızlık büyük bir sakinlik içinde kayboldu. Çünkü konuşma bittiği zaman Güntülü'yü asiri gösterilerle alkışlayan talebeler ve hocalık dolayısıyla buna katılan öğretmenlerden başka Selim Pusta da herhalde ömründe ilk defa birisini alkışlıyor, Güntülü de başıyla selam vererek bu alkışa teşekkür ediyordu.

Ayşe, bu yürüyüşü Selim'in hiç beğenmediğini, onun için kaslarının çatılıp sert baktığını anladı. Aslında Selim sert değil, kirgin bakıyordu. Genç kızlar tarafından yapılsa bile, askeri bir tören bu kadar kepaze edilebilir miydi? Geçit resmi nihayet askeri bir yürüyüşü ve askerlere yakışır şekilde yapılmalıydı.

Beyninde düşünceler birbirini kovalar ve bunun tartışması yapılırken birdenbire dalgınlığından kurtularak gözlerini geçise dikti: Son sınıf atlet kiligi ile geçiyordu. Hangi mucize olmuştur da yürüyüş kıvamına girmiş, yoksa kızlara perinin sihirli değneği mi dokunmuştu? Bu yürüyüş güzel, belki de çok güzeldi.

Isık kızlar son mangada idiler. Niçin diye kendi kendine soran Selim, cevabını bulmakta gecikmedi: Önde edebiyat subesi öğrencileri vardı, fenciler arkada kalmışlardı.

Son manganin birinci sirasinda Güntülü, Aydolu ve Nurkan yan yana idiler. Dirsek temasini kaybetmeden yrysleri, selam için bas evirisleri askerce olmustu. Selim'in dört bes adim önünden geiyorlardi. Kizlarin yüzleri ciddi olmakla beraber gözlerinin içi gülüyordu.

Deminden beri onu göz hapsinde tutan Ayse,birdenbire Selim'in suratinin asildigini,adeta hakarete ugramis gibi fkelendigini görerek yavasa "Ne oluyorsun?" diye sordu.

Soru cevapsiz kalmis ve geçit resmi bitmisti.

Atletik gösteriler ve ritmik hareketler basliyordu. Bütün davetlilerin merakla ve begenerek seyrettikleri bu program parasini Selim'e görmedi.

Bir aralik,normal okul kiyafetini giymis Güntülü'nn belirerek "aya buyurun" demesine kadar ne hareketler yapildiginin,kaç dakika getiginin farkinda olmadı.

Masalarda bol bisküvi ve pasta bulunuyordu,izciler bardaklara çay koyuyordu. Güntülü en nazik gülümseyisiyle sordu:

- Geçit resmini nasıl buldunuz efendim ?

Pusat buna en sert tavrıyla cevap verdi:

- Siz olmasaydınız belki güzel olacaktı.

Ayse sasirarak söze karismak için davranirken gülümseyisi kaybolmayan Güntülü büyük bir sogukkanlilikla:

- Kusurum neydi efendim? diye sordu.

Pusat alayciligini takinmisti:

- Tek basina bir takimi bozan kahramanlar görülmüştür. Siz de galiba onlara nazire yaparak bugün tek basiniza bir geçit resmini bozdunuz!

Kalabalikta baskalarinin da isittigi bu sert edali sözler üzerine Ayse çikisti:

- Kizima neden böyle söylüyorsun Selim? Ne yanlisi vardı ki sanki? Ben hiçbir eksigini görmedim...

Selim Ayse'ye döndü:

-Daha ne yapacakti? Manga basinda oldugu halde selam sahasina girince basini saga çevirdi...

Ayse bir sey anlamamisti:

- Çevirirse ne olur? diye sordu.
- Bir sey olmaz. Geçit resmi bozular.

Ayse hala anlamamisti. Güntülü hala gülümsüyordu. Selim devam etti:

- Basta bulunanlar, yanindakilerin hizayi korumasi için bas çevirmez. Güntülü çevirdi.

Ayse, Selim'in böyle bir kusuru asla hos görmeyecegini bildigi için sustu. Fakat Güntülü susmuyordu:

- Biliyorum efendim.

- Bilerek yapmak kusur olmaktan çıkarak suç olur. Neden böyle yaptınız?
- Söz vermistim: Sizi selamlamak için...

Konusmanın bu mecraya dökülmesi Ayşe'nin hosuna gitmemisti. Selim, Ayşe'ye bakmamakta devam ederek cevap verdi:

- Beni bahtiyar ettiniz. Fakat sözünüzü tutmak için manganin basında bulunmayabilirdiniz.
- Ama o zaman daha uzaktan selam vermiş olacaktım.

Selim buna cevap vermedi. Sarhos olmustu. Deminden beri elinde tuttuğu çay bardağını sarap kadehi gibi kaldırarak:

- Serefinize içiyorum, dedi.

* * *

Dönüyorlardı. Yakıcı bir güneş vardı. Selim'in yüzü iyice kızarmış, başı yine yanmaya başlamıştı. Tam yarın vazifeye başlayacakken yeniden hastalanmak çok tatsız, hatta utanç verici olacaktı. Elini yüzünde gezdirip sıcaklığı iyice duyduktan sonra:

- Beni galiba güneş çarptı, dedi.

Ayşe gayet durgundu. Selim'in yıllarca düşünse tahmin edemeyeceği bir cevap verdi:

- Seni günes degil, gün çarpti.

Selim sarsilmisti. Okuldan çikali beri solunda yürüdüğü halde dikkat etmediği birisi, kolundan tutarak çok yavas bir sesle ilave etti:

- Sizi gün degil, Güntülü çarpti yüzbasim!..

Hayretle basini çeviren Pusat, Yek'in iğrenç bakislariyla yüz yüze geldi.

20. BÖLÜM

İlk günleri büyük bir istekle yaptığı vazifesi Selim'e ağır ve sıkıcı gelmeye başlamisti. Bunu önce büro arkadaşlariyla olan ruh ve mizaç bağdasmazligina verdi. Fakat bunun zoraki bir yakistirma oldugunu hemen anladı. Öyleyse neydi?

Acaba kendisinde henüz farkina varmadığı bir hastalık mi vardı? Zaman zaman çok eski çağlari hatirlar gibi olması, içinde o zaman yaşamis olduğu hakkında garip duygular belirmesi, bunlari hatirlarken anlatılmaz ve anlaşılmaz bir aci ile çildiracak hale gelmesi hastaliktan baska ne olabilirdi?

Bir zamandır Ayse'nin kendisine karsi degistigi de bir gerçektir. Görünürde bir sey yoktu. Ayse bir sikayet veya tenkitte bulunmamisti. Ama Selim bir seyler oldugunu seziyordu.

Artık çalışma odasındaki yürüyüşlerini de bırakmisti. İçkinin yasak edilmesi enerjisinin bir kismini alip götürmüs, eskisine göre çok halsiz oldugunu anlamisti.

Bir akşam Ayse, masasında imtihan kagitlarini düzeltirken Selim de kendi masasında harb tarihi kitabina bakıyordu. Okumuyordu. Yine dalmisti. Not kagidina, ne yazdığının farkında olmadan bir seyler karalıyordu. Bir aralık dalgınlıktan kurtularak kagida bakti. Büyük harflerle "KEY" yazmisti. O anda kendisini şeytan mi dürttü, nedir, bunu sağdan okudu. "YEK" oluyordu. Aklına uğursuz Yek'le ona tipatip benzeyen Doktor Key gelince harflerin bu hokkabazligina hayret etti ve ani bir merakla Ayse'ye sordu:

- Key ne demek?

Ayse onun beklenmedik sorularına, sözlerine alışıktı:

- Çok iyi manasına gelir.
- Ya yek?
- Kötü ruh demektir.
- Yani?
- Yani şeytan!

Pusat çok sasırmıstı:

- Şeytan mı diye adeta kekeledi.
- Evet!
- Bunlar hangi dilde bu manalara geliyor.
- Eski Türk lehçelerinde...

Selim kalkarak gezinmeye başladı. Düşüncesini Yek üzerinde yoğunlaştırarak onu ilk gördüğü andan bu yana olanları hatırladı: İlk karşılaştıkları gece “Kendinden yirmi bes yaş küçük bir kıza aşık olacağını Levh-i Mahfuz’da gördüm” demiş, Leyla’nın tahtın varisi olduğunu söylemişti. Başka bir gece onu evlerinin önünden geçerken görmüş, biraz sonra da Yek imzasıyla Erzurum’dan üç saat önce çekilmiş

bir telgraf almisti. Bunda Leyla'nin hakiki adinin Hanzade oldugu haberi vardi. Nurkan'in piyanosunu dinledigi gece düstüğü yerden onu Yek kaldirmis, sonra tipki bir asker gibi yürüyerek ayrilmisti.

Bütün bunlar ancak seytanin isi olabilirdi. Simdi Ayse kendisine Yek'in seytan demek oldugunu söylüyordu.

Din kitaplarindaki seytanin varligini kabul eden bir kimse olsa seytanin kendisine musallat olduguna inanacakti. Peki, bu tesadüfler neydi? Yek kimdi?

O zaman Leyla'nin sözlerini hatirladi: O çok tehlikeli bir ajandır, demisti. Belki o prenses kendisine bazi ipuçlari verebilirdi. Pusat bunu düşününce birdenbire Leyla'yi görmek için büyük bir istek duydu ve geç vakit bu istekle girdigi yataginda yari uykusuz ve çok rahatsız bir uyku geçirdi.

Ertesi günü vazifesinden çıkıp da Hanzade'nin evine yönelirken kendisinde dün geceki istek kalmamisti. Leyla'dan hoslanıyor, fakat çekiniyordu da. Bir prenses olduğu için ona saygi duyuyor,bu saygi kendisini bir takım kayitlara zorluyordu. Bu kayitlar, baskalarına karsi asla göstermedigi deger vermeden doguyordu. Onun yanında kendisini hür hissetmiyordu.

Pusat yıllardir insanlari o kadar degersiz ve bayagi bulmaya alismisti ki, üstünlüğünü kabul ettigi birisiyle karsilasmaktan rahatsız oluyordu. Hele bu birisi genç ve güzel bir kız olunca ona yaklasmaktan adeta ürker hale geliyordu. Fakat Leyla'nin öyle de bir çekiciligi vardi ki, yakici alevin pervaneyi çekmesi gibi Pusat'i kendisine yaklastiriyordu.

Gülsafa Kalfa kapiyi açıp da “Buyrun Yüzbasi Beg” dedigi zaman Selim adeta heyecanlıydi.

Bu ikinci gelisinde salonu daha sahane buldu. Leyla gelinceye kadar geçen birkaç saniyede hizla göz gezdirdigi duvarlarda çok süslemeli kılıçlar, bıçaklardan baska Fatih'in bir tablosu,kim oldugunu bilmedigi bir padisah veya sehzadenin resmi dikkatine çarpti. Osmanli Imparatorlugu'nun son sinirlara vardigi zamani gösteren bir harita ilgisini çekti.

Leyla geliyordu. Kalkarak ona dogru birkaç adım yürüdüktan sonra tam askerce bir durusla selamladi ve elini öperek yine dimdik bir vaziyette bekledi.

Leyla, Selim'e çok tesir eden gülümseyişle:

- Sizi daha önce bekliyordum, dedi ve yer gösterdikten sonra "Niçin solgunsunuz? Rahatsız misiniz?" diye sordu.

Pusat, konuşmanın bu konuya geleceğini aklına getirmemisti. Kisaca:

- Birkaç gün hasta yattım, diye cevap verdi.
- Ne idi?
- Bilmiyorum.
- Doktor bir isim vermedi mi?
- Ruhidir dedi.

Selim bu "ruhi" kelimesini söyler söylemez iyi etmedim diye düşündü. Leyla ciddilesmisti.:

- Gizlemeye çalıştığınız bir sıkıntı olduğu belliydi, diye söze başladı. Bunu basınızdan geçenlere vermeyi isabetli buluyorum. Büyük darbelere uğradınız, ama zaman ve dayanıklılığınız sayesinde bunları geçtiirdiğimize inanıyorum. Ayşe Hoca Hanım'la herhalde iyi geçiniyorsunuz. Bunun dışında sizi bedbaht eden sebep ne olabilir? Acaba yasak bir sevgiyle mi yaralısınız?

Selim sert bir sesle sordu:

- Bunu nereden çıkardınız?

Leyla sakin, fakat çok tesirli konusuyordu:

- Üzüntünüzden, doktorun teshisinden ve Isik Kizlar'dan bahsederken yüzünüzde beliren çizgilerden...

Bunu baska biri söyleseydi Selim hemen hücumla geçer, alaya baslardi. Bu sefer bunu yapmadi ve sustu.

Sustu, fakat içinden itiraf etti. Leyla dogru söylüyordu. Simdiye kadar bu gerçeği kendi vicdanina bile söylememis,böyle bir gerçeğin varligini dahi kabul etmemisti. Su anda onu bir prenses söyleyince artik daha fazla saklamakta mana kalmiyordu. Ayse'nin, Yek'in söylediği dogru olmasa bile Leyla'ninki dogru idi: Selim Pusat Güntülü'yü sevmisti.

Simdi ikisi de susarken düşünüyor, Ayse'nin son zamanlardaki degisikliginin sebebini kavriyordu.Demek ki baskalari Selim'i kendisinden daha iyi anliyordu. Demek ki sir olmasi gereken bu sevgiyi saklayamamisti. Bu hükmü verince yine yüzünün yanmaya basladigini duydu ve Leyla'ya bir sey söylemek üzere iken Gülsafa Kalfa tekerlekli masasiyla içeri girdi.

Selim bu güzel, demli çayın tadini alamiyordu. Leyla da düşünceye dalmis, adeta misafirin varligini unutmustu

Aksamin loslugu basliyordu.

Söze baslayan Leyla oldu:

- Hangisini seviyorsunuz?
- En vahsisini...
- Iztirabiniz bundan mi?

- Hayir!

- Ya neden?

- Anlatılmaz bir sey. İçimde onu çok eskiden taniyormusum gibi bir duygu var.

Leyla yine daldi. Çayini yudumlarken gözleri duvardaki Osmanli Imparatorlugu haritasina takilmisti. Bir ara dalgın kaldıktan sonra:

- Bu duygu, sevginizin siddetinden olmasın?, diye sordu.

- Sanmıyorum. Bu duygu Güntülü'yü tanımadan önce de vardı.

- Güntülü mü dediniz? Ne güzel bir adı var. Demek bu güzel ve duyulmamış adın sahibi yirtici bir kız...

Selim, acı bir bakışla Leyla'ya baktıktan sonra sustu. Bu konuyu kapatmak istiyor, fakat öteki bırakmak bırakmıyordu:

- Kimin kızı?

Pusat sasirdi. Hafızasını yokladı. Ayşe'nin Isık Kızlar'dan bahseden sözlerini hatırlamaya çalıştı. Aydolu'nun mühendis, Nurkan'ın tüccar kızı olduğunu isitmişti. Fakat Güntülü'nün babasından söz edildiğini duymamıştı. Bezginlik içinde:

- Bilmıyorum, diye cevap verdi.

Leyla çok kibar bir gülümseyişle Pusat'a baktıktan sonra:

- Demek sevgi sizi o kadar sarmış ki, Güntülü'nün kendisinden başka herhangi bir şeyi düşünmek imkanını bulamamışsınız, dedi.

Bu söz doğruydü. Fakat Selim, mahremiyetinin bu kadar didiklenmesinden hoşlanmamıştı:

- Prensesim, dedi. "Bu, öyle üzerinde durulacak bir mesele olmadığına göre kapatsak olmaz mı?"

Leyla yine gülümsedi:

- Olur mu? Siz benim için herhangi bir kimse değil ki bunu kapatalım. Size ızdırıp veren bir şey var. Dost olduğumuza göre bu ızdırabı yok etmeye çalışmak benim vazifem değil mi?

Pusat yine kendisine kızmaya başlamıştı. Karşısındaki, Leyla gibi sahane bir prenses de olsa derdini, zaafını ona anlatmak ömür boyunca bugüne kadar güttüğü prensipleri hiçe saymak oluyordu. Leyla şimdi onun bu çaresiz haline bakıp yardım etmek istediğini söylüyordu. Selim'e göre yardım ancak savasta, güç durumda kalan birine yapılması gereken bir vazife olabilirdi. Evli bir adamın genç bir kıza duyduğu aşkın çaresini başka bir genç kız bulacaktı. Birdenbire bunaldığını hissetti. Yüzü kıpkırmızı oldu. Odanın loşluğu içinde bunu gören Leyla sordu:

- Yüzünüz neden kırmızılaştı. Sizi sıkmış olsam bile bu konuyu kapatmayacağım Selim Beg. Sizin hiç kimseden hiçbir yardım istemeyeceğinizi biliyorum. Fakat siz benim için herhangi birisi değilim. Öyle değil mi?

- Evet.

- O halde bunu kurcalamam sizi sıkmasın. Üzüntülü, bezgin anlarımda sizden gördüğüm yardımın karşılığının biraz da olsa verebilmek için bu meseleyle ilgilenmemeye müsaadeniz rica ederim.

- Bu türlü konuşmanızla beni utandırıyor sunuz prensesim. Her ne buyurursanız emrinizdeyim...

Uzun bir sessizlik daha oldu. Şimdi salon pırl pırl ışıklar içindeydi. Tekerlekli masayı götüren Gülsafa Kalfa, Leyla'nın isaretiyle elektrikleri yakmıştı.

Pusat'taki sinir gerginliği yatısmıştı. Burada insani gönül rahatlığına kavuşturan bir hava vardı. Belki de Leyla'nın asil ve sahane yüzü ile kibar tavırları bu havayı yaratıyordu. Vaktiyle Leyla üzerinde konuşurken Ayşe de çok kibar olduğu için prenses dendiğini, bu tavri ile öğretmenlere bile saygı telkin ettiğini söylemişti. Doğru idi.

Leyla düşünüyordu, düşünürken de başka türlü güzeldi. Pusat onu incelemek ve Güntülü ile ölçüştürmek fırsatını bulmuştu. Öfkeli ve melankolik gecelerinde onun bu güzelliğinin farkına varmış olduğunu anlıyordu. Fakat Güntülü ile karşılaştırınca mesele çatallanıyordu. İkisi, başka başka alemlerin güzelleriydi. Güntülü'yü Nurkan veya Aydolü ile mukayese etmek olabiliirdi. Fakat Leyla' ile bunu yapmaya imken yoktu.

Selim bunları düşünerek prensesin güzelliğini seyrederken birdenbire dalgınlığından kurtulan Leyla, Selim'e bakarak gülümsedi ve:

- Beni Güntülü ile mukayese mi ediyorsunuz?, diye sordu.

Selim sasırmış görünmedi ama adamakıllı sasırdı ve "İçimden geçenler, yüzümden bu kadar açık seçik belli oluyor mu?", diye düşündü. Leyla'da kendi güzelliğine tam bir güven olduğu anlaşılıyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse bunda haklıydı.

- İyi bildiniz prensesim, dedi. Fakat mukayeseyi yapamadım. Çünkü aynı cinsten değilsiniz.

Leyla yine gülümsedi ve Selim "Prensese, silahını iyi kullanıyor" diye düşündü. Bu gülümseyiş, bir erkek için korkunç bir şeydi ve buna dayanmak her yigidin isı değildi. Bundan dolayidir ki, buraya Yek hakkında konuşmak için geldiği halde onun adını bile anmamış, kendisini Leyla'nın büyüüne kaptırmıştı. Çok genç görünüyordu. Onu Çamlı Koru'da gördüğü ilk gece liseli bir kız sanmıştı. Yasını öğrenmek düşüncesiyle:

- Kaç yıldır öğretmenlik yapıyorsunuz?, diye sordu. Leyla tekrar gülümseyerek:
- Yirmi sekiz yasındayım yüzbasım, diye cevap verdi.

Selim'in Leyla'ya bakışlarında şimdi hüznün doluydu. Gönlündekiler kesfolunca içine kapanmış ve esas tabiati haline gelen hüznü dönmüştü.

Leyla gayet ciddileserek konuşmaya başladı:

- Selim Beg! Sizi bes yıl önce tanıdığım zaman ruhunuzda hüzünden eser yoktu. Yeni öğretemdim. Hayatimin güç anlarını yaşıyor, hatta tehlikeler içinde bulunuyordum. Ayşe Hoca Hanım bizi tanıştırdığı zaman henüz kralcı olduğunuzu bilmiyordum. Fakat bana güven vermistiniz. Basınızdan geçenlerden sonra kralcı olduğunuzu hesaba katarak sizinle dost olabileceğinizi düşündüm. Çamlı Kuru'da beni azarlarken bile sizi kendime yakın ve güvenilir bir insan olarak gördüm. Şimdi daha iyi tanıyor ve desteğiniz olmak istiyorum. Sizi Güntülü'nün pençesinden kurtarmak için bir çare bulmam lazım. Düşüneceğim. Ama siz bir çare biliyorsanız ve bana bir vazife düşüyorsa söyleyin, hemen tatbik edelim.

Sahane prensesin gönülden gelen sözleri Pusat'ın içindeki hüznü dağıtmıştı. Demek ki, o da dost kalbe muhtaçtı:

- Prensesim, dedi. Bunun klasik tek bir çaresi vardır. Fakat o çare de hemen daima nazari kalmıştır.
- Nedir?
- Isığı bastırarak daha parlak bir isik...
- Öyle bir isik var mı?
- Var. Fakat o kadar yüksekte ki, düşünmek bile çilginlik olur.

Leyla gözlerini Pusat'a dikerek birkaç saniye bakti. Sonra kendisini dayanılmaz derecede güzelleştiren gülümseyisiyle:

- Müsaade ediyorum. Beni sevebilirsiniz, dedi.

21. BÖLÜM

Selim,uzun ve güzel bir rüya görmüş insanlara benziyor, rüyanın tesirini üstünden atamıyordu.

Tosun resimli dergiye bakarak oyalanırken o da okumak için aldığı kitabın aynı sayfasına gözlerine dikmiş, zamani öldürüyordu. Bir aralık, elinde dergiyle babasına yaklaşan çocuk, yasinin sevimli saflığı ile sordu:

- Baba! Bu bebek hasta mi?

Bir reklam resmini gösteriyordu. Tombul bir çocuk, reklamı yapılan bisküviyi isteyerek ağlıyordu.
Selim:

- Hasta değil, acıkmış, diye cevap verdi.

Tosun, babasının sözünü kabul etmedi:

- Ama ağlıyor.

Tosun'da bir bilmislik hali vardı:

- Açlar ağlamaz. Hastalar ağlar.

- Nereden biliyorsun?

- Annem söyledi.

Tosun'un cevabi Selim'i birdenbire ilgilendirdi. Dikkatle Tosun'a bakarak sordu:

- Annen ne söyledi?

- Annem hasta oldugu için agladi.

- Ne zaman?

- Her zaman...

Selim kaslarini çatti. Tosun "her zaman" diyerek süphesiz "birkaç defa" yahut "birçok kere" demek istiyordu. O zaman Selim, son zamanlarda Ayse'de görülen degisikligin iç yüzünü anlar gibi oldu. Hasta olsa süphesiz Selim'in bundan haberi olacakti. Demek ki aglamis, agladigini Tosun görüp, sormus o da hasta oldugum için agliyorum demisti. Su halde Ayse, Selim'in iç dünyasindaki firtinayi biliyordu. Zaten bilmese, veda töreni dönüsünde "Seni gün çarpti" der miydi? Pusat birdenbire yüreginin sızladigini duydu ve suç islemis insanların ruh durumu içinde pencereden ufuklara dogru bakti.

Mirildanir gibi "Ben böyle mi olacaktim?", dedi. Arkasindan yine öylece "Niçin böyle oldum?", diye sordu.

Artık güç anlarda bir kurmay gibi dogru ve çabuk karar veremiyordu. Kalkti. Gezinmeye basladi.

Ne kadar gezindiginin farkinda degildi. Ayse'nin gelmesiyle duraksadi. Ona bir seyler söylemek, gönül alici bir davranista bulunmak istiyordu. Fakat hiçbir sey yapamadi. Ayse'nin selamina gayet soguk bir karsilik verdikten sonra odada yürütmesine devam etti.

Çocukluktan beri böyleydi. Tarziye vermek, gönül almak elinden gelmiyordu. Bunu bir gurur meselesi yaptığı için değil, elinden gelmediği için böyle davranıyordu. Ayşe'yi incitmiş olmaktan büyük bir azap duyuyordu da yanlışini düzeltmek için tek bir söz söyleyemiyordu. Su anda, ömründe ilk olarak, böyle yapmanın yakışsız bir hareket olduğunu düşünüp kendi kendisine kızdı. Odada yürürken beyninde karanlık ve karışık bir dalgalanma olduğunu hissetti. Bu sikiştili duyguyu çözmeye çalışıyordu. Çözdü de...

O mendebur Yek "Kendinden yirmi bes yas küçük bir kızı seveceksin" demis ve o zaman Yek'le alay eden Selim onun söylediği hale düsmüştü.

O aksam Selim yemeye oturmadi. Ayşe'nin de yemediği dikkatini çekti. Geceleyn Ayşe mutad disinda çok erken yatti.

Pusat yine kara kadere gömülmüş olduğu halde oturuyor, bazen odada biraz geziyor, arasira bir kitap alip karistiriyor, vakit geçirmeye, iç sikiştilisinden kurtulmaya ugrasiyordu.

Gece yarisi çoktan geçmişti. Hala oturuyordu. Simdi önünde kalın bir albüm vardı. Son yapraklardan biri açık olarak duruyor, Selim gözlerini yaprak basındaki resme dikmiş olduğu halde dikkatle bakıyordu. Baktığı köseye Güntülü'nün resmi geçirilmisti. Liseyi bitirmek üzere iken çekirtmiş, bir tanesini de sevgili hocasi Ayşe'ye hediye etmişti.

Kızın muhtesem bir güzelliği vardı. Bakislerinde disi parsin yirticiliği ile inceliğin hüznü birleşmişti. Selim başlangıçta ona da herkese baktığı gibi umursamadan bakmış, hatta bazı düşünceleri için çıkışmış, alay etmişti. Fakat o bunlara hiç aldirmamisti. İlk ziyaretlerinde Selim'i merakla incelemesi, Selim'in Eski Arkadaslar marsından hoşlandığını bir takım tahminlere dayanarak bilmesi, kendisine " sizin gibi fırtinalı bir hayat yaşamış bir asker" demesi ile Selim'in ilgisini çekmeyi başarmisti. Selim, Güntülü'nün gözlerini tanımişti. Fakat nerede tanıdığını hatırlamamak kendisini çileden çıkariyordu.

Huzur Çayhanesine gittikleri zaman da Güntülü yine kendisini tetkik etmiş, Selim onunla göz göze gelince yine, çok eskiden tanıdığı bu kızı hatırlamak için iztirap çekmişti. Orada tartışmışlardı. O arada kızın sesi Çamlı Kuru'da o görünmeyen, esrarlı kadının sesine çok benzemisti. Ya hele Huzur Çayhanesi'nden Çamlı Kuru'ya gidis. Yolda Güntülü'nün okuduğu siir ve siiri okurken sesinde yükselen öldürücü ahenk... Ve sonra Selim' bin yıl, iki bin yıldan beri yaşadığını söylemesi, ben de o zamandan beri yaşıyorum demesi ve "Ben o zaman ok atılmayanlardan biriydim" diye tamamlaması... Bütün bunlar kendisini Selim'e sevdirmek için birer sebep değil miydi?

Selim gözlerinden perde kalkan bir insan gibi gerçekleri görmeye basliyordu. Artık hiçbir süphesi kalmamisti. Güntülü,ask konusunu suurlaltina atmis bulunan Selim' karsi taaruza geçmis,hem güzelligini, hem zekasini kullanarak kendisini zorla,evet zorla sevdirmisti.

Fakat bunu niçin yapmisti?

Pusat resme dikkatle bakiyordu. O kadar canli idi ki,neredeysel konusacak gibi geliyordu. Selim,içinde bir öfkenin kabardigini sezinledi. Hem Güntülü'ye hem de böyle bir zaaf gösterdigi için kendisine kiziyordu. Fakat bütün bu öfkeye ragmen gittikçe artan bir ilgi ile resme bakmaya devam ediyordu. Kiz, saatlerce bakilacak kadar güzeldi.

Bu sefer Güntülü'yü Leyla ile ölçüstürmek istedi. Olmuyordu. Hakikaten baska dünyaların varliklariydi.

Ne kadar zaman geçtigini bilmiyordu;birden yani basinda bir el uzanarak albümün yapragini çevirdi. Güntülü'nün resmi arkada kaldı. Simdi üstte olan sayfanin basinda Ayse'nin resmi vardi. Selim,yapragi çeviren kim diye basini kaldirinca karsisinda arkadasi Seref'i gördü. Hüzünlü bir gülümseyisle bakiyor ve Ayse'nin resmini gösteriyordu.

Selim korkmadi. Sasirmadi da. Hatta onu görünce sevindi. Yüzüne bakti. Seref'in gözleri islakti:

- Seref, agliyor musun?, diye soru. Arkadasi ceketinin dügmelerini çözerek açti. Yüregini gösterdi. Seref'in kalbi kaniyordu. O zaman Pusat ciddilesti:

- Niçin Seref, niçin?, diye sordu.

Seref'in gözlerindeki islaklik artmisti. Yavas bir sesle:

- Hakkin yok Pusat, dedi. Yanaklarına iki damla yas inerken devam etti:

- Sen böyle mi olacaktın?

Selim kiplirmizi oldu. Albümü kapatarak etajere koyduktan sonra ayaga kalkarak:

- İztirap çekiyorum Seref, dedi.

Seref'in gözlerinden yaslar birbiri ardınca dökülüyordu:

- Bu ıztırab vaktiyle beraber çektiğimiz ıztıraptan daha mi büyük? Rütbelerimizden olduk. Askerliğimizden uzaklaştırıldık. İftiraya ugradık. Bunların yanında sevginin sözü mü olur?

Seref sustu. Yüreginin kani, kapattığı ceketinin üstüne çikiyor ve yarasını eliyle bastırıyordu. Selim derin bir üzüntüyle arkadaşının kanayan yarasına bakarak:

- İztirabım yalnız sevgiden değil, diyebildi.

Seref kesin bir ifadeyle cevap verdi:

- Biliyorum. Geçmişini hatırlayamadığın için ıztırab çekiyorsun. Seninle Tanrikut Mete'nin ordusunda birer yüzbaşı değil miydik? Sen o zaman da ask yüzünden Tanrikut'un buyruğuna karşı gelerek, bugün başka bir hüviyetle önüne çıkan sevgiline ok atmamak için idam olunmamış mıydın? Pusat! İçinden gelen bu aksi dürtüs nedir? İki bin yıl sonra da aynı delişmenlikleri yaşamak sana yakışır mı?

Seref'in bu sözleri Selim'in beynindeki karanlık bir noktayı aydınlatmış ve büyük bir yükü atmış insanın ferahlığı ile arkadaşına:

- Suçun hepsi bende değil, dedi.

- Hepsini sende, dedi. Kendini o kızla bir mi tutuyorsun? Sen yüzbaşı ve kurmay adayı idin. Sen

karar ve irade adami idin! Ya o kimdi? Kimin kizi idi? Arastirdin mi?

Selim beyninden vurulmusa döndü. Cevap vermeye vakit kalmadan Seref devam etti:

- Pusat! Kendine gel. Iradeni takin. Aklini kullan.

Hüzünlü söylenen bu sözlerden sonra daha büyük bir hüznle sözlerini tamamladı:

- Allaha ismarladik.

Pusat nemli gözlerle “Güle güle” diye cevap verdi.

El sikistilar.

Seref agir ve sessiz adimlarla kapiya dogru yürüdü. Tokmagi tuttu. Fakat kapiyi açmadan birdenbire oradan kayboldu.

Selim’in gözleri masadaki saate ilisti. Sabahin dördü idi. Kendisini çok diri hissediyordu.

Arkadasi Seref’in sözlerini ve suçlamalarını düşünmeye basladi. Ona hak vermemek mümkün degildi. Seref ayni zamanda kendisinin uzun zamandır çözemedigi düğümü çözmüs, Güntülü’yü nereden tanidigini ifsa etmist. Demek bu kiz, yahut karanlikta sesini duydugu esrarli kadın, iki bin yıl önce idamina sebep olan sevgiliydi. Demek o zaman ona ok atma buyrugunu yerine getirmemis , bu disiplinsizligi hayatiyla ödemisti.

Düşünüyordu. Basından geçen korkunç bir seydi, ama o korku degil, ıztirap duyuyordu.

Gözleri bir noktaya takili uzun bir zaman geçti. Sabah olmustu. Odaya giren Ayse dikkatle Selim’e bakarak:

- Hasta misin?, diye sordu.

- Hayir!

- Yüzün neden sapsari?

- Bir seyim yok.

Ayşe ısrar etmedi. Kapiya yöneldi. Fakat birdenbire geriye dönerek merakla sordu:

- Bir yerin mi kanadi?

Selim öfkelenmişti:

- Bunu da nereden çıkardin?

Ayşe kapının tokmagini gösteriyordu:

- Bu kadar çok kan nedir?

- Kan mi?

Selim, geceyi ve Seref'in kanayan kalbini hatırladı. Ayşe meraktan çok korkuya benzer bir duyguyla tekrarlardı:

- Bir yerin mi kanadı?

- Hayır...

Bu inatçı “hayır” üzerine kadın dikkat ve kederle söyle bir baktıktan sonra sabunlu bir bez getirerek kani silmeye başladı. Bir yandan da Selim’i kontrol ediyor, sararmış yüzüne bakarak bir şeyle anlamaya çalışıyordu. Fakat onda yüzünün solgunluktan başka hiçbir değişiklik yoktu.

Ayşe, merakla korku arası bir duygu içinde, geceleyin bir şeyle geçmiş olduğunu sezinleyerek bunun ne olabileceğini anlamaya çalışıyordu.

Bu heyecanla kahvaltı sofrasını hazırladı. Bir aralık aklına takılan bir noktayı çözmek için Selim’in dolabını açarak tabancasının orada olup olmadığına baktı. Yerindeydi ve dokunulmamıştı. Ayşe bu aramanın lüzumsuz bir kuruntu olduğunu biliyordu, ama kapı tokmagındaki kanlar kendisine o kadar dokunmuştu ki, böyle saçma bir aramadan bile nefisini alıkoymamıştı.

Kocasının soluk benzi ve hüzünlü bakışları Ayşe’nin içinde garip bir iz bırakmıştı. Su esrarlı kan olmasa bile onun çok ızdıraplı bir gece geçirdiği gün gibi asıkardı. Birdenbire ona karşı içinde bir acıma duydu ve bütün kusurlarına rağmen bu adamın su kalabalık dünyada yapayalnız olduğunu düşünerek onu memnun edecek bir şey yapmak istedi. Selim, Ayşe’nin hususi şekilde demlediği limonlu çaydan çok hoşlanırdı. Biraz vakit alacaktı ama tereddüt etmedi, demli çayı hazırlamaya koyuldu.

Bütün bunlar olurken Selim, olan bitenden habersiz, bir noktaya dalgın dalgın bakıyordu. Seref’in kaybolduğu andaki dirilik gitmiş, onun yerine bir uyusukluk gelmişti. Bütün gece uyumamanın getirdiği tepki ile uyumak ihtiyacını da duyuyordu. Ayşe “Çay hazır” demeseydi belki de gözleri kapanacaktı.

İsteksizce kalkıp sofraya oturdu. Önünde, Harb Akademisi’nde iken Ayşe’nin demli çaylarını içtiği büyük beyaz fincan vardı. Eşyaya değer vermeyen Pusat nedense bu fincanla çay içmeyi sever olmuştum. Uzun zamandır ortada olmayan bu fincanı bu sabah Ayşe sırf onu memnun etmek için çıkarmış, fakat Selim ona donuk gözlerle bakarak susmuş, memnun olduğunu belli eden bir söz söylemediği gibi yüzünde de Ayşe’nin aradığı bir çizgi gözükmemişti.

Fincana konan çay, rengi ve kokusu ile en titiz çay tiryakilerini bile imrendirecek kadar güzeldi.

Ayse'de bir seyler yapmak hevesi ile devam ediyordu. Pusat'in fincanina sekeri koyduktan sonra karistirmayi da ona birakmayarak kendi yapti ve yine kendi hazirladigi kurabiyelerden birini de önüne sürdü.

Kendi çayinin sekerini karistirirken gözlerini tekrar Selim' dikerek çay içmeye baslamasini beklledi.

Selim çaya, fincana bakip birkaç saniye durduktan ve eskilere dogru gidip hayalinde bazi sahneleri yasadiktan sonra elini fincana uzatarak demli çayin ilk yudumunu tattı.

Ayni anda Ayse'nin gözleri açılarak ve rengi bembeyaz olarak Selim'e:

- Elin kanli. . . , diye heyecanla seslendigi isitildi.

Fincani yerine koyan Pusat,eline bakti. Avucu pihtilasmis kanla boyaliydi.

Rengi büsbütün solarak Ayse'ye baktiktan sonra sert bir hareketle ayaga kalkti. Ne yapacagini bilemeyerek birkaç saniye durdu. Sonra, yarali kalbine elini bastiran Seref'le el sikistigini hatirlayarak aci aci gülümsedi.

22. BÖLÜM

O geceden sonra Selim daha çok içine kapandı ve kapi tokmagi ile kocasinin elindeki kanlar kendisi için korkunç bir muamma olarak kalan Ayse daha büyük bir elemin içine gömüldü. Artık bir evin içinde iki yabancı gibiydiler. Ayse'nin suuraltında uzun zamandır sakli duran tasa açığa çıkmis, Selim'in de arkadasi gibi canina kiyacagından ciddi şekilde korkmaya baslamisti. Ona bir sey soramiyor, sorsa bile cevapsiz kalıyordu. Selim de Ayse'ye hiçbir sey söylemiyor, fakat bazi halleriyle anormal bir hava içinde bulunduğunu gösteriyordu. Bir gece Seref'in resmine gözlerini dikmis olan kocasina yavasça "Selim "diye hitab ettigi zaman Selim, gözlerini resimden asla ayirmayarak "Söyle Seref" diye karsilik vermisti. Sonra sik sik onun mezarina gidisin manasi neydi? Ne ruha, ne de ahrete, hiçbir seye inanmayan bir insanin, en yakin arkadasa da ait olsa, bir mezara tipki bir canliya gider gibi gidisleri neyi gösteriyordu?

Ayse'nin bir de suuraltında tutmaya çalıştigi baska bir duygusu,yahut kederi vardi: Bir kadin

olarak, Selim'in Guntülü'ye gösterdiği yakınlıktan tedirgin olmuştı. Hiçbir kadına, hele çocuk yerine koyup değer vermediği bir genç kızı karşı böyle bir ilgi göstermesi aklın alacağı şey değildi. Gerçi ortada henüz elle tutulur bir alamet yok denebilirdi, ama Ayşe, kadın kalbi ile bir şeyler seziniyordu.

Selim'im bir sinir ve ruh doktoruna göstermek istiyordu. Fakat bunun sözünün dahi edilemeyeceğini biliyor, çareler arıyor, acaba böyle bir doktora, doktor olduğunu bildirmeden Selim'i gösterip bir teşhis verilebilir miyim diye düşünüyordu.

Nazari olarak bunu yapmak, bütün nazariyelerde olduğu gibi, pek kolaydı. Fakat yapmaya gelince iş değişiyordu. Önce, kendisine güvenebileceği bir ruh doktoru bulmak lazımdı. Bunu hiç kimseye söylemeden, kendi kendisine bulması gerekiyordu. En samimi dostuna bile söylese günün birinde yayılarak Selim'in duyması ihtimali vardı. Selim duymasa bile bir muayene ile kocasının adının deliye çıkacağını biliyordu. Zaten daha o uğursuz muhakeme sırasında bile Selim'e bu gözle bakmamışlar mı idi? Şimdi, hiç olmazsa zahiren kapanmış olan bir meselenin açılmasına sebep olmak, kabuk bağlamış bir yarayı desmekten başka bir şey olmayacaktı. Haydi telefon rehberine bakarak ruh doktorlarının adını bulsun, bunlardan hangisinin daha iyi olduğunu nasıl bilecek, yahut herhangi birisini seçerse onun kafa yapısını nasıl anlayacaktı? Ya Selim'in fikirlerine düşman birisi çıkar da sır kılması gereken muayeneyi ifsa ederse ne olacaktı? Yahut ağzı siki olmakla beraber Selim'e bir kötülük etmeye kalkarsa ne yapabiliirdi? Bütün bu engeller asılrsa da doktor, bir tanıdıkmiş gibi Selim'le buluşturulsa Selim bir şey anlamayacak mıydı? Gerçi bazı işlerde çocuk kadar saftı, ama teşhisini koyması için doktorun soracağı sorular, yahut Selim'in yüzüne herkesten daha dikkatli bakışları nasıl bir tesir yapacaktı?

Hayır, hayır! Bu iş olmayacaktı. Ayşe çok üzgündü. Dini inançları dolayısıyla teselliye simdilik adamakta bulmuştu.

Selim de karamsarlığın son ucunda yaşıyordu. İsteksizliği kendisini bile rahatsız edecek bir hal almıştı. Artık, yanında huzur ve bahtiyarlık duyduğu Leyla'ya da gitmek istemiyor, ancak bürodaki çalışma sırasında zaman zaman kederini unutarak kendisini evraka verebiliyordu.

Bir gün hiç ummadığı bir kâğıtla karşılaşması Pusat için adeta bir sürpriz oldu. Eline Birinci Cihan Savası'nın Kafkas Cephesi'ne ait mühim bir emir geçmişti. Onun buraya nasıl girdiğini araştırmak bile başlıbaşına bir çalışma konusu olabilirdi. Fakat o kadar mühim ve ilgi çekici idi ki, Selim kendisini bütün varlığı ile ona verip her şeyi unuttu. Yazı biraz güç okunur olduğu için bütün dikkatini yazıda yoğunlaştırdı ve çevresiyle ilişkisi kesildi.

Bu tatlı dalgınlık birdenbire masa komsusunun aksak sivesiyle kesildi. Osman Fiser: "İşte Leyla Hanım geldi" diyordu. Leyla'nın adı geçer geçmez Pusat hızla basını kaldırarak gözlerini salonda gezdirdi. İşte yine hata yapmış, sert hareketlerin ve hızla bas kaldırmanın kendisine yasak edildiğini yine unutmuştu. Bu sebeple bir an çevresini göremediyse de bu sefer arıza çabuk geçmiş ve gözleri Leyla Hanım'ın

üzerinde düğümlemisti. Bu, onun umduğu Leyla, yani Leyla Mutlak degil, vaktiyle bir süre bu büroda çalışmış olan bir uzmandi ve eski arkadaşlarını söyle bir görmege gelmisti.

Selim'in hızla ve ilgiyle basını kaldırarak Leyla Hanım'a bakması Osman Fiser'in gözünden kaçmamisti. Gülümseyerek gayet yavaş bir sesle:

- Yoksa siz Mecnun musunuz?, diye sordu.

Pusat'ın kasları çatılmisti:

- O da ne demek?
- Leyla adını duyunca çok ilgilendiniz de...
- Bundan ne çıkar?
- Leyla ile bu kadar ilgi ancak Mecnun'a yakışır da...

Selim o zaman "Leyla ile Mecnun" diye bir roman olduğunu hatırladı, yavaş, fakat çok sert bir sesle "Ben böyle budalaca sakalardan hoşlanmam" diye karşılık verdi.

Osman Fiser sindi ama Selim'in de sınırları iyice gerildi. Bu yilisk Yahudi, canını sıkarak çalışma temposunu bozmustu. Önündeki evraki incelemeye devam edemeyeceğini anladı ve duvar saatine baktı. Görev bitimine on beş dakika kalmisti.

Tam o sırada hademe gelerek "Selim Beg,sizi telefonda istiyorlar" dedi. Bu da umulmadık bir şeydi. Kalkarak yürümeye başlarken hademe arkasından seslendi:

- Telefon Müdür Begin odasında efendim.

Çevresiyle o kadar ilgisizdi ki daire telefonunun nerede olduğu bile şimdiye kadar öğrenememişti. Odasına girerek bir emekli subay olan müdürü askerce selamladı. Müdür:

- Sizi telefonda arıyorlar Selim Beg,buyurun dedi ve masasından kalkarak odadan çıktı. Bu davranış hiç şüphesiz Selim'e karşı gösterilen bir itibar,hatta saygı idi. Fakat o, böyle şeylerden de rahatsız oluyordu. Ahizeyi alarak konuştu:

- Ben Selim Pusat! Buyurun efendim. . .

- Resmi bir yerde rahatsız ettiğim için özür dilerim, ama mecburdum. Epeydir görünmüyorsunuz, merak ettim.

Selim bu sesi duyunca canlandı ve yüzü kızardı. Telefonda kendisine seslenen Leyla Mutlak'ti. Çok saygılı bir sesle:

- Kusura bakmayın dedi. Ziyaret için üstümdeki halsizliğin geçmesini bekliyorum.

- Görüşmemiz için mutlaka sizin buraya gelmenize lüzum yok. Benim size gelmemde bir mahzur var mı?

- Hiçbir mahzur yok. Seref verirsiniz.

- Bu hafta içinde bir gün, mesainin bitmesinden sonra gelsem olur mu? Hocami da göreceğim geldi.

- Elbette olur. Fakat bir gün tayin etseniz daha memnun kalırdım.

- Bildiginiz sebeplerden dolayı gün tayin edemiyorum. Beni bağışlarsınız değil mi?

- Nasil emrederseniz...
- Tesekkür ederim. Allaha ismarladik.

Selim Pusat, Leyla'nin veda sözlerine karsilik verip vermedigini hatirlamiyordu.

Eve geldigi zaman, içinde, Leyla'nin geleceğini Ayse'ye bildirmek arzusu vardı. Fakat onunla yüz yüze gelince bu istek söndü. Gelirken, söylemek için duyduğu heves ne kadar kuvvetli idiye, şimdi de içinden gelen bir dürtüyle söylememek iradesi o kadar güçlü idi.

Çünkü artık yabancilasmislardı. Bu yabancılık, görünüşte olan bir şey değil, içten gelen bir duygu idi. Tıpkı rüyalarda bir tehlikeden kaçmak isteyip de kosamayan insanlarınkine benzeyen bir duygu...

Haftanın bitmesine üç gün vardı. İs saati sona ererken Selim Pusat garip bir heyecanla eve geliyor, evdeki dakikalari garip bir heyecanla geçiriyordu. Böyle çocuksu bir heyecan kendisine yakistiramadigi için sebebini düşündü. Leyla bir prenses olduğu için mi böyle oluyordu? Yoksa ona karşı da henüz tam farkına varamadigi bir ilgisi mi vardı? Evet, öyleydi. Leyla kendisine "Beni sevebilirsiniz" dememis mi idi? Peki, aynı zamanda iki genç kızı sevmek ve bunları severken de evli olmak ne demekti? O zaman Doktor Key'le Doktor Cezmi Oguz'un sözlerini hatirliyordu. Demek ki böyle şeyler olabiliyordu. Fakat Doktor Cezmi, askin estetik sekle bürümüş bir sehvet duygusu olduğunu da söylemişti. Kendisinin Güntülü'ye, hele Prenses Leyla'ya bu gözle bakmasına imkan var mıydı?

Selim yeniden bunaldığını ve yüzünün kızardığını hissetti. İstedigi gibi içi içebildiği günleri şimdi ne kadar da arıyordu! O zaman hiç olmazsa bir iki saat, yahut birçok dakika bu yipratici kederden kurtuluyor, baska alemlere daliyordu. Simdi ise dünyaya gelmekten nasibi sanki yalnız bu imis gibi kapkara bir kederin içinde meçhule dogru yuvarlanıp gidiyordu.

Ertesi aksam eve geldigi zaman masanın üstünde Ayse'nin pusulasini buldu: "Tosun'la birlikte bir tanidiga gidip, biraz geç geleceğini" bildiriyordu.

Selim büyük odadaki gezintisine baslarken ne yapabilirim diye düşündü ve kendisini zorlayan varmis gibi bir duygu ile etajerin yanina giderek büyük albümü açti. Daha ilk açista Güntülü'nün resmiyle karsilasmisti. Acı acı gülümsedi. Seref'i hatirlayarak kapiya bakti. Sonra "Bana kirgin. Bir daha gelmez" diyerek Güntülü'nün güzelligini seyretmeye basladi. Resme bakarken beyni motor gibi isliyordu. Onun

güzelliği ile Leyla'ninkinin ölçüştürülemeyeceğini anlamıştı. O zaman Güntülü ile Aydolu ve Nurkan'ı karsılaştırmaya koyuldu. Aydolu'nun çok çarpıcı ve birden tesir eden, Nurkan'ın çok kibar ve baktıkça kalbe isleyen güzellikleri karşısında Güntülü'nün nesi vardı da Selim'in yüreğinde yer etmişti? Bunu düşünüyordu ve düşünce düşünce buldu da: Güntülü'nün kendisini zorla kabul ettiren bir güzelliği vardı. Bu atilgan, saldırgan, hatta küstah bir güzellikti. Bu karar varınca albümü büyük masaya koyup kapatarak arkasına yaslandı. Biraz düşünmek istedi. Fakat düşünmeye vakit kalmadan kapı ziline çalmasıyla kalkmaya mecbur oldu. Karşısında yine Seref'i bulmak ihtimalinden doğan bir çekingenlikle yürüdü. Kapıyı açınca düzgün bir hareketle toparlandı. Leyla Mutlak gelmişti. Pusat'ın gözleri kamastı. Leyla:

- Habersiz geleceğimi söylemeseydim üzüntüm daha çok olacaktı, dedi ve elini Selim'e uzatırken:
- Hocam evde degiller mi?, diye sordu. Selim, hala masada duran pusulayı işaret etti:
- Arkadasına gitmiş.

Sonra Leyla'nın sorarak bakan gözlerindeki manayı anladığı için ilave etti:

- Ani ve habersiz geleceğinizi kendisine iletmemistim.
- Niçin?
- Niçin olduğunu ben de bilmiyorum. İhtimal sürpriz olsun diye.

Leyla'ya koltuğu gösterirken ceketini alıp astı ve üstünden emir almak için bekleyen bir ast gibi,onun karşısında ayakta durdu.

Leyla sahane gülümseyişini takinmişti:

- Oturmaz misiniz yüzbasım?, dedi. Ben okul-ev arası gibi mecburi gidis gelisler disında takip olunmadığıma emin olmadıkça sokaga çıkmıyorum. Onun için de gün tayin etmeden geldim.

Konusma Selim'i ilgilendiren noktaya gelmişti.

- Mecburi çıkışlarınızda tehlike yok mu?

- Yine var. Fakat çok azaltılmış olarak. Bir kere bu gidis gelisler hemen hemen hep baskalarıyla birlikte olduğu için yalnız değilim. Yalnız olsam da gayet mükemmel bir tabancanın sahibi olarak keskin bir nisancıyım. Bir de dünyanın belki en iyi atıcısı olan ve vurusma usullerinin hepsinde rakipsi sayılabilecek kadar üstün bir muhafızım var. Bu muhafız bana yakın ve evimi kontrol edebilecek bir yerde oturuyor, ama nerde olduğunu ben bile bilmiyorum. Geceleri sabaha kadar uyumadan beni bekler. Uykusuzdur. Ben uzun müddet evde kalacağım zaman pencereden bir işaretle ona bildiririm. O zaman uyur. Yilda iki üç kereden fazla karşılıp konuşmayız.

Selim hayretle dinliyordu:

- Bu müthiş muhafızın kim olduğunu bilmek isterdim, dedi.

- Öldürülen Sehzade Mustafa'nın sağ kalan iki sadık adamından birinin bugünkü torunu. O da bir subaydı. Bana muhafız olmak için Harb Okulu'nu bitirip astegmen olduğu gün büyük bir tazminat vererek ordudan ayrıldı. Sizin gibi o da askerliğe asık olduğu için yaptığı büyük bir fedakarlıktı.

Leyla'nın gözleri dalmıştı. Sonra:

- Dünyada hala karşılıksız en büyük fedakarlığı yapan sövalyeler var. Yasamayı güzelleştiren de zaten bu mert insanlar oluyor, diye sözlerini tamamladı.

Bir ara sustular. Leyla tekrar söze başladı:

- Çamlı Kuru'da o muhafız hazırды. Fakat onun ciddi bir tehlike olmadan ortaya çıkması, tanınması lazım. O gece onun için size sığınmışım.

- Ya silahiniz?

- Onu da ancak en son dakikada ve her tedbir tesirsiz kaldıktan sonra kullanmak için tasıyorum.

Selim “Çok makul konuşuyor” diye düşünürken Leyla birdenbire konuyu değiştirdi:

- Selim Beg! Bana Güntülü'nün resmini gösterir misiniz?

Selim çok kısa bir tereddüitten sonra demin masanın üstüne koyduğu albüme el attı. Bu sefer nedense ilk açışta değil de birkaç yaprak çevirdikten sonra bulduğu Güntülü'nün resmini Leyla'nın önüne sürdü.

Leyla, albümü kucagina alarak gözlerini fotoğrafa dikti. Dikkatle bakıyordu. Bu bakış çok uzun, belki bir, iki , üç dakika sürdü.

Sonra albümü kapatan Leyla onu masaya bırakırken bu sefer ısrarlı bakışlarla Selim'e bakarak çok ahenkli bir ses ve asil bir durgunlukla:

- İşte, şimdi kışkırdım, dedi.

23. BÖLÜM

Bir cumartesi akşamı Ayşe, çok eski günleri hatırlatan bir sadelik ve samimilik ile:

- Hep beraber söyle bir hava alsak olmaz mı?, diye sordu. Selim de yine o eski günlerin tonu ile “Niçin olmasın?” diye karşılık verdi. Hava yüreklere iyimserlik asılayan nadir havalardan biriydi.

Yavaş yavaş yürümeye başladılar. Selim ve Ayşe susuyor, arasıra konuşan Tosun oluyor ve

çocuk merakı ile sorduklarına hep Ayse cevap veriyordu.

Havanın güzelliği herhalde insanlara da tesir etmiş olmalıydı ki, bu aksam sokakta rastladığı kimseler Pusat'a her zamanki kadar çirkin ve iğrenç gelmiyordu. Baskalarına bakmazdı, ama yön tayini için ileriye bakarken ister istemez gözleri yakında olanlara değer,yarım saniyelik bir bakış Selim'in sınırlarını oynatmaya yeterdi. Çünkü gördüğü insanlar ya bir takım budalalardan, ya ikiyüzlülerden ya da cakacı zavallılardan ibaret olurdu. Asiri boyalı geçkin kadınla, güzelleşiyorum sanarak kendisini çok çirkin ve gülünç hale sokan kus beyinli kızlar, insanlık meziyetlerinden siyirilmiş delikanlılar Pusat'a tiksinti verirdi.

Bu aksam böyleleri yoktu. Kendi halinde iyi insanlara rastlanıyordu. Bir aralık gözleri karsidan kendilerine doğru gelen iki kişiye takıldı. Biri kadın, biri genç kızdı ve bu ikincisi Selim'e gülümseyerek bakmıstı. Selim onlara bir daha bakmadığı için bu gülümseyisin manasını anlamdı.

Ancak Ayse'nin:

- Güntülü geliyor, diyen sesiyle ayıldı ve durdu. Karsi karsiya idiler.

Güntülü, yanındaki kadını "Annem" diye tanittikten sonra Ayse ile Selim'i ve Tosun'u da annesine takdim ettik ve Selim'e dönerek:

- Efendim, size deminden beri gülümsüyorum da yüzüme bile bakmadınız, beni tanımamazlıktan geldiniz, diye sitem etti. Selim kendi üslubu ile cevap verdi:

- Gülümseyen bir kız gözüme ilisti ama bu kadar sakın bir havada size rastlayacağımı ummadığım için bir yabancı sandım.

- Niçin efendim? Sakın hava ile benim ne münasebetim var?

- Sakın hava ile münasebetiniz var değil, yok.

- Anlamadım efendim.

- Bu aksamki havanın sükuneti ile sizin hirçinliginiz birbirine hiç yakismadigi için bu tesadüfü ummamistim.

Güntülü gülümsedi. Ayse, daha tatsiz bir konusma olmadigi için genis bir nefes aldı. Güntülü'nün annesi de bu acayip adama hayretle bakti. Sonra, gözlerini sıra ile bir Ayse'de, bir Selim'de gezdirerek:

- Bu tatli aile gezintinizi bozmayalim ama, surada,çok yakinda olan evimize birkaç dakika için buyursanız desem caba kabul eder misiniz?, diye sordu.

Selim sustu. Ayse, Selim'e bakarak:

- Bu saatte, kalabalik olarak sizi rahatsiz ederiz, dedi.

Güntülü, ölçüsü kaçırilmayan tatli bir simarikklikla Ayse'nin koluna girdi:

- Hoca Hanim! Evimiz tam iki dakikalik yolda. Neden kalabalikmissiniz? Bu kadar yerinde bir tesadüften sonra gelmezseniz ben kirilmaz miyim?

Geri dönerek bir sokaga saptilar ve büyük bir ahsap evin önünde durdular. Çevresiyle hiç ilgili degil gibi gözükken Pusat, Güntülü'nün kapida egilerek mermer basamagin bir kösesinden büyük bir kapi anahtari çıkardigini gördü. Bu anahtarla açılan kapidan girip alt katta ve hemen sagdaki misafir odasına oturdular.

Güntülü'nün annesi yasından genç gözükken, nazik bir kadindi. Fakat bir ıztirabi saklamaya çalisan durumu pusat'in gözünden kaçmamisti. Güntülü'nün odada bulunmadigi birkaç dakikada Ayse ile ikisi onun hakkında konustular ve bu konusmadan Güntülü'nün diger iki arkadasiyla birlikte Tibbiye'ye basvurdularini Selim öğrendi.

Güntülü kahvelerle odaya girdigi zaman Selim'in yüzünde istihza çizgileri belirdi ve tesekkürle aldığı fincani bitirdigi zaman nasıl bulundugunu soran Güntülü'ye:

- Resmi geçit ayarında... diye cevap verdi ve arkadan:
- Zevkli olduğu için deniz subayi olmak isteyen kardesinizi göremeyecek miyiz?, diye sordu.

Güntülü'nn yüzü pembe olmuştur:

- Maalesef göremeyeceksiniz, dedi.
- Neden?
- Maa gitti.

Demek zevk felsefesinden sonra bir de ma hovardalığı... Kardesinizin Deniz Kuvvetleri Kumandanı olduğu zaman yapılacak deniz savaslarını simdiden merak etmeye başladım.

Güntülü'nn annesi bir şey anlayamadığı bu konuşmaları sakinlikle dinlerken Ayşe bir tatsızlığı önlemek için söze karıştı:

- Efendim, Selim'le Güntülü bir türlü geinmiyorlar. Selim kendi askeri fikirlerini benim doktor adayı kızımında görmeyince onu tenkid ediyor. Güntülü de kendi dsüncelerinde direnince kiyamet kopuyor. Herhalde Güntülü bu tartışmaları size anlatmıştır.

Kadın hayretle cevap verdi:

- Bilakis efendim, hiç bahsetmedi. Yalnız Selim Beg'le tanıştığını ve çok orijinal bulduğunu söyledi. O kadar...

Orijinal kelimesi Ayşe üzerinde tuhaf bir tesir yaparken Selim aci aci gülümsedi:

- Efendim, Güntülü cidden çok nazik. Orijinal kelimesini de herhalde deli veya garip manasinda kullanmistir.

Güntülü'de yirticilikten eser yoktu:

- Bilemediniz iste. Bu kelimeyi hakiki manasiyla kullandim.
- Hakiki manasi neymis?
- Baskalarına benzemeyen, tesir altında kalmayan, hos konusan...

Selim kızardı ve basını önüne eğdi. Sonra ömründe ilk defa, Ayse'nin bu konuşmayı yadırgayacağını düşünerek konuşmayı değiştirmek istedi. O anda birdenbire arkadaşı Seref'in sözlerini hatırladı.

- Sen karar ve idare adamı idin. Ya o kimdi? Kimin kızıydı? Arastırdın mı?

Güntülü'nn son sözleriyle adeta sarhos olduğu veya artık sözü burada kesmek istediği halde Seref'in ve Leyla'nın sorularını hatırlayarak yakaladığı fırsatı kullanmaktan geri kalmadı. Güntülü'nn gözlerinin içine bakarak:

- Babanız eve ne zaman gelir?, diye sordu.
- Babam burada değil ki...
- Nerede?

- Mersin'de.

Bu konusmalar olurken Güntülü'nün annesine bakan Ayşe onun yüzünden kara bir bulutun geçtiğini görür gibi oldu. Aynı şeyi Selim bakmadan fark etti.

Ayşe, odaya soguk bir havanın inmesini önlemek kaygisi içinde gülererek Güntülü'ye bakti:

- Demek ders yili basındaki kararından vazgeçmedin Güntülü...

Genç kız, öğretmenin ne demek istediğini kavramısti:

- Tıbbiyeden bahsetmek istiyorsunuz, değil mi hocam?

- Evet.

- Üçümüz de doktor olmak için başvurduk. Bakalım zaman ve hayat neler gösterecek...

Pusat'ın alayları derhal başladı:

- Küçük yaşınızla zaman ve hayat gibi iri kelimeleri kullanmanız, Tosun'un Sirp Sindigi'nden bahsetmesine benziyor.

Güntülü o sahane, utangaç gülümseyisiyle bakıyordu:

- Benim yaşım küçük denecek kadar az değil ki...

Pusat da son zamanlarda birakir gibi oldugu kirici tavrini almisti:

- Tas çatlasa yirmi yasin altindasiniz. Ömürlerin uzadigi çagimizda yirmi yas tefelsüfe elverisli degildir. Siz bunu degil de nazik ve ince bir genç kiz olarak, iyi doktor oluncaya kadar kaç zavallinin canina kiyacaginizi hesaplasaniz daha dogru olmaz mi?

Ayse hem konudan, hem de Selim'in vururken öven sözlerden hoslanmamisti. Söze karisti:

- Selim! Yine kizima satasiyorsun. İyi bir doktor oluncaya kadar neden birkaç kisiyi öldürsün?

Pusat, Ayse'ye bakmadan sertlikle cevap verdi:

- İyi bir doktor olmak için...

Güntülü hemen sözü aldı:

- Ben çok ihtiyatliyimdir efendim. İyi bir doktor olmak için birkaç hastanın hayatini tehlikeye atmaktansa ehemmiyetsiz, herhangi bir doktor olarak kalmayı tercih ederim.

- Yani siradan bir doktor olarak mi kalirsiniz?

- Evet...

- O zaman Güntülü olmaktan çıkarsiniz.

Simdiye kadar hiç alismadigi, görmedigi bu sekilde bir konusma Güntülü'nün annesine çok garip geliyordu. Edasi bakımından dostça bir tartismaya benzemeyen bu sözlerle nasıl bir mana yakistiracagini kestirememisti, hatta bu çekismenin altında müphem bir takım çizgiler sezmisti. Bu adam, kendi kizini çok iyi taniyordu. İki üç defa görüşmekle bir şahsiyete bu kadar nüfuz etmek inanilacak sey degildi ama, iste

bir gerçektir.

Ayşe ise bu sert görünüşlü konuşmanın altında başka türlü bir yumuşaklık, bir yakınlık bulup huylanıyordu. Güntülü'ye hiç toz konduramıyor, Selim'i sınırlarını aşmış bir adam olarak görüyordu.

Bu sefer sözü açan Güntülü oldu:

- Siz, bölüğünüze kayıp verdirmemek için düşman karşısında ihtiyatlı davranırsanız Selim Pusat olmaktan çıkar mısınız?

Bu sözler büyük bir sadelik içinde ve Çamlı Koru'daki meçhul kadının sesiyle söylenmişti. Pusat, yaralanmış bir insan gibi acı duydu ve çok ciddi bir yüzle, fakat odadakilerden hiç kimseye bakmadan cevap verdi:

- Bölüğe kumanda edebileceğim zamanlarda elbette çıkardım. Çünkü bir bölük kumandanı bölüğündeki teker teker erleri değil, onların bütünü, aldığı emri ve bir an önce düşmanla teması düşünür. Fakat artık bir bölüğe kumanda edemeyeceğim için sorunuz yerinde olmadığı ve bana cevap teşkil etmedi.

Son cümlelerin büyük bir kırılganlıkla söylendiği belliydi. Bunu en çok Ayşe anlamış ve Selim'in en duygulu yerinden yaralanmasını hiçbir zaman istemediği için bu eve geldigine pişman bile olmuştu.

Güntülü orali gözüküyordu:

- Resmi durumla hiç ilgili değilim efendim. Tıbbi hata yapmadan, herhangi bir sebeple diploması alınan bir adamın doktora da alınmayacağı gibi sizin de askerliğinizi elinizden kimse alamaz. Sizin kadar asker bir askerın askerliği nasıl alınır? Bu sebeple size deminki sorumu sormuştum. Cevabınız da tahminim gibi çıktı.

Ayşe bu cevaptan çok memnundu. Güntülü, Selim'i oksamasını bilmisti. Fakat onun yüzünde hiçbir olumlu mana yoktu. Güntülü, Pusat'ın rütbesini almıyordu, ama devlet almıştı ve yürürlükte olan söz devletin sözüydü.

Selim ise büyük bir ıztırapla büyük bir sarhoslugun arasında uzaklara, gerileri gidiyor, hatta an oluyor, benliğini, nerede bulunduğunu unutuyordu. Sizin kadar asker bir asker. . . Askerliğinizi elinizden kimse alamaz. . . Bunlar Pusat' i can evinden kavrayacak sözlerdi. Hem de kendisini mest eden bir sesle söyleniyordu. Öyle garip bir tesir altında idi ki, şimdi kendisini bir subay, bir yüzbaşı olarak hissediyor, yıllardır gönlüne çökmüş ağır yükten kurtulduğunu duyuyor, hatta ne garip, su anda yaşamayı tatlı buluyordu.

Vakit gece yarısına yaklaşıyordu. Ayşe ile Tosun çoktan yatmışlardı. Selim eve nasıl döndüklerini hatırlamıyordu. Şimdi önünde açık bir albüm yoktu ama Güntülü' yü her baktığı yerde, ta karsısında görüyordu. Genç kız bugünkü sözleriyle onun içinde yaşayan, küllendirilmiş askerlik duygusunu sahladım, kudurtmuştu. Üniforma giymek, silah tutmak, bölüklere kumanda etmek istiyordu. Bu zaptolunmaz istekle cosarken gönüllü olarak askerlik edebileceği yabancı bir ülke var mı diye hafızasını yokluyordu.

Kaç zamandır kendisini böyle diri ve sağlam duymamıştı. Bütün bunlar bir genç kızın bir iki sözüyle mi olmuştum? Yoksa kendisi artık çoluk çocuğun tesirinde kalacak kadar iradesizleşmiş miydi? İki bin yıl önce ona ok atmadığı için canından olmamış mıydı? Bunu şüphesiz Güntülü de biliyor, duyuyordu. Bilmese hep birlikte Çamlı Kuru' ya gittikleri gün kendisinin ok atılmayanlardan biri olduğunu söyler miydi?

Selim birdenbire ürperdi. Güntülü' yü özlüyordu. Çünkü bugün o, kendisine bakarak "Sizin kadar asker bir askerın askerliği nasıl alınır?" demis, yıllardır kanayan yarasına merhem sürmüştü. Fakat acaba yalnız bunun için mi özlüyordu? Bu özleyişte bir sebep yok muydu?

Elbette vardı. Selim şimdi beyninde ve gönlündeki kasırga arasında onu seçmek üzere idi. Adını koymak için bu kasıp kavurucu, kök söktürücü kasırganın bir an yavaşlamasını bekliyor, fakat yavaşlamasını da istemiyordu. Kasırga hosuna gidiyor, kendisine yasama arzusu veriyor, enerjisini artırıyordu. Sarhos gibiydi. Sarhostu. Bu sarhoslugun ebedi olmasını istiyordu.

Gözleri bir aralık büyük albümün durduğu etajere değdi. Gülümsedi. Artık albüme ihtiyacı yoktu. Albümdeki, Güntülü' nün kendisini görüyordu. Beyaz yakalı lise üniformasıyla ellerini arkasında kavuşturmuş olduğu halde gülümsüyordu. Fakat ne çabuk kilik değiştiriyordu. Şimdi atlet kıyafetindeydi. Pars gibi bakıyordu. Hatta birkaç adım atıp yaklaşıp bile ama o anda artık tam bir genç kız giyimi içinde duruyordu. Birden bu hayal canlandı ve Seref' in fotoğrafının yanında duruyordu: "Bu kim?" diye sordu. Selim yavaşça "Arkadasım Seref" diye cevap verdi. "Evet, tanıyorum" dedi, Selim biraz sasırarak "Nereden tanıyorsunuz?" diye sordu. Güntülü, yeşil gözlerini Pusat' a dikmişti. "İki bin yıl öncesinden tanıyorum" dedi. Vahsileserek devam etti. "O beni hiç sevmez. Ama siz. . . Siz beni seviyorsunuz. Çok seviyorsunuz. Tanıyorsunuz. . . Onun resmi yerine benim resmimi koymaz mısınız?"

Selim susuyordu. Yine allak bullak olmuştur. Kız öldürücü bir müziğe benzeyen sesiyle konuşuyordu. “Benim için hayattan vazgeçtiniz. Şimdi de arkadaşınızın resminden vazgeçin. Ben beni seven adamın masasında beni sevmeyenin resmini istemiyorum. Beni nasıl kirabilirsiniz? O resmi ben kendim oradan çıkaracağım. Görüyorum ki beni bu kadar sevdiğiniz halde en basit dileğimi yerine getiremiyorsunuz.”

Bunları söyleyerek bir adım daha attı. Elini masadaki resme uzatıyordu. Fakat hayal birdenbire kayboldu.

Selim Pusat, Güntülü’yü özleyişindeki asıl sebebi seçmişti. Gerçek o kadar aydınlıklar içindeydi ki, onu tanımamaya imkan yoktu.

Artık yarım yamalak tevillerle bu meseleye ad koyma sırası geçmiş, Selim kendisinde itiraftan çekindiği hakikati görmüştü.

Büyük bir sarhosluk içinde “Güntülü’yü seviyorum. Hayat ve kainatın en büyük gerçeği bu” diye mirildandı. Sonra: “Kendi kendime kaçınıcı itiraf. Galiba iyice budala oldum” diyerek acayip bir şekilde güldü.

Birdenbire büyük bir halsizlik duyarak yatak odasına yürüdü. Ayşe uyanmıştı:

- Selim! Birisiyle mi konuşuyordun, diye sordu.

Selim bir iki saniye sustuktan sonra:

- Bir şiiri tekrarlıyordum, diye cevap verdi.

24. BÖLÜM

Ertesi gün pazardı. Ayşe, havanın güzel olduğu her Pazar yaptığı gibi Tosun’u gezmeye götürmüştü. Bu gezintilerde yasak sarmak kabilinden bazı küçük ziyaretlerde de bulunurdu.

Selim, dün gecenin sarhoslugundan biraz bile ayilmamis oldugu halde,geç dönecegini Ayse'ye bildiren bir yazı birakarak ikinci zamani evden ayrildi. Hiçbir programi olmadan rastgele yürüdü. Güntülü,damarlarında alev gibi dolasiyor,beyninde simsek gibi çakiyordu. Böyle maksatsiz yürürken birdenbire bir kapi dikkatini çekti ve tanidi. Burasi kendi halinde insanların geldiği bir meyhane idi. Vaktiyle bir iki defa gelmiş ve çok hoslanmisti. İçeride hizmet edenler agirbasli, mezeleri güzel, ihmal edilmiş loslugunda ferahlik bulunan bir yerdi. Ani bir kararla içeri girdi. Daha önce gelmiş bir iki müsteriden en uzaktaki köseye ilisti.

Doktor tavsiyesiyle yapmaya başladığı perhizden önceki zamanlarda nasıl bir hızla içiyorsa aynı hızla içmeye başladı. Neyi, hangi şeyi düşünmek istese çağrışimler onu yine Güntülü'ye götürüyordu. Bir aralık gözleri salona degdi. Müsteriler hayli çoğalmisti. Gürültü olmuyor, gruplar halinde gelenler bile yavas sesle konuşuyordu. Bu sessizliği arasira,nese ile gülenler bozuyor, fakat bu gülmeler baskalarını rahatsız edecek dereceye gelmeden kesiliyordu.

Pusat'ta Güntülü'nün sarhosluguna içkinin sarhoslugu da eklenmisti. Artık kalabalık kendisini rahatsız etmiyordu. Yanındaki masa bile dört bes kişi tarafından tutulmisti. "Herkes buradaki insanlar gibi olsa herhalde bosuna tedirginlikler, çirkin kavgalar olmazdı" diye düşündü. Çevresini dumanlı görmeye başlamış ve böyle zamanlarda olduğu gibi suuru daha uyanık hale gelmisti.

Meyhanede gürültü olmadığı için komsu masada oturanların alçak sesle neler konuştuklarını isitiyordu. Bu konuşma birdenbire ilgisini çekti. Çünkü asktan bahsediyorlardı. Felsefe öğretmenini olduğu anlaşılan ve kendisine "Hocam" diye hitab edilen birisi sevginin tarifini yapıp felsefesine girerken tarihte veya romanlarındaki büyük asklardan örnekler veriyor, arkası Pusat'a dönük olarak oturan dinç yapılı birisi ise felsefe öğretmenine sorular sorarak seviyeli bir tartışma yapıyordu. Öğretmenin bu adaya "Yarbayım" diye hitab etmesi Selim'in hem dikkatini çekti,hem de yine içini iztirapla doldurdu. Su yarbay belki de tanıdığı birisiydi. Sesi hiç de yabancı gelmiyordu. Masadakilerden birinin ona "Kemal Beg" diye hitab etmesi Selim'in beynindeki düğümü çözdü. Bu yarbay, Harb Okulu'ndaki sıra arkadaşı Kemal Yılmaz'dı. Samimi dostu idi. İçkinin tesiriyle olacak,onunla konuşmak için büyük bir istek duyduğu halde hiçbir davranışta bulunmadı. Kemal'in yanındaki yabancıların kim olduğunu bilmiyor ve çekingen tabiati dolayısıyla tanımadığı kimselerin yanında yakın bir arkadaşıyla bile konuşmak istemiyordu.

Felsefe öğretmenin, askı da ölüm gibi her insanın tadacağı bir olay diye göstermesine Kemal Yılmaz karşı çıktı. Bir iki dakikalık konuşmadan sonra öğretmen, tartışmayı sonuca bağlamak için sordu:

- Peki yarbayım! Askı tatmamış bir kimseyi tanıyor musunuz?

Pusat, komsu masaya bakmadigi halde bütün gözlerin arkadasina dikildigini gördü. Kemal Yilmaz, içkisinden bir daha yudumladiktan sonra cevap verdi:

- Tanıyorum.

O anda masada ve tesadüfen bütün meyhanede olan sessizlik Selim'e garip geldi ve öğretmenin "Kim?" diye sormasi üzerine verilecek cevabi merakla bekledi. Yarbayin cevabi müthisti:

- Selim Pusat!

Bir anlik sessizligi birisi bozdu:

- Su gürültülü vak'anin kahramani mi?

Yarbay gayet yavas bir sesle ve kelimeleri teker teker söyleyerek açıklamasini yaptı:

- Evet! Iste o... Benim sinif arkadasimdir. Daha sonra kitada da bulustugumuz oldu. Meslegi disinda hiçbir seye gönül verdigini görmedim.

- Acaba gizli bir aski da yok mu idi?

- Onun gizlisi yoktu ki... Gizlisi olmadigi için kendisini mahvetti.

Selim oturduğu yerde aci aci güldü. Bir gönül ve huzur yeri diye bildigi, gelenlerin hep görgülü insanlar olduğu surada bile yarasi kanatilmis, huzuru kaçirilmisti. Yavasça kalkarak kasaya dogru yürüdü.

Aksam olmustu. Buraya gelirken olduğu gibi simdi de yine nereye gidecegi hakkında bir fikri olmadan yürüyordu. İnsanlar ne kadar yanlis taniniyordu! Yakın bir arkadası kendisini aski bilmeyen insan diye anlatırken o, Güntülü ile dolu olarak yasiyordu. Gerçekte buna yasamak degil, ateste kivrannmak

demek daha dogru olurdu, ama kendisine yasiyor diye bakiyordu ya...

Birdenbire amli Kuru'ya geldigini fark etti ve Leyla'yi hatirlayarak içindeki yangini onun huzurunda söndürmek ümidiyle yürüdü. Her zaman oturduğu, Leyla'yi tanimis olduğu sıra bostu. Belki gelir diye düsündü. Fakat içindeki kuvvetli sezgi bu gece Leyla'nin gelmeyecegini, esrarli kadin sesinin isitilmeyecegini söylüyordu.

Beklemedi. Agir adimlarla yürüyerek amli Kuru'dan ayrildi. Kendisi bu kadar agir yürürken beyni motor gibi alisiyordu. Geçtiği yerlerin bazisi yabancı,bazisi bildiği köselerdi. Ne kadar yürüdüğünü bilmiyordu, ama çok zaman geçtigine emindi. Bir aralik durarak göge bakti ve sanki gökte kendisinin ne yaptigi,nereleri dolastigi yazili imis gibi, bu uzun gezinti sirasinda Leyla'nin ve Nurkan'in evlerinin önünden geçtigini o anda hatirladi.

Leyla'yi bir kurtarici diye düsünerek sifa bulmak için aramis, evinin önüne kadar gelmis, çok geç olduğu için ugramayarak ayrilmis,Nurkan'in da belki yine Eski Arkadaslar Marsi'ni çalar ümidiyle teselli beklemisti.

Ümitler bostu.

Içinde büyük bir sikinti duyarak yürüyordu. Yorulmustu. Saatine bakti: Gece yarisini biraz geçiyordu. Kendi kendisiyle alay ederek “ Ne de has piyade subayi imisim” diye söylendi. evresine bakinca sokagi tanidi ve biraz yürüyerek yan sokaga kivrildi. Güntülü'nün evinin önündeydi.

Karanlik evin yalnız üst katındaki bir odada isik yaniyordu. Burasi Güntülü'nün odasiydi. Ayse ile bu evin alt katındaki misafir odasinda oturduklari zaman Güntülü öyle söylemisti.

Gecenin bu saatinde bu kiz ne yapıyordu ki? Belki tibbiye imtihanlari için hazirlaniyor,yahut da roman okuyordu. Bu ihtimaller Selim Pusat'a pek yavan geldi ve kalın perdelerin arkasinda su anda ne oldugunu,Güntülü'nün ne yaptigini öğrenmek için büyük bir merak duydu. Aslında bu bir merak degil,merak seklinde duyulan bir sevgi istirabiydi. Büyük bir karar ve cüretkarlikla kapisinin basamaklarına egilerek mermerin altındaki anahtari ikardi. Anahtar deligine sokarak kapiyi araladi.

Ayni anda birisi Selim'i kolundan tutarak durdurdu ve basini eviren Selim,arkadasi Seref'le yüzyüze geldi.

Seref basini iki yana hafifçe sallayarak “Hakkin yok Selim” dedi ve uzaktaki sokak lambasının solgun isigi altında Selim Pusat, arkadasinin gözlerinin yine nemli oldugunu görerek yüregi sızladı. İçinden “Fakat onu seviyorum” diye geçirdi. Seref, aralanmış kapiyi sessizce kapayıp anahtari basamagin altına koyduktan sonra Selim’in düşüncesini anlamış gibi:

- Yine de hakkin yok, dedi. Onu sevmeye de hakkin yok. Sen bugünün ordudan kovulmuş yüzbasi olmasan bile Tanrikut Mete ordusunun yüzbasi idin. Ya o kız kim? Kimin kızı? Babasının Mersin’de oldugunu söylerken annesinin yüzünden geçen kara bulutu bakmadan gördün de bunun üzerinde niye düşünmedin?

Selim susuyordu. Yavas yavas yürüyorlardı. Seref çok kederli bir yüz ve elemli bir sesle konuşuyordu:

- Sen niçin böyle oldun Selim? Unutma ki, o kız bütün meziyetleri kendinde toplamış bir prenses olsa bile sen evli oldugun için yine onu sevemezsin. Ask dedigin oyuncak ancak issiz güçsüzlerin harcidir.

Selim’in sarhosluğu geçmişti. Bir aralık arkadasına dikkatli bakınca üstünde apoletleri sökülmüş yüzbasi elbisesi oldugunu görerek büyük bir acı duydu. Çünkü evlerindeki büyük çalışma odasında gezinirken daima giydiği aynı elbiseyi, apoletleri sökülmüş kendi ceketini epey zamandır giyemez olmuştur. Demek ki kendi mazisini artık umursamaz hale gelmiş, askerliğini unutmuştur.

Seref hem yürüyor, hem konuşuyordu:

- Senin her zaman düşüneceğin şey askerliğindir. Rütbeni alabilirler, ordudan kovabilirler, ama askerliğini alamazlar. **Askerlik rütbe, elbise değil, ruhtur.** Istirap çekmek istiyorsan öyle bir kızı sevmek yerine bir bölüğe kumanda edemedigini düşün, yeter!

Seref’in sözleri Selim’in yüregine isliyordu. Bunlara cevap veremezdi. Arkadasi hakliydi ve devam ediyordu:

- Tanrikut’un ordusunda iken suçu bir anda işlemiş, buyruğu yerine getirmedigin için idam olmuştun. Bugün ise suçu bir anda değil, düşünerek, bilerek, isteyerek yapıyorsun.

Selim! İki bin yılda bu ne büyük değisiklik! Sen böyle mi olacaktın? İradeni çocuk denebilecek bir kız mı alıp götürecekti? Bana, en yakın arkadaşına o zaman tattırdığın acı bir günlük olmuş, dinlenmeden dört yana yapılan büyük yürüyüşlerle kederi arkada bırakmıştın. Şimdi ise hem acım sürekli oluyor, hem de beni oyalayacak savaş ve akin yok. Artık ben bir subay değilim. Hiçim... Yokum...

Bunu söylerken sağ elini kalbinin üstüne bastırdı ve arkadaşına bakan Selim onun yüreğinin yine kanamakta olduğunu göreyük ürperti. Yürüyorlardı. Fakat Selim nerelerden geçtiklerini fark etmiyor, baktığı yerleri görmüyordu. Çok uzun gibi gelen bir susuştan sonra Seref yeniden söze başladı:

- Bundan önce, seni askerlikten, yani sevgiden ve inancından ayırdıkları için içiyor, üzüntünü unutmaya çalışıyordun. Buna hakkın vardı. Çünkü sen yarınında hiçbir ümit isigi olmayan bir adamdın. Ya şimdi, doktor yasakladı halde niye içiyorsun? O kız için mi? Senin askerliğin ve tuzbuz olmuş ümidinle o kız esit mi Selim? O kız için sağlığını tehlikeye atmak sana yakışır mı? Yalnız kendin için mi yasıyorsun? Evin, esin, oğlun yok mu? Kimsem olmadığı için ben ölebilirdim, ama sen ölemezsin. İleride Tosun'u kendi yerine bir subay olarak görebilmek ümidi seni yasıtmaya değmez mi? Birçok insanların ümit kırıntılarıyla yaşadığı bu dünyada oğlunu da deden, baban ve kendin gibi asker görmek ihtimali az şey midir?

Durdular... Seref, sağ eli hala yüreğinin üstünde olduğu halde sol elini apoletsiz askeri ceketin yan cebine soktu. Bir kartpostal çıkarıp Selim'e uzatarak yeniden konuşmaya başladı:

- Doğru hüküm vermen için bir noktaya dikkatini çekeceğim. O kız seninle arkadaşlığımıza neden tahammül edemiyor? İkimiz hiçbir şey olmasak bile bunaltıcı sıcaklarla dondurucu sogukların birlikte çekilmesiyle perçinleşmiş bir arkadaşlığa malikiz. Buna askerlik inancını da kat. Dünya büyüklüğündeki kaya kadar sarsılmaz, yıkılmaz bir varlık çıkar. O kız neden bu varlığı yok etmeğe çalışıyor? Neden senin masandaki resmimi çok görüyor?

Son cümle üzerine Selim, arkadaşının verdiği karta baktı. Bu, Seref'in kendisine hatıra olarak verdiği, masasındaki çerçevede duran resmiydi. Bir gece önce Güntülü'nün hayalinin "Oradan çıkaracağım" dediği resimdi.

Dehset içinde kaldı. Tam, bunu nasıl ele geçirdin diye soracakken arkadaşı tekrar söze başladı:

- Selim! Bir daha görürsek arada kırınlık olur diye korkuyorum. Allaha ismarladık!

Seref bir anda kayboldu ve sasiran Pusat, gönlünde kederle dolu bir tikaniklik duyarak çevresine bakinca saskinligi büsbütün artti. Çünkü Seref'in bakimsiz ve tassiz mezari basinda bulunuyordu. Kendisinin yazip koydugu, artik çok eskimis olan tahta, üstünde "Arkadasim Seref" yazili tahta boynu bükük, öksüz, bir çocuk gibi Selim' bakiyordu.

Mezarliktan çikarak yavas adimlarla yürümeye basladi.

Kendisini kainatta yalnız kalmis gibi görüyordu. En yakin ve dost kalpler olan Ayse ve Leyla bile ne kadar uzak ve yabanciydi.

Bu aksam nasil baslayip, nasil bitmisti. Demek dünyada kendisine huzur nasip olmayacakti. Bu ezginligin altinda,yürüyerek degil,gövdesini sürüyerek evine geliyordu. İnsanlar, babalariyla analarinin dag gibi ümitleriyle dünyaya geldikten sonra denizler gibi ümitsizlikler içinde bogularak kaybolup gidiyorlardi. Acaba bugün hiçbir seyden haberi olmayan küçük Tosun'u nasil bir gelecek bekliyordu?

Ürperdigini hissetti. Bunu düşünmemek için zihni bir gayret sarfederek beynini baska yönlere çevirmeye çabaladi. O zaman da hep ayni konu kafasini kurcaliyordu: Güntülü... Ok atılmayanlardan biriydim... Sizi selamlamak için bas çevirdim... Sizin kadar asker bir asker...

Evine girerken sabah olmak üzereydi. İlk is olarak masaya,Seref'in resminin durdugu köseye yaklasti. Arkadasinin resminin çerçevesi yerindeydi. Fakat içinde resim bulunmuyordu. O zaman Seref'in verdigi resme tekrar dikkatle bakti. Evet, oydu,çerçeveden çıkarilmis resimdi. Onu yerine takti. Fakat birdenbire bir sey dikkatini çekti. Bu fotografin altinda Seref'in bir yazisi olacakti: "Ümitli yolun basinda arkadasim Pusat'a " diye yazilmisti,ama simdi resimde o yazi bulunmuyordu. Çerçeve ye tipatip uyan bu resmin baska resim olmasına imkan yoktu. Öyleyse yazi ne olmustu? Bu seytan iseri neydi?

Düşünürse çildiracagini anladi ve uyumak üzere, yıllardir manevi mezar gibi gördüğü yatagina dogru sessizce yürüdü. Maddi yorgunluk ve manevi bitkinlik uyumasina yaradi. Beyni uyanik oldugu halde gövdesi uyuyordu.

Ayse sabahleyin kalktigi zaman içinde bir sikinti vardi. Çevresine dikkatle bakip anormal bir sey görmediği halde bu sikinti geçmiyordu. Liseler tatile girmis olduğu için kalkmasına lüzum yoktu, ama Selim isine gidecekti. Ona kahvalti hazirlaması icab ediyordu.

Suraya buraya gidip gelirken bir aralik Selim'in masasina çok yaklasti ve masada gözünün alismadigi bir düzensizlik görerek bunun ne oldugunu anlamak için dikkatini masada yogunlastirdi ve buldu. Bir resim her zamanki yerinde degildi.

Bu resim Seref'in resmiydi. Onu her zamanki yerine koymak için eline aldigi zaman gözleri hayretle açildi. Resmin altında güzel bir yazıyla Selim'e yazilmis olan ithaf yoktu ve yerinde... Evet,onun yerinde kurumus bir kan lekesi bulunuyordu.

Ayse, korku mu, ne oldugunu anlayamadigi bir duygu içinde adeta sendeleyerek "Aman Yarabbi!" diye söylendi. Bunun manasi neydi?

Tekrar fotografa bakti ve dehsetle irkildi. Seref'in fotografinin gözleri yasliydi...

25. BÖLÜM

Bir sey Ayse'nin dikkatini çekti. Ücretlilere verilen on bes günlük iznini kullanan Selim evden çıkmadan boyuna okuyordu. Ayse'yi sasirtan,bu okumaların askerlikle hiçbir ilgisi olmayisiydi. Selim siir kitaplarını, hele bunların arasında da divanları okuyor, okurken de adeta kendini unutup, bazen de ufak notlar aliyordu.

Askerligin disinda da bir hayat oldugunu kabul etmek, onlarla ugrasmak güzel seylerdi. Normale dönmenin belirtileriydi. Fakat divanlara dalis Ayse'yi yeni bastan tedirgin etti ve bastanbasa sak siirleriyle, ask siirlerinin en güzelleriyle dolu divanlara kapanista hosuna gitmeyen bir sebep sezinledi.

Selim, bir vakitler kendisinin de siir yazdigini unutacak kadar edebiyattan uzaklasmisti. Simdi durup dururken edebiyata dönmek,hele ona yabancı olması gereken divan siirlerine yönelmek Ayse'ye garip geliyordu.

Selim divan siirini kolaylıkla anliyor,bazen de sözlüklere bakıyor,fakat Ayse'ye bir sey sormuyordu. Bu sormayis da manaliydi. Gerçi birbirlerine karsi günden güne yabancilastıkları bir hakikati, ama ne de olsa hayat arkadasi idiler,bir evde yasiyorlardı ve görünürde aralarında büyük bir kirginlik falan geçmis degildi.

Esrarli kan lekelerinin tesirinden kurtulamayan Ayse,Selim'de bir takim da esrarli davranislar sezer gibi oluyordu. Bundan dolayi kocasini gizlice göz hapsine almisti. Onu süphelendirmemek için kontrolünü çok ihtiyatla yapıyor, Selim'le ve okuduklariyla hiç ilgilenmiyormus gibi davranıyordu. Fuzuli ve Naili divanlarından baska iki de antolojiyi dikkatle okudugunu tesbit etmis,daha fazlasini görememisti. Yalnız Selim'in aldığı notlar arasında bir tanesi, garami bir misra gözüne çarpmis, bir okuyusta aklında kalan bir siir parçasının kime ait olduğunu anlayamamisti. Misra şöyle idi:

Gözlerle günah islemenin zevkini tattım...

Bu divan edebiyatına ait olamazdı. Faruk Nafiz, hatta Yahya Kemal çesnisi vardı, ama daha yenilerden birinin de olabilirdi.

Ayse, kadınlık merakı ile yorucu bir işe girismekten çekinmedi. Selim'in okuduğu iki antolojiyi bastanbasa gözden geçirdi. Hiçbir sairde böyle bir misra bulamadı.

O zaman, nicedir kendisini rahatsız eden duygunun sahlandığını duydu: Acaba bu misra Selim Pusat'ın mı idi? Gözlerle günah işlemek... Siirlerde ve hele romanlarda ask böyle baslardı. Bu misra Selim'inse acaba bir askin esiginde mi bulunuyordu?... Sakin...

Ayse, düşüncelerinden daha ileri gitmekten çekindi ve beyninden geçenlerin hepsini kuruntu sayarak baska seyler düşünmeye basladı. Fakat o misra kafasına saplanmış, çıkmak bilmiyordu. Acaba üst ve altındaki misraları da bulabilir miydi?

Bulsa ne olacaktı? Hiç... Ayse, içinde bir rahatlık duyar gibi oldu.

Selim ise göz hapsinde olduğunu asla anlamayarak, hatta ne yaptığını bile pek bilemeyerek bir seylerle uğraşıyordu.

Simdi dünyayı baska bir açıdan görüyor,önünden perde kalkıp yeni, iç açıcı bir manzarayla karsılan insanların duygusunu duyuyordu. İçinden gelen bir dürtüs vardı. Bu dürtüsü yazılara ve yazının askercesi olan misralara geçirmeliydi.

Bir seyler yazıyor, bazen bozuyor, düşünüyor, yeniden yazıyordu. Yazdığı bir siirdi. Ask siiriydi

ve aruzla yazilmisti. Tamamini okuduktan sonra duygularini yokladi. Memnun degildi. Her ask siiri gibi bunda da bir zaaf açiga vuruluyor, yani Selim Pusat kendi eliyle kendi prensibini bozmuş oluyordu. Sonra arkadasi Seref'in aci uyarmalarini hatirlayarak bunaliyor, fakat bu bunalmanin arkasindan, kendisine bakan yesil gözleri görünce her seyi unutuyor, o zaman, tamamladigi siire dalarak aci aci gülümsüyordu.

Karla ve soluk kesen tipi ile tehlikeler yaratan bir yoldaki yolcu,artik bir defa girmis bulunduğu bu yolda tabiatla nasıl bogusuyorsa, Selim de yesil bakisli kasirganin arasinda bir ölüm-dirim savasi yapacakti.

Hayat böyleydi. Rüzgarlar bir agacin yapragini uzaklardaki bir suya nasıl atiyor ve yaprak hiç de kendisine yakismayan bir çevrede nasıl dönüp çarparak kayboluyorsa, Selim Pusat da kendi agaci olan asker ocagindan koparak yesil dalgalı ve çaglayanlı bir irmaga düsmüş, meçhule dogru sürüklenip gidiyordu. Yalnız sürüklenmekle kalmiyor,bu arada kendi sagligini yikiyordu. Çünkü yasak edilen içkiye yine baslamis, hatta eski hizini da asmisti.

Selim artık dünya ile ilgisini tamamiyle kesmisti. Birçok seyleri irade kuvvetiyle unutuyor, bu sayede, yüzünde bahtiyar insanların rahatligi ve yumusakligi görünüyordu.

Tatilin son günlerinde yeniden hastalanarak yataga düstü. İçki yeniden bünyesini sarsmisti. Selim bunun farkinda degilmis gibi yatiyor, perhize ve ilaçlara devam ediyordu. Kendi hastaligi ve sagligi ile de o kadar ilgisizdi ki,gelen doktorun kim oldugunu hatirlamiyor,yanindaki pencereden göge bakmakla, zaman onu asindirmadan o zamani asindirmek istiyormuşçasına saatler geçiriyordu. Ayse'yi de hayal meyal görüyor gibiydi. Yataga düseli gerçekten de ona bir kere bile hitab etmis degildi. Evde tek konustugu insan Tosun'du. Onun sorularina cevap veriyor, henüz içinde hiçbir kötülük, ikiyüzlülük bulunmayan bu çocugun da zamanla insanlık çirkefine bulasacagina düstinünce yüregine aci çökerek ufuklara bakiyordu.

Gündelikçi kadın, Selim'in yanina gelmekten çekiniyordu. O kadar aksi bir hali, öyle sert bakislari vardi ki, kadın sanki hakarete ugrayacak yahut kalbi kirilacakmis gibi bir duygu ile çekiniyordu, bir sey sormak, danismak istedigini zaman Tosun'u elçi olarak kullaniyordu. Halbuki Selim'in aksiligi ve sert bakisi ona degil, kendi içinden geçenlere idi. Gönlündeki kasirganin geçmesini bekliyordu, ama geçecegine dair hiçbir belirti gözükmiyordu.

Yataktaki son günüydü. Izni bittigi için ertesi gün vazifeye baslayacakti. Tosun her zamanki masum tavrıyla odaya girerek babasına bir mektup uzatti.

Selim mektuplara karsi oldum olasi meraksizdi. Okumak için acele etmek, kimden geldigini

anlamaya istek duymazdi. Yine öyle oldu. Zarftaki yazıya baktı. Tanimadığı bir yazıydı. Mektubu açtı. Ne garip şey! Bu bir siirdi ve altında kendi imzası vardı. Dikkatle baktı. Hem de kendi el yazısıyla yazılmıştı. Siiri içinden okumaya başladı:

Ruhun mu ates,yoksa o gözler mi alevden?

Bilmem,bu yanardağ ne biçim korla tutustu?

Pervane olan kendini gizler mi alevden?

Sen istedin,ondan bu gönül zorla tutustu...

Gün senden isik alsa da bir renge bürünse;

Ay secde edip çehrene yerlerde sürünse;

Her şey silinip kayboluyorken nazarımdan,

Yalnız o yeşil gözlerinin nuru görünse...

Ey sen ki kül ettin beni onmaz yakisinla,

Ey sen ki gönüller tutusur her bakisinla!

Hançer gibi keskin ve çiçekler gibi ince

Çehren bana uğruna ölüm hazzı verince

Gönlümdeki azgın devî rüzgarlara attım;

Gözlerle günah islemenin zevkini tattım.

Gözler ki birer parçasıdır senden İlahin,

Gözler ki senin en kati zulmün ve silahın,

Vur sanli silahınla,gönül mülkü düzelsin

Sen öldürüyorken de,vururken de güzelsin!

Bir başka füsün fiskiriyor sanki yüzünden,

Bir yüz ki yapılmış dişi kaplanla hüzünden...

Hasret sana,ey yirmi yilin taze bahari,
Valsinla da dinmez yine bagrimdaki agri.
Dinmez! Gönlün,tapmanın,askin sesidir bu!
Hasret çekerek ugruna ölmek de kolaydi,
Görmek seni ukbadan eger mümkün olaydi.

Dünyayi bogup mahsere döndürse denizler,
Tek bendeki volkanlari söndürse denizler!
Hala yasiyor gizlenerek ruhuma “Kaabil”,
Imkani bulunsaydi,bütün ömre mukabil
Sirretmeye elden seni bir perde olurdum.
Toprak gibi her çignedigin yerde olurdum.

Mehtapli yüzün Tanrı’yi kiskandiriyordur.
En hisli siirden de örülmez bu güzellik.
Yaklasmasi güç,senden uzaklasmasi zordur;
Kalbin isidir,gözle görülmez bu güzellik...

Son misra beyninde bir nokta yavas yavas aydinlanmaya basladi. Sisler yirtildi. Önce belirsiz olan sekiller açiga çıktı ve her seyi hatirlayan Selim aci aci gülümsedi. Bu siiri yazip Güntülü’ye gönderen kendisiydi. Simdi bu çilginligin cezasini çekiyordu. Güntülü siiri geri yollayarak Selim Pusat’i reddettigini belli ediyordu. Tekrar gülümsedi. Ya ne olacakti? Kabul mü edecekti? Peki, bile bile neden böyle yapmisti? Mecburdu. Iki bin yil önceki macera tekrarlanliyordu. Kader bire kere çizilmisti. Hiçbir kuvvet onu degistiremezdi.

Selim Pusat ertesi günü büroya ölü halinde gitti. Oradakilerden bir ikisi yüzüne ve bitkinligine bakarak iyilesmeden gelmekle dogru yapmadigini söylediler. Kisa ve kuru tesekkürlerle karsilik vererek masasina egildi ve aksama kadar bir kagit okumadan evraka gözlerini, dikti, durdu.

Daha önceki sarsintilari geçistirmekten dogan bir tecrübeyle bunu da yenecegini biliyordu. Yavas yavas içinde Güntülü'ye karsi bir öfkenin kabardigini seziyordu. Durup dururken kendisini bu yola zorlamasinin manasi neydi? Selim, asker ocağindan çıkarildiktan sonra kendi aleminde yasayan, hiçbir seyle ilgilenmeyen bir insan olmusken onu ilgisizligin bu ucundan çekip ilginin atesli ucuna sürüklemek niçindi? Bunu yaptiktan sonra o mektubu geri göndermek nedendi?

Beyninde bu hesaplamayi yaparak aksami ettigi zaman artik bitkinliginin geçtigini anlamisti. Güntülü'ye karsi olan duygularindan hiçbir eksilme, hiçbir degisiklik olmamakla beraber içine dolmak üzere olan yenilmislik bunaltisindan kurtulmus, sevgiyi çok sarhos eden bir içki haline görmeye baslamisti.

Birkaç gün sonraki Pazar sabahi Ayse oldukça soguk ve çekingen bir tavirle “Bugün öğleden sonra kızlar gelecek” dedi ve simdiye kadar hiç yapmadigi sekilde, Selim'in cevabini beklemeden dönüp odadan çıkarak hazirliklariyla ugrasmaya basladi.

Selim, nedense, Güntülü ile karsilasmak istemiyordu. Mektubunun geri gönderilmesinden dogan öfkeyle sert bir çikis yapmaktan çekiniyordu. Mektubu yok etmek dururken geri göndermek ne demektir? Bunda bir hakaret yok muydu? Bir aralik Ayse'ye bir sey söylemeden evden çıkıp gitmeyi düşündü ama bu, Güntülü'ye tepki degil, Ayse'ye üzüntü verici bir davranis olacakti.

Kapi çalıninca irkildi. Fakat bu gelenleri Isik Kizlar degil, öğretmen hanimlar oldugunu görünce ferahladi. Nasil olsa Güntülü de gelecek degil miydi? Irkilmenin, ferahlamanin manasi kalmiyordu.

Bu düşünceyle Selim Pusat kivamini buldu.

Isik Kizlar en sonra geldiler. Fakat iki kisiydiler. Aralarında Güntülü yoktu. Bu yokluk birdenbire Pusat'i öfkelendirdi. Bu da mektubu geri göndermek gibi bir seydi. Ayse'nin “Güntülü nerede?” sorusuna verilecek cevabi görünüsteki kayitsizligina ragmen derin bir merakla bekledi:

- Akrabalarinin yanina gitti efendim. Çok hürmetleri var. Bundan sonraki ziyaretimizde bulunacak.

Selim bir anda iradesinin kuvvetlendiğini hissetti ve her zamanki durumunu takinarak kendisi konusmadan konusulanlari dinlemeye basladi.

Ayşe'nin hazırladığı çayı ve bisküvitleri Ayşe'yle beraber Isık Kızlar dağıtmıstı. Nefis demli ve biraz limonlu çayı içerken Aydolı ile yan yana oturduklarının farkına vardı. Aydolı bugün Selim'e karşı çok nazik bir yakınlık gösteriyor,hatta arasına onunla konuşuyordu.

Öğretmen hanımların tatlı bir konuşmaya daldıkları bir sırada Aydolı birdenbire ve yavaşça Pusat'a:

- Siiriniz çok güzeldi efendim, dedi ve gafil avlanan Selim:
- Hangi siir?, diye sordu.

Aydolu gözleri ve dudaklarıyla gülümsüyordu:

- Güntülü'ye yazdığınız siir...

Selim Pusat, verdiği sır ifsa olunmuş insanların öfkesiyle kızardı ve istihza ile:

- Demek ki size gösterdi, dedi. Aydolı aynı sevimli ve gülümseyiş ile:
- Üçümüz beraber okuduk efendim, diye cevap verdi.

Baska bir zamanda olsaydı Selim konuşmayı burada keser, bir daha açmazdı. Fakat içinde bir eziklik duyduğu için merakını giderecek soruları sormaktan kendini alamıyordu:

- Size göstermesi doğru muydu?
- Neresinde yanlış vardı efendim?

- Verilen bir sirri açığa vurmaktan daha yanlış ne olabilir?

- Bu bir sır değil ki... Biz her şeyi biliyorduk.

Pusat'ın kasları çatıldı:

- Nereden biliyordunuz?

- Sizden...

Konusma bir ara kesildi. Çünkü öğretmenlerden biri, Aydolu'nun yanında oturan Nurkan'a bir şeyler sormuş, Aydolu da öğretmeni dinlemeye mecbur kalmıştı. Pusat, bunu benden nasıl öğrendiler diye zihnini kurcaladı. İlgisini bu kadar belli edecek derecede iradesizlik mi göstermişti? Yoksa çok küçük de olsa, yaptığı bazı falsoların kızlar farkına mı varmıştı? Bunları düşünürken bir yandan da Aydolu'nun serbest kalacağı an bekliyordu. Beklediği an gelince sordu:

- Bunu benden nasıl öğrendiniz?

Aydolu yine gülümsedi:

- Sizi ziyaretlerimizde ve okula gelisinizde ona yaptığınız farklı muameleden...

- Bu fark neydi?

- Bizimle hiç ilgilenmiyor, yalnız Güntülü ile meşgul oluyordunuz.

- Bu bir tesadüf olamaz mıydı?

- Tesadüf olmadığını siiriniz ortaya koydu.

Pusat sustu. Kız haklıydı. Daha birçok şey sormak istediği halde vazgeçti. Zaten bu kadar samimi olan kız arkadaşların böyle bir konuyu birbirlerinden saklamaları imkansızdı. İçinde derin bir istirap duydu. Bu meclis, bu insanlar kendisini birdenbire dayanılmaz şekilde sığmaya başladı ve şimdiye kadar Aydolü'ya asla göstermediği sert bir eda ile sordu:

- Arkadaşınız daha nazik davranamaz mıydı?
- Ne gibi efendim?
- Mektubu geri gönderecek yerde yırtıp atsa olmaz mıydı?

Aydolu ciddilesti:

- Mektubunuzu yırtmak hakaret olur diye düşündüğü için geri yolladı.

Pusat dikkatle kızın yüzüne baktıktan sonra içinden bir ağırlığın kalktığını duydu. Yasamak galiba o kadar tatsız değildi.

26. BÖLÜM

Selim Pusat, Güntülü'yü özleyerek yandığının farkındaydı. Haftalar geçmiş, fakat henüz akrabalarının yanından dönmemişti. Bir yandan da bu bekleyişin sürüp gitmesini istiyor, çünkü nasıl olacağını tahmin edemediği ilk karşılaşmadan çekiniyordu.

Selim Pusat çekiniyor, hatta korkuyordu. Artık korkmanın ne demek olduğunu o da herkes gibi öğrenmişti. Korktuğu aklına geldikçe acı acı gülümsüyor, sonra Seref'in sözlerini hatırlıyordu: "Sen

böyle mi olacaktın? Sen karar ve irade adami idin. Ya o kimdi? Kimin kızıydı?”

O zaman, içinde demir yumru gibi bir ağırlığın acisini duyuyor, baska hiçbir çaresi kalmayarak canlarına kıyan insanlar gibi avunmayı kendisine yasak edilen, sagligini, giderek de hayatini tehlikeye atan içkide buluyordu.

Ayse ile artık degil konuşmak, selamlasmayı bile kesmişlerdi. Bir konuşmanın büyük bir fırtına koparacağını ikisi de biliyordu.

Bir akşam, geceye yakın bir saatte, evde yalnız olarak içkiye daldığı bir sırada kapi acayip bir şekilde çalindi. Bu acayıplik, çalısın uzunlugundan baska çıkan sesin o zamana kadar duymadığı notasından ileri geliyordu. Kapıda üniformalı bir adam vardı. Fakat Selim’in basi o kadar dumanlı idi ki, bunun polis mi, bekçi mi, posta memuru mu olduğunu ayıramıyordu.

Adam elindeki kagidi uzatarak “İmzalar misiniz?, dedi. Selim sordu:

- Bu nedir?
- Celpname.
- Ne celpnamesi?
- Mahkemeden çağırılıyorsunuz...

Selim sasırmadı. Fakat öfkeleni ve sert bir sesle sordu:

- Hangi mahkemeden? Ne sıfatla çağırılıyorum?

Adam, kagidi gösterdi:

- Okuyunuz, hepsi yazili...

Selim o kadar sarhostu ki, bu yazilari okumasina imkan yoktu. Hatta elindeki kagidi dogru mu, ters mi tuttugunun bile farkinda degildi. Kagidi adama vererek:

- Sen oku bakalim, neymis?

Selim'in yuzüne hiç bakmayan adam kagidi aldı. Kapinin önündeki isiga tutmaya lüzum görmeden Selim'e:

- Büyük Mahkeme'den sanik olarak çağiriliyorsunuz, cevabini verdi. Selim yine sasirmadi:

- Büyük Mahkeme nedir? Böyle bir mahkeme oldugunu ilk defa duyuyorum. Bu bir askeri mahkeme mi?

- Hayir! Bu baska türlü bir mahkemedir.

- Hangi suçtan sanik olarak çağiriliyorum?

Adam, o zamana kadar sogukkanligini muhafaza eden Pusat'in kanini donduran cevabi büyük bir sükunetle verdi:

- Yasak asktan!..

Ve öfkeyle bir adim atan Selim'i çileden çıkarircasına sözlerini tamamladi:

- Hemen gideceğiz.
- Bu saatte mi?
- Evet, bu saatte ve benimle...

Selim birdenbire ürperdi. Çünkü polis mi, mübasir mi olduğu anlaşılmayan adam, gece vakti kendisini garip bir mahkemeye çağırın adam o idi. Yani Yek!..

Gülümsedi:

- Asiklikten, sihirbazlıktan, ihtilalcilikten, ajanlıktan, doktorluktan sonra şimdi de hakim yamagi mi oldun?

Her zaman eğilip bükülen, kamburumsu ve aksak Yek bu gece dimdikti. Konusmasına da cesaret gelmişti:

- Bana hakaret edemezsiniz yüzbasım! Sizi kendi adima da mahkemeye verirdim, ama bu suçun altından kalkamayacağınız için lüzum görmüyorum. Ben aldığım buyruğu yerine getirmekten başka bir şey yapmıyorum. Buyurun gidelim.

Selim hızla kapıyı çekti. Yürümeye başladılar.

Onu yürüten şey büyük bir merakı. Büyük Mahkeme sözünü evvelce isitmiş gibiydi, ama askeri mahkemeler ve harb divanları dışında pek fazla bir şey bilmediği için bunun da üzerinde fazla durmamıştı.

Bu gece gök bulutlu olduğundan ortalık hiç de aydınlık değildi. Garip bir tesadüfle sokak lambalarının birçoğu da yanmıyordu.

Selim nereye gittiklerinin farkında bile değildi. Bir aralık Yek'in sesi ile kendine geldi:

- Prenses Hanzade'nin evinin önünden geçiyoruz.

Selim basını kaldırdı. Pencereerde isik yoktu. Yek devam etti:

- Evde değil. Mahkemenizde bulunmak üzere çıkmis olacak.

Bu sözler Selim Pusat'ta bir sok tesiri yaptı. Biraz ayılır gibi olduysa da gözlerini yeniden duman kapladı ve ağır adımlarla yürüdü. Yolda yalnız ikisinin ayak sesleri duyuluyor, arkadan da bu seslerin yankisi geliyordu.

Yek yeniden konuştu:

- Sizden yirmi bes yaş küçük sevgilinizin evinden geçiyoruz.

Pusat irkildi. Güntülü'nün evi önünde idiler. Gözleri önce kapı basmaklarına, onra üst kata gitti. Kapkaranlıktı.

Yek tekrar söze başladı:

- Durusmada bulunmak üzere evden çıkmıştır.

Pusat'ın zaten dağınık olan zihni büsbütün dağıldı. Kendisinin birkaç dakika önce öğrendiği bu muhakemeyi onlar nasıl, ne zaman, kimden haber almışlardı? Fakat bunu Yek'e sormayı küçüklük sayarak adımlarını hızlandırdı.

Hala nerelerden geçtiklerinin farkında değildi. Sonra su da vardı ki, Yek suradan yahut

buradan gidilecek diye bir sey söylemiyor, Pusat'in gittigi yollarda onu yaninda yürümekten baska bir sey yapmiyor, arasira bir iki söz ediyordu. Yine öyle oldu:

- Ay parçasinin önünden geçiyoruz.

Selim bir sey anlamadi:

- Ay parçasi kim?
- Aman yüzbasim! Ay parçasini nasıl tanimazsiniz?
- Tanimiyorum.
- Insan kendi sirrini keşfedeni hiç tanimaz mi?
- Aydolu mu demek istiyorsun?

Yek bu soruya cevap vermeden pencereleri gösterdi:

- Bakin! Onun evi de karanlık. O da mahkemede...

Pusat, içinde bir sıkıntı duydu. Yapmak istediği bir şey vardı. Fakat o kadar sarhostu ki, bunu düşünüp bulmasıyla unutmasi bir oluyor, yeniden bulmak için beynini asiri bir gayretle yoruyordu.

Böyle düşünerek adım atarken birden tökezledi ve düsmek üzere iken Yek koluna girerek onu tuttu.

Sonra:

- Burasi sizin için galiba tekin degil yüzbasim! Ya size çarpan gizli bir radyasyon var, yahut farkina varmadan öteki dünya güzelinin tesirinde kaliyorsunuz.

Pusat öfkelenmeye baslamisti:

- Bu herzelerin manasi ne?

- Aman yüzbasim! Siz de mi gerçeklerden hoslanmamaya basladiniz? Bakin! Dünya güzellerinden Nurkan Hanım'in evi degil mi? Piyanosuyla sizi mest ettigi aksam yine burada düsmemis miydiniz? Simdi evi kapkaranlik olduguna göre o da durusmayi dinlemeye gitmis olacak.

Selim çevresine bakindi. Bütün evler karanlikti. Bu saatte herkes yatmis olmalıydi. Öfkesi artti ve biraz azalan sarhoslugun verdigi uyaniklikla bagirdi.

- Serseri budala! Benim sarhoslugumdan istifade ederek aclinca alay mi etmek istiyorsun? Gecenin bu saatinde muhakeme olur mu? Defol, git de basimi belaya sokma...

Yek bir adam gerileyerek cebinden iri bir düdük çıkardi:

- Alay falan ettigim yok. Mahkemeye gidecegiz. Gelmezseniz yordimcilarimi çağirmaya mecbur olacagim.

Bunu söyleyerek eliyle geriye gösteriyordu. Pusat hisimla geri döndü. Önce gözüne üç dört kisi çarpti. Sonra onların saginda,solunda baskaları peyda oldu. Daha sonra arkalarında da bir sürü kisi gözüktü. Bir bölük kadar kalabalik kimseler yavas yavas yaklasiyorlardi. Pusat, uzun süredir kendi ayak seslerinin yankisi sandigi gürültünün bu kalabaliktan çıktigini o zaman anladi.

Bu kalabalikla basa çıkmasına imkan yoktu. Yürüdü ve Yek, sanki onun içinden geçenleri anlamis gibi yeniden konustu:

- Bütün evlerin karanlık olmasına baska mana vermeyin. Bu gece herkes orada bulunacak.

Selim, iradesini ve karar verme gücünü alip götürmüş olan asiri sarhoslugun tesiriyle ne yapacağını bilemeden yürüyordu. Büyük Mahkeme'nin olaganüstü, çok merak edilecek bir şey olduğunu anladığı halde hiçbir merak duymuyor, hayatla tek ilişkisi bile kalmamış bir insanın ruh hali içinde ilerliyordu.

Bir aralık bulutlar çekilir gibi oldu. Yerler aydınlandı. O zaman Selim'in gözlerine bir şey çarptı. Yürüdükleri yolda düzgün aralıklarla gölge gibi lekeler görünüyordu.

Bu gece çok mantiksiz isleyen muhakemesi buna takilirken Yek'in uğursuz sesi isitildi:

- O gördükleriniz kan lekesidir. Büyük Muhakeme'de bulunmak üzere biraz önce buradan arkadasiniz Seref geçti.

Selim ürperdiğini duydu. Ürperme geçmedi. İçini korku bürüdü ve yaz gecesinde titremeye başladı.

Mel'un Yek her şeyin farkındaydı. Çok ciddi, fakat içinde alay çinlayan bir sesle:

- Ne o yüzbasım?, dedi. Hani siz hiçbir şeyden korkmazdınız? Titreyecek kadar mahkemedan ürktünüz mü?

Selim Pusat'ta cevap verecek güç kalmamıştı. Garip bir rüzgar esiyor, daha garip bir uğultu yüreginin içine doluyordu. Yek:

- İşte geldik deyince basını kaldıran Pusat bir mahser kalabalığının ortasında olduğunu gördü ve saskinlikle sendeledi.

Anlatılamayacak kadar geniş ve büyük bir meydandı. Hemen her semtini bildiği şehrin böyle bir meydana olduğunu hatırlamıyordu. Yüz binlerle değil, milyonlarla bile sayılmayacak olan bu kalabalık nereden çıkmıyordu? Pusat “Acaba suurum mu yerinde değil?” diye düşünürken Yek, yandaki bir iskemleyi göstererek ”Buraya oturacaksınız yüzbasım” dedi. Selim bütün sarhosluğuna, gözlerinin dumanlı görünüşüne rağmen bu iskemlenin bir taht kadar gösterişli olduğunu fark etti ve derhal oturdu.

Deminki uğultu dinmişti. Sayısız kalabalıktan herkes kendisine bakıyordu. Geridekiler ve daha geridekiler Selim’e sanki yıllarca uzak mesafelerden bakıyormuş gibi geliyordu.

Sessizlik uzun sürmedi. O deminki garip uğultu yeniden başladı. Gökte bulutlar çoğalmış, hatta alçalmış, ay kaybolduğu için ortalık zifiri karanlığa boğulmuştu.

Birdenbire, kasirganın ulu ağaçlardan kurulu bir ormana çarpmasındaki sese benzer ürpertici, fakat güzle bir gürültü sonsuz alanı kapladı ve Selim Pusat tam karşısında göz kamastırıcı, heybetli bir ışığın parladığını, aynı anda, o çok büyük meydana milyonların hep birden ayağa kalkarak ışığa baktıklarını gördü. Bir el, kolundan tutarak kendisini de ayağa kaldırdı ve Pusat gerçekten bir mahkemede olduğunu anladı. Yani basında, kendisini ayağa kaldıran Yek, fışıldar gibi bir sesle “Tanrı’nın huzurunda bulunuyorsunuz” deyince Selim esas duruşa geçti. İçkinin tesiri geçmiş, onun yerine başka türlü, anlatılamaz bir sarhosluk gelmişti. Dünya kadar, kainat kadar geniş olan meydana çit çıkmıyordu.

Yine birdenbire, titretici ve heybetli bir sesin kendisine seslendiğini duyarak ürperdi:

- Selim Pusat! Duruşman başlıyor.

Selim kendine gelmiş, iradesini takinmişti. Kendisiyle karşısındaki muhtesem ışığın arasına üç yaratığın geldiğini gördü ve onlarla ilk defa karşılaşmasına rağmen gönlüne dolan bir sezgiyle kim olduklarını tanıdı. Bunlar Cebrail, Mikail ve İsrafil’di.

İnsan gibiydiler, ama insana benzemiyorlardı. Çok büyüktüler, ama bu geniş alanı dolduran insanlarla aynı boyda gözüküyorlardı.

Cebrail söze başladı:

- Selim Pusat büyük günahlar isledi. Ben görevi bitmiş bir melek olduğum, kıyamete kadar dinlenmek hakkını kazandığım halde bu hakkıma ilisti. Onun gönlünden geçen fırtınalarla rahatsız edildim. Halbuki bu fırtınalar yalnız ben peygamberlere götürürken duyulurdu. Kendisinden yirmi beş yaş küçük bir kızı sevdi ve hepsinden daha kötü olarak bu sevgiyi açığa vurdu. Bir subay için en büyük günah budur.

Derin sessizliğin arasında heybetli ses sordu:

- Ne diyorsun Selim Pusat?

Selim, gözlerini kamastıran işığa bakmaya çalışarak subaylık zamanındaki sertliği ile cevap verdi:

- Doğrudur!

Mikail söze başladı:

- Selim Pusat benim haklarıma da ilisti. Ben en güzel ve iç açıcı yağmurları yagdırdığım gibi öldürücü kasırgaları da estirir, ilik güneşle beraber kavurucu güneşi de parlatırım. Bu sanık öyle bir sevgiye tutuldu ki gönlünde nisan esintileriyle birlikte karakış boraları da esti. Zaman zaman mayıs güneşiyle ısındı. Zaman zaman ağustos güneşiyle kavruldu. Bana rakib oldu. İradesini kullanamadı. Bir subay için en büyük günah budur.

Çit çıkmıyordu. Heybetli ses yine sordu:

- Ne diyorsun Selim Pusat?

Selim daha da sertleşmişti:

- Doğrudur!

İsrafil söze basladı:

- Benzi vazifem kıyamet günü olacaktır. O güne kadar buyruk beklemeye mecburum. Selim Pusat'ın gönlünün içindeki feryatlar o kadar aci ve gürültülü idi ki insanlar duysa hep ölür, benim surumu öttürmeme lüzum kalmazdı. Bütün bunlar kendisinin günahından doğdu. Günahlarını arastıra arastıra ilk sebebe gidince bunu öğrendim. İnsanların türlü fikri çalkantısıyla bogustugu çağda o kirallik taraftarıydı. Ülkesinin kanunlarını tanımaz olmuştı.

Heybetli ses üçüncü defa sordu:

- Ne diyorsun Selim Pusat?
- Doğrudur!
- Bütün olanların ilk sebebi senin Kiralci olusun mudur?
- Evet!
- Bunu ilk günah diye kabul ediyor musun?
- Asla!
- Neden?
- Bütün o muhtesem kiralları sen yarattın!

27. BÖLÜM

Sonsuz alanda sessizliğin kalbi çarpıyordu. Selim Pusat en yakınından en uzaga kadar herkesin yüzündeki öldürücü merak çizgilerini seçebiliyordu. Bakışlarını derinleştirerek kalabalık arasında tanıdık kimseler bulmaya çalıştı. Ne garip!.. Burada herkes başka başka olduğu halde hepsi de birbirine benziyordu. Bundaki garabeti düşünmeye vakit kalmadan heybetli sesle yeniden titredi:

- Tanık olarak senin hakkında peygamberler konuşacak...

Selim büyük bir sakinlik içinde peygamberleri düşünürken demin meleklerin konduğu yere ağır adımlarla üç kişi gelerek büyük bir vakar içinde, Selim'in bakmadığı isigi selamladılar.

İçlerinden biri ilerleyerek diz çöktü. Ellerini kaldırarak:

- Ey Ulu Isık! Ey Ulu Ates! Ey Ahuramazda. Ben Zerdüst'üm, dedi.

Isığın içindeki heybetli ses sordu:

- Zerdüst! Ruhlar aleminden Selim Pusat'ın bütünü hayatını gördün. Suçlu mudur?

Zerdüst ayaga kalkarak cevap verdi:

- En büyük suçludur. Çünkü bir kıza gönlünü kaptırdı. Kadınların hepsi Ehrimen'in hizmetkari, askerdir. Bir kadına tutsak olmak Seytan'a kul olmak demektir. Hem de bu bir subaydı ve olgunluk çağındaydı. Kendisinden yirmi bes yaş küçük kıza esir olmakla Seytan tarafına geçmeye gönüllü olduğunu gösterdi. Ne dünyada, ne de ruhlar alemindeki hayatımda bundan daha suçlu insan görmedim.

Isıktan ses geldi:

- Ne diyorsun Selim Pusat?

- Kabul etmiyorum.

- Neden?

- Kadınlari neden Seytan'ın kulu olarak yaratti? Yarattın da o kadınlardan peygamberi nasıl vücuda getirdin?

İkinci peygamber ilerledi. Avuçlarını birleştirerek baş eğdi. Diz çöktü:

- Ey ebedi Nirvana! Ey başlangıçsız, sonsuz varlık! Ben Buda'yım, dedi.

Isığın sesi daha da heybetlenmişti:

- Buda! Sen fenalık diye bir şey kabul etmiyorsun. Selim Pusat fenalık yapmış midir? Günah işlemiş midir?

Buda'nın yavaş, yumuşak ve pürüzsüz sesi cevap verdi:

- Günah işlemiştir! Alemin bir kuruntular alemi, askın bir hastalık olduğunu anlamamış, ruhunu huzurun isigından didişmenin karanlığına atmıştır. Böylelikle senden, ebedi Nirvana'dan uzaklaşarak en büyük günahi tasimıştır. Ruhu milyonlarca yıl azap cehenneminde yanmaya layıktır. Ancak ondan sonradır ki kuruntudan insanların sükununa kavuşacak, put diye taptığı kızın alelade bir yaratık, geçici bir hayal olduğunu anlayacaktır.

Buda susunca isiktaki ses heybetle sordu:

- Ne cevap vereceksin Selim Pusat?

Selim Pusat öfkelenmisti:

- Bütün bu sözleri saçmalardan ibaret, diye bagirdi. Buda denilen bu adam tarih boyunca tek kumandan yetistirmemis, savasi öğrenmemis, yabancı tutsakligini siar edinmis bir miskinler ülkesinin peygamberidir. Kuruntu ne demek? Sükun yani baris ne demek? Alemi savasla yaratan sen degil misin? Savasi yaratilis kanunu yapan sen degil misin? Güzel kizlari yaratan sen degil misin? Sevmek için bize gönül veren sen degil misin? Hem o güzeli yarat. Hem onu bana sevdirdi. Ondan sonra da ruhumu milyonlarca yil azap cehenneminde yak. Bunu bir Tanri degil, ancak Tanri kudretinde bir çocuk yapabilir!

Birden ortaligi yine o korkunç sessizlik bürürken üçüncü peygamber vekar ile ilerleyerek yere kapandı. Alnini yere sürdükten sonra kalkarak:

- Ben son peygamber Muhammed'im, dedi. Bu dünyaya getirdigim ebedi seriata göre Selim Pusat suçlu ve günahkardir. Küçük bir kizi sevmekle zevcesine istirap vermiş, mesru yol dururken gayrimesruuna sapmış ve hepsinden fena olarak da istenmediği halde bir kizin hayalinin ardından kosmuş, geceleyin onun evine girmeye kalkmış, yasak edilen içkiye dadanmıştır. Bir kadın ancak sevilir. Ona esir olunmaz. Bu, putperestliktir ve en büyük günahdır.

Isık adeta gürler gibiydi:

- Ne diyeceksin Selim Pusat?

- Ben kimseye kötülük etmedim. Kimse hakkında kötü düşünce beslemedim. Ümitleri kırılmış bir insan olarak avunmayı içkide ve bir güzeli düşünmede buldum. İçki fena ise üzümü neden yarattınız? Üzümden içki yapılacağını neden Levh-i Mahfuz' a yazdın? Son peygamberin arkadaşları namaz kılarken ayetleri yanlış okumasaydı içki yasaklanacak mıydı? Çöldeki Bedevi ile bir kurmay subayın içmesi aynı midir? Biri sarhos olunca her türlü herzeyi söyleyebilir. Öteki sarhoslugun son merhalesinde bile temkinli ve iradelidir. Küçük bir kizi sevmek günahsa, son peygamber, Ayşe'yi neden sevdi de aldı? Tanri adaletinin yürüdüğü bu mahkemede de böyle haksizliklar yapılacaksa beni cehennemden en kötü yerine atin. Atin ki, tek içimde insanligin erdemine ait son kirintiler da yok olup gitmesin.

Pusat bunlari söyleyince isigin çoğaldığı, gözlere tesir ettiği, gönüllere dehset saldıgı görüldü ve heybetli ses sordu:

- Simdi de sen savunma taniklarini göster!

Pusat sasirdi:

- Herkesin menfuru oldugunu anladim. Dünyada ve ruhlar aleminde beni savunacak kimsenin bulunacagini ummuyorum.

- O kadar begendigin, sevdiğin kirallardan bir tek kişi de gösteremez misin?

Kirallardan söz edilince Selim Pusat canlandı, dikleste. Askerlik zamanındaki sert sesiyle:

- Milletimin büyük kirallarını dinleyin, diye cevap verdi. Aynı anda isigin sağ ve solunda iki yol ve bu iki yoldan sakirtılar arasında birçok atlinin dörtünela geldiği görüldü. Dağınık gibi gözüken bu atlılar isigin karsısına gelince düzgün bir sıra haline geçtiler ve bir anda atlarından atlayarak yere diz vurup isigi selamladıktan sonra kalktılar.

En bastaki, çevik bir davranışla silahlarını çıkarıp yanındakine verdikten sonra isiga doğru ilerledi. Bas eğip doğrulduktan sonra kendisini tanıttı:

- Ben Alp Er Tunga... Selim Pusat'ın milletinin en eski kralı. O kadar eskiyim ki, tarihle efsane arasında kayboldum. Selim Pusat'ın benden haberi bile yoktur. Kiralci olduğu halde kendi en eski kiralından, savasta ölen kiralından habersiz yaşamaktadır. Bundan dolayı onun hakkında ben bir demeyeceğim. Benden sonraki onu iyi tanır. Sözü onu bırakıyorum.

Alp Er Tunga, gösterişli ve kahraman edasıyla topraga diz vurduktan sonra yerine gelip demin verdiği silahlarını alırken, silahları veren ikinci kiral, omuzlarına dökülen saçları, heybetli börtü, çok sert bakışlarıyla kendi silahlarını çıkarıp yanındakilere vererek ilerledi:

- Ben, Selim Pusat'ın milletini yaratan adam. Asil adımı unuttum. Simdikiler bana Tanrikut Mete diyorlar. Selim Pusat benim ordumda da bir yüzbasiydi. Börtü boyundan Kayı adında bir yüzbasiydi. Bu Yüzbasi Börtü Kayı, sevgilisini hedef yaparak okla vurması için verdiğim buyruğa bes egmediğinden idam olundu. Bir asker aldığı buyruğu yapmazsa o hiçbir şey değildir. Görüyorum ki, iki bin yılı askin bir zamandan sonra ruhu Selim Pusat'ta tecelli ederek yine bir kiza tutsak olmuştur. Suçludur. Er kisiler vurusmak için doğarlar. Kizlara tutsak olmak için değil...

Isıktan ses geldi:

- Ne diyorsun Selim Pusat?
- Hiçbir itirazım yok. Kiralimin sözleri bastan sona doğrudur.

Tanrikut yerine gelirken onun yanındaki tıknaz, kısa boylu, esmer kiral ilerleyerek yere diz vurdu:

- Ben de benden önceki gibi asil adı unutulmuş bedbaht biriyim. Bana Atila diyorlar. Selim Pusat suçludur. Er kisiler kadına tutsak olmaz. Ben bir zafer sarhosluğu sonunda, yabancı bir soydan bir kadınla evlendiğim gece öldüm. Fakat ben ülkeler açmış, ordular yenmiş, bir avuç insanla doğudan batıya buyruk vermiş kiraldim. Selim Pusat bir yüzbaşı bile olmadığı halde bir kızı sevdi. Hangi hakla ve neyin karşılığı olarak? Buna hak kazanacak bir başarı gösteremediği gibi kendi çağının yasasına karşı gelmiştir. Suçludur.

Atila yerine geçti. Bir aralık, tek dizi halinde bir sıra kaplayan kiral bakıştılar. Pek kalabalıktilar. Hepsinin birer birer gelip tanıklık etmesi çok zaman alacaktı. Konusmadan anlaşılar.

Kumral saçlı, gururlu birisi ilerleyerek yere diz vurdu:

- Ben Gök Türkler'in büyük kaganı İstemi Kagan'im, dedi. İran'i ve Batı Roma'yi yenerken buyrugumda o zamana kadar görülmemiş büyük ordular, bu ordularda binlerce yüzbaşı vardı. Bu yüzbaşılardan bir tekinin evdesi üzerine kızı sevdiği görülmedi. Birden fazla kadınla evlenmek türemizde ancak kaganlarla yüce kişilerin hakkıydı. Selim Pusat bunca yüzyıllık yasayı bozdu. Yasayı bozmak en büyük suçtur. Milletler yasalarla insan olur, yasalarla yasar.

Göz kamastıran ışık artık Selim Pusat'a ne diyeceğini sormuyordu.

Yanından ayrılmayan Yek, o her zamanki sinir bozucu sesi ve edasıyla Selim'e eğilerek çok

yavas bir sesle:

- Yüzbasım! Isler sarpa sarıyor, dedi.

Simdi ortada uzun boylu, çakir gözlü birisi konuşuyordu:

- Ben Alp Arslan, dedi. Malazgird'i kazanırken canini dislerine takmış olan yüzbasılarımdan bir tekinin beyninde sevilen kızın izi bulunsaydı, o yüzbasi ağırın ağır görevini yapamaz, belki de bu yüzden savaş kazanılamazdı. Sevmek, kan bayramından sonra zafer kazananların hakkıdır. Bu yüzbasının böyle bir basarisi var midir? Yoktur. Öyleyse suçludur.

Bu sefer daha çakir, kumral, ak tenli bir kiral vardır:

- Ben Temuçin Çengiz Kaan, dedi. Bizim yaşamızda ancak tümenbasıların birden çok evdesi olabiliyordu. Bu yüzbasi dirliğinde bir tek savaşa girmeden, yalnız savaşın dersini dinleyerek kendisini asker mi sanıyordu? Benim ordumda nice savaşlara gidip çıkmış, yüz adımdan kusu gözünden vuracak kadar nisancı, bir kılıç çalıştı zirhli gövdeyi ikiye bölecek kadar güçlü bir Yüzbasi Kubudak vardı. Bir kızı sevdi. Sevdiği kız bu yüzbasının sevgilisi gibi soyu sopu belirsiz değil, bir Kirgiz beginin dünya güzeli kızıydı. Fakat yüzbasılıktan yukarı çıkamadığı için onu alamadı. Sevgisini yenememeyi erliğine yediremediği için agu içip öldü. Bu garip isimli yüzbasi da böyle yapabiliyordu. Ölmekten çekinen yüzbasi nerede görülmüş, isitmedim. Selim Pusat suçludur.

Çengiz çekilirken ortaya doğru uzun boylu, vakur birisi hafifçe aksayarak ilerliyordu:

- Ben Aksak Temir, dedi. Aksak ve çolak... Benim birçok evdesim oldu. Fakat ben bozkırlarda, çöllerde dağlarda bazen tek basıma kalarak vurustum. Aksaklıkla çolaklık o günlerden kaldı. Direndiğim felaketlerle, felaketlerden aldığım derslerden sonra zaferlerle geçti. Selim Pusat kendi kumandanlarının buyruguna karşı gelmiş, ömründe bir tek savaşa girmediği, bir zafer değil de başarı bile kazanamadığı halde bir kızı sevmeye kalkmıştır. Buna hakkı olmadığını düşünmemistir. Suçludur.

Aksak Temir ağır adımlarla yerine dönerken büyük isikten ses duyuldu:

- Senin pek çok kiralın var. Simdiye kadar konuşanlar hep suçlu bulduklarına göre isiyi uzatmamak

için yeni bir soru soruyorum. Ay Selim Pusat'ın kiralları! Aranızda onu suçsuz bulanlar gelip konussun!

Selim yeniden ürperdi. Gözleri kiralar dizisine çevrildi. Aksak Temir'in yanında Yıldırım Bayezid'i, sonra Sahruh'u, Ulug Beg'i, İkinci Murad'i, Fatih'i, Yavuz'u, Babur'u seçti. Hepsi susuyor ve kendisine bakıyordu. Daha sonrakilere bakmaya gücü yetmedi. Demek ki ugurlarında mesleginden olduğu, hayatını zehre çevirdiği kirallardan bir teki bile kendisini haklı bulmuyordu.

İçü üzüntüyle doldu. Ölmek istedi. Beyni zonkluıyor, bir şey isitmiyordu. Bu anda, gözlerindeki kamasmadan yeni bir şey olduğunu sezdi ve isiktan gelen sesle saskına döndü:

- Simdi en yakınların konuşacak!

Pusat, demin kiralların konuştuğu yerde babasını, onun yanında ancak resminden tanıdığı dedesini üniformalarıyla görünce utancidan yerin dibine geçecek oldu. Babası, büyük isiga söyle diyordu:

- Oglum, insanlık ve askerlik şerefini kaybetmemistir. Fakat haklara ve adaletlere saygisizlik göstermiştir. Suçludur!

Dedesı daha sert konuştu:

- Bu kadar iradesiz bir torunum olmasını istemezdim. Asker ocağından bu derece zayıf birisi çıkmamalıydı. Suçludur!

Dedesinin yanındaki adam bir adım ilerleyince, Selim Pusat yıldırımla vurulmuşa döndü. Çünkü bu, göğsünden hala kanlar sızan Şeref'ti:

- Suçludur diye söze başladı. Kalbime sikılan tabancanın tetiğini ben çekmişim, ama gerçekte beni öldüren en yakın arkadaşım Selim Pusat oldu. Felakete katlanamayacak kadar zayıf, soyu soppu belirsiz bir kıza esir olacak kadar iradesiz olduğu için beni öldürdü. Suçludur... En büyük suçludur.

Selim o anda farkına vardı. Arkadaşının üzerinde apoletleri sökülmüş kanlı yüzbaşı üniforması

bulunuyordu. Birden kendi giyimine bakti. Kendisinde de ayni apoletsiz üniforma vardı. Halbuki evden çıkarken üstündeki elbise bu degildi.

28. BÖLÜM

Selim bir aralik kendinden geçer gibi oldu. Bu kadar olaganüstü bir sahneye katlanmak, dayanmak en kuvvetli sınırların bile harci degildi. Aralıksız birbiri ardınca konuşmalar, tarihten veya bilerek tanıdığı, bu kadar net görünüş içinde insanlar rüya olamazdı. Fakat neydi? Ömür boyu kabul etmediği, hayal sandığı şeyler gerçek olarak karsısında idi. Daha çok düşünmesine meydan kalmadan isiktan heybetli bir ses yükseldi:

- Selim Pusat lehinde konuşacak kim varsa çıksın!

Korkunç sessizliğin ortasında birisinin titrek ve ürkek adımlarla ilerlediği görüldü. Dikkatle bakan Selim, çoktandır anmayı bile unuttuğu anasını tanıyarak içi sızladı.

Anası hiçkırıklı ve hüzünlü bir sesle diyordu:

- Oğlum belki suçludur, ama nihayet her insan kadar suçludur. Felaket geçirmiş, haksızlığa uğramış ve hepsinden mühimi ümidini kaybetmiştir. Ümitsizler uçan kistan meded umar. Suçu nihayet duygularında kaldığı için bağışlanmaya layıktır. Ey büyük isik, ey ulu Tanrı! Sen onu bağışla!.. Merhamet de adalet de senin sanına yakısır.

Isiktaki sestten buyruk geldi:

- Geçmiş zaman perdesi açilsin!..

Cebrail hızla ilerleyerek kimsenin görmediği bir perdeyi açtı ve bakanlar dehset içinde o günden on binlerce yıl önceki zamani ve o zamanın insanlarını gördüler. Bunlar Selim Pusat için konuşmaya gelen, onun milletinin kiralları gibi gösterisli, sevimli ve yakısikli degildiler. Çoğunda insana benzemeyen bir duruş, vahsete yakın bir eda vardı.

Isiktaki ses buyurdu:

- Selim Pusat'i hakli bulanlar gelip konussun.

Saat kadar uzun bir saniye geçti. Kimildayan yoktu.

Isiktaki ses yine buyurdu:

- Gelecek zamaninin perdesi ailsin!..

Cebrail'in atigi perdenin arkasinda ötekilerden binlerce, yüz binlerce defa büyük bir alan ve alanda rakamlarla sayilamayacak kadar çok insan vardi.

Isiktaki ses ayni sözleri tekrarladi:

- Selim Pusat'i hakli bulanlar gelip konussun.

Bundan sonra, kiyamete kadar dogacak insanlar arasinda da kendisine hak verecek tek kisi çikmayınca Selim Pusat sarsildi ve zehir gibi aci bir gülümseyisle gülümsedi.

Isiktaki ses duyuldu:

- Bugüne soruyorum. Selim Pusat'a ne lazim?

Milyarlarin bir agizdan çıkan korkunç sesi gürleyerek cevap verdi:

- Adalet!..

Isiktaki ses yine sordu:

- Düne soruyorum. Selim Pusat'a ne lazım?

Daha korkunç bir ses uguldadi:

- Adalet!..

Isik yine sordu:

- Yarına soruyorum. Selim Pusat'a ne lazım?

Kiyameti andıran bir gürültü dalgalandı:

- Adalet!..

- Baska bir sey isteyen var mi?

Bu soruya bir kadinin zayif sesi cevap verdi:

- Merhamet!..

Isigin sesi heybetlenmisti:

- Düne, bugüne, yarına birden soruyorum. Ne diyorsunuz?

Korkunç gürültü tekrarladi:

- Adalet!..

Bu korkunç gürültü ile zayıf ses iki defa karşılıklı cebelleştiler:

- Merhamet!..

- Adalet!..

- Merhamet!..

- Adalet!..

Binlerce milyarin gür sesi arasında Pusat'ın anasının zayıf ve tek sesi boğulup gitmişti.

Kadının gözlerinden yere yaşlar damlıyor ve bu göz yaşları Seref'in kalbinden damlayan kanlara karışiyordu.

Selim Pusat o zaman çocukluğunda, gençliğinde ve daha sonra ana kalbine, ana sefkatine dair okuduğu yazıları, şiirleri, dinlediği türküleri, atasözlerini hatırladı ve kainatta kendisini düşünen sadece anası olduğunu anlayarak ona karşı gösterdiği vefasızlıktan içi sızladı.

Kendisi için adalet isteyen yüz milyarlarca, trilyonlarca, sayımı Kaabil olmayan çokluktaki insanlar, sadece su anda yaşayanlar değil de geçmiş zamanda yaşayacak olanlar, “adalet” diyerek onun cezalandırılmasını istiyor, bu korkunç kalabalığa karşı bir tek kadın, anası, “merhamet” isteyerek verilecek cezanın bağışlanmasını diliyor, yalvaran sesinde bir ananın büyük üzüntüsü titriyordu.

Birden ortalığı yine o korkutucu sessizlik bürüdü. O mahserdeki herkes, Selim Pusat'tan başka her insan büyük isikten gelen bir ses geleceğini sezerek soluk almadan susuyorlardı.

Isığın sesi gürlendi:

- Selim Pusat! Suçun için sen kendini savun!

Selim, önce duraksadı. Sonra bugünün kalabalığına baktı. Dha sonra aklını ve iradesini toplayarak cevap verdi:

- Beni sen savun!

Isık, kasirga hasmetiyle sordu:

- Neden?

- Beni yaratmadan önce kaderimi çizen sen değil misin? Suç isledimse yaptırın sen değil misin? Bunun savunmasını senden başka kim yapabilir?

Isıkta aklın alamayacağı bir parlama oldu. Bütün mahser kalabalığı gözlerini yumarak elleriyle yüzlerini kapattılar. Yalnız Selim Pusat böyle yapmayarak basını egmekle iktifa etti ve isikten gelen ses bütün yürekleri titretti:

- Tanrı yalnız yaratır ve yok eder. Hesap vermez. Seni suçlu bulan bu mahser arasında suçlu olduğunu bile savunacak kimse çıkmazsa hayatın, en korkun felaketle sona erer.

Kısa bir sessizlikten sonra bes kisinin ortaya yürüdüğü görüldü. Besi de dünküler arasından geliyordu.

Birincisi yere diz vurarak isigi selamladiktan sonra kalkti. Gösterisli, silahlı, uzun saçları omuzlarına dökülen birisiydi. Selim onu tanıdı:

- Ben Çiçi Yabgu'yum, diye söze başladı. Tanrikut Mete'nin dip torunu ve Atila'nın dip atasıyım. Bir tahta sarayda kırk bin Çinliye karşı aralarında kadın ve çocuklar da bulunan bin bes yüz kişiyle savasarak hayatımı verdim. Benim soyumdan olduğu halde Selim gibi acayip bir ad taşıyan bu deli yüzbaşı beni tanıır. Onu bir savasa soksaydınız bu deliliği bir gönül deliliği değil, bir askerlik deliliği olacaktı. Ona ceza vermek yerine yigit, gözü pek bir bahadıyla vurusturmak adaleti yerine getirir.

İkincisi yere diz vurup kalkarken büyük isıktan dahi çekinmeyen bir eda taşıyordu:

- Ben Kür Sad'im dedi. Gök Türk tegini ve tarihteki en çilgin ihtilalin başı. Yer yüzünde savas kalkarsa iste insanlar böyle uygunsuz cesaretlerle oyalanır. Buna ceza vermemeli, benim kırk arkadasımın en yigitlerden biriyle vurusturulmalıdır.

Üçüncüsünün yere diz vurusunda çok maceralardan çıkmış bir insanın olgun güngörmüslüğü vardı. Selim onu da tanıdı.

- Ben Kül Tegin'im, dedi. Gök Türk prensi ve kumandanı. Bu yüzbaşı benim savaslarımı incelemiş ki beni tanımıştır. Son savasımda, karargahi korumak için can verirken yanımda bulunsaydı eminim ki yüksünmeden o da aynı düşünce içinde benimle birlikte ölecekti. Suçludur. Fakat yigitliğin unutulduğu bir zamanda yaşadığı için suçlu oldu. Bundan dolayı, benden öncekilerin dediği gibi, onu bir vurucu kahramanla, fakat benim zamanımın bir kahramanıyla çarpistirilmelidir.

Selim, ilerleyen dördüncüyü de tanıdı. Bu dördüncü büyük isiga seslendi:

- Ben Oguz Basbugu Çağrı Beg'im. Bu Selim Pusat kadar talihsizim. Benden öncekilere göre belki de daha çok savasa girip çıktığım halde onlar gibi er meydanında değil, yatagımda öldüm. Ey Ulu Tanrı! Bunun sorumlusu sensin! En büyük rütbeyi bana çok gördün. Bu talihsiz yüzbaşı da Dandanekan savasına girseydi öteki yüzbaşılardan aşağı kalır mıydı, sanmıyorum. Onu Dandanekan'ın en bahadır erlerinden biriyle karşılaştırarak meseleyi çözüme bağlamak en doğru yoldur.

Selim Pusat, büyük isiga dogru ilerleyen besinciyi tanimadi. Bir kolu yoktu. Yüzünde pervasizligin isiltileri olan bu adam, isiga yaklasinca ötekiler gibi diz vurmadi. Yere kapanarak alnini topraga sürdükten sonra kalkarak kendini tanitti:

- Ben Oruç Reis'im, dedi. Ve zihnini yoran Selim Pusat hayal meyal bir bilgi ile bunun bir denizci oldugunu hatirladi. Oruç Reis konusuyordu:

- Din ve gaza yolunda önce kolumu verdim, sonra şehidlik rütbesine erdigim için sana binlerce hamdolsun ulu Tanri'm! Ömrüm, ölümü hiçe sayan, bir teki üçe bese bedel kahramanların arasında geçti. Destan savaşları yaptım. İçime öyle doguyor ki, bu yüzbasi benim levendlerim arasında bulunsaydı onlardan aşağı kalmayan bir erkeklikle çarpisacakti. Kendisine fırsat vermeden cezalandirilirse yazik olacak. Izin ver: Levendlerimin en yigidi ile vurussun!..

Kolsuz adam yerine dönerken, kafasi motor gibi islemeye baslayan Selim Pusat onu iyice hatirladi. Barbaros'un agabeyi idi.

Ortalik yine korkunç sessizlige bürünürken isikta dalgalanma oldu ve heybetli ses yüreklerde yankilandi:

- Selim Pusat! Hakli olan, suçsuz olan güçlü olur. Suçlu olup olmadiginin ortaya çıkması için seçme bir bahadirla vurusacaksın.

Selim birdenbire içinde bir ferahlik duydu ve ağır bir yükten kurtulmuş insanların manevi kuvvetiyle sordu:

- Hangi bahadirla?

Heybetli ses cevap verdi:

- Hayati sana benzeyen, fakat suçunu anlayarak kendisini öldüren Yüzbasi Kubudak'la, senin çok begendigim Temuçün Çengiz Kaan'in ordusundaki ünlü kahraman Mogol Kubudak'la vurusacaksın.

Selim, sonuçlara bir an önce gitmek isteyen yaratilisiyla adeta haykirdi:

- Hemen vurusalım!..
- Zamani sana bildirilecektir...

* * *

Birdenbire kendisini tanımadığı bir sokakta buldu. Yanında kimse yoktu ve yol تنها idi. Yürümeye baslarken bayagi hızlı bir sesle, “Yürürken rüya görülmez” dedi. Öyleyse bu neydi?

Sarhos muyum diye düşündü. Evden içerken çıkmısti, aman kendisini kaybedecek kadar sarhos degildi. Hayatında böyle sarhos olmamısti. Peki, bütün bunlar hayal mi idi? Böyle gösterisli ve uzun süren hayal olur muydu? Beyninin azap verecek sekilde karincalanmaya baslamasi üzerine her zaman yaptığı gibi düşünceyi birakti. Evine dönmek üzere, tanımadığı sokaklarda ilerlemeye koyuldu. Saatine bakti. Gece yarısını epey geçmişti. Ansizin, gözlerine yabancı gelmeyen yapılar, ağaçlar ve taşlar gördü. Bulunduğu yeri tanıdı. Arkadasi Seref’in yattığı mezarlığın kapisındaydı.

Hiç düşünmeden girdi. Seref’in mezarına doğru yürürken bir degisikligin farkına vardı. İlk mezarlar, ilk taşlardan sonrası sanki her zaman geldiği yer degilmis gibiydi. Durarak çevresine bakındı ve bulutlardan siyrilan ayın isigi altında bu mezarlığın bir bölümünün sanki toprak kazıcı makinelerle sürülmüş gibi kabarık, bir mezarlık için harap denilecek durumda olduğunu gördü. Yavaş adımlarla yürüyerek Seref’in mezarının bulunduğu yere doğru ilerledi. Buraya o kadar çok gelmişti ki, bir usta makineli tüfek erinin, gözleri bağlı olarak yürüse Seref’in mezarını bulabilirdi.

Yürüdü. Biraz daha ilerleyip durdu. Iste arkadasinin mezari burada olacakti. Ama ne o toprak tümsegi, ne arasira kendisinin biraktığı kuru yaprak ve çiçekler, ne de gömüldüğü gün eliyle “Arkadasim Seref” diye diktığı sağlam tahta vardı.

Selim Pusat tamamiyle ayılmısti. Çevreden duyulabilecek hüünlü bir sesle sordu. Ne oldu?

Gecenin bu saatinde, bu issiz kiyi mezarlığında bu soruya kim cevap verebilirdi ki?

Daha hüznünlü bir sesle yeniden sordu:

- Seref'in mezarı ne oldu?

Birdenbire çilgin bir öfkeye kapıldı. Bu mezarı hayatındaki tek arkadaşının mezarını kim bozup da ortadan kaldırmıstı? Kendisine yapılan düşmanlık yetmiyormus gibi şimdi de ölmüş arkadaşına mi uzanılıyordu?

Oldukça sert bir rüzgar esmeye başlamıs ve bulutları dağıtmıstı. Şimdi her yer pıril pıril aydınlıktı. Mezarlığın çok ilerisini görebiliyordu. "Seref" diye seslendi. Cevap yoktu. Hiç ölüler konuşur muydu ki cevap bekliyordu. Bu gece onunla konuşmaya her zamandan daha çok ihtiyacı olduğu için yeniden seslendi: "Seref!".

Rüzgarın sesinden başka bir şey isitilmiyordu. Büyük bir üzüntüyle geriye döndü. Basi eğik, gözleri yerdeydi. İlk adımında yerdeki bir tahta dikkatini çekti. Kaldırıp isiga tuttu. Oldukça küçük ve eskimis, çürümeye yüz tutmuş bir tahta parçasıydı. Öteki yüzünü çevirip baktı ve içi burkularak, bu kırık tahtadaki solmuş yazıyı okudu. Bu, kendisinin diktigi tahtaydı. Fakat yarısı kaybolmuş ve üzerinde sadece "Seref" kelimesi kalmıstı.

29. BÖLÜM

Aksam oluyordu. Selim Pusat pencere önünde durarak uzaklara, ufuklara ve göklere bakıyordu. Sert bir rüzgar esiyor, arasıra yağmur çiseliyordu. O kadar dalgındı ki, kendi varlığından bile habersiz görünüyordu. Bu yüzden odaya girerek yanına kadar yaklaşıp Ayse'nin farkına varamamıstı.

Ayse, elindeki kagıtta yazılı nota bakarak Selim'e hitab etti:

- Bu aksam bir ahabınla buluşacakmissin.

Selim, beynini kurcalayan sarsıntılar arasında onun sözlerini yarı anlamıs bir halde sordu:

- Kiminle?

Ayşe kâgıda bakarak cevap verdi:

- Herhalde soyadı olacak, Kubudak adında biri ile...

Pusat kayıtsızlıkla ufuklara bakarak “Tanımiyorum” diye cevap verdikten sonra, birden, bir şey hatırlamış insanların davranışıyla dönerek:

- Kubudak mi?, dedi.

Ayşe kaygılı gözleriyle bakıyordu:

- Evet, Kubudak...

Selim bir an duraksadıktan sonra sordu:

- Bu haberi kim getirdi?
- Sordugum halde adını söylemeyen birisi...

Sonra, Pusat’ın öfke ve hayretle bakan gözlerine takılarak adamı tarif etti. Bu tarif tipatip Yek denen o alçağa uyuyordu.

Pusat nefisine hakim olmuştü. Sogukkanlilikla:

- Nerede ve hangi saatte?, diye sordu. Ayse sasirmisti:

- Bilmiyor musun?, dedi. Daha öncesinde aranızda karar vermissiniz. Gelen adam, çok mühim olduğu için hatırlatmaya geldiğini söyledi.

Selim bir şey söylemeden yeniden ufka bakmaya başladı. Ortalık iyice karamisti.

Basını çevirdiği zaman Ayse'nin çekilmiş olduğunu görerek sessizce evden çıktı.

Yağmur arttığı, rüzgar daha da sertleştiği için sokaklar tenha idi. Nereye gideceğini bilmeden yürürken "Tam zamanında çıktınız yüzbasım" diyen bir sesle basını çevirdi ve tahmin ettiği gibi yani basında Yek'i gördü.

Hiçbir şey söylemeden yürümeye başladılar. Sessizliği Yek bozdu:

- Çamlı Koru'da vurusacaksınız. Bu gece hava fırtınalı olduğu için oraya kimse gelmez.

Pusat'ta ısıklı hiziyle gelen suuraltı faaliyeti vardı. Çamlı Koru'ya yaklaşıırken üstünde apoletleri sökülmüş yüzbaşı üniforması olduğunu farkına vardı.

Evden çıkarken bunu ne zaman, nasıl giymistim diye düşünürken sasirtici bir şeyin daha farkına vardı. Sağ elinde kinından siyirilmiş bir kılıç tutuyordu.

Çamlı Koru'nun ortasındaki meydancığa vardıkları zaman orada birkaç kişinin kendilerini beklemekte olduğunu gördü. Hem göğün karanlığından, hem de ağaçların loslugundan bu adamları yalnız gölge halinde görebiliyordu.

Yek konuşmaya başladı:

- Büyük isigin buyruğu ile burada Yüzbasi Mogol Kubudak'la vurusacaksınız. Suçsuzsanız kazanacaksınız.

Ne tuhaf!.. Bu gece Yek'in sesinde bir kararlık vardı ve Pusat'a her zamanki gibi tiksintiyi vermiyordu. Yavaş yavaş ortalık aydınlanmaya başlamıştı. Yağmur dinmiş ve ay, bulutlardan kurtulmuştu.

Pusat, karsısında duran gösterişli, sert bakışlı adama baktı. Elindeki kılıçtan başka, göğsünde de kendisine büyük bir vurus üstünlüğü sağlayacak olan örme zirh vardı. Gözleri bu zirha takılmakla beraber bir şey söylemedi. Öteki, kılıcıyla Pusat'i selamlayarak:

- Ben Yüzbasi Kubudak, dedi. Yedi yüz yılın ötesinden geldiğim için zirhim var...

Kılıcını toprağa saplayarak zirhinin bağlarını çözüp onu geriye doğru fırlattıktan sonra konuşmasına devam etti:

- Kaderlerimiz birbirini andiriyor. İnsanlar suç işlemek, vurusmak ve ölmek için üzere doğarlar. Onun için kendi hayatına esef etme.

Toprağa sapladığı kılıcını çekti. Sözleri Pusat'ın hosuna gitmişti. Onu kılıcıyla selamladı.

Bes altı adım aralıklarla duruyorlardı. Pusat derhal baslamak için bir adım atarken Kubudak'ın yanında eli kılıçlı başka birisini daha gördü. Bu Yek'ti. Öfkeyle:

- Sana ne oluyor? Bu işlere yakışmazsın. Çekil, diye bağırdı. Yek, kılıç tutmasını çok iyi bilen bir tutumla Pusat'i selamladıktan sonra:

- Bu gece bütün hesaplar görülecek yüzbasım, dedi. Bana yaptığınız hakaretlerin hesabi da, işerimi bozmanızın hesabi da burada görülecek.

Selim buna aldirmadi. Fakat Kubudak'in öteki yaninda gördüğü kiliçli adam bütün kanini dondurdu. Çünkü bu hala kalbinden kanlar sizan arkadası Seref'ti. Onun üstünde de apoletleri sökülmüş yüzbası üniforması bulunuyordu. Acı acı gülümseyerek:

- Arkadasligimizi bozdun Selim, dedi. Iradeni kullanamadin. Vefasizlik ettin. Ikimizden birinin mutlaka ortadan kalkmasi lazim.

Selim saskinligini yenmeye çalışırken Yek'in yaninda hiç tanımadığı birisini daha gördü. Kiliciyla selam veren bu yenisi:

- Prenses Leyla'nin nisanlisiyim, dedi. Selim hüzünle sordu:

- Böyle bir günde beni desteklemen lazimken neden karsi safta bulunuyorsun?

- Çünkü sen benim bahtiyarligima gölge düşürdün!

Pusat, yüzünün yandigini duydu. Prensesin nisanli oldugunu bilmiyordu, ama yüreginin içindeki en gizli isteklerin böylece açığa vurulması Kubudak'in kilicini yemis kadar tesirli olmustu.

Artık kaderine boyun egmisti. Dört kisiyle birden vurusacak ve süphesiz burada ölecekti.

Onlara dogru bir adım atarken kalbi duracak gibi oldu. Çünkü Seref'in yaninda bir besinci kiliçli daha peyda olmustu. Üzerinde piril piril bir yüzbası üniforması taşıyan bu adam... Evet, belli belirsiz gülümseyen bu adam kendisiydi. Harb Akademisi'nde basına felaket gelmeden önceki dinç haliyle ta kendisiydi. Kiliciyla selam verdi:

- Aslında sen nefsinle vurusacaksın, dedi. Günahkarsın... Düşmek bir şey degildir. Kalkmamak, düskün kalmak korkunçtur. Hani sen kiralciydin? Bu fikir için hayatini zehir ettikten sonra kiralciligin adini dahi bilmeyen bir kız için kendini girdaba attin? Seref'in durmadan kanayan yüregi bile seni dogru yola getirmediikten sonra yasayıp da ne yapacaksın? Seref ölmemistir. Ölü olan asil sensin. Burada bunu tescil edecegiz.

Pusat o zaman yasamanin lüzumsuz, hatta çirkin bir sey oldugunu anladı ve kilicina havada bir kavis çizdirerek karsisindakilerin, üzerine dogru yürüdü.

O sirada garip bir sey daha oldu. Bes kisi birbirlerine yaklasarak tek bir kisi haline geldiler. Pusat'in karsisinde yalnız kalan Mogol Kubudak kaldı. Kılıçlar birbirine degdi.

Kubudak'in yaman bir savasçi oldugu daha ilk çatismada belli olmustu. Kilici da Selim'inkine göre biraz kısa, fakat enli ve saglam, korkunç bir kiliçti. İki üç saniyede Pusat, kivamina gelmiş, yorgunlugunu atmış, adeta dinçlesip gençleşmişti.

Sanki bu ölüm- dirim vurusmasına yarasir bir dekor yaratmak için rüzgar bir anda sertlesip, yagmur yüzleri fiskeler hale gelmişti. Rüzgar ve yagmur öyle hizliydi ki, birbirlerine çilgin vuruslarla çarpan kiliçların sesi isitilmiyordu.

Bir ara ay bulutların arkasında kalınca Çamlı Kuru'ya zifiri karanlık çöktü. Fakat iki yüzbasinin gözleri buna alısmıstı. Birbirlerini gölge halinde görerek vurusa devam ediyorlardı.

Selim biraz önce karsisindeki arkadası Seref'i de görerek ölmek karariyla çarpismaya basladigi için sakinmadan, çekinmeden vurusuyordu. Birkaç saniye sonra bulutlardan kurtuldugu zaman Kubudak'in yüzünde, sakaktan çeneye kadar uzanan ince bir yaradan kan sızdığını görerek atilganliginin bosa gitmemiş oldugunu anladı.

Bu çarpismayı kazanması lazımdı. Suçsuz oldugunun anılması buna bagliydi. Fakat içindeki bu ölümü isteyiş, bu sikinti neydi? Sikinti sanki gönlünden kollarına dogru yayiliyor, gücünü kesiyordu.

Yorulmustu. Birdenbire gözleri Kubudak'in arkasındaki tahta siraya ılisti. Buraya geldigi zaman oturup dinlendiği, Prenses Leyla'yi ilk defa gördüğü siraydı.

Bu hatıralarla içinde bir aci yumrulandı ve Kubudak'in dayanılmaz kiliç vurusları karsisinde gerilemeye basladı.

Zaman yürümüyor gibiydi. Yahut bas döndürücü bir hizla ilerlediği için böyle saniyordu. Bu

vurusma ona pek uzun sürdü gibi geldiği halde yarım dakika bile dolmamıstı.

Gözleri kararak oturacak bir yer aradı. Karsısında ne Kubudak, ne de kimse vardı. Çamlı Koru'da yapayalnızdı. Ayakta duramayarak diz üstü çöktü. Yüzü, her zaman oturduğu tahta siraya dönüktü. Gecenin karanlığı ve bulutların oyunu arasında, tahta siranın üstünde oturan birisini seçti. Bu, Leyla'dan başka kim olabilirdi?

Leyla sandığı gölge ayaga kalkarak yavaş yavaş Selim Pusat'a doğru yaklaşmaya başladı ve geride, uzaktaki lambanın oraya vuran ışık serpintileri arasında Selim Pusat, kendisine yaklaşan Leyla değil, Güntülü olduğunu gördü.

Kalkmak istedi. İmkan yoktu.

Güntülü'nün elinde bir bardak su vardı. O anda Selim'in içmek için cam attığı, hayat verici bir bardak su...

Kız gülümsüyordu:

- Sizden de üstün askerler varmış efendim, dedi.

Güçlkle dizlerinin üstünde durabilen Selim, suyun kendisine uzatılmasını bekliyordu. Gözleri gittikçe vahşileşen Güntülü, bir adım daha yaklaştığı halde suyu vermeyerek sordu:

- Kimin için vurustunuz?

Pusat'ta cevap verecek derman bile kalmamıstı. Bir tek kelime söylese yere yıkılabilirdi. Fakat kız orali değildi:

- Bir de prenses mi var efendim? Onu da mi seviyorsunuz?

Selim'in cevap vermedigini görünce büsbütün yirticilasti:

- Hangimizi daha çok seviyorsunuz? Ben rakib kabul etmem. Bir prenses bile olsa...

Pusat, yarasinin acilari arasinda, bir kizin karsisinda böyle diz üstü durmaktan büyük utanç duyarak kalkmak istedi. Fakat davranisi daha da kötü oldu. Gözleri karararak ve acisi artarak yeniden dst ve bu sefer dizleri üstünde de duramayarak topraga uzandi.

Güntülü ona yardım etmek için hiçbir harekette bulunmadigi gibi suyu da vermeye yanasmiyordu.

Susuzluktan içi yanan Selim'in gözleri kizin elindeki bardaga degince Güntülü yeniden konusmaya basladi:

- Bu suyu sizin için getirdim efendim. Fakat bir de prensesi seviyorsanız suyu ondan bekleyin. Ben gönüllere tek basima hükmetmek isterim. Ugrumda lenlerin idamla veya susuz kalarak can vermeleri bana ayni derecede zevk verir.

Güntülü bunlari söyledikten sonra bardagi çevirerek suyu yavas yavas yere bosaltti ve Selim'in istirapli bakislari arasinda, elindeki bardagi uzaga dogru firlatti. Bu kadar kalbsizlik karsisinda bir an acisini unutan Selim ona bir sey söylemek istediyse de yapamadi. Bir tek kelime söylese bayilabilirdi.

Birden sert bir rüzgar eserek amlı Kuru'nun bütün aalarini irgaladi.

Artık orada yapayalnızdı. Güntülü de kaybolmustu.

O zaman yeniden acıyla kivrandı. Bir ara ölümü düsündü. lse ne kadar iyi olacaktı. Yavas yavas acisi azaldı. Gözlerine bir ağırlık çöktü. Aalari, karsisindaki tahta sirayi iyi göremiyordu. Acaba ölüyor muydu? Beyninin durmak üzere oldugunu hissetti.

Sonra bir sey görmez oldu. Yasayıp yasamadigini anlamak için avucunu yumup ati. Henüz

yasiyordu. Çevresinde bir takım sesler isitiyor, ama ne oldugunu anlamiyordu. Galiba konusmalar oluyordu. Düşüncesi adeta isik hizıyla islerken bir anda hayatini hatirladi. Aklina oglu Tosun gelince içi sızladı. Sonra prenses Leyla'yi ve onun nisanlisini düşündü. En son hepsi silindi ve yalnız Güntülü kaldı. “Ben rakib kabul etmem. Bir prenses bile olsa...”

Suyu kendisine vermeyerek yere dökmüştü. Bu bir düşmanlık mi, yoksa bir ilgi mi idi?

Bunlari düşüncecek durumda degildi. Güntülü bütün benliğine hakimdi.

Herhalde ölmek üzere idi. Sonsuz karanlığa gömülürken gurur gibi saçma bir duygunun tesirinde kalamazdı. Her sey gün gibi ortada idi:

Güntülü'yu.....

30. BÖLÜM

Gözlerini açıp da çevresine bakınca hiçbir sey anlamadı. Önce tavani görerek bir odada bulunduğunun farkına vardı. Burasi neresiydi? Hiçbir sey bilmiyordu. Basini yana çevirdi. Güzel bir genç kız gülümsüyordu. Birdenbire suuru uyanarak bu kizin bir hemsire oldugunu anladı. Bir sey soracakti ama yine huyu galebe çaldı; sustu.

Hemsire biraz daha yaklasarak huzur verici bir sesle:

- Artık iyilestiniz, dedi.

Çok susamisti. Hemsireden su isteyecekti. Onu da yapamadi. Fakat genç kız, elini Selim Pusat'in alnında gezdirdikten sonra “Biraz su içer misiniz?”, diye sordu ve onun cevabini beklemeden bas ucundaki komidinde duran sürahiden bardaga su koyarak Selim' e egildi. Bir koluyula basini nezaket ve sefkatle biraz kaldirarak öteki eliyle bardagi dudaklarına degdirdi.

Sanki canina can katilmisti. Tesekkür etti. Fakata bu tesekkürü diliyle söyleyerek degil, akliyle düşünerek yaptiginin farkında degildi. Nazik ve iyi yüzlü hemsire:

- Bir sey istiyor musunuz?, diye sordu. Selim’de garip bir hal vardı. Söylenenlerin manasini biraz geç anliyordu. Yine öyle oldu. Genç kiza bakip basiyla “hayir” isareti yapti ve hemsire” Yine gelecegim” diyerek çıktı.

Yalniz kalınca daha iyi düşünmeye basladi ve Çamli Koru’da Kubudak’la yaptigi vurusmayı hatirlayarak ciddilesti. Gövdesinde hafifçe gezdirdigi eliyle sargilar içinde oldugunun farkina vardı. Sonra daha öncelerini hatirlayarak yine sikinti içinde kaldi.

Kendisinde yıllardır huzur diye bir sey kalmamisti ama bu son aylarinki dayanilir gibi degildi. Tadi şöyle dursun, artık manasi bile kalmayan hayattan ayrılmak istiyordu.

Selim Pusat böyle düşünürken odaya birkaç kisinin girmesiyle düşüncesinden siyildi. Deminki hemsireyle birlikte gelen üç kisinin de doktor oldugunu tahmin ederek bekledi. Öndeki, selam vererek Selim’in nabzini tuttu. Bir yandan bas ucundaki tabelaya bakiyordu. Öteki ikisine üç kelimelelik bir sey söyledi. Bunun hangi dilden oldugunu, ne manaya geldigini Selim anlamadi. Sonra öndeki doktor hemsireye bir seyler fisildadi. Doktorlar çıktıktan sonra hemsire, yine ayni nazik edasiyla “Simdi size igne yapacağım” dedi. Selim, çevreye ve hayata o kadar ilgisiz di ki hiçbir sey sormadan bekledi ve igne yapıldıktan sonra derin bir uykuya daldi.

Sekiz gün sonra eve döndüğü zaman çok dermansızdi. Yürümek veya ayakta durmak degil, konuşmak dahi çok yorucu geliyordu. Basından geçenleri anmak bile istemiyordu, ne yapsam da biraz güçlensem diye düşünüyordu.

Büyük odada degisiklik yapilmis gibiydi. Fakat Ayse’ye hiçbir sey sormadi. Gözleri sik sik duvardaki fotografina takiliyordu. Bu, kendisinin yüzbası oldugu zamanki ilk resmiydi. Hayat, o dinçligi de büyük ümitleri de alip götürmüs, geriye ümitsiz, hasta melankolik bir adam kalmisti.

Selim Pusat böylece bir koltuga yaslanarak oturamayacağını, sinirlerinin büsbütün bozulacağını anladi. Karar verdi. Çıkacakti. Önce bir deneme yaptı. Oda içinde yürüyebiliyordu. Sonra denemeleri siklasti. Yavas adımlarla da olsa sokakta yürüyebileceğini. Anladi.

Hüzünlü güz gelmiş, Ayse okuldaki görevine baslamisti.

Bulutların yaristığı serince bir günde evden çıkarak ağır adımlarla yürümeye başladı. Nereye gideceğini bilerek yürüyordu. Beyninin içinde son günlerin yarattığı gürültü olmasa kendisini çok diri hissedecekti, ama bu kemirici duygu yalnız huzur kaçıracı değil, yıkıcı idi de...

Karar verdiği yere, Prenses Leyla'nın evine gelince huzursuzluğu arttı. Zile bastı. Fakat zil çalmadı.

Yanlış mı geldim diye düşünerek çevresine ve dairenin numarasına baktı. Doğru gelmişti. Yeniden zile bastı. Ses yoktu. Cereyan mı kesilmisti? Gece lambasının düğmesine bastı, yanyordu. Öyleyse?..

Zil çalmıyor diye dönemezdi. Kapıyı eliyle tikirdatti. Derin bir sessizlik vardı. Yeniden vurdu. Kapı açılmıyordu. Üçüncü seferindeki vurus çok hızlı idi. İçeride birisinin yürüdüğü isitildi. Sonra kapı aralandı ve Gülsafa Kalfa gözükererek:

- Ne istiyorsunuz?, diye sordu.

Selim Pusat bu soruya sasırmadı. Hastaneden çok zayıf ve muzdarip çıktığı için herhalde yüzü değişmişti ki kadıncagiz kendisini tanıyamamısti:

- Benim Gülsafa Kalfa, dedi. Kendi adını da söylemek üzere iken kadın öfkeli bir sesle:

- Gülsafa Kalfa mı? Bu da nereden çıktı. Benim adım Safa... Öyle Gül'ü, Kalfa'si yok, dediği duyuldu.

O zaman, kadının yüzüne dikkatle bakan Selim Pusat onun gözlerinde garip parıltılar gördü ve evvelce o kadar dinç olan Gülsafa'nın, yahut Safa'nın, çökmüş denecek kadar ihtiyarlamış bulduğunu fark etti.

Bu kadar ihtiyarlık insana kendi adını bile unutturabilirdi:

- Ben Yüzbaşı Selim Pusat. Prensesle konuşmak istiyorum, dedi.

Kadının gözleri yine değişmişti:

- Prenses mi? Siz kimi arıyorsunuz?

Selim Pusat hala soğukkanlıydı:

- Prenses Leyla'yı arıyorum.

Kadın, sarsak denecek hareketlerle geriye, evin içine, sonra Selim'e sonra da yine geriye baktıktan sonra birden sesini kısarak:

- Dünya delilerle dolu. O deliler yüzünden arslanım gitti, diye cevap verdi.

Selim şaşkınmıştı:

- Nereye?, diye sorabildi.

- O kimseye hesap verme. Gittiği yeri de kimse bilmez.

Selim, Kubudak'tan kılıç yedigi andaki ıstırabı duydu. Bir an gözleri kararır gibi olduysa da çabuk toparlandı. Kendisi farkına varmadan kapı, yüzüne kapanmıştı.

Merdivenlerden inis, çıkıştan daha yorucuuydu. Göge bakarak uçan bulutlarda gözlerini dinlendirdikten sonra yürümeye başladı. Daha birkaç adım atmıştı ki tanıdık bir yüz, ciddi ve hüzünlü bir bakışla:

- Nasilsiniz Yüzbasi Beg?, diye sordu.

Nasilsiniz? Bu kelime Selim Pusat'in sözlüğünden çikali yıllar olmuştü. Bu kelimeye yabancıydı. Düsmandı da... Bundan dolayı kendisine bu soruyu sorana öfkeyle baktı. Bu tanıdik yüzün sakagından çenesine kadar uzanan ince bir yaranın çizgisi özel bir alamet gibi duruyordu. Bir seyler hatırlar gibi oldu. Sakin bu Kubudak olmasın diye düsündü. Degildi. O zaman beyinde bir isik yandı. Çamlı Kuru'daki vurusmada kendisini Leyla'nın nisanlisi diye tanıtan gençti.

Bir anda öfkesi dagıldı. "Kimsiniz?", diye sordu. Bakislari daha da hüzünlünen genç:

- Prensesin muhafizi, diye cevap verdi.

Selim Pusat, bu meçhul muhafiz hakkında Leyla'nın söylediklerini hatırlayarak gizlemeye çalıştıgi bir heyecanla sordu:

- Prenses nerede?

Gencin cevabi korkunçtu:

- Bilmiyorum...

- Bu nasıl muhafizlik?

Genç yere baktı:

- Onun muhafiza ihtiyaci yoktu...

- Siz ne idiniz?

Bu soru cevapsiz kaldi.

Muhafiz veya nisanli, onun gittigi yeri bilmeli degil miydi? O zaman aklina Gülsafa Kalfa' da ki garip hal geldi. O kadar sarsilmisti ki, hoslanmayacagi bir cevap almak korkusuyla bir sey sormadi.

Hafifçe bas egerek salamlasip ayrildilar. Artik hiçbir noktanin aydinlatilmesine imkan kalmamisti.

Evin yolunu tuttu.

* * *

Ayse, bir program meselesi yüzünden okulda epeyce oyalanmis, eve geç kalmisti. Gündelikçi kadin gitmek için onun gelmesini bekliyordu. Ayse'nin "Selim Beg gelmedi mi?" sorusuna biraz heyecanla anlasilmaz bir sey mirildanarak cevap verdi. Bu kadin, Selim'in aksi bakislarindan ekindigi için ondan her bahsolunduka böyle yapardi. Ayse, üzerinde durmayarak kadina izin verdi. Tosun'u kucakladi ve yillardir Selim' sormadigi soruyu ogluna sordu:

- Nasilsin oglum?
- Iyi.
- Baban gelmedi mi?
- Babam gitti.

Ayse, küçük çocugun kendi mantigi içindeki cevabina gülümsedi.

- Gittikten sonra yine gelmedi mi?

- Gelmedi.

Kitap odasına girdiler. Belki Selim'in bir pusulasini bulurum diye masanın üstüne göz attı. Hiçbir yazı yoktu. Henüz iyileşmemiş olduğu için onun bu kadar gecikmesini yadırgayarak Tosun' a sordu:

- Baban san bir şey söyledi mi?

- Söyledi.

- Ne söyledi?

Tosun herhalde hatırlayamamıştı. Susarak annesine baktı. Ayşe yavaş yavaş meraklanıyordu. Yeniden sordu:

- Haydi söyle oğlum. Baban sana ne dedi?

- Babam bana güldü. Sonra aşağı indi.

- Aşağı inip sokaga mi çıktı?

- Hayır. Beni kucagina aldı.

Ayşe şaşırıldı. Görünürde çocuk saçmasapan sözler söylüyordu ama Ayşe kuskulandı:

- Oglum! Baban nereden asagi indi?

Çocuk bir elini tavana dogru kaldirdi:

- Yukaridan indi.

Ayse'nin kaslari çatildi. Hatta, acaba çocuk hasta ve atesli mi diye düşünerek elini alnina degdirdi. Atesi yoktu, hasta degildi ama bu saçmalamalar ne oluyordu? Yoksa babasının ruh durumu ogluna da mi geçmişti?

Tosun'u kucagina alarak bir koltuga oturdu. Ne yapacagini bilemeyerek pencereden disariya bakti ve oglunun yanaklarini oksadi. Bu sefer Tosun sorulmadan konustu:

- Babam da beni oksadi.

- Sonra ne yapti?

- Gitti.

- Giderken ne dedi?

- Beni unutma dedi.

Ayse sapsari oldu.

Çocuk kendi hafizasinin imkanlari nisbetinde, bugün konusulanlari yavas yavas hatirliyordu. Beni unutma... Bunun manasi neydi? Ayse'de düzgün konuşacak bir muhakeme kalmamisti. Sanki Tosun bilirmis gibi:

- Peki, baban niçin gitti?, diye sordu.

Bunun lüzumsuz, hatta manasız bir soru olduğunu biliyordu. Fakat aldığı cevap kendisini büsbütün sasırttı:

- Babam hasta oldu da gitti...

Ayşe'nin adeta dili tutulur gibi oldu:

- Hasta olduğunu nereden biliyorsun?

- Babam ağladı.

- Hastalar ağlar mı?

- Ağlar. Sen de ağladın.

Ayşe'nin beyninden yıldırım hızıyla birçok şey geçti ve aylarca önce niçin ağladığını soran oğluna "Hastayım" diye cevap verdiğini hatırladı.

Ayşe susuyordu. Fakat Tosun'un dili artık çözülmüştü:

- Sen çok hasta oldun. Babam az hasta oldu.

- Nereden biliyorsun?

- Sen çok ağladın. Babam bir ağladı...

Ayşe ağlamaklı olmuştü. Artık Tosun'la bir akran gibi konuşuyordu:

- Babam gelecek mi?

- Gelecek..

- Ne zaman?

- Ben subay olunca gelecek...

Ayşe bitkindi:

- Bunların hepsini babam mi söyledi?

- Babam söyledi.

- Nasıl söyledi?

- Ben ona baktım. Bana güldü. Sonra yukarıdan indi. Beni kucagina aldı. Sonra beni oksadı. Sen subay olunca gelirim, dedi. Sonra gitti.

- Nereden gitti?

- Kapidan gitti?
- Nereden geldi?
- Yukaridan.

Çocugun bütün mantikli konusmasi sirasinda bu” yukaridan “kelimesi aksiyor ve Ayse’ye huzursuzluk veriyordu. Tosun kucaginda oldugu halde pencerenin önüne gelerek ona yüksek yapıların damlarını ve göğü gösterip sordu:

- Baban hangi yukaridan geldi?

Çocuk biraz hirçinlasti:

- O yukaridan degil.
- Ya hangi yukaridan?

Tosun basini geriye çevirerek odanın içinde bir yeri gösterdi

- Iste o yukaridan...

Ayse, yavas yavas dönerek oğlunun gösterdiği yere bakti. Duvarı gösteriyordu. Sonra bakışları belli bir yere değince gözleri korkuyla açılarak:

- Aman Yarabbi, diye bagirdi. Bu öyle bir bagiristi ki, Tosun korkmus ve aglamaya baslamisti. Ayse, kucagindaki çocuğu atar gibi koltuga birakarak ileriye dogru birkaç adim atip tekrar “Aman Yarabbi” diye bagirdi ve sendeleyerek yigildi, kaldı.

Selim Pusat'ın duvardaki çerçevesiz resminin yalnız çerçevesi kalmış, resim yok olmuştur.

31. BÖLÜM

Haziranın sayılı sıcak günlerinden birinde, Kız Lisesi'nde ders yılı sonu için tören yapılıyordu.

Liseyi bitiren kızlar spor gösterileri, milli danslar yapacak, geçitresminden sonra davetlilere çay verilecekti. Lisenin bütün eski mezunları ile eski öğretmenleri ve bunların aileleri davet edilmisti.

Büyük, iç açıcı bahçede izci kilikli kızlar doluyor, davetlilere yer gösteriyordu.

Bugünün tadını en çok çıkaranlar törende görev almamış öğrencilerdi.

İki genç kız bahçenin kuytu bir köşesine doğru ağır adımlarla ilerlerken biri gülümsedi:

- Bak, bak, Beyhan, dedi. Ülker galiba yine tenhalarda ses duyuyor. Yüzündeki kedere dikkat ediyor musun?

Beyhan, ilerideki büyücek tümseğin üstünde, ağaçlar arasında dolayan Ülker'e baktı:

- Ne garip kız, dedi. Acaba sahiden ses duyuyor mu?

- İnanılır şey değil, ama Ülker'in bir defa bile yalan söylediği görülmemiştir. Herhalde bir şey var.

Gerek Ülker, gerekse Beyhan ve Emine bu yıl son sınıfa geçen kızlardı. O ders yılı başında aralarına katılan Ülker çok sessiz, utangaç, durgun ve düşünceli bir öğrenciydi. Herkese karşı nazikti, ama kendisinde bir hali vardı ki, arkadaşlarıyla arasında daima bir mesafe bırakıyor, öteki öğrencilerin birbirleriyle olan yakınlıkları ve samimiyetleri Ülker'le başkaları arasında kurulamıyordu.

Emine, gözlerini Ülker'den ayıramamış olduğu halde konuşuyordu:

- Ülker'de gizli bir kuvvet var diyeceğim geliyor. Bir defa tehlikeyi önceden haber vermisti. Coğrafya dersinde Mualla haritayı duvara asmak için bir iskemle ye çıkarken heyecanla "Hayır, hayır, çıkma" diye haykirmiş, aldırmayan Mualla iskemleye çikinca çatırdayıp çöken iskemleyle birlikte düşerek kolu kırılmisti. Sen o derste yoktun. Kazadan sonra Ülker'in gözleri başka bir aleme bakıyor gibiydi.

İki kız yürüyerek Ülker'e biraz daha yaklaştılar. Onu beş adım kadar uzaktan seyretiliyorlardı. Yüz çizgileri çok rahat, fakat gözleri huzursuzluk belirten bir haldeydi. Arkadaşlarının yaklaştığından habersizdi.

Beyhan'da bir merak canlanmisti:

- Ne dersin Emine? Yanına gidip konuşalım mı?, diye sordu.

Emine de konuşmak istiyor, fakat nedense tereddüt ediyordu:

- Bilmem ki, diye cevap verdi.

İki kız çekingenlik duydukları halde birbirlerinden kuvvet alarak ağır adımlarla Ülker'e doğru yürüyorlardı. Aralarında birkaç adım kalmisti. Durdular. Ülker'i yandan görüyorlardı. Hülyali bakışları ileriye takılmisti. Uzaktan duyulan bir müzik sesini dinliyor gibiydi. Arkadaşlarını görünce basını onlara çevirdi. Emine gülümseyerek:

- Talihliyiz Ülker, dedi. Vazifeli olmadığımız için bu güzel günün tadını çıkarıyoruz.

Ülker buna belli belirsiz, kendine has nazik bir gülümseyişle karşılık verdi.

Emine, aklına gelen ve Ülker'i sigaya çekmek konusunda çok yerinde olan bir soruyu sormak

üzere idi ki, geriden, törenin yapılacağı yerden müzik sesi yükseldi. Öğrencilerin de istirakleriyle İstiklal Marsi söyleniyordu. Beyhan ve Emine toparlanıp dinlemeye başlarken Ülker sadece basını öne eğmekle iktifa etti. Berikiler gurur ve heyecanla dimdik dururken o, hüznü ve başka alemde bir insan gibi dinliyor, dinlediği halde de galiba isitmiyordu.

Onun bu durusu, bu hali, basını öne egisindeki hüznü Emine'ye o kadar tesir etmişti ki, biraz önce Ülker'e soracağı soruyu unuttu.

Mars bitince bir iki adım daha atıp üçlü bir grup oldular ve uzaktan gelen, spor gösterilerinin komuta seslerine aldiris etmeden kendi aralarında konuşmaya başladılar.

Beyhan taktik yapmasını, maksada dolambaçlı yollardan gitmesini sevmezdi. Samimi olmadıkları halde Ülker'i seviyor, onun da kendi aralarına karışmasını, bu manevi yalnızlıktan kurtulmasını istiyordu. Bu istegin verdiği hızla:

- Ülker, kadesim, dedi. Niçin böyle hep yapayalnız dolasiyorsun? Bizden hiç hoslanmıyor musun?

Ülker'in hüznü gözleri hayretle açıldı.

- Hoslanmamak ne demek? Bilakis sizden çok hoslanıyorum.

- Öyleyse niçin yalnızisin?

Ülker, hafif gülümseyisi kaybolan yüzünden bir bulut geçer gibi bakarak bir an düşündü. Güç isitilir bir sesle:

- Yalnız mi? Ben yalnız değilim ki, diye cevap verdi.

Beyhan'la Emine baktılar. Bu cevaba nasıl bir karşılık vereceklerini bilemiyorlardı. İyice sasırmışlardı. Tam bu sırada izci bir kızın" Beyhan, Beyhan" diye bağırarak kendilerine doğru geldiğini gördüler. Sınıf arkadaşlarından birisi tümsegin ve ağaçların arkasında olan Beyhan'i görmeden telasla onu

ariyordu. Beyhan ağaçlardan sıyrılarak kendisini gösterdi ve:

- Ne var?, diye sordu.
- Neredesin? Bas muavin seminden beri seni arıyor.

Beyhan, ellerini iki yana açarak şimdi sırası mıydı der gibi bir hareket yaptıktan sonra arkadaşının arkasından kosarak gitti.

Emine onun gidisine baktıktan sonra Ülker' e döndü. Biraz önce onun” Ben yalnız değilim ki” demesi dikkatini çekmişti. Acaba ne demek istemişti?

Emine, Beyhan'ın aksine, maksada birdenbire girmez, bunun çok defa karşısındaki ürküteceğini bilirdi. Bir doktorun kızıydı. Psikiyatri uzmanı olan babasıyla bu meraklı konu üzerinde uzunboylu konuşur, fakat bir iptila halinde de edebiyatla uğraşır. Edebiyata ait lise kitapları kendisine az geldiği için Edebiyat Fakültesi yayınlarını da okur ve kavrardı. Kırk kişilik sınıflarında kendisinden başka iki Emine daha vardı. Arkadaşları bu Emine'yi ötekilerden ayırmak için soyadını kullanmazlar, ona Doçent Emine derlerdi.

Ülker'le yalnız kalınca yarıda kalan konuya döndü:

- Ülker, dedi. Biraz önce yalnız olmadığını söyledin. Oysa ki biz seni hep yalnız, arkadaşsız, tek başına görüyoruz. Bu nasıl bir yalnız olmayışlık?

Ülker'in sesi çok yavaşça çikiyordu:

- Yalnız olmamak için mutlaka insanlarla beraber olmak mi lazım?

Emine ciddileşti:

- Bir de ruhlarla beraber olmak mümkün ama bu herkesin harci değil. Ayri bir kabiliyet ister.

Sustular. Ülker cevap vermeyince Emine çekingen bir eda ile sözlerini tamamladı:

- Sende de böyle bir kabiliyet olduğunu sanmıyorum ama bir şey söylemediğin için emin değilim.

Ülker susuyor, fakat durusunda bir memnuniyetsizlik sezilmiyordu. Emine bundan cesaret alarak maksada biraz daha girdi:

- Mesela senin ses duyduğun söylenir. Yalnız değilim derke bunları kastedtinse haklisin. Fakat seslerle arkadaşlık etmek yalnız olmamaya yeter mi? Bu seslerin sahiplerini de görüyor musun?

Ülker'in yüzü daha da hülyali bir hal aldı. Sevimli ve küçük bir çocuğa benziyordu:

- Seslerin sahiplerini göremiyorum.
- Onlarla ne konuşuyorsun?
- Konusmuyorum. Yalnız dinliyorum.
- Bunlar tanıdıkların mı?
- Hayır...

Emine duraksadı. Fakat konuşmaya ara verilirse Ülker'in belki de tamamiyle susacağından korkarak aceleyle sorularına devam etti:

- Tarihi sahsiyetler mi?

- Bilmiyorum.

- Peki, intibain nedir?

Ülker gözlerini Emine'den çevirdi. Yere, sonra göge bakarak:

- Çok uzaktan sesleniyorlar, dedi.

Emine bu sözü iyi anlayamamisti:

- Baska bir memleketten mi?, diye sordu.

- Hayir, baska bir zamandan...

Emine allakbullak oldu. Baska bir zaman .. Bu ne demekti?

- Yani çok uzak bir zamandan mi?

Ülker hüzünlenmisti:

- Bilmem ki.. Bana öyle geliyor, dedi cevap verdi.

Emine'yi büyük bir merak sarmisti. Kendisine açılan arkadasinin samimi davranisina güvenerek biraz daha derine gitmek istedi:

- Bu uzak zaman gelecek zaman olmayacağına göre herhalde geçmiş zaman olacak.
- Evet...
- Ülker! Acaba sana geçmiş zamandan niçin seslenen var? Ailen tarihi bir aile mi?

Emine bunu söyledikten sonra dokuz, on on aydır aynı sınıfta yaşadığı arkadaşının yüzüne dikkatle baktı. Duru bugday rengi derisi, düz ve güzel saçları, çekik gözleri ve manalı bakisiyle tam bir Orta Asya tipiydi.

Ülker cevap vermeden aklına geleni sordu:

- Nerelisin? Aile kökün nerede?

Ülker çok durgun bir eda ile hiç yüksünmeden cevap veriyordu:

- Ben buralıyım, ama aile köküm uzakta, doğudadır.

Evlerinde menselerinin Horasan olduğu söylenen Emine, “doğu” kelimesini isitince:

- Yani Horasan’da mi?, diye sordu.

Ülker basını salladı:

- Horasan nedir kardesim? Kapi komsu bir yer. Bizimki çok daha uzakta...

Emine hayretler içindeydi:

- Bunu aile içindeki söylentilerle mi biliyorsun?
- Söylentiler de var, ama asil eskiden kalma, deri üstüne yazılmış bir soykütüğü ile biliyorum.
- Menseiniz neresi?
- Kamlançu!..

Emin sustu. Bu adi biliyordu ama nereden biliyordu, onu birdenbire kestiremedi.

İki arkadaş uzun bir süre susarak durdular. Emine yavaş yavaş Kamlançu'yu hatırlamaya başlamıştı. Daha pek yakınlarda bir doktora tezi mi, yoksa bir üniversite yayını mi olarak, her ne ise, yayınlanmış olan bir Uygur masalında bu kelime geçiyordu. Doçent Emine onu da alıp zevkle okumusttu. Şimdi Ülker'i Uygur kızı gibi görüyordu. Bu sefer onu adeta sinava çekmek ister gibi bir düşünceyle sordu:

- Bu Kamlançu nereye düşüyor?
- Belki bugünkü Mogolistan'a ...

Emine hayretler içindeydi. Arkadaşının da kendisi gibi tarih ve edebiyat meraklısı olmadığını, yalnız felsefeden, biraz da matematikten zevk aldığını biliyordu. Birden, aklına gelmiş gibi irkilerek sordu:

- Soykütüğünüzü gösteren deri hangi yazıyla yazılı?

- Uygur yazisiyla...
- Sen bu yaziyi okuyor musun?
- Hayir.
- Ailede okuyan var mi?
- Ailenin erkekleri okur. Babam ve agabeyim.
- Kizlar niye okumaz?
- Baskalariyla evlenip gidecekleri, yabanci olacaklari için..

Emine deminden beri isittikleriyle Ülker'e derin bir sempati duymustu:

- Ülker kardesim, dedi. Bu soykütüğünde kaç atan yazili?
- Yirmi kadar. Ondan sonrasini aile rivayetleri ve mezar kitabeleriyle biliyoruz.

Emine'nin akli yine Uygur masalina gitti. Orada da bir Yüzbasi Burkay vardi ve öldükten sonra ruhu, sevgilisine hala askini söylüyor, o da "Sus, sus" diye cevap veriyordu.

Emine'de korkuya benzer bir hal peyda olmustu:

- Duydugun seslerin bunlarla bir ilgisi var mi?

- Hayir.

- Demin, biz gelmeden önce ne duyuyordun?

Ülker, isittiklerini eksiksiz hatırlamak için bir ara düşündü. Sonra Emine'ye dehset veren su sözleri söyledi:

- Bir erkek, "İztirap çekiyorum, sen de beni seviyor musun?", diye ağlıyor, bir kadın da buna "Sus, sus, ben de ıztirap çekiyorum" diye cevap veriyordu.

4 Agustos 1972

Nihâl ATSIZ